

THUCYDIDES

O V E R

D E N O O R L O G

D E R

P E L O P O N N E S E R S

E N

A T H E N E R S.

069-81

THUR

000

11

THUCYDIDES

O V E R

D E N O O R L O G

D E R

PELOPONNESERS

E N

A T H E N E R S.

V E R T A A L D D O O R

H. FRIESEMAN.

E E R S T E D E E L.

T e A M S T E L D A M,

By P I E T E R D E N H E N G S T.

M D C C L X X X V I.

VOORBERICHT.

Ziet hier eindelyk, Waarde **LANDGE-
NOOTEN**, het eerste Deel van den lang-
beloofden **THUCYDIDES**, over wiens
uitstel en lang vertoeven veele myner ge-
achte Inteekenaaren, niet zonder schyn
van reden klaagden. Om dus niet van slof-
of werkloosheid beschuldigd te worden,
dien ik met een enkel woord de reden
van dit toeven te melden.

VI V O O R B E R I C H T.

In het bericht van Inteekening, aan myne Waarde LANDGENOOTEN, voor twee Jaaren aangeboden, meldde ik vry duidelyk niet in de gelegenheid te zyn, om boven myne moeite, noch de kosten van de Drukpers ten hunnen gevalle te kunnen opofferen; en dat dus de uitvoering van myn voornemen door een toereikend getal Infchryvers haar beslag zoude moeten erlangen, geenzins twyfelende of ik zoude myn voorstel met eenen gewenschten uitflag bekroond hebben gezien: want daar ik voor myne moeite geene winst, maar wel bevryding van schade beoogde, veronderstelde ik, het geen my echter mislukt is, zulk een gering aantal van Inteekenaaren wel dra te zullen vinden: Deeze is, Waarde LANDGENOOTEN, de oorzaak van myn uitstel, welke ik hoop, dat tot myne versooning voldoende moge bevonden worden.

In myne overzetting heb ik den Text door den geleerden DUKER uitgegeven
ge-

gevolgt. Door den korten ſchryftrant des Schryvers in het oog te houden, is het mooglyk dat ik, gelyk hy zelf, in eene al te groote kortheid vervallen ben; want zulks heeft my, den oorspronglyken Schryver in handen hebbende, gemaklyk kunnen gebeuren, zonder dat my evenwel de onverſtaanbaarheid in 't oog liep: Ik heb echter eene minder losſe vertaaling en die nader by het Oorspronglyk koomt, verkoozen boven die van den beroemden ABLANCOURT, die zekerlyk losſer en aangenaamer, maar tevens tegen de meening des Schryvers zomtyds regtdraads ſtrydig is: immers ben ik in eene vertaaling, en wel voornaamlyk in de vertaaling eens Geſchiedſchryvers verplicht, zyne gedachten, het zy waar of niet, voor te ſtellen, doch niet de myne, ſchoon beeter, den Schryver op te dringen; en my dan in eene kantteekening te redden door te zeggen: *Dit zegt de Schryver juist wel niet, maar het koomt my beeter voor.*

Dit

VIII VOORBERICHT.

Dit weinige heb ik nodig gerekend, Waarde LANDGENOOTEN, U vooraf te berichten; van eene wydloopigere Vooraffpraak zal ik my onthouden uit vreeze, dat men my om dezelve, even als om die van myne COLLECTANEA CRITICA eene onverdiende kladde aanwryve.

Vaartwel, myne Waarde LANDGENOOTEN, leeft voorspoedig en weest myne poogingen togedaan!

*Amfteldam, den eerften van
Oogftmaand 1786.*

THU.

THUCYDIDES

O V E R

D E N O O R L O G

D E R

P E L O P O N N E S E R S

E N

A T H E N E R S.

E E R S T E B O E K.

THUCYDIDES de Athener heeft den oorlog, dien de Peloponnefers en Atheners weêrzyds voerden, beschreeven, aanstonds van deszelfs oorsprong beginnende, in verwachting dat dezelve zwaar, en boven alle voorafgaande meest gedenkwaardig zou zyn, zyne gisfingen hierop grondende: dat beide deeze Volken door allerlei krygstoerusting machtig, hiertoe in hunne volle kracht waren, terwyl hy zag, dat de overige Grieken hun van beide kanten begonnen by te staan, deeze van den beginne, geene na ryp overleg.

A

Dee-

Decze beroerte is buiten twyffel de sterkste geweest by de Grieken, ja zelfs by een gedeelte der Ongrieken en om zo te zeggen by alle Volken: Te vooren gebeurde en oudere zaaken duidelyk na te spooren, was om s'tyds langdurigheid onmooglyk; doch uit zekere vaste teekens, waarop ik my, dezelve van zeer verre beschouwende, heb moeten verlaten, denk ik, dat zy nog in oorlog, nog in andere zaaken, groot geweest kunnen zyn.

Immers is 't bekend, dat uit het thans genoemde, maar in oude tyden niet vast bewoonde Griekenland in het eerst gedurige verhuizingen plaatze vonden, en dat ieder telkens door machtiger gedwongen het zyne gemaklyker verliet: De Koophandel nog niet in weezen zynde, de een voor den ander nog ter zee nog te lande veilig, elk zo veel levens voorraad opdoende, dat hy 'er van leven konde, zonder eenig geld overig te hebben, geenzints alle landen bouwende, (dewyl het onzeker was, wanneer een ander in hunne bezittingen inrukkende, hun dezelve, daar zy onverschansd te zaamen woonden, zoude ontroven) en hun dagelyksch onderhoud overal wel denkende te vinden, stonden zy uit het
hun-

hunne met minder moeite op; hierom ook waren zy in groote ſteden of voorraad van oorlogſtoerusting gantsch niet ſterk. Het beſte land, als het nu genoemde Theſſalien, Beotien en een groot deel van Peloponneſus, Arkadien uitgezonderd, en 't geen overal het beſte ware, lag dus voornaamlyk voor verandering van Inwooners bloot: Zommigen deezer door de deugd der Landeryen vermogender geworden, brachten hier door oproer van binnen te wege; dit was hun verderf; want zy wierden te gelyk door vreemde Volken van den anderen kant belaagd.

Het Atheenſche land meestal ſchraal en vry van opftand, had dus ook meestal dezelfde bewooners; en dit is geen gering bewys vóór myn gevoelen, dat de overige gewesten van Griekenland door de verhuizingen niet eevenreedig vermeerderd zyn: want al wie van de andere Grieken, het zy door oorlog, het zy door binnenlandſche onluſten uit het hunne vervallen waren, en wel vooral de vermogendſte namen de toevlugt tot de geruſte Atheenſche zamenleewing, hier met het burgerrecht beſchonken maakten zy reeds van ouds de beſt bevolkte maatſchappye uit: zo zelfs, dat zy in vervolg van tyd, het Atheen-

4 T H U C Y D I D E S.

fche land te klein zynde, volkplantingen naar Iönien verzonden.

Doch dit is mede van der Ouden zwakheid geen klein bewys: Voor de Trojaanfche tyden hebben naar allen fchyn, de Grieken niets, zelfs, myns dunkens, niet eens den naam gemeen gehad, welke voor Hellen Deukalions zoon geenzints dezelfde fchynt geweest te zyn, dezelve verfchilde naar de Volken, en onder dien van Pelasgers waren voornaamlyk veele bekend: Hellen en zyne zoonen in Phthiothien machtig geworden en naar andere fteden ter hulpe uitgenodigd zynde, kreegen zy door deeze zaamenleeving allen den naam van Helleniers, die echter niet dan naa veel tyds boven andere namen de overhand behield: dit getuigt Homerus allermeeft, want alhoewel lang na den Trojaanfchen tyd geboren, noemt hy hen nergens met denzelfden naam, geene andere zelf dan die met Achilles uit Phthiotien en dus de eerfte Helleniers waren: daar hy hen in tegendeel Danaërs, Argiven en Acheën noemt, zo dat hy zekerlyk het woord Barbaren, niet gebruikt in tegenoverftelling der Helleniers, als zynde de Grieken nog niet allen onder denzelfden naam bekend: Deeze Hel-

le-

leniers dan, het zy in de ſteden verſpreid, het zy onderling te zamen zynde, hebben voor den Trojaanfchen tyd, wegens zwakheid en gebrek aan verbindtenis niets met vereende krachten uitgevoerd; ja zelf zyn zy tot deezen togt, voornaamlyk met de Zeevaart beezig, voor het eerst te zaam gekomen. Minos, de oudſte van wien wy hoorden, rustte eene vloot uit, en onderwierp het grootſte deel der thans Griekſche zee aan zyn gebied.

De Cycladiſche Eilanden in bezit neemende, was hy van verſcheide de eerſte bevolker, hy wierp de Kariërs uit en ſtelde in hunne plaatze zyne zoons tot Overſten aan. Hy beteugelde, zo 't ſchynt, de Kaperyen, voor zo verre hy konde, om de vaart op zyne Eilanden gemaklyker te maaken.

De Oude Grieken zo wel als de Ongrieken op de Zeekust van het vaste Land of de Eilanden woonagtig, toen zy zig eens te ſcheep bezogt hadden, leiden zig weldra op ſteelen toe: Onder het geleide der meestvermogen- den, deeze om winst en de behoefte om brood, zo vielen zy de onverſchansde en gehuchts-wyze bewoonde maatſchappyen op het lyf; plonderden dezelve en maakten zich

meester van hun voornaamst bestaan : deeze handelwyze had geen den minften schyn van oneer, maar was zelf roemruchtig.

Zulks getuigen zommige bewooners van de vaste kust in onze dagen, wien het tot eer verstrekt zulks vaardig te doen, ook melden de Oude Dichters overal dezelve vraage aan alle vreemdelingen by hunnen aankomst gedaan, *of zy Kaapers zyn?* Zyn zy het, zo bekennen zy het gaerne, dewyl men hun zulks nooit als iets schandelyks verwytt; zy beroofden elkander ook op het vaste land; en tot op deezen dag leeft een groot deel Grieken op dien ouden trant, als in de strecken der Ozolische Lokren Etolen, Akarnenfen en 't omleggende land, daar het die bewooners van het vaste land uit de Kaperyen is bygebleeven, altyd gewapend te gaan.

Geheel Griekenland ging wegens haare openleggende woonplaatzen en onveilige wegen altyd gewapend, en had zig even gelyk de Ongrieken aan eene gewapende omgang meê gewend: deeze by zommige in Griekenland nog gebruikelyke levenswyze bewyyst duidelyk, dat dezelve weleer by allen stand greep. Onder deeze leiden de Atheeners allereerst de wapens af, by verzachting van levenswyze

zich

zich tot grooter weelde begeevende. Niet lang hier na namen de hoogbejaarde en voornaamlyk de gegoede wegens den verwyfden leevenstrant de linnen onderkleeren en het in- vlechten der goude Hairkrekels aan, welke gewoonte by hen zedert korten tyd in onbruik is geraakt, en by de Iöniers uit reeden der bloedverwantschap noch in weezen is. De Lacedemoniers hebben allereerst een zeedig en tot den tegenwoordigen leeftrant geschikt kleed ingevoerd, en by hun bleef ryk en arm meest gelyk. Zy ontblootten en ontkleedden zig openlyk het allereerst, en vonden de besmeering met olie uit. In oude tyden was de schaamelijkheid der Worstelaars in de Olympische spelen bedekt, dit hield niet lang daarna op; dog is by de Ongrieksche en voornaamlyk by de Asia- tische noch in gebruik, alwaar de Vuistvechter en Worstelaars met onderbroeken voorzien, kampen. Men zoude ook gemaklyk kunnen bewyzen, dat de leevenstrant der Oude Grieken in veele andere opzigten met die der Ongrieken van deezen tyd overeenkomstig waare.

Alle laatst gebouwde steden toen de zee- vaart sterker en de rykdommen grooter wierden, zyn op de stranden zelf bewald, men

koos voornaamlyk de Landengtens, als meer geschikt ter Koophandel en fterker tegens de nabuuren, uit: daar men de Oude Steden, door de Kaaperyen grootelyks weerhouden, zo ver mogelyk van den zee kant plaatfte, zo wel op de Eilanden als op het vaste land: want de Zeerovers plonderden elkander niet alleen over en weer, maar ook al wat aan Zee leggende in de beneeden landen woonde.

De bewooners der Eilanden, als de Kariers en Pheniciers, waaren niet min berugte Kaapers. Zie hier de getuigenis. Delus door de Atheeners weggenomen en de graffteden geflegt zynde, zyn van allen die op dat Eiland geflorven waaren over de helft Kariers bevonden, kenbaar door het met hun begraven wapentuig, en door de wyze, op welke zy nu noch (hunne dooden) begraven: Minos de zee-zaaken tot ftand gebracht hebbende, wierd de Zeevaart heen en weer fterker, want de Kwaaddoeners (Kaapers) zyn uit de Eilanden door hem geligt, ten zelve tyde dat hy veele derzelve bevolkte: en de menfchen dicht by zee meer werks van de bezitting der rykdommen maakende, woonden geruster: ja zommige ryker geworden zynde, wierpen wallen rondsom hunne fteden op. Grectig naar winst,

ver-

verdroegen de mindere de slaavernye der vermogenden, en de machtigste gelds overig hebbende, maakten zig de zwakkere ſteden onderhoorig. Op deeze wyze reeds ver gevorderd zynde, hebben zy in vervolg van tyd een leeger naar Trojen overgevoerd.

Agamemnon dunkt my verzaamelde eene vloot, om dat hy de eerſte in magt was van zynen tyd, en niet zo zeer om Helena's vryers, door Tyndareus eed verbonden, over te voeren. Ook verhaalen zy, die de daaden der Peloponnefers van hunne voorouders by overlevering ten allerduidelykſten ontvangen hebben, dat Pelops in het begin door overvloed van ſchatten, welke hy, uit Aſien komende, had, zig by deeze arme menſchen veel machts verwierf, zoo dat het land zelf zynen naam, ſchoon een vreemdeling zynde, teffens behield, ook dat naderhand aan zyne afſtammeligen noch grooter dingen te beurte vielen; toen EURYSTHEUS in 't Atheenſche land van de Heracliden gedood was, namelyk aan ATREUS, zyns moeders broeder, aan wien, Eurystheus, toen hy te velde trok, Mycenen en 't Gebied, om hunne bloedverwantſchap toevertrouwde, (deeze moest voor zynen Vader om Chryſippus dood vlugten). Vermits nu

Eurysteus niet weder in zyn land te rug kwam, heeft Atreus, de Myceners zulks willende, uit vreeze voor de Heracliden, en te gelyk om dat hy een vermogend man schein te zyn, en ter liefde van de menigte, de regeering van Mycenen, en al wat Eurysteus beheerschte, aanvaard, en dus kwamen zelf de Pelopiden tot hooger stand dan de Persiden. AGAMEMNON dit in handen krygende, en in de zee-magt ook te gelyk verre boven anderen machtig geworden, dunkt my, dit alles, zyn leger uit gunst niet meer dan uit vreeze zamentrekende, gedaan te hebben: 't Is bekend dat hy met zeer veel schepen zelf gekomen zynde, de Arcadiers ook nog byzette, gelyk Homerus dit aantoonde, zo dit tot een voldoende bewys kan strekken. Ook heeft hy te gelyk in het overgeeven van den Scepter gezegd, dat hy *veele Eilanden en Argos heel regeerde*: Op het vaste land woonende, konde hy geene dan rondsom huis gelegen Eilanden (en deeze waaren niet veel) beheerschen, zo hy niet eene zekere zeemagt had. Uit deeze toerusting kunnen wy ons een denkbeeld maaken hoe de andere voor deezen waaren.

Om dat nu Mycenen klein was; of zo eenig ander steedje van dien tyd nu niet der
aan-

aandacht waardig fchynt te zyn, moet iemand, dit zwak bewys gebruikende, niet gelooven, dat de vloot niet zo groot waare als de Dichters verhaalen of het gerucht verspreid. Immers zo de stad der Lacedemoniers verwoest, de tempels en de platte grond der gebouwen overgelaaten wierden, denk ik dat 'er naa verloop van veel tyds by de Nazaaten veel ongeloofs zoude heerfschen aangaande haaren tegenwoordigen roem, haaren ouden luister met dien van laater tyd vergelykende. Want fchoon zy van de vyf deelen van Peloponnesus twee bezit, over het geheel te zamen en nog veele buitenlandsche bondgenooten heerscht, zo zal zy tevens minder aanzienlyk voorkomen, dewyl de stad niet ineen gebouwd nog met tempels en prachtige gebouwen voorzien, maar op den ouden Griekfschen trant gehuchtswyze gebouwd is. Daar Atheen hetzelve ondergaande, haar vermogen uit het duidelyk gezigt dier stad hun tweemaal grooter moest fchynten geweest te zyn, dan het thans is. Wy moeten dus niet ongeloovig zyn, en op de gedaante der fteden meer zien dan op het vermogen, maar denken dat dit leeger het grootfte geweest is van allen tot dien tyd, hoewel kleiner dan die van deezen. Byaldien men de

de vaerzen van Homerus in deezen ook moet gelooven, denwelken het als Dichter vry stond zulks grootlyks op te cieren, zo kooft ons hetzelfde ook nog beneeden de onze voor. Hy maakt de vloot van twaalfhonderd fchepen, ieder fchip der Beotiers van 120 mannen; die van Philoctetes van 50, duidende, gelyk my dunkt, de grootfte en kleinste aan. Over der anderen grootte maakt hy in de optelling der fchepen geene melding. Doch dat alle de zoldaaten op de fchepen van Philoctetes zelf roeijers waren, heeft hy aangeduid: want hy maakt van alle roeijers boogfchutters: 't Is niet waarfchynlyk dat veele leedige reizigers met hun voeren, behalven de Koningen en hunne Overften, daar zy de zee met hun oorlogftuig alleen zouden overfteeken: ook geene bedekte fchepen hebbende, maar volgens den ouden trant als Kapers toegerust: tufchen de grootfte en de kleinste dan den middelweg in het oog houdende, zal ons de vloot niet zo groot voorkomen, als zynde van geheel Griekenland in 't gemeen gezonden.

De reeden hier van was de onbevolktheid niet zo zeer, als de ongegoedheid, want door onderhouds gebrek brachten zy eene kleiner magt te velde, en juist zo groot als zy
hoop-

hoopten dat op de plaatze van den oorlog het levens-onderhoud zoude vinden. Vervolgens daar aangekoomen, hebben zy in eenen flag de overhand behouden, dit is duidelyk, want zy hadden ter beveiliging van den legergrond nog geene wallen opgeworpen. Zy fchynen ook niet hier al hunne krygsmagt gebruikt, maar zig gedeeltelyk naar den akkerbouw van Cherfonnefus en ter ftooping afgezwent te hebben, en zulks door onderhouds gebrek: waar door ook de Trojaanen, zy verspreid zynde, het 10 jaaren uithielden, in kracht tegen de agtergelaatenen altyd bestand. Dog zo zy onderhouds overig hebbende gekoomen waren, en met vereende krachten, zonder ftooperij en landbouw onophoudelyk den oorlog hadden doorgezet, zouden zy de stad, in den flag gemaklyk de overhand hebbende, genoomen hebben, maar niet in hun geheel zynde, hielden zy het tegen een altyd daar leggende gedeelte wel uit: hetzelve naauw bezettende, zouden zy in minder tyd en gemakkeliker Trojen veroverd hebben: maar wegens de behoefte, was alles voor deezen krachteloos, en zelfs die dingen, welke by ouds den grootften naam hadden, bevind men indedaad
be-

beneden het geroep, en het verhaal nu hier over door de Dichters verspreid.

Laater zelf naa de Trojaansche tyden zyn de Grieken nog van woonplaatzen veranderd en verhuisd, zo dat zy, schoon gerust leevende, niet in vermogen toenaamen, want de wederkomst der Grieken van Ilium in hun land laat geschiedende, heeft veele nieuwe dingen te weege gebragt, en in de steden was meestal oproer, die hier door uitvielen, bouwden zelf steden. Immers de tegenwoordige Beotiers in het 60ste jaar naa Trojen's in-neeming uit Arne van de Thesfaliërs verjaagd, hebben het thans genoemde Beotien, maar eerst het Cadmeïsche land geheeten, bewoond. (Er was van deezen ook een zeker gedeelte te vooren reeds in dit land, van welke ook eene bende naar Ilium getrokken is.) En de Doriers hebben in het 80ste jaar met de Heracliden, Peloponnesus behouden.

Griekenland bezwaarlyk en in veel tyds volkoomen gerust geworden en niet meer verhuisziek zynde, zond eindelyk geregelde Volkplantingen uit. De Atheniensers hebben de grondslagen van de Iöniers en van veele Eilanders gelegd. Van Italië en Sicilië het allermeest de Peloponnesers, als ook nog van eeni-

eenige andere plaatsen van Griekenland, doch alle deeze ſteden zyn naa de Trojaanfche tyden geſicht.

Maar dit Land machtiger geworden en de rykdommen noch grooter dan te vooren gemaakt zynde , zyn veelal de Heerſchappyen in de ſteden opgericht, te vooren waren de erflyke regeeringen aan uitgedrukte voorrechten bepaald. Griekenland rustte welhaast ſchepen uit, en trokken de zeezaken het meeste voor. Men zegt dat de Korinthers allereerst hunne ſchepen ten naasten by op de thans gebruikelyke wyze gebouwd hebben , en dat over gantsch Griekenland de roeiſchepen eerst te Korinthen getimmerd zyn. Immers 't is bekend, dat Amenocles, die voor de Samiers 4 ſchepen maakte, een Korinthisch Scheepstimmerman was: en 'er zyn zekerlyk 300 jaaren tot aan het einde van deezen oorlog verſtrecken, dat Amenocles naar de Samiers ging. Het alleroudſte zeegevegt, van welk wy weten, is dat van de Korinthiers tegen de Korycyrëers, nu zyn 'er zekerlyk van dit gevegt 260 jaaren tot aan dien zelve tyd. De Korinthers eene ſtad op eene Landengte bewoonende , hadden daar zekerlyk altyd eene Koopſtad: door middel van welke de Grieken ouds-

tyds

tyds over land meer dan over zee, niet alleen binnen, maar ook buiten Peloponnesus, met elkander koophandel dreeven. In midde-len waren zy ook vermogende, gelyk uit de oude Dichters blykt: want die noemen hunne landstreek *ryk*. Maar naa dat de Grieken meer de zee bevoeren, timmerden zy schepen en ruimden de zeefchuimeryen uit den weg, en aan beide Zeeën hunne Koopmarkt in staat stellende, kreegen zy door het aangroeijen hunner middelen welhaast eene vermogende stad.

Naderhand hadden de Iöniers ook eene goede Zeemagt onder Cyrus, eersten Koning der Perfen, en Cambyfes zynen zoon, en met Cyrus oorlogende, waren zy eenigen tyd meester van hunne omgelegene Zee. Polycrates, één der beheerschers van Samos, heeft onder Cambyfes, ter zee vermogend, zich en andere Eilanden onderhoorig gemaakt, en Re-nea wegneemende, hetzelve aan Apollo van Delus toegewyd. De Phociensers Masfilien stichtende, overwonnen de Karthaginenfers in een zeegevegt.

Deeze waren de magtigste vlooten, en het is ook bekend dat die, welke veele Eeuwen naa de Trojaansche tyden leefden, zeer wei-

weinig zwaare Galeijen , maar vyftigriemige en lange vaartuigen uitrusteden , gelyk die oude. Een weinig slechts voor de Medische tyden en Darius dood , die naa Kambyfes over de Perfen heerschte , zyn de zwaare Galeijen onder de Dwingelanden van Sicilien en de Corcyreërs in menigte by de hand geweest , want deeze waaren de laafte merkwaardige Zeetoerusting en in Griekenland voor Xerxes tocht. Immers hadden de Aegineten en Atheners , en zo 'er nog andere zyn , kleine schepen , en veele deezer slechts van 50 roeijers , en dit noch laat , zedert dat Themistocles aan de Atheners , de Aegineten beoorlogende , en de Ongrieken verwachtende , aanried schepen te maaken , met welke zy een water-gevegt gehouden hebben ; en deeze hadden zelfs geen doorgaand dek.

De zeemacht der Grieken was dusdaanig , zo wel de oude , als de laateren : doch die hier in voordeel hadden , verkreegen geen gering vermogen , en door het opbrengen hunner middelen , en door het bewind over anderen : want vyandig rondvaarende , bragten zy de Eilanden te onder , en wel voornaamelyk al wie geen toereikenden grond hadden. Maar te lande is 'er geen oorlog , (uit welke eenige

magt voortkwam,) ontstaan; deeze waaren alle, welke 'er ook geweest zyn, tegen hunne nabuuren, want tot uitheemsche togten zyn zy niet veel van hunne grenzen tot die van anderen voortgetrokken, als onderhoo- rig, stonden zy de grootste steden niet by, nog deden geene algemeene veldtogten, maar ieder nagebuur voerde den oorlog voor zich zelve, voornaamelyk tot den oudstyds ge- voerden oorlog der Chalcidensen en Eretriers: toen hebben de andere Grieken hun van weer- zyden bygestaan.

Voor allen kwamen van alle kanten belet- zels op, om zeer groot te worden. De zaaken grooten voortgang hebbende, heeft Cyrus en het Perfisch Ryk, Kroesus en al wat binnen de Halys aan den zeekant legt, te onderge- bracht zynde, de Iöniers beoorloogd, en op het vaste land de steden dienstbaar gemaakt, en naderhand Darius, in der Pheniciaanen zeegevegt overwinnaar, insgelyks de Eilanden.

Al wat Beheerschers in de Grieksche steden waren, voor het hunne alleen omzigtig, woon- den, en ter beveiliging van hun lyf en om hun gezin grooter te maaken, zo veel zy maar met veiligheid konden, meestal in de steden; en 'er is geene aanmerkenswaardige zaak door
hen

hen verrigt, dan alleen het geen de Nagebuuren deden. Die in Sicilien waren het meest in macht gevorderd, en dus wierd Griekenland van alle kanten zo lang te rug gehouden, dat hetzelfde niets luisterryks in 't algemeen verrigtte, en de inwooners der steden moedelloozer bleeven.

Maar naa dat de Beheerschers van Athene, als mede de meeste en de laatste van het overige reeds sterk en lang overheerschte Griekenland, behalven in Sicilien, van de Lacedemoniers weggebondsd waren, (want Lacedemon, naa de stigtinge der thans inwoonende Doriers, meest van allen zeer lang oproerig, is te gelyk van aloude tyden en met goede wetten voorzien, en altyd onbeheerscht geweest: voorzeker zyn 'er 400 jaaren of een weinig meer tot aan het einde van deezen oorlog, zedert welken tyd de Lacedemoniers dezelve Regeeringsvorm gebruiken) hebben zy hier door machtig zelfs op de zaaken in andere steden order gesteld. Naa de uitwerping der Beheerschers uit Griekenland is niet veele jaaren later de slag der Meden tegen de Atheners in Marathon voorgevallen. In het 10de jaar naa deezen is wederom de Persiaan met eene groote vloot, om Griekenland in slaa-

vernye te brengen, ingerukt. En in het bannen van dit groot gevaar voerden de Lacedemoniers, in magt vóór hebbende, over de andere mede oorlogende Grieken het bewind. De Atheners, op de aankomst van de Meden, in den zin hebbende de stad te verlaten, begaaven zich met zak en pak te fcheep, en wierden dus ter Zeevaart opgeleid. Niet lang naa dat zy met gemeene macht den Ongriek hadden verdreeven, hebben zo wel de van den Koning afgefallen Griekē, als die gezamentlyk hem beoorlogd hadden, zich by de Atheners en Lacedemoniers gevoegd, want in vermogen waren deeze zekerlyk de grootste; daar deeze meer te land, geene meer ter zee vermogten, doch deeze wapenverbindtenis bleef slechts weinig tyds, want de Lacedemoniers en Atheners vaneen gereeten, vogten ieder met hunne bondgenooten en andere Grieken, zo zommige eenig verschil hadden, trokken zy terstond naar hen. Dus zedert den Medischen oorlog zonder ophouden tot aan deezē, dan een verbond treffende, dan onderling of tegen de afgefallen bondgenooten kryg voerende, zyn zy in de oorlogskunde wel doorleerd en door 't gebruik crvaarener

geworden, hunne leeringen met gevaar voortzettende.

De Lacedemoniers hadden hunne bondgenooten geene schattingen opgelegd, willende hun alleenlyk in het staatsbestier den weg baa- nen tot de regeering van eenige weinige voor- naamen. Maar de Atheners de schepen der vyanden met den tyd in handen gekreegen hebbende, heerschten over hen, behalven over de Chiers en Lesbiers, en geboden allen geld op te brengen. Ja hunne eigene toerus- tinge alleen tot deezen oorlog is grooter dan weleer de allersterkste waare in den bloei van hun bondgenootschap.

De oude dingen heb ik dan dus bevonden, als zynde noch met alle in order gestelde be- wyzen bezwaarlyk te gelooven. Want de men- schen neemen het geen zy van de te vooren gebeurde zaken hooren, al zyn dezelve in hun land geschied, zonder onderzoek alles on- bezonnen de een van den ander aan. Dus meent de meenigte te Atheen dat Hipparchus, toen hy heerschte, van Harmodius en Aristo- giton omgebracht zy, zy weeten niet eens dat Hippias, de oudste van Pisistratus zoonen, toen regeerde, dat Hipparchus en Thesfalus zy- ne volle broeders waren. Maar Harmodius en

Aristogiton, op den beraamden dag vermoedende dat door hunne medepligtigen iets van den aanslag aan Hippias gemeld was, hielden hunne handen wel van hem, zulks van te voren wetende, af, maar lust hebbende, eer zy te zaamen gevat wierden, iets groot te verrichten, en zich aan gevaar bloot te stellen, hebben zy Hipparchus, dien zy by geval by den tempel *Leocorion* met het opciëren der Panathenaïsche feestpragt beezig vonden, gedood. Ook zelfs van veele andere nog in weezen zynde dingen, en door den tyd nog niet uit het geheugen geraakt, hebben andere Grieken geen juist denkbeeld: by voorbeeld, dat de Lacedemonische Koningen ieder met twee stemstentjes stemmen, en niet met één. Dat zy eene *Pitanatïsche* bende hebben, die 'er nooit geweest is. Dus zyn veele tot onderzoek der waarheid traag, en houden zich liever aan het geen algemeen aangenomen is.

Byaldien iemand volgens de aangehaalde blyken zyne gissing nopens het verhandelde wil bestuuren, zal hy geenzints dwaalen, en niet meer geloof geeven aan het geen de Dichters over dezelve zingen, die alles grootelyks opciëren, noch aan het geen de Reedenaars des-aangaande te zaamenstelden, meer aanloklyk

voor

voor het gehoor, dan overeenkomstig met de waarheid, zynde geene wederlegging onderhevig, daar veel van hetzelfde door de oudheid niet meer geloofd word, en voor verlichtzels te boek staat: hy denke veeleer, dat de waarheid uit de duidelykste tekenen, zo veel de oude dingen zulks toelieten, na genoeg gevonden is. En alhoewel de menschen den tegenwoordigen oorlog in welken zy gewikkeld zyn voor den grootsten houden, doch zodraa dezelve ophoud, de oude meer bewonderen, zal echter deeze oorlog aan die geenen, welke denzelven uit de daaden beschouwen, grooter dan alle voorige moeten toefchynen.

Van al wat ieder woordelyk zeide, of toen zy op het punt waren van te oorlogen, of reeds in oorlog zynde, of zich de juiste nauwkeurigheid te herinneren, was ongemaklyk, zo wel voor my, in dat geene, het welk ik zelf gehoord heb, als voor anderen, in 't geen ze my van elders mededeelden. Maar zo als een ieder my altyd over de tegenwoordige zaken het meest behoorlyk voorkwam te spreken, heb ik alles verhaald, gelyk het my allernaast aan den waaren zin van die gezegden schein te koomen. Ik heb niet geoordeeld alles het geen in den oorlog verricht was te moe-

ten fchryven zo als my hetzelve van den eerstkomenden verhaald wierd, of gelyk hetzelve my voorkwam, maar die zaaken, by welken ik zelf tegenwoordig waare, of waarop ik door anderen met alle mogelyke naauwkeurigheid onderzoek had gedaan. Deeze wierden ongemaklyk gevonden, om dat ieder, my over een en hetzelve geval, fchoon zy tegenwoordig geweest waren, niet allen het zelve bericht gaven, maar een iegelyk naar maate hy eene goede denkenswyze of geheugen had. Mifchien zullen deeze (fchriften), niets verdichts behelzende, voor het gehoor onvermaakelyker zyn; maar al wie het gebeurde duidelyk wil overweegen, en het zy hetzelve eerlang weder gebeurde, gelyk menfchelyk is, het zy de zaaken dezelve of ten naasten by gelyk mogen zyn, deeze dingen tot zyn nut wil gebruiken, zal in deeze fchriften overvloed vinden, want zy zyn eer tot een altoosduurend gedenkftuk, dan tot een prysftuk, voor een oogenblik het gehoor vermaakende, opgefteld.

Van de voorige Krygsverrichtingen, is die der Meden de grootfte, en deeze heeft zelfs in twee Zee- en Land-flagen een fchiclyk einde gehad. Maar de langduurigheid van deezen oorlog ftrekt zich ver uit, en de nederlaagen

aan Griekenland in denzelfen toegebracht, zyn zodaanig, als nooit elders in eeven zo veel tyds voorgevallen zyn, want nooit zyn zo veele ingenomen fteden verwoest, deels van de Ongrieken, deels van de onderling oorlogvoerende Grieken zelven, (er zyn ook die veroverd van inwooners gewisfeld hebben,) nergens waren de ballingschappen en moorden, hier door den oorlog zelf, daar door het oproer veroorzaakt, zo meenigvuldig. Het geen wy van te vooren wel door hooren zeggen, maar zelden door de daad bewaarheid, hadden, koomt ons niet meer ongelooflyk voor, aangaande de Aard-beevingen, welke het meeste deel der aarde te gelyk, en in deeze tyden allergeweldigst, overvielen: Zons-verduisteringen, zwaarer dan de van ouds gemelde, zyn ook nu voorgevallen. By zommigen waren groote droogtens, en door dezelve, pest en hongersnood, welke niet weinig nadeel toebagten, rukkende een gedeelte weg. Alle deeze dingen liepen te gelyk met den oorlog zelf te zaamen. Het begin van deezen maakten de Atheners en Peloponnesers, verbreekende het dertigjarige verbond, dat tusfchen hen zedert de verovering van Euboea stand gegreepen had. De reeden, waarom zy hetzelfde ver-

brooken hebben, en derzelver verschillen, heb ik eerst gefchreeven, op dat zommigen niet ter eeniger tyd vraagen, waar uit een zo groot oorlog by de Grieken ontftond: Ondertuffchen houde ik deeze voor de waarachtigfte, fchoon door het zeggen minst-bekende reeden: Dat de Atheners, groot geworden, en den Lacedemoniers fchrik aanjaagende, hen tot het oorlogen noodzaakten. Doch de in het openbaar gezegde reeden waarom zy naa het verbreeken van 't verbond ten oorlog opftonden, waren van weerskanten deeze:

EPIDAMNUS is eene ftad aan de rechtehand als men den Iönifchen Zeeboezem inloopt. By dezelve wonen de Taulanters, Ongrieken, een Illyrifch volk: zy is geficht door eene Corcyreïfche Volkplantinge, hier van was Overfte Phalius, zoon van Eratoclines, Korinther van geboorte; van Hercules afkomstig, was hy volgens de oude infteilinge uit de moederftad zeekerlyk opontbouden. Zommige Korinthiers en andere van Dorifchen afkomst fichtten te zamen deeze ftad. Met verloop van tyd wierd de ftad der Epidamniers groot en volkryk. Veele jaaren onder elkander oproerig, gelyk verhaald word, zyn zy door eenen oorlog der nabuurige Ongrieken ont-
heupt,

heupt, van veel machts ontbloot. Eindelyk heeft voor deezen oorlog het graauw de vermogenden uitgeworpen. Deeze afgetrokken zynde, beftalen met de Ongrieken de burgers van de ftad, te land en ter zee. De in de ftad zynde Epidamniers, wanneer zy dus bezet wierden, zenden eenige bejaarde mannen naar Korcyra, als zynde hunne moederftad, met verzoek, om hun verderf dus niet met onverschillige oogen aan te zien, maar de vlugtelingen met hun verzoenende, een einde aan der Ongrieken oorlog te maaken: dit verzochten zy ootmoedig by Junoos Tempel neergezeeten. Doch de Korcyreërs naamen deeze beede geenzints aan, en zonden hen onverrichter zaake weg.

De Epidamniers verftaan hebbende dat zy geene de minfte hulp van Korcyra te wachten hadden, wisten geen weg om het tegenwoordige te fchikken. Dus naar Delphos gezonden hebbende, vroegen zy de Godheid of zy de ftad aan de Korinthers, als de Overften der Volkplantinge, overgeeven, en eenige hulp van hun zouden trachten te krygen? Deeze gaf ten antwoord, de ftad over te geeven, en hen tot Overften te maaken.

De Epidamniers te Korinthen gekoomen
zyn-

zynde, gaaven volgens de Godspraak de Volkplantinge over, bewyzende dat derzelve Op-
perhoofd van Korinthen geweest ware, het
antwoord der Godheid teffens bybrengende.
Zy verzogten om hun in hun verderf niet over
het hoofd te zien, maar te helpen. De Ko-
rinthers hebben de handhaving op zich ge-
noomen, (oordeelende dat de Volkplantinge
niet minder van hun dan van de Korcyreërs
ware,) en te gelyk uit haat tegen de Korcy-
reërs, als welke schoon eigen volkplanters,
zich hunner niet bekreunden: hun in de open-
baare plechtigheden de wettige eerbewyzen
niet geevende, of by den Offerdienst aan eenen
Korinther den voorrang niet afstaande, gelyk
de andere Volkplantingen. Maar in vermogen
van rykdommen met de gegoedste Grieken ge-
lyk staande, ja in Oorlogsvoorraad zelfs mach-
tiger, verachtten zy hen. Zomtyds zich be-
roemende in Zeemanschap veel voor te heb-
ben, en zulks om dat de Pheaciërs Korcyra
van te vooren bewoond hadden, welke eenen
grooten naam hadden in de Scheepvaart. Waar-
om zy zich voornaamelyk op het uitrusten
eener vloot toeleiden, en niet onvermogen
waren, want 120 zwaare Galeijen dienden on-
der hun toep zy den oorlog begonden.

Over

Over dit alles klaagensstof hebbende zonden de Korinthiers gaarne hulp naar Epidamnus, als hunne bezetting, benevens die der Ambracioten en Leucadiers, en aan ieder wie maar wilde verlof geevende, daar heen te verhuizen: Zy zyn over land naar Apollonien, eene Volkplantinge der Korinthers, getrokken, uit vreeze voor de Korcyreërs, op dat zy, de zee willende overfteekende, van deezen niet verhinderd zouden worden. Naa dat de Korcyreërs gehoord hebben dat deeze Volkplanters en bezetting te Epidamnus gekomen, en de Volkplantinge aan de Korinthers overgegeven waren, naamen zy dit euvel op. Op staande voet met 25 fchepen, en naderhand nog met eene andere vloot onder zeil gaande, geboden zy hun op hoog bevel, de vlugtelingen in de stad te neemen, (want de vlugtelingen der Epidauriers waren naar Korcyra geweeken, alwaar zy hunne Graffteden en derzelve afkomst aantoonende, de Korcyreërs verzogten hen weer over te brengen,) de bezetting welke de Korinthers hun gezonden hadden, en de nieuwe inwoners weg te zenden. De Epidamniers hoorden naar niets van dit alles. Waarom de Korcyreërs, de Illyriërs by zich genoomen hebbende, benevens

de

de vlugtelingen, (als hen weer naar huis zullende brengen,) met 40 ſchepen op hen loſkoomen. De ſtad bezettende, zeggen zy alvorens, dat ieder wie wilde, en de vreemdelingen, onbeleedigd zich van de Epidamniers konden verwyderen, zo niet, dat zy dezelve als vyanden zouden handelen. Toen zy hier niet aan gehoorzaamden, hebben de Korcyreërs (hier is juist eene Landengte) het beleg begonnen.

Zoodraa de Korinthers uit Epidamnus tyding kregen van de beleegering, rusteden zy een leeger uit: en kondigden openlyk eene Volkplantinge naar Epidamnus af, en dat ieder, wie maar wilde, met alle anderen gelyk zoude ſtaan. Dog zo iemand niet op ſtaande voet mee wilde vaaren, en echter de Volkplanting mede in bezit hebben, konde hy naa het betaalen van vyftig drachmen te Korinthen blyven; 'er waren dus veele die zich te ſcheep begaaven, en veele die het geld betaalden. Hierop verzogten zy de Megarenſers om hunne ſchepen te gelyk te doen uitloopen en hun te verzellen, of zy mogelyk van de Korcyreërs belet mogten worden zee te houwen. Deeze rusteden acht ſchepen tot dien tocht meede uit, en de Cephallenifche Pallenſers vier. Zy
vroc-

vroegen ook de Epidauriers, die hun vyf byzetterden. Die van Hermione, één enkel. De Troezeniers, twee, maar de Leucadiers tien, en de Ambracioten, acht. De Thebanen en Phliasiers verzogten ze om geld. De Heleërs om leedige fchepen en geld, maar van de Korinthers zelve wierden veertig fchepen en drieduizend zwaargewapende foldaaten uitgerust.

Naa dat de Korcyreërs deeze toerustingehoord hadden, met de gezanten van Lacedemon en Sicyonien, welke zy by zich genomen hadden, binnen Korinthen gekomen zynde, eischten zy dat de Korinthers hunne bezetting en volkplanters uit Epidamnus, als hun niet toebehoorende, zouden te rug trekken. Dog zo zy zich dezelve toeëigenden, wilde men dat 'er uitspraak gedaan wierd door die fteden in Peloponnesus, welke zy beide zouden goedvinden, en dat die, aan wien zy de Volkplantinge zouden toekennen, meester zouden zyn. Ook wilden zy de zaak met een wel aan de Delphifche Godfpraak overlaaten. Zo niet, zeiden zy, dat ze dan, door hun gedwongen, in de noodzaakelykheid waren om, voordeels halven, vrienden te maaken, die ze niet wilden, die naamelyk nu de fterkste waren. De
Ko-

Korinthers gaven hun ten antwoord, dan te zullen raadpleegen, wanneer zy de fchepen en de Ongrieken uit Epidamnus te rug voerden, want dat het niet recht ware, dat zy vast belegerd, en de zaak midlerwyl in rechten onderzocht wierd. De Korcyreërs zeiden daarentegen zulks te zullen doen, zo zy ook de hunnen uit Epidamnus lieten trekken. Dat zy ook gereed waren, om beide op hunne plaatze te blyven, en eene wapenfchorfing te fluiten, tot dat het geding uitgefproken ware.

De Korinthers luisterden naar deeze dingen niet: maar toen hunne fchepen belaaden, en de bondgenooten tegenwoordig waren, eenen Oorlogsboode om den oorlog eerst aan de Korcyreërs aan te zeggen vooruit gezonden hebbende, ftaken zy met vyfenzeventig fchepen en tweeduizend zwaar gewaapenden in zee, zettende koers naar Epidamnus, om tegen de Korcyreërs flaags te raaken. Over de fchepen voerden Aristeus, Kallikrates en Timanor, zoonen van Pellikas, Kallias en Timanthes, het bewind, en over het voetvolk Archetimus, Eurytimus zoon, en Ifarchidas, de zoon van Ifarchus. Naa dat zy te Actium, in het Anactorifche Land, alwaar een Tempel van Apollo is, in den mond van de Ambra-

ci-

cifche Zeeboezem gekoomen waren, hebben de Korcyreërs hun eenen Vreedegzant in eene floep toegezonden, waarfchuwende om niet tegen hun zeil te maaken. Te gelyk laadden zy hunne fchepen, herftelden de oude weêr om zee te kunnen bouwen, en kalefaterden de anderen. Maar toen de Vreedegzant niets dat naar vrede zweemde van de Korinthers boodfchapte, en hunne fchepen reeds tot 80 voltallig waren, (want 40 hadden Epidamnus bezet,) zyn zy den vyand te gemoet gezeild, en in linie leggende, flaags geweest. De Korcyreërs behaalden de overwinning verreweg, en 15 fchepen van de Korinthers wierden vernield. Op denzelfden dag viel het hundermaaten meede dat de beleegeraars Epidamnus ter overgaave dwongen, onder beding, om de aankoomelingen te verkoopen, maar de Korinthers geboeid te houden tot hun iets anders goed dacht.

De Korcyreërs, na deezen fcheepftryd, op Leucima, eene Kaap van Korcyra, een zeegeteeken opgericht hebbende, doodden de andere krygsgevangenen, maar hielden de Korinthers geboeid; en naderhand, toen de Korinthers en hunne bondgenooten ter zee te zwak bevonden, zich weder naar huis begee-

ven hadden , waren de Korcyreërs in deeze streeken meesters van de gantsche zee; toen naar Leucas eene Korinthische Volkplanting gesteevend , verwoesteden zy het land , en staaften te Cyllene het Dok der Eleërs in brand , om dat zy de Korinthers schepen en geld verfschaft hadden. Langen tyd naa deezen Zeeslag hebben zy de zee beheerscht , en de bondgenooten der Korinthers met hunne vloot bezoevende , dezelve groot nadeel toegebracht. Tot dat de Korinthers , de zomer naderende , eene vloot en een leeger uitzonden , (dewyl hunne bondgenooten in benaauwdheid staken ,) en zich by Actium en omstreeks het Thesprotisch Chimerium nederfloegen , om Leucas en de overige steden , al wie hunne vrienden waren , te bewaaken ; daar de Korcyreërs zich en te sloop en te lande tegen over hun nederzeten , zonder dat een van beiden iets ter zee tegen den anderen ondername : maar deezen zomer tegen over elkander gelegen hebbende , trokken zy beiden , toen het reeds winter was , weder naar huis.

De Korinthers , het geheele jaar naa den sloopstryd , en naderhand , zeer te onvreden over den oorlog tegen de Korcyreërs , bouwden nieuwe schepen , en rusteden met alle geweld

weld eene scheeps-vloot toe , Peloponncfus zelve en het ander Griekenland roeijers verzamelende , en door loon hier toe beweegende. De Korcyreërs hunne uitrusting hoorende , wierden bevreesd , en vonden goed (want zy stonden met niemand in verbond , en hadden zich in de verdraagen der Atheners of Lacedemoniers niet laten inschryven ,) om naar de Atheners gaande te trachten hunne bondgenooten te worden , en eenige hulp by hun te vinden. Doch de Korinthers dit hoorende , begaaven zich zelf naar Athene , om te verzoeken , dat zy , door hunne schepen by die der Korcyreërs te voegen , hen niet mogten verhinderen in 't voeren van den oorlog naar hun welbehaagen. De vergadering dan belegd zynde , zyn zy in woordenwisseling gekoomen , en de Korcyreërs hebben dus gesproken :

„ Het is billyk , ô A T H E N E R S , dat zy ,
 „ aan wien men nog door weldaaden , nog door
 „ bondgenootschap iets verschuldigd is , om
 „ hulp by anderen komende vraagen , (ge-
 „ lyk wy nu ,) eerst betoogen , dat zy iets
 „ nuttigs voor deezen , of zo niet , ten min-
 „ sten niets nadeeligs verzoeken. Doch kun-
 „ nen zy hier van geene duidelyke bewyzen
 „ ter nederstellen , dat zy dan niet kwalyk

„ neemen, zo ze het niet verkrygen. De Kor-
 „ cyreërs zich vertrouwend U lieden deeze
 „ dingen wel gegrond voor te kunnen hou-
 „ den, hebben ons ter verzoeking van een
 „ bondgenootschap afgevaardigd. Het kan U
 „ lieden ongerymd voorkomen dat wy dus tot
 „ U onze toevlugt neemen, en 't is indedaad
 „ frydig met onze aangemene beginzelen,
 „ want daar wy van te vooren van niemand
 „ gaarne bondgenooten waren, komen wy het-
 „ zelve nu aan andere vraagen, en even
 „ hierom staan wy tot den op handen zynde
 „ Korinthifchen oorlog nu alleen. Het geen
 „ ons van te vooren wysheid scheen, om na-
 „ melyk door bondgenootschap met eenen an-
 „ deren naar welgevallen van eenen vriend
 „ niet mede gevaar te loopen, is thans in
 „ eene baarblykelyke onbedachtzaamheid en
 „ zwakheid verkeerd. In het voorgevallen
 „ Zeegevegt hebben wy de Korinthers wel
 „ alleen afgeflagen, maar nu zy met eene
 „ grootere toerusting uit Peloponnesus en
 „ het ander Griekenland op ons losrukken, en
 „ wy ons onmagtig zien om ons met eigen
 „ macht alleen te redden, en te gelyk het
 „ groot gevaar, zo wy de nederlaag krygen,
 „ vinden wy ons door nood gedwongen, Uw
 „ lie-

„ lieder en aller anderen byftand te vraagen:
 „ dat men ons verfchoone! vermits wy niet
 „ uit kwaadheid, maar uit de dwaaling onzer
 „ denkbeelden, dingen, met onze voorgaande
 „ onverschilligheid ftrydig, beftaan.

„ U lieden, naar ons verhoorende, zal onze
 „ nood in veele opzichten tot eer verftrek-
 „ ken. Voor eerst, om dat Gy de onrecht-
 „ vaardig-behandelde, en geenzints anderen
 „ nadeel doende, hulpe toebrenge. Ten twee-
 „ den, ons, die grootelyks gevaar loopen,
 „ tot U neemende, legt Gy een altoosbly-
 „ vende dankerkentenis op. Ook hebben wy,
 „ buiten de uwe, de grootste vloot. Over-
 „ weegt eens, wat voorfpoed ooit zeldzaa-
 „ mer en voor uwe vyanden beklaglyker kan
 „ zyn, dan dat die magt, welke gy boven
 „ groote rykdommen en aanzien, zoudt ge-
 „ wenscht hebben te verkrygen, van zelfs
 „ tegenwoordig, zich zonder gevaar en kos-
 „ ten aanbiede. Ondertusfchen zal die zelfde
 „ voorfpoed veelen tot deugd aanfpooren,
 „ den geenen die gy geholpen hebt dankbaar-
 „ heid inboezemen, en U zelven vermogen
 „ byzetten: het geen ten allen tyde, voorze-
 „ ker aan weinigen, alles te gelyk, te beurte
 „ gevallen is. Weinigen ook om hulp vraa-

„ gende, zetten geen minder kracht en cie-
 „ raad aan hun, van wien zy dezelve vraa-
 „ gen, by, dan zy verkrygen. Zo iemand
 „ uwer denke dat wy tot geenen oorlog nut-
 „ tig kunnen zyn, dwaalt hy in zyne meening,
 „ en begrypt niet, dat de Lacedemoniers,
 „ voor U beducht, den oorlog gaarne zou-
 „ den voeren; dat de Korinthers door zich
 „ zelveu machtig, en uwe vyanden, ons eerst
 „ zullen wegneemen, om U dan ook op het
 „ lyf te vallen, zo wy niet door eene alge-
 „ meene haat tegen hen met elkander vast
 „ staan, en zy een van beiden ons voorko-
 „ men, het zy van ons kwaad te doen, of
 „ zich zelveu sterk te maaken.

„ Het is derhalven Uw werk hen voor te
 „ komen, door het van ons aangeboden
 „ bondgenootschap aan te neemen, en hen lie-
 „ ver van te vooren te belaagen, dan de ge-
 „ legde laagen tegen te gaan. Zeggen ze dan
 „ dat het niet billyk is hunne volkplantelingen
 „ aan te neemen, laaten zy dan leeren, hoe
 „ alle volkplanting, wel behandeld, haare
 „ moederstad eert, maar verongelykt, afvalt;
 „ want zy worden niet uitgezonden om in fla-
 „ verny te leven, maar gelyk die geene, wel-
 „ ke in de moederstad achterbleeven. Dat ze

„ ons

„ ons onbillyk behandeld hebben, is klaar:
 „ want ter gezegde uitspraak over Epidamnus
 „ in rechten uitgenoodigd, hebben zy het ver-
 „ schil door den oorlog liever dan door 't recht
 „ willen beslifen. En laaten die dingen, wel-
 „ ke zy aan ons hunne naabestaanden pleegen,
 „ U lieden tot eene gewisse waarschuwinge
 „ strekken, om door bedrog niet van hen
 „ misleid te worden, of op hunne vraage niet
 „ aanstonds de handen mede aan den ploeg te
 „ slaan: want wie het minste berouw heeft
 „ van zynen vyanden dienst gedaan te heb-
 „ ben, leeft allerveiligst.

„ Gy zult de verbonden met de Lacedemo-
 „ niers niet verbreeken, zo gy ons aanneemt,
 „ als zynde niemands bondgenoot: Immers 'er
 „ word in dezelve uitdrukkelijk gezegd: dat
 „ het aan ieder stad van Griekenland, met
 „ niemand in bondgenootschap zynde, vry zal
 „ staan, by wien het haar luste, te komen, en
 „ het is waarlyk te verwonderen, zo het hun
 „ zou vry staan uit de bondgenootsche steden
 „ schepen te wapenen, hier by nog uit het
 „ ander Griekenland, en niet weinig zelf van
 „ Uwe onderhoorige, en dat zy ons van het
 „ daargestelde bondgenootschap en alle hulp
 „ van elders zouden uitsluiten; dat zy einde-

„ lyk U in het ongelyk stellen , zo Gy ons
 „ verhoort. Gy zult ons in gevaar, en niet
 „ uwe vyanden zynde , afwyzen , en hen ,
 „ onze vyanden , en tegen ons optrekkende ,
 „ niet alleen niet bedwingen , of beteugelen ;
 „ maar zelfs over het hoofd , of door de vin-
 „ geren zien , dat zy uit Uwliedder gebied hunne
 „ manschap , het geen niet billyk is , aannee-
 „ men , immers Gy moest dit of aan hun Uwe
 „ huurlingen verbieden , of ons ook , hoe Gy
 „ het ook goed mogt vinden , hulp toezenden ;
 „ of wel voornaamelyk ons van nu af open-
 „ lyk aanneemende , helpen : Wy toonen , ge-
 „ lyk wy in 't begin gezegd hebben , hierin
 „ voor U veel nut ; doch het grootste is , dat
 „ Uwe vyanden de onze zullen zyn , en dat
 „ Gy een volk aan U verbindt , machtig om
 „ de weerspannigen te betoomen . Daar U dan
 „ eene Zee- en niet eene Landmagt aange-
 „ booden wordt , komt geen beraad te pas ,
 „ dewyl Gy zorg moet draagen , zo 't moge-
 „ lyk zy , dat niemand buiten U eene vloot
 „ hebbe ; of is dit niet doenlyk , dan hem , die
 „ de sterkste is , tot vriend houden .

„ Zo het gezegde wel nuttig voorkome ,
 „ maar niet zonder vreeze dat hy , hier door
 „ overreed , de verbonden zou verbreeken ,
 „ zulk

„ zulk een weete, dat het gevreesde, als het
 „ gepaard gaat met vermogen, de vyanden
 „ meer vervaard zal maaken, en dat de rus-
 „ tige trouw, zo hy ons niet aanneeme, zwak
 „ zynde voor vermogende vyanden, minder
 „ vervaarlyk zyn zal: dat hy tevens ook wee-
 „ te, dat hy nu zo wel het lot van Athene als
 „ van Korcyra beslist: en niet de beste zorge
 „ voor haar draagt, wanneer hy slechts naar
 „ het toekomende, en niet eens naar den aan-
 „ stonds op handen zynde oorlog omziende, in
 „ twyffel staat, eene stad aan te neemen, wel-
 „ ker vriend- of vyandschap de allergewichtig-
 „ ste gevolgen heeft; daar zy tot den over-
 „ togt naar Italiën en Siciliën fraai gelegen is;
 „ zo dat zonder haare toelaatinge tot de Pelo-
 „ ponnesers vandaar geen vloot kan naderen,
 „ nog van hier daarheen gezonden worden.
 „ Door dit korte hoofdzaakelyke zo wel, als
 „ door alles in 't byzonder, kunt Gy zien dat
 „ wy niet van de hand gewezen moeten wor-
 „ den. 'Er zyn drie merkwaardige vlooten in
 „ Griekenland, de Uwe, de onze, en die
 „ der Korintheren, zo Gylieden nu onver-
 „ schillig aanziet, dat twee van dezelve tot
 „ één worden, en de Korinthers ons eerst
 „ wegneemen, dan zult gy ter zee tegen de

„ Korcyreërs en Peloponnesers te gelyk moeten vegten ; daar Gy , ons aanneemende , hun met meerder fchepen dan de Uwe flag zult kunnen leveren.” In deezer voegen fpraken de Korcyreërs ; waar naa de Korinthers dus begonden :

„ De Korcyreërs niet alleen van hen aan te neemen gefproken hebbende , maar ook hoe wy hun onrecht doen , en zy niet billyk beoorloogd worden , is het noodig dat wy ook eerst beider meldinge maaken , en dus tot het overige van de redevoeringe komen : op dat Gy van te vooren weet dat ons verzoek veel veiliger zy , en hun voorftel niet onbedacht verwerpt. Zy zeggen , uit welmeenendheid nooit een Oorlogsverbond met iemand aangegaan te hebben : Doch deeze infellinge hebben zy uit lust tot kwaad doen , niet uit deugdzaamheid , gemaakt , geen helpers of getuigen by hunne onrechtvaardigheden willende hebben , noch door iemands vermaaning fchaamrood worden. De geleghenheid van hunne ftad , in 't byzonder hier toe bekwaam , ftelt hen te gelyk in ftaat om meer hunne eigene rechters te zyn , in het ongelyk dat zy anderen doen , dan volgens wederkerig verdrag beoordeeld te worden ;

„ de-

„ dewyl zy minst naar vreemde Volken vaa-
 „ ren , maar meest anderen , door den nood
 „ derwaards geflingerd , ontvangen. Hier in
 „ bestaat die fraaije verbondeloosheid , niet
 „ om dat zy een afkeer hebben om deel te
 „ neemen in de onrechtvaardigheden van an-
 „ deren , maar om ze alleen te pleegen , en
 „ dus op al het geen zy openlyk bemagtigen
 „ geweld te pleegen , in alles wat zy zich hei-
 „ melyk aanmaatigen ruimer deel te hebben ,
 „ en al het verkreegen voordeel zonder ver-
 „ wyt , (of befchaaming) te bezitten. En wa-
 „ ren zy braave menschen , (gelyk zy zeg-
 „ gen ,) hoe onberispelyker zy dan by ande-
 „ ren waren , hoe veel te duidelyker zy die
 „ deugd aan hun , die recht doen en ontvan-
 „ gen , zouden getoond hebben.

„ Maar de zulken zyn zy noch jegens ande-
 „ ren , noch jegens ons. Schoon onze volk-
 „ plantelingen , zyn zy altyd afgefallen , en
 „ nu bcoorlogen ze ons , zeggende : dat zy
 „ niet uitgezonden zyn om eene kwaade be-
 „ handeling te lyden. En wy , wy zeggen ,
 „ geene Volkplantinge daar geplaatst te heb-
 „ ben , om door dezelve gehoond te worden ,
 „ maar om hunne Opperhoofden , en billyk
 „ van hen geëerbiedigd te zyn ; want de an-
 „ dere

„ dere Volkplantingen eeren ons, en wy wor-
 „ den ten hoogften van hun bemind. Nu dan
 „ is het, dat wy, met de meesten in der min-
 „ ne leevende, met deezen alleen door hunne
 „ schuld in onmin zyn, en hun den oorlog
 „ niet zouden aangedaan hebben, zo wy niet
 „ op het allersterkst verongelykt waren: Het
 „ was zelfs fraai voor hun, al hadden wy on-
 „ gelyk, voor onze verbolgenheid te zwich-
 „ ten, en schandelyk voor ons, hunne ge-
 „ maatigheid met geweld aan te randen; maar
 „ uit smaad en rykdoms overvloed hebben zy
 „ en veele andere dingen jegens ons misdree-
 „ ven, en Epidamnus de onze zynde, hebben
 „ zy zich, toen zy het kwaad had, wel is
 „ waar niet toegeëigend, maar wy ter redding
 „ daar gekomen zynde, houden zy de met
 „ geweld ingenomen stad in bezit.

„ Zy zeggen dat zy gewild hadden, dat hier
 „ over by rechten eene uitspraak geschiede;
 „ welke (rechten) niet de machtigste, en ie-
 „ mand die reeds voordeel heeft, en als dan
 „ een ander van eene veilige plaatze uitdaagt
 „ om te spreken, kan schynen in het oog te
 „ houden, maar de zulke, wie zyne daaden
 „ met zyne woorden overeen brengt, doch
 „ deeze hebben, niet voor dat zy de stad be-
 „ lee-

„ leegerden, maar naa dat ze begreepen dat
 „ wy dit niet over het hoofd zouden zien,
 „ toen eerst dit fraaije zoort van Rechten te
 „ pas gebragt. Nu begeeven zy zich her-
 „ waards, hier in niet alleen kwalyk handelende,
 „ dat zy Ulieden thans niet slechts om
 „ hulp in den oorlog verzoeken, maar om
 „ deel te neemen in hunne onrechtvaardige be-
 „ handelingen, en om, onze vyanden zynde,
 „ van U aangenomen te worden, naar wien
 „ zy zich, toen zy in veiligheid waren, had-
 „ den moeten begeeven; en niet in een tyd-
 „ ftip, dat wy met ongelyk aangedaan, en zy
 „ zelve in gevaar zyn: niet in een tydf-
 „ tip, waarin Gylieden, van te vooren geene de
 „ minste vrugt van hun vermogen genooten
 „ hebbende, hun nu aanftonds hulp ver-
 „ fchaffen moet; en hier door deelgenooten hun-
 „ ner mishandelingen wordende, by ons even
 „ veel fchulds zult hebben. Doch zo zy van
 „ te vooren hunne macht met U gemeen ge-
 „ had hadden, dan was 't natuurlyk, dat al-
 „ les wat 'er uit voortvloeyde ook tufchen
 „ U gemeen ware; maar hunner fchelmftukken
 „ alleen niet medeplichtig, moet Gy derzelve
 „ gevolgen ook geenzints gemeen hebben.
 „ Het is dan klaar dat wy derhalven met
 „ bc-

„ behoorlyke rechtsbewyzen tot Ulieden ko-
 „ men, en deczen Geweldenaars en Stroopers
 „ zyn: thans moeten wy aantoonen dat Gylie-
 „ den hen niet met recht kunt aanneemen.
 „ Want schoon 'er in de Verbonden gezegd
 „ word, dat het aan ieder niet ingeschreeven
 „ ftad vry ftaat, zich te vervoegen by wien
 „ zy wil, zo ftrekt zich deeze overeenkomst
 „ tot dezulken niet uit, welken dit tot nadeel
 „ van anderen doen, maar van niemand af-
 „ vallende, byftand vraagen, en niet aan die
 „ geenen, welken hen aanneemen, (zo zy
 „ wys zyn,) den oorlog in plaatze van vrede
 „ zullen veroorzaaken. Dit zult Gy, aan ons
 „ geen gehoor geevende, moeten lyden; want
 „ niet alleen zult Gy hun byftaan, maar ons,
 „ tegen den inhoud der Verbonden, den oor-
 „ log aandoen. Noodzaakelyk immers, zo
 „ Gylieden met hun fluit, zullen zy zich zon-
 „ der U niet verdedigen: En dan is het billyk
 „ dat Gylieden vooral geen van beiden helpt,
 „ zo niet, dan moet Gy ons tegen deezen hulp
 „ verleenen, (want met de Korinthers zyt
 „ Gy in verbond, daar Gylieden zulks met de
 „ Korcyreërs zelf niet voor eene wapenschor-
 „ fing geweest zyt,) en niet de wet maaken
 „ om eens anderens afgevallen met open ar-
 „ men

„ men te ontvangen. Immers toen de Samiers
 „ afgevallen waren , hebben wy onze stem
 „ nooit tegen U gegeven , schoon de andere
 „ Peloponnesers in beraad stonden , of men
 „ hun te hulp zoude komen , in tegendeel hiel-
 „ den wy openlyk staande , dat ieder zyn eigen
 „ Bondgenooten behoort te straffen. Zo Gy
 „ de kwaalyk handelende met open armen
 „ ontvangt , en onder uwe bescherming neemt ,
 „ zullen van de Uwen ook niet weinigen tot
 „ ons overkomen , en Gy dus de wet tegen
 „ U zelve meer dan tegen ons gemaakt
 „ hebben.

„ Dit zyn de gerechtelyke bewyzen welken
 „ wy hebben , volgens de wetten der Grieken
 „ sterk genoeg , om te zeggen , dat wy voor
 „ tegenwoordig verzoeken jaa eischen dat dit
 „ gunstbewys aan ons toegestaan worde , als
 „ zynde geene vyanden om u nadeel te doen ,
 „ noch vrienden om 'er misbruik van te maa-
 „ ken. Want in den oorlog tegen de Egineten ,
 „ voor de Medische tyden , lange sche-
 „ pen gebrek hebbende , kreeg Gyliden twin-
 „ tig van de Korinthers. Deeze dienst , en die
 „ tegen de Samiers , waar door de Peloponne-
 „ sers hun om onzent wille niet hielpen , heeft
 „ Ulieden de overwinning op de Egineten ,
 „ en

„ en wraak over de Samiers, verſchaft: en dit
 „ is op zulke tyden voorgevallen, in welken
 „ de menſchen tegen hunne vyanden trekken-
 „ de, meest naar niets omzien, dan naar de
 „ overwinning. Hun helper, is hun vriend,
 „ al ware hy van te vooren hun vyand, en
 „ die hunne zyde niet kiest, hun vyand,
 „ ſchoon van te vooren vriend: terwyl zy ook
 „ hunne huislyke zaaken wegens onvermyde-
 „ lyke krakkeelen flechter beſtieren.

„ Dit wel in Uwe gedachten houdende,
 „ laaten de jongere dit van de oudere hooren,
 „ en zich verwaardigen, om ons inſgelyks te
 „ hulp te komen, en niet denken, dat deeze
 „ dingen wel der rechtvaardigheid overeen-
 „ komſtig van ons voorgesteld zyn, maar dat
 „ 'er van den anderen kant ook andere voor-
 „ declen, zo het oorlog is, zullen zyn; dan,
 „ dunkt ons, volgt doorgaans het voordeel
 „ meest hier uit, waar in men het minſte
 „ kwaad bedryft, en de aanſtaande oorlog
 „ (waar mede de Korcyreërs U vervaard maa-
 „ kende, tot onrechtvaardigheid aanhitſen,)

„ legt nog in het onzekere, ook is het Uwer on-
 „ waardig, hier door opgezet, aanſtonds eene
 „ openbaare en onzekere vyandſchap, en die
 „ anders geen plaatze zal hebben, tegen de

„ Ko-

„ Korinthers op te vatten. Veel wyzer ware
 „ het, de van te vooren heerschende achter-
 „ docht wegens de Megarenfers, weg te nee-
 „ men, want de laatste gunst op een gevoe-
 „ gelyk tydstip beweezen, schoon gering, is
 „ machtig om grooter misdaad uit te wisfchen.
 „ Laat U niet overhaalen door het aanbod
 „ om U ter zee eene groote macht by te zet-
 „ ten, want door zyn's gelyken geen onrecht
 „ aan te doen, is onze macht bestendiger, dan
 „ zo wy door fchyn aanstonds opgehitst, de-
 „ zelve door gevaarlyke maatregelen vermeer-
 „ deren.

„ Daar wy nu in het zelve geval zyn, waar
 „ van wy voorheen te Lacedemon fpraken,
 „ dat ieder zyne eigene bondgenooten moet
 „ ftraffen, verzoeken wy dat hetzelfde nu
 „ door Ulieden ook fttaande gehouden worde,
 „ en dat Gylieden door onze ftem geholpen,
 „ ons door de Uwe geen nadeel toebrengt,
 „ maar met dezelve munt betaald, wel ver-
 „ fttaande, dat het thans die tyd is, waar in,
 „ de helper, de grootste vriend, en de tegen-
 „ party, vyand is. Dat dan de Korcyreërs,
 „ onzes ondanks, niet door U tot bondge-
 „ nooten aangenomen worden, en gy hun in
 „ hunne onrechtvaardigheden de behulpzaame
 D „ hand

„hand niet biedt. Dit doende, zult gy doen
 „het geen betaamlyk is, en op de beste wy-
 „ze voor Uzelven zorge draagen.” Dus spraken de Korinthers.

De Atheners beiden gehoord, en tweemaal vergadering gehouden hebbende, vonden in de eerste de reden der Korintheren niet minder goed (dan die der Korcyreërs,) maar van gedachten veranderende, beslooten zy in de laatste, om wel geen bondgenootschap met de Korcyreërs aan te gaan, noch hen voor vyanden of vrienden aan te zien, (want zo de Korcyreërs hen noodzaakten om een zeetocht met hun tegen Korinthen te doen, verbraken zy het verbond met de Peloponnesers,) maar slooten een verdrag om zich onderling te helpen, zo iemand tegen Korcyra, of Athene, of deezer bondgenooten, iets mogt onderneemen, want zy waren van gedachten, dat de oorlog tegen de Peloponnesers dit niettegenstaande zoude voortgaan, en zagen Korcyra, het welk eene zo groote zeemacht had, ongaarne in de handen der Korintheren vallen, maar zy wilden hen onderling laten worstelen, om als dan de minder sterke, (als het 'er op aan kwam,) zo wel de Korinthers als de andere, met eene vloot voorzien tot den oorlog

log by te staan. Ook scheen hun de legging van dit Eiland tot de overtocht naar Italië en Sicilië zeer geschikt.

In deezen zijn dan namen de Atheners de Korcyreërs tot bondgenooten aan, en zonden hen niet lang naa het vertrek der Korinthers tien schepen tot onderstand; over deezen voerden Cimmonis van Lacedemon, Diotimus Strombichus, en Proteas Epikles zoon, het bewind; zy waarschuwden ze om tegen de Korinthers niet te staan, dan in gevalle zy, naar Korcyra zeilende, daar, of in eenige andere hunner bezittingen, eene landing ondernamen, dat zy zulks met alle macht te keer moesten gaan: dit waarschuwden zy hen, om het verbond niet te schenden, en hier op steevenden deeze schepen naar Korcyra.

De Korinthers, van alles wel voorzien, gingen ook naar Korcyra onder zeil met eene vloot van honderd vyftig zeilen, waar onder tien van de Eleërs, van de Megarensers twaalf, van de Amprakioten zevenentwintig, van de Anaktoriërs één, en van de Korinthers zelven negentig. Deeze wierden allen door hun eigen Oversten geboden, maar het bewind der Korinthische, was aan Xenoklides Euthikles zoon, benevens nog vier anderen, opgedraagen. Op

het vaste land tegen over Korcyra verzameld zynde, staken zy van Leucas in zee, en landden hier naa te Chimerium, in Thesprotien, dit is de haven, en boven deeze is de stad Ephyre, in Eleatis, (een gedeelte van Thesprotien,) ver van zee gelegen. Nevens deeze loopt het Acherufische Meer in zee, waar in zich de rivier Acheron, door Thesprotien loopende, ontloost, waar van hetzelfde den naam behoud. De rivier de Thyamis heeft hier ook haaren loop, en scheid Thesprotien van Kestrine, binnen welke het Chimerische Voorbergte zich verheft. De Korinthers dan aan land gekomen zynde, slaan hier hunne leegerplaatze neder.

De Korcyreërs hoorende dat zy tegen hen in zee geloopt waren, laadden honderd en twintig schepen af, over welken Miciades, Efimides en Eurybatus het bevel voerden, en zetteden zich op één der Eilanden, Sybota geheeten, neder: de tien Atheensche schepen waren by hen, maar het voetvolk was op de Kaap Leucimna, met de duizend man zwaargewapende hulpbenden van Zacynthus, gebleeven. De Korinthers hadden insgelyks op het vaste land veele Ongrieksche hulpbenden by de hand;

want

want de bewooners van het vaste land aan deez kant hebben zy altyd te vriend.

Toen de Korinthers zich dus van alle krygstoe­rusting wel voorzien hadden, staken zy by nacht van Chimerium, om eene slag te waagen, in zee, voor drie dagen levensmiddelen aan boord genomen hebbende. Met den dag krygen zy de schepen der Korcyreërs, die ook onder zeil waren en op hen aanleiden, in het gezigt, de eene in het gezigt van de andere gekomen, schaaren zy zich in linie tegen elkan­der, de Atheensche schepen hielden den rech­ter vleugel der Korcyreërs, en zy lagen zelve op den anderen, dus dan drie afdeelingen ge­maakt hebbende, voerde ieder der drie Over­sten over zyne schepen afzonderlyk het be­wind. Dusdanig was de slagorde der Korcyreërs: by de Korinthers lagen de Megarensers en Am­praciotische schepen op den rechter vleugel, in het midden de bondgenooten, zo als ze zeil­den, dewyl de Korinthers zelve met de beste Zeilers tegen over de Atheners op den rechter vleugel der Korcyreërs, den flinker behielden.

Digter by elkander gekomen, en de teekens weggeborgten zynde (*), begonnen zy den

slag,

(*) De woorden van den Scholiast zyn tot het ver­staan

slag, hebbende van weerskanten de dekken met eene menigte zwaargewapende, boogschutters en werpspietschietters bezet, zynde nog op den ouden trant met minder kunde uitgerust. Dit zeegevegt was hevig, maar minder kunstig. Het geleek zeer veel naar een landgevegt, want ééns aan elkander geraakt, konden zy wegens de menigte en verwarring der schepen zich niet gemaklyk weder scheiden. Om de overwinning te behaalen verlieten zy zich meest op de zwaargewapende manschap, welke door het stilleggen der schepen staande slag leverde. Door de linie heen te slaan, had geen plaats, dewyl zy met meerder moeds en dapperheid dan met kunde streden. Veel geraas heerschte overal in dit verwarde gevegt. De Atheensche schepen, welke de Korcyreërs hielpen, van alle kanten gedrongen wordende, joegen den vyand wel een grooten schrik op 't lyf, maar derzelve Oversten het verbod der Atheners in het oog houdende, namen geen deel in den slag. De rechter vleugel der Korinthers

staan deezer plaatze noodig : „ Zy hadden,” zegt hy, „ zekere teekenen, welken zy, voor het gevegt, toonden : zo draa deeze weggenomen wierden, begon het gevegt, daar hetzelfde op het vertoonen derzelve, ylings een einde nam.”

thers het al te bang krygende, wierden zy door twintig fchepen van de Korcyreërs op de vlucht geflaagen, en uit elkander verftrooid, tot aan het vaste land gejaagd; de Korcyreërs zeilden tot aan hunne leegerplaatze voort, en aan land gefapt, ftaken zy hunne verlaaten tenten in brand, en namen het geld mede. Terwyl de Korinthers en derzelve bondgenooten, aan deezen kant te zwak, overwonnen wierden, en de Korcyreërs meester waren, behielden zy op den linker vleugel verre weg de overhand, dewyl van de reeds minder fterke vloot der Korcyreërs zich twintig fchepen om op de Korinthers jacht te maaken, afgefcheiden hadden: De Atheners de Korcyreërs in het naauw ziende, hielpen hen reeds openlyker, fchoon zich van den aanval onthoudende. Maar zo dra het afdeinzen te zichtbaar geworden was, en de Korinthers al ftouter aanklampten, wierd ftraks alle macht in 't werk betrokken, alle onderfcheiding hield op, en zy vielen in een zo dringenden nood, dat eindelyk de Korinthers en Atheners elkanderen het fpits moesten bieden.

Naa dat zy op de vlucht geflaagen waren, leiden de Korinthers zich meer toe om de manfchap te dooden, dan de half doorboorde fche-

pen op sleeptouw te neemen, verkiezende liever dat zy dus van kant kwamen, dan behouden wierden. Daar zy niet wisten dat de rechter vleugel bezweeken en afgedeinsd was, brachten zy zelf hunne vrienden om: want beiden veel schepen hebbende, en niet weinig zee's beslaande, was het, in het midden van den slag, niet gemaklyk te onderscheiden, wie de overwonnen of overwinnaars waren. Dit gevegt van Grieken tegen Grieken overtrof in getal van schepen alle de voorgaande. Na dat de Korinthers de Korcyreërs tot aan land vervolgd hadden, zyn zy te rug gezeild om de goederen uit de wrakken en lyken op te vischen; zy kreegen ook byna alles in hunne macht, wat de Ongrieken over land medegevoerd hadden, en kwamen hier mede behouden te Sybota in de haven. (Deeze Sybota is eene verlaaten haven in Thesprotien.) Zich hier naa een weinig hersteld hebbende, staken zy onder zeil om de Korcyreërs andermaal op te zoeken, maar het leed niet lang of deeze gingen zelf met hunne nog overige schepen, die in staat waren zee te bouwen, benevens die der Atheneren, tegen hun onder zeil, beducht dat zy eene landing in hun Eiland zouden onderneemen. Het was reeds laat, en het

het teeken ten aanval gegeven, toen de Korinthers eensklaps achteruit roeiden, op het gezigt van twintig op hen aankomende Atheensche schepen: deeze hadden de Atheners de andere tien ter hulpe naagezonden, vreezende (gelyk het ook gebeurd is,) dat de Korcyreërs geslaagen zynde, hunne tien schepen ter verdediging te zwak zouden bevonden worden.

De Korinthers deeze vroeger in het gezigt krygende, en veronderstellende dat 'er meer van Athene onder zeil gegaan waren dan zy zagen, keeren dus te rug, daar de Korcyreërs, dezelve niet ziende, zeer verwonderd waren dat de Korinthers achteruit roeiden: tot dat zommige ooggetuigen hen tyding bragten, dat die schepen op hen aanhielden, waar op zy ook aanstonds wendden. Het was reeds donker wanneer de Korinthers afhoudende van koers veranderden, terwyl zy zich dus van elkander verwyderden, stelde de nacht een een einde aan deezen togt. De twintig schepen der Atheners, onder bevel van Glaucon en Andocides, zoonen van Leager en Leogorus, midden door de lyken heen zeilende, kwamen by de Korcyreërs, by Leucimna neêrgeflagen, niet lang naa dat zy van hen gezien waren, aan. In de leegerplaatze der Korcy-

reërs (want het was reeds nacht,) kwam alles in rep en roer, dewyl zy vreesden dat het vyanden waren, doch dezelve naderhand bekend hebbende, ontvingen zy ze op hunne reede.

Den volgenden dag zyn de dertig schepen der Atheners, en al wat van de Korcyreëfchen zee konde bouwen, naar de haven Sybota, reede der Korinthers, onder zeil gegaan, wilstende weten of zy voorneemens waren eene slag te waagen. De Korinthers hunne schepen van het strand gewerkt en op vlot water in linie geschaard hebbende, hielden hun gemak, in het minste niet voorneemens zynde het gevegt te beginnen, om dat zy zagen dat 'er frische schepen van Athene by gekomen, en hen hier door niet weinige zwaarigheden veroorzaakt waren, zo wel aangaande de bewaaring der krygsgevangenen, die zy aan boord hadden, als de onmogelykheid om hunne schepen in die onbewoonde strecken te kalfateren. Zy waren eer bekommerd hoe zy weder te huis zouden komen, uit vreeze dat de Atheners, denkende dat de verbonden geen plaats meer hadden om dat zy handgemeen geweest waren, hen zouden beletten in zee te steeken.

Zy

Zy vonden dus goed eenige mannen, zonder Stafgezant in eene boot naar de Atheners vooruit te zenden om hun te ondertasten, de afgezonden spraken in deezer voege : „ Op „ eene onrechtvaardige wyze , Atheensche „ mannen , begint Gylieden den oorlog , en „ schend de verbonden , want daar wy ons „ over onze vyanden wraak verschaffen , „ staat Gylieden ons in den weg , en vat zelf „ de wapenen tegen ons op. Zo Gylieden van „ voorneemen zyt ons te beletten naar Kory- „ ra , of waar heen het ons elders luste , zeil „ te maaken , en de verbonden te schenden , „ zo neemt ons , die hier zyn , maar allereerst „ weg , en behandelt ons als vyanden.” Zy dus gesproken hebbende , schreeuwden alle de Korcyreërs , welke dit gehoord hadden , dat men dezelve aanstonds moest vatten en dooden : maar de Atheners gaven het volgende antwoord : „ Wy , ô Peloponesische man- „ nen , beginnen den oorlog of schenden de „ verbonden niet : maar komen slechts de Ko- „ cyreërs onze bondgenooten te hulp. Wilt „ Gylieden naar elders zeilen , wy beletten „ het U niet , maar zo Gy tegen Korcyra of „ eenige andere hunner bezittingen stevent , „ dan

„ dan zullen wy dit, zo veel mogelyk is, niet
 „ over het hoofd zien.”

De Atheners hadden naauwlyks dit antwoord
 gegeven, of de Korinthers maaken zich tot
 hunne terugtocht gereed, en plaatzen alvoo-
 rens een zegeteeken by Sybota op het vaste
 land. De Korcyreërs, hunne wrakken en ly-
 ken, die geduurende de nacht door den vloed
 en wind hier en daar verspreid waren, verza-
 meld hebbende, richteden by Sybota, op het
 tegen over gelegen eiland, ook als overwin-
 naars een zegeteeken op, en dus eigenden zy
 zich beiden de overwinning toe. De Korin-
 thers, om dat zy tot de nacht overwinnaars
 geweest waren, veele scheepsgoederen en ly-
 ken medegevoerd, niet minder dan duizend
 krygsgevangen gemaakt, en ongeveer zeven-
 tig schepen in den grond geboord hadden. En
 de Korcyreërs, om dat zy ten hoogsten der-
 tig schepen vernield, en naa de aankomst der
 Atheners hunne scheepsgoederen en lyken
 weggevoerd hadden, als ook, om dat de Ko-
 rinthers daags te vooren, op het zien der
 Atheensche schepen, filletjes achteruit ge-
 roeid, en hun naderhand, in aantocht zynde,
 uit Sybota niet te gemoed gezeild waren. Op
 deeze

deeze wyze rekenden zy beiden de overwinning behaald te hebben.

De Korinthers neemen in hun te rug zeilen naar huis , Anactorium , in de Ampracifche Zeeboezem gelegen , bedrieglyk weg , (dewyl het de Korcyreërs en hen in 't gemeen behoorde ,) en Korintifche burgers daar geplaatst hebbende , zeilden zy naar huis , en verkochten tachtig Korcyreëfche flaaven , tweehonderdvyftig bewaarden zy in de boeijen , doch behandelden dezelve met alle mogelyke zachtheid , op dat zy , naar Korcyra re rug gekeerd , hetzelve in hunne macht zouden brengen , want de meesten waren daar de eerfte in vermogen. Dus bleef Korcyra in deezen oorlog der Korinthers behouden , en de fchepen der Atheners zeilden uit hetzelve weder naar huis te rug. Dit gaf de eerfte aanleiding tot den oorlog tufchen de Korinthers en Atheners , om dat deeze , met hen in verbond fttaande , den Korcyreërs in den zeeflag de behulpzaame hand geboden hadden.

Aanftonds hier op ontftond het verfchil , dat tot den oorlog tufchen de Atheners en Peloponnefers aanleidinge gaf : want de Korinthers zich op de Atheners altyd zoekende te wreken , gaven deeze , op de vyandschap der Korin-

rinthers bedacht, aan de Potideaten, welke de Pallenifche landengte bewoonende, volkplanters, bondgenooten, en aan de Korinthers cynsbaar waren, last, om den muur tegen Pallene af te breeken, en gyselaars te geeven, de Overften weg te jaagen, en in het toekomende die geenen niet meer in te neemen, welke de Korinthers jaarlyks derwaarts zonden, vreezende dat zy, door Perdiccas en de Korinthers overgehaald, zouden afvallen, en door hunnen afval andere bondgenooten in Thracien medesleepen.

Dit stelden de Atheners aanstonds, naa het gevegt van Korcyra, ten aanzien van de Potideaten, in het werk. De Korinthers waren thans openlyk hunne vyanden, gelyk ook Perdiccas, zoon van Alexander, der Macedonen koning. Deeze, van te vooren hun bondgenoot en vriend, vatte de wapenen op, om dat zy zynen broeder Philippus en Dernas, hem beoorlogende, de behulpzaame hand geboden hadden. Voor hen beducht, zond hy eenige mannen naar Lacedemon, om de Lacedemoniers te beweegen, dat zy met de (overige) Peloponnesers den oorlog aanvingen; hy heeft zich de Korinthers ook tot vrienden gemaakt, om den afval van Potidea. Ook trad hy
in

in onderhandeling met de Chalcidensers en Botticërs, om hen tot het afvallen te bewegen, oordeelende dat hy met hulp van alle deeze nabuurige streeken den oorlog gemakkelijker tegen hen zoude kunnen voeren. De Atheniënsers dit te weten gekomen zynde, vonden geraaden den afval der steden voor te komen, en gaven aan hunne bevelhebbers last (want zy hadden reeds onder bevel van Archestratus, Lycomedes zoon, en tien andere Oversten, dertig schepen en duizend zwaargewapende soldaten derwaarts gezonden,) van de Potideaten gyselaars te neemen, en de muren der stad af te breeken, als ook tegen den afval der andere steden zorgvuldig te waaken.

De Potideaten, reeds gezanten naar Athene gezonden hebbende, met verzoek om niets nieuws omtrent hun vast te stellen, en te gelyk met de Korinthers naar Lacedemon vertrokken, traden met deeze stad ook in onderhandeling, op dat zy, de nood zulks eischende, ter hulpe vaardig mogte zyn. Wanneer zy naa veel handelens niets voordeeligs van de Atheners konden bedingen, maar derzelver schepen zo wel tegen hen als tegen de Macedoniërs in zee staken, en de Overheden der Lacedemoniërs hen beloofden, om, zo de
Athe-

Atheners op Potidea losrukten, in het Atheensche grondgebied te zullen vallen, toen vielen zy, by deeze gelegenheid zich met de Kalcidensers en Bottieërs zaam verbonden hebbende, openlyk af. Perdiccas heeft de Kalcidensers aangeraden om de Zeefteden te verwoesten, dan te verlaaten, en zich naar Olynthus begeevende, hetzelfde alleen te versterken. Den weerloozen, die hun land verlieten, gaf hy een gedeelte van zyn eigen en het Mygdonische land rondsom het meir Bolbe ter bewoening, zo lang de oorlog met de Atheenschen zoude duuren, daar de andere, naa het verwoesten hunner steden, zich ter oorlog toerustten.

De dertig Atheensche schepen, in de strecken van Thracien aangekomen, verneemen, dat Potidea en de andere steden reeds afgevallen waren: De bevelhebbers van gedachten zynde, dat zy niet machtig waren om met deeze onderhebbende macht den oorlog tegen Perdiccas en de medeafgevallen steden te voeren, stellen koers naar Macedonien, waarheen zy van te vooren uitgezonden waren: en zich aldaar nedergeslagen hebbende, zetten zy den oorlog voort met Philippus en de broeders

ren

ren van Derdas, welke reeds in Macedonien gevallen waren.

Naa dat Potidea afgevallen, en de Atheenfche fchepen in Macedonien aangekomen waren, begonden de Korinthers voor hunne ftad beducht te worden; denkende dat het gevaar naby ware, zenden zy zestienhonderd zwaaren vierhonderd lichtgewapende foldaaten, zo uit vrywilligers als andere Peloponnesifche huurlingen beftaande, uit, onder bevel van Aristeus, Adimantus zoon. Zeer veele Korinthifche vrywilligers volgden hem uit vriendschap, want hy was by de Potideaten zeer gezien. Zy kwamen veertig dagen naa den afval van Potidea in Thracien aan.

De tyding van deezen afval aanftonds aan de Atheners overgebracht zynde, zonden zy tweeduizend zwaargewapende foldaaten en veertig fchepen, onder bevel van Kallias, zoon van Kalliades, en vier andere Overften, tegen de afgevallene fteden, voornaamelyk om dat zy hoorden dat Aristeus met de zyne daar reeds aangekomen was. Naa hunnen aankomst in Macedonien, voegden zy zich by de eerfte duizend, welke Therma reeds genomen en Pydna ingefloten hadden. Pydna dan te zamen beleegerende, wierden zy door Potidea en de

aankomst van Perdiccas in de noodzaakelykheid gebragt van een verdrag te sluiten en Macedonien te ruimen. Hier op kwamen zy te Berrea; doch eene vruchteloze onderneeming tegen die stad gedaan hebbende, verlieten zy dezelve, en gingen over land naar Potidea met hunne drieduizend zwaargewapenden, benevens eene menigte bondgenooten, en zeshonderd Macedonifche ruiters van Philippus en Paufanias, op marsch, en hunne zeventig fchepen onder het land langs latende loopen; dus kwamen zy met kleine marschen op den derden dag te Gigonus (*) aan, alwaar zy zich nederfloegen.

De Potideaten en de Peloponnefers hadden zich op de Landengte nedergeflagen, om de Atheners af te wachten, en dreeven middelerwyl koophandel buiten de stad. Aristeus was door alle de bondgenooten tot Overfte van 't voetvolk, en Perdiccas van het paardvolk, verkoozen: want hy was van de Atheners aanftonds weder afgevallen, en hielp thans de Potideaten, hebbende Jolaus in zyne plaatze gefteld. Aristeus was van voorneemen om met zyn

(*) Gigonus was tusfchen Macedonien en Thracien niet verre van Potidea gelegen.

zyn gedeelte op de Landengte post houdende, de bewegingen der Atheners waar te neemen. En de Kalcidensers benevens de overige bondgenooten buiten de Landengte, en het paardevolk, ten getale van tweehonderd, onder Perdiccas, te Olynthus te laten, ten einde hy, de Atheners, zo zy op hem los kwamen, door hunne van achteren aanvallende hulp, en den vyand te midden hunner beiden zoude krygen. Kallias, Overste der Atheners, en zyne medebevelhebbers, zonden daar tegen de Macedonische ruiters en weinige hulp-troepen naar Olynthus weg, om den vyand de hulp van dien kant af te snyden, en den Potideaten te hulp te komen. Deeze, met hun leeger opbrekende, zetteden zich op marsch naar Potidea; doch naauwlyks waren zy tot aan de Landengte gevorderd, of zy kreegen den vyand, zich ter slag gereed maakende, in het oog; hier op hielden zy tegen over hun halte, en wierden niet lang hier naa handgemeen. De vleugel van Aristeus, en al wat Keurlingen van de Korinthers en van de anderen dicht by hem vochten, hebben dat gedeelte van den vyand op de vlucht geflagen en lang vervolgd, maar het ander deel van het leeger, de Potideaten en Peloponnesers,

veel te zwak, moest zich binnen de stad bergen.

Aristeus, naa zyne terugkomst van het vervolgen der vyanden, het ander gedeelte van het leeger overwonnen ziende, wist niet langs welken weg hy het gevaar best zoude ontkomen, naar Olynthus, of wel naar Potidea. Hy besloot eindelyk om de zyne te verzamelen, en het naar Potidea, als zynde het naaststebygelegen, met geweld door te dringen: hy begaf zich ten dien einde naar den Zee-kant, en kwam bezwaarlyk langs de Kaaden, wel met verlies van zommigen, doch met de meesten behouden in de stad. Die geene, welke uit Olynthus den Potideaten te hulpe zoude komen, rukten by den aanvang van het gevecht en 't oprichten der standaarden wel een weinig aan, (Olynthus legt ongeveer 60 stadien van hetzelfde, en derhalven in het gezigt,) en de Macedoniers hadden hun paardevolk reeds geschaard om hetzelfde te beletten. Maar na dat de overwinning zich schielyk voor de Atheners verklaarde, en de vlaggen ingetrokken waren, weeken zy binnen hunne muuren terug, en de Macedoniers trokken naar de Atheners af, maar geen van beiden had van het paardevolk in het gevecht gebruik gehad.

Naa

Naa hetzelfde hielden de Atheners zich bezig een zegeteeken op te rechten, en gaven aan de Potideaten hunne lyken volgens de gewoone wapenstilstand terug. Van de zyde der Potideaten en derzelve bondgenooten waren weinig minder dan driehonderd gefneuveld, en van die der Atheners slechts honderdvijftig, waar onder de Overfte Kallias.

Kort hier op verfterken de Atheners den muur op de Landengte, en ftellen 'er wachten by, doch zy lieten eenen anderen aan den kant van Pallene onverfchansd, denkende dat zy niet fterk genoeg waren om dien op de Landengte te bewaaken, en tevens ter verfchanfing van den anderen naar Pallene te trekken, beducht dat de Potideaten en derzelve bondgenooten, hun in tweeën verdeeld, mochten aantasten. Hierop zenden de Atheners, welke in de ftad reeds gehoord hadden dat Pallene onverfchansd lag, zestienhonderd zwaargewapenden, onder bevel van den Overfte Phormio Afopius zoon: naa zyne aankomst in Pallene, brak hy met zyn leeger uit Aphys op, wendende hetzelfde tegen Potidea rukte hy met kleine marschen aan, en verwoestte gelykelyk het land. Naa dat niemand ter ftryd opkwam, heeft hy den muur aan den kant van

Pallene verſchansd: op deeze wyze wierd Potidea thans met alle macht geblokkeerd, terwyl de ſchepen hetzelve van den zee kant te gelyk ingeflooten hielden.

De ſtad van alle kanten ingeflooten zynde, en geene hoop ter behoudenis meer hebbende, ten zy zy hulp uit Peloponneſus kreeg, of 'er iets anders, waarop zy geen rekening maakten, mogt gebeuren, ried Ariſteus hun aan, om allen, behalven vyfhonderd, van een voordeeligen wind gebruik maakende, in zee te ſteeken, om grooter voorraad koorns te krygen, terwyl hy zelf wel een van de blyvenden wilde zyn: Hun hier toe niet kunnen de bewegen, wilde hy echter zo na mogelyk zyn ontwerp uitvoeren; en op dat de zaaken van buiten in order zouden zyn, loopt hy, zonder dat de Atheenſche wachſchepen zulks merkten, in zee. Zich vervolgens by de Kalcidenſers ophoudende, heeft hy andere ſteden beoorloogd; en de ſtad der Sermylers belaagende, veelen derzelve verſlagen; zelfs heeft hy Potidea eenige hulp uit Peloponneſus toegelicht. Naa de influiting van Potidea heeft Phormio met zyne zeshonderd man het Kalcidenſiſche en Bottiſche land afgelopen, en zelfs eenige kleine ſteden veroverd.

De

De wederzydsche beschuldigingen van de Atheners en Peloponnesers waren deeze: Van de Korinthers, om dat de Atheners Potidea, hunne volkplantinge, benevens de daar in zynde Korinthers en Peloponnesers, beleegerden; de Atheners bragten tegen de Peloponnesers in: dat zy hunne bondgenootsche en cynsbaare stad tot den afval aangezet, en zelf met de Potideaten hun openlyk bevochten hadden. Middelerwyl was evenwel de oorlog niet tot zyn beslag gekomen; maar de zaaken stonden noch zeer vertwyffeld, dewyl de Korinthers het voorgemelde slechts voor hunne eigene rekening hadden gepleegd.

Maar Potidea eens beleegerd zynde, hielden zy zich niet stil, over het inleggende volk en over de stad zelve beducht: Zy verzogten aansonds hunne bondgenooten om zich te Lacedemon te vervoegen, alwaar zy ook gekomen zynde, geweldig tegen de Atheners uitvoeren, zeggende: Dat zy de verbonden geschonden, en Peloponnesus onrecht aangedaan hadden. De Egineten zonden uit vreeze voor de Atheners wel geene gezanten, maar zetteden hen daarom niet minder in 't geheim tot deezen oorlog aan: zeggende, dat zy om de verbonden hun eigen meester niet waren. De Lacede-

demoniers beleggen hierop de gewoone raadsvergadering, en beveelen hunne bondgenooten, of zo iemand anders zich over de onrechtvaardige handelwyze der Atheners te beklagen mogt hebben, te spreken. Een ieder bragt dan zyne beschuldigingen in, en de Megarenfers andere niet geringe verschillen operende, klaagden voornamentlyk hier over: Dat zy uit de havens van het Atheensche gebied, en uit de Attische Staatsvergadering geweerd wierden, en zulks niet overeenkomstig de verbonden: De Korinthers allerlaatst voor den dag komende, en de anderen eerst de Lacedemoniers tot den oorlog hebbende laten aanvoeren, voegden 'er dit nog by:

„ De trouwe, welke Gy, ô Lacedemoniers,
 „ onderling zo wel in regeeringszaaken als in
 „ den dagelykschen ommevang houd, maakt
 „ U ongeloviger, zo wy iets tegen anderen
 „ ter beschuldiging inbrengen: hier door be-
 „ zit Gy wel eene groote eerlykheid, maar
 „ tevens eene diepere onkunde in de buiten-
 „ landsche zaaken. Want niettegenstaande wy
 „ U van te vooren meermaalen voorhielden,
 „ hoe wy van de Atheners benadeeld zouden
 „ worden, zyt Gy echter door het geen wy
 „ U telkens beweezen, niets wyzer gewor-
 „ den:

„ den: daar Gylieden in tegendeel by Uzelven
 „ dagt, dat wy deeze beschuldigingen tegen
 „ hun meer uit eigenbelang te berde brachten.
 „ Dit bewoog U om de bondgenooten byeen
 „ te roepen, niet voor dat wy gedrukt wier-
 „ den, maar nu wy reeds in den nood zyn:
 „ Het is dus betaamelyk dat wy een weinig
 „ wydloopiger spreekken, naar maate de be-
 „ schuldigingen, welke wy in te brengen heb-
 „ ben, zwaarer zyn, als zynde van de Athe-
 „ ners gehoond, maar van Ulieden verwaar-
 „ loosd. Zo de Atheners noch ergens in een
 „ hock verschoolen Griekenland verongelykt
 „ hadden, dan zoude men U, hier van on-
 „ kundig, moeten onderrechten. Maar wat
 „ behoeven wy ons nu met die bewyzen
 „ lang op te houden? daar Gylieden zommi-
 „ gen reeds in slaavernye gebragt, anderen,
 „ waar onder voornamelyk onze bondgenoo-
 „ ten, door hen belaagd ziet; en worden zy
 „ ter eeniger tyd aangetast, zy zyn zedert
 „ lang ter oorlog uitgerust. Zy kunnen ook,
 „ zonder dat Gylieden het weet, Korcyra niet
 „ ter sluik van ons afgetrokken, noch Potidea
 „ beleegerd hebben; waarvan de eene stad
 „ zeer geschikt is om met Thracien te han-

„ delen , en de andere de Peloponnesers eene
 „ groote vloot had kunnen byzetten.

„ Hier van hebt Gylieden de schuld ; en dit ,
 „ om dat Gy hun in het eerst toegelaaten hebt
 „ na den Medischen oorlog hunne stad te ver-
 „ schanssen , en naderhand lange muuren op
 „ te werpen , daar Gylieden niet alleen de
 „ van hun in slaaverny gebrachte , maar zelfs
 „ tot op deezen dag Ulieder bondgenooten zel-
 „ ve de vryheid ontroofst. Want niet , die
 „ eenen anderen in slaaverny brengt , maar
 „ hy , die zulks kunnende beletten , dit over
 „ het hoofd ziet , heeft in de daad de schuld ,
 „ en voornamelyk zo hy als verlosfer van Grie-
 „ kenland om zyne dapperheid geëerd wil zyn.
 „ Eindelyk zyn wy met veel moeite vergaderd ,
 „ en nu schynen onze zaaken nog niet eens
 „ duidelyk. Het is nu geen tyd om langer te
 „ overweegen , of wy verongelykt zyn , maar
 „ hoe wy best gewroken worden. Want zy (de
 „ Atheners) naa ryp overleg te werk gaande ,
 „ vallen ons , onberaadencn en besluiteloozen ,
 „ op het lyf. Wy weeten immers langs welken
 „ weg , en hoe de Atheners allengskens ande-
 „ ren ondermynen. Nu zy nog meenen dat
 „ hunne handelingen , wegens Ulieder onacht-
 „ zaamheid onbekend zyn , zyn ze minder
 „ stout ,

„ ftout, maar zo dra zy zullen zien dat Gy-
 „ lieden dezelve weetende over het hoofd
 „ ziet, zullen zy met allen geweld op ons aan-
 „ vallen. Gylieden, ô Lacedemoniers, Gylie-
 „ den houd U alleen van alle Grieken ftil, en
 „ ftaat een ander wel met draalen maar niet
 „ met geweld van wapenen by, Gylieden zyt
 „ de eenigfte, die de macht der vyanden niet
 „ in haare geboorte, maar reeds groot zyn-
 „ de, verkiest te keer te gaan; Gylieden wierd
 „ voor onfeilbaar gehouden, maar de naam
 „ overtreft de daadelykheid verre. Immers
 „ wy weeten zelfs, dat voorheen de Meder uit
 „ verafgelegene landen aangerukt, eerder in
 „ Peloponnesus viel, dan Gylieden hem, over-
 „ eenkomstig Ulieder aanzien, tegentrokt: en
 „ nu ziet Gy de Atheners, niet van verre, zo
 „ als hem, maar van naby komende, over het
 „ hoofd. In plaatze van hen zelve aan te val-
 „ len, wilt Gy ze liever, U den oorlog aan-
 „ doende, afkeeren, en op eene gewaagde
 „ kans tegen hen vechten. Gy zyt evenwel
 „ niet onkundig dat die Perfiaan door zyne ei-
 „ gen fchuld voornamelyk verzwakt is, en
 „ dat wy op de Atheners meer voordeelen be-
 „ haald hebben door hunne eigen misflagen,
 „ dan door Ulieder hulp. Ook zyn zommigen
 „ die

„ die zich op Ulieder bystand verlieten, door
„ hunne te leur gestelde hoop te gronde ge-
„ gaan. Echter denke niemand Uwer dat dit
„ meer als een verwyf dan uit eene vriende-
„ lyke vermaaning van ons bygebracht word.
„ Immers een vriendelyke vermaaning vind
„ omtrent vrienden, die zich vergreepen heb-
„ ben, maar een haatelyk verwyf omtrent
„ vyanden, die ons verongelykt hebben,
„ plaatze.

„ Daarenboven oordeelen wy dat het ons
„ ruim zo wel als iemand betaamd onze na-
„ buuren hunne misflagen voor te houden,
„ voornamelyk daar het op zaaken van groot
„ belang aankomt; schoon Gylieden U niet
„ fchynt te bekreunen, noch ooit te overwee-
„ gen, hoe machtig de Atheners, en hoe veel
„ zy Ulieden in alles voor zyn, met welke
„ Gylieden welhaast den oorlog zult moeten
„ voeren. Zy zoeken dagelyks aan te winnen,
„ en zyn ter uitvindinge niet minder dan ter
„ betrachtinge vaardig. Gy beveiligt flechts
„ Uwe tegenwoordige bezittingen, vind niets
„ uit, en volvoerd het noodige ter nauwer
„ nood: Zy, zelfs boven hun vermogen,
„ ftout, zyn onbedenkelyke waaghalzen, en
„ houden zelfs in de akeligfte gevallen goeden
„ moed.

„ moed. Daar Gy uw vermogen bezig houd
 „ met dingen die beneden u zyn, Uw oordeel
 „ ook in de veiligste maatregelen opschort, en
 „ de gevaaren beschouwt als of zy nergens
 „ uitkomst hadden. Te zaamen vergeleeken,
 „ zyn zy onvermoeid, Gy zachtgangers; zy
 „ reizen gaarne, Gy zoud wel altyd willen
 „ thuis blyven: Zy verbeelden zich door 't ge-
 „ duurig zwerven veelal iets te winnen, maar
 „ Gy, zelfs ten oorloge uittrekkende, meent
 „ hier door uwe eigene bezittingen te krenken.
 „ Naa het overwinnen van den vyand, ruk-
 „ ken zy zo verre mogelyk voort. Zyn zy
 „ overwonnen, dan laten zy den moed niet
 „ vallen. Zy behartigen de belangen van hun-
 „ ne stad, met den dienst des lichaams als de
 „ afgelegenste vreemdelingen, maar met de
 „ zorgen des gemoeds als de naauwst verknoch-
 „ te inwoners (*). Zy bedienen zich van den
 „ raad, die tot derzelve voorspoed het ge-
 „ schikste is. Zo zy hunne onderneemingen
 „ niet ter uitvoer brengen, denken zy iets
 „ van

(*) Dat is, zy getroosten zich ten algemeenen nutte buiten 's Lands te zwerven, zo wel als of zy vreemdelingen waren, en behouden daar dezelfde zucht voor hun Vaderland zo levendig, als of zy nooit buiten de poorten geweest waren. Een overheerlyke trek!

„ van het hunne te verliezen. Het reeds ver-
 „ kreegen is voor hun gering by het geen zy
 „ door hunne daaden nog bejaagen moeten.
 „ Worden zy al eens in hunne onderneemin-
 „ gen te leur gesteld, dan vatten zy nieuwe
 „ hoop op, en vervullen dit gebrek weder op
 „ eene andere wyze, want door het schielyk
 „ uitvoeren hunner voorneemens, gaat by hun
 „ alleen het hebben en hoopen te gelyk. Hier
 „ op leggen zy zich geduurende het gantsche
 „ leeven met moeite en gevaar, en dus meer
 „ op verkrygen dan genieten, toe. Gedaan te
 „ hebben, dat zy moesten, is hun eenig
 „ feest, oordeelende dat eene leedige gerust-
 „ heid grooter kwaad is dan eene arbeidzaame
 „ onleedigheid. Al wie dan alles in een punt
 „ verzamelende zegt, dat zy gebooren zyn
 „ om zelve geene rust te hebben, noch die
 „ aan anderen te laten, zal de waarheid
 „ zeggen.

„ Deezen zo sterken Staat, tegen U heb-
 „ bende, ô Lacedemoniers, draalt Gy noch
 „ telkens, en bezeft niet dat aan zodanige men-
 „ schen eene geruste welvaart bovenal te beurt
 „ valt, die by hunne toerusting en de recht-
 „ vaardigheid in het oog houden, terwyl hun-
 „ ne gevoelens bewyzen dat zy beleedigd wor-
 „ den.

„ dende niet zullen zwichten; maar vergenoegt
 „ u slechts hier mede, dat gy anderen niet
 „ verongelykt, en u zelve beschermende,
 „ niet beschadigd word; doch al waart Gy ook
 „ Nabuuren van een dergelyken Staat, Gy zoud
 „ dit bezwaarlyk verwerven. Maar nu (gelyk
 „ ik van te vooren reeds toonde,) zyn Ulie-
 „ der instellingen by hun te ouderwetsch,
 „ want gelyk in de kunsten het nieuwe altyd
 „ boven dryft, zo komen in eenen burger-
 „ staat, aan verwisfelingen onderhevig, ook
 „ veele kunstgreepen te pas, daar de onver-
 „ anderlyke wetten alleen voor eenen gerus-
 „ ten Staat de beste zyn. Om deeze reden
 „ hebben de Atheners, door eene lange on-
 „ dervinding kundig, hunne wetten meermaa-
 „ len vernieuwd. Dat Uwe traagheid zich dan
 „ tot hier toe slechts uitstrekke! Brengt nu de
 „ anderen en den Potideaten (gelyk Gy op U
 „ genomen hebt,) hulpe toe, en rukt schie-
 „ lyk in 't Atheensche grondgebied: op dat
 „ Gy Uwe vrienden en nabestaanden niet aan
 „ Uwen grootsten vyand verraad, en ons nood-
 „ zaakt door moedloosheid een verbond met
 „ anderen aan te gaan; hier mede zouden wy
 „ niet misdoen, noch by de Goden onze Eeds-
 „ getuigen, noch by de weldenkende men-
 „ „ schen.

„ fchen. Niet zy immers die van hunne bond-
 „ genooten verlaaten, zich naar anderen wen-
 „ den, fchenden de verbonden, maar zy die
 „ hunne Eedgenooten weigeren te helpen.
 „ Doch zyt Gylieden gereed ons by te ftaan,
 „ zo zullen wy blyven: dan zoude onze ver-
 „ andering niet eerlyk zyn, ook zouden wy
 „ bezwaarlyk meer aan ons verknogte vrien-
 „ den vinden. Raadpleegt dus wel deegelyk
 „ hier over, en doet Uw best dat Peloponne-
 „ fus onder Ulieder regeeringe niet geringer
 „ worde, dan Uwe voorouders U hetzelve in
 „ handen ftelden.”

Dus fpraken de Korinthers. De Atheners deeze taale gehoord hebbende, (want 'er was reeds van te vooren een gezantschap van Athene over andere zaaken derwaarts gekomen,) dachten zich ook by de Lacedemoniers te moeten vervoegen, niet om zich eenigzints van de befchuldigingen vry te fpreken, welke de fteden tegen hen inbrachten, maar over het algemeen te toonen, dat zy met hun raadsbefluit niet overhaastig moesten zyn, maar meerder tyds ter overweeging neemen. Zy wilden tevens ook het aanzienlyk vermogen hunner ftad bewyzen, den bejaarden die dingen te binnen brengen, welke zy geweeten hadden, en een

ver-

verflag derzelve doen aan de jongeren , die hier van geene ondervinding hadden ; van gedachten zynde , dat deeze hierna meer tot vrede dan tot oorlog zouden overhellen. Zich by de Lacedemoniers vervoegende , geeven zy hunne begeerte om ook openlyk te ſpreken , zo men dit niet belette , te kennen ; de Lacedemoniers hun een gunstig antwoord gegeeven hebbende , traden zy voor , en ſpraken in dezzer voegen :

„ Ons Gezantſchap is hier wel niet geko-
 „ men ter wederlegging der woorden onzer
 „ bondgenooten , maar ter beſchikking dier
 „ dingen , waar over de ſtad ons gezonden heeft.
 „ Doch hoorende dat zy geene geringe beſchul-
 „ digingen tegen ons inbrengen , zyn wy voor-
 „ getreden niet om te antwoorden , op het
 „ geen men ons te laſte legt , (want wy ſpre-
 „ ken niet tegen U , als onze of hunne rech-
 „ ters ,) maar op dat Gy in deeze gewigtige
 „ zaaken , hun gehoor geevende , niet den ver-
 „ keerden weg moogt inſlaan , zynde ook van
 „ voorneemen om in onze gantſche redevoe-
 „ ring , tot U gericht , te bewyzen , hoe wy
 „ niet te onrecht bezitten , het geen wy heb-
 „ ben , en hoe onze ſtad wel verdient in acht
 „ genomen te worden : en wat behoeven wy
 F „ van

„ van aloude dingen te ſpreken, welker ge-
 „ tuigenis meer beſtaat in geruchten, dan in
 „ het klaar gezigt van onze toehoorders. Wy
 „ vinden ons genoodzaakt van den Medifchen
 „ oorlog, en van zaaken, die U zo wel als
 „ hun bekend zyn, te ſpreken; ſchoon het
 „ U meer en meer verdrietig vallen moet, al-
 „ tyd dezelfde beſchuldigingen ten doel te
 „ ſtaan, of, dat wy ons altyd op dezelfde dien-
 „ ſten beroepen, want daar wy ons te midden
 „ deezer zaaken in gevaar ſtelden, en dit ten
 „ algemeene nutte, waaraan Gy ook deel had:
 „ laat ons dan nu ook van deeze vermeldinge,
 „ ten onzen nutte, niet geheel en al verſtoo-
 „ ken zyn, dezelve zal niet zo zeer ter ver-
 „ onſchuldiging als tot getuigenis en bewys
 „ ſtrekken, met welke ſtad, Gy een averegts
 „ raadsbeſluit neemende, den oorlog zult moe-
 „ ten voeren. Wy alleen, (dit durven wy
 „ zeggen,) hebben in Marathon het gevaar van
 „ den Perſier op ons af laten ſtuiten, en toen
 „ hy voor de tweedemaal op ons los kwam,
 „ zyn wy, niet beſtand om hem te lande af te
 „ ſlaan, tot den laaſten man toe ſcheep ge-
 „ gaan om hem by Salamis aan te taſten, op
 „ dat hy geene macht meer overig zoude heb-
 „ ben om van de eene ſtad naar de andere zei-
 „ len.

„ lende Peloponnesus te verwoesten , dewyl
 „ het die steden onmogelyk was elkanderen
 „ tegen eene groote vloot hulp te bieden.
 „ Hier van heeft hy zelf het allerduidelykst
 „ bewys gegeven , want ter zee overwonnen ,
 „ is hy in alleryl met het grootste deel van
 „ zyn heir naar huis geweeken , om nooit we-
 „ derom zulk eene legermacht te verzamelen.
 „ Dit zo gebeurd zynde , is het duidelyk
 „ dat de spil der Grieksche zaaken toen op de
 „ schepen draaide , en hier toe hebben wy de
 „ drie nuttigste dingen bezorgd , het grootste
 „ getal schepen , eenen zeer kundigen Bevel-
 „ hebber , en eene onvermoeide vaardigheid.
 „ Want onder de vierhonderd schepen hadden
 „ wy weinig minder dan twee derde ; de Be-
 „ velhebber Themistocles was de onze , welke
 „ voornaamlyk te wege bragt dat de slag in
 „ eene zee-engte voorviel , en dus openlyk de
 „ zaaken redde : om welke reden Gylieden
 „ zelve hem eenen vreemdeling grooter eer
 „ beweest , dan Gylieden ooit aan iemand van
 „ elders komende gedaan hebt : Ook betoon-
 „ den wy eene groote en allerstoutste vaar-
 „ digheid , wanneer wy , toen ons te lande
 „ niemand hulpe bood , en alle andere , behal-
 „ ven wy alleen , onder de slaavernye reeds

„ bukten , het besluit namen , om onze stad te
„ verlaaten , onze huizen aan de verwoesting
„ ge ten prooi te geeven , en deszelfs overge-
„ bleeven Bondgenooten niet te verlaaten , of
„ uit een gereeten hun niet meer van nut te
„ zyn , maar te s'cheep gegaan , hebben wy
„ ons aan 't gevaar blootgesteld , en geene
„ wrok behouden om dat Gyliden ons niet van
„ te vooren reeds de behulpzaame hand geboo-
„ den had ; en dus (dit zeggen wy ,) zyn wy
„ voor U niet minder dan voor ons zelve
„ nuttig geweest , want Gy , meer over U dan
„ ons beducht , hebt slechts uit de bewoonde
„ steden , en zulks om dezelve in het vervolg
„ te kunnen bewoonen , hulp toegebragt , im-
„ mers toen wy noch in stand waren , kwaamt
„ Gy niet op . Maar wy , uit eene niet meer
„ heftaande stad getrokken , en voor een byna
„ wanhoopig overschot ons in de waagfchaal
„ stellende , hebben U voor het grootste gedeel-
„ te zo wel als ons zelve gered . Zo wy ons van
„ te vooren aan den Perfer overgegeeven had-
„ den , voor het verlies van ons land gelyk de
„ anderen , bekommerd , of zo wy nader-
„ hand , even als verlooren , niet te s'cheep
„ hadden durven gaan , dan was het zeker
„ voor U , geene genoegzaame vloot hebben-
„ de ,

„ de , niet raadzaam geweest eenen zeeflag te
 „ wagen , maar alles zoude den vyand zonder
 „ flag of ftoot , zo als hy maar wilde , ge-
 „ lukt zyn.

„ Hebben wy dan , ô Lacedemoniers , om
 „ die werkzaamheid en het bewyzen onzer
 „ kunde en het bewind dat wy voeren , ver-
 „ diend , zo zeer van de Grieken gehaat te
 „ zyn ? De heerschappy immers verkregen wy
 „ niet door geweld , maar om dat Gy tot het
 „ voleinden van den oorlog tegen den Ongriek
 „ niet wildet blyven , en om dat 'er andere
 „ bondgenooten by ons kwamen , met verzoek
 „ dat wy hunne Overften geliefden te zyn.
 „ Door de zaak zelve zyn wy genoodzaakt ge-
 „ weest , om de heerschappy op dien voet te
 „ brengen , in het eerst , voornaamelyk voor-
 „ zorgs , naderhand roems , en eindelyk nuts
 „ halven . Ook scheen het ons geenzints veilig
 „ toe , naa dat wy by veelen gehaat reeds
 „ zommige afgevallenen zelfs met geweld we-
 „ der in onze macht gebragt hadden , en Gy
 „ ten onzen opzichte niet meer zo vriendelyk
 „ als voorheen , maar achterdochtig en vyandig
 „ waart , uit lafhartigheid ons gevaar te ver-
 „ grooten : want die van ons afvielen zouden
 „ zich by U gevoegd hebben . Nu is het nie-

„ mand ooit kwalyk te neemen dat hy, in het
 „ grootſte gevaar gebragt, eene goede ſchik-
 „ ſchikking op zyne zaaken ſteld.

„ Gylieden, ô Lacedemoniers, hebt ook den
 „ voorrang der ſteden van Peloponnefus, en
 „ ſchikt daar alles zo het U zelve het beſte
 „ voegt: zo Gy nu in dat Gebied altyd blyven-
 „ de, ook overal gehaat wierd, gelyk als wy,
 „ wy weten zeker dat Gylieden Uwe bond-
 „ genooten niet minder zoudt bezwaaren dan
 „ wy, maar dat Gylieden de noodzaakelykheid
 „ zoudt beſeffen, om met geweld Uwe heer-
 „ ſchappy ſtaande te houden, of zelve altyd
 „ in gevaar te zyn. Dus dan hebben wy niets
 „ buitengewoons, nog met de gewoone han-
 „ delwyze der ſtervelingen ſtrydig, gedaan,
 „ zo wy, eene aangeboden heerſchappy aan-
 „ genomen hebbende, dezelve niet willen af-
 „ ſtaan, door de gewigtigſte belangen, eer-
 „ zucht, voorzigtigheid, en voordeel, gedron-
 „ gen. Ook zyn wy hier in niet de eerſte,
 „ maar het is van alle tyden zo geſchikt ge-
 „ weest, dat de zwakker door den machtiger
 „ betengeld wierd. Ook achteden wy ons zel-
 „ ven dit waardig, en ſcheenen het Ulieden
 „ ook altyd, tot dat Gylieden het voordeel be-
 „ rekenende, nu eenen glimp van billykheid

„ voor

„ voor den dag brengt; doch niemand heeft
 „ ooit deeze billykheid aangenomen, noch is
 „ door dezelve van het vermeerderen zyner
 „ heerschappy afgeschrikt, zo dra hy dezelve
 „ door geweld vergrooten kon. Ook zyn zy
 „ pryzenswaardig, die, de menschelyke natuur
 „ volgende, om over anderen te heerschen,
 „ zich in die heerschappy rechtvaardiger ge-
 „ draagen, dan overeenkomstig schynt met de
 „ macht welke zy bezitten. Nu denken wy,
 „ zo anderen onze heerschappy eens in handen
 „ hadden, dat zy tot een duidelyk bewys zou-
 „ den strekken of wy rechtmatig zyn of niet,
 „ schoon wy door onze billykheid thans op het
 „ onbillykst meer kleinachting dan roem ver-
 „ krygen.

„ En daar wy, ter onderlinge Vierschaare
 „ van Bondgenooten ons vernederende, over
 „ hunne en onze pleitzaaken naar gelyke wet-
 „ ten uitspraak doen, staan wy nog voor twist-
 „ ziek te boek, terwyl niemand aanmerkt,
 „ dat overal elders de Opperste Machten, je-
 „ gens hunne onderhoorigen veel minder ge-
 „ maatigd handelende dan wy, evenwel daar
 „ over geenszins mispreezen worden. Immers
 „ wie van dwingende macht voorzien is, be-
 „ hoeft naar geene rechten om te zien. Maar

„ deezē zyn gewoon met ons op eenen gely-
 „ ken voet te staan, en word hun dan door
 „ onze uitspraak, door de macht van onze
 „ heerschappy, of op welke wyze het ook
 „ zy, iets ontzēgd, dan weeten zy ons niet
 „ alleen in 't minste geen dank dat hun niet
 „ meer ontnomen zy, maar neemen dit ge-
 „ ring gemis veel meer kwalyk, dan zo wy
 „ met verbreeking der wetten, hun openlyk
 „ veel grooter nadeel toebagten, en zelfs, dus
 „ konden zy niet tegenspreken, dat een min-
 „ der voor eenen meerderen plaats behoort te
 „ maaken; maar de menschen, zo 't schynt,
 „ willen minder het onglyk dan 't geweld
 „ verdraagen: het een door huns gelyken ver-
 „ oorzaakt, koomt hun onrecht, maar het an-
 „ der als van eenen machtigeren voortkomen-
 „ de, eene onvermydelyke noodzaaklykheid
 „ voor. Juist hierom waren zy geduldig, toen
 „ zy veel erger van den Meder te lyden had-
 „ den, daar onze heerschappy hun lastig
 „ schynt; geen wonder, want de tegenwoor-
 „ dige toestand is voor de onderhoorigen al-
 „ tyd een zwaare last. Maar zo Gy ons den
 „ voet geligt hebbende, in onze plaats regcer-
 „ det, zoude Uwe weldenkendheid, uit vree-
 „ ze voor ons slechts aangenomen, wel dra
 „ „ eene

„ eene andere gedaante krygen, al handeldet
 „ Gy thans even'eens, als Gy weleer voor
 „ eenen korten poos tegen den Perfer het be-
 „ wind voerende, deed. Want Gy hebt Uwe
 „ infellingen met niemand gemeen; hier
 „ koomt nog by, dat zelfs niet één van U,
 „ zo dra hy buiten Uw rechtsgebied is, zich
 „ aan uwe wetten, noch aan die van de an-
 „ dere Grieken houdt.

„ Beraadt U dan langzaam als over zaaken
 „ van geen klein belang, en haalt U zelven,
 „ aan den raad en beschuldigingen van andere
 „ gehoor geevende, geene moeilykheden op
 „ den hals. Overweegt eens voor dat Gy in
 „ oorlog zyt, wat onverwachte gevolgen de-
 „ zelve naa zich sleept: Is hy langduurig, zo
 „ stelt hy ons aan rampzalige wisselvalligheden,
 „ die ons beiden even zeer kunnen treffen
 „ bloot, en de uitkomst moet door eene on-
 „ zekere kans beflist worden, maar den oor-
 „ log beginnende, is men gewoon allereerst
 „ te denken aan het geen allerlaatst geschie-
 „ den moet. Zit men vervolgens in den nood,
 „ dan aan 't raadpleegen: doch daar tot dus ver-
 „ re noch wy zelven, noch Gy, zo veel wy mer-
 „ ken, in deeze dwaaling zyt, vermaanen wy
 „ U, terwyl de goede weg nog voor beiden

„ open is, de verbonden niet te schenden ;
 „ noch den eed te verbreeken , maar het ver-
 „ schil volgens onze overeenkomst in rechten
 „ te beflissen. Anders , dit zweeren wy by de
 „ Goden , getuigen van onzen eed , zullen wy
 „ ons best doen , om den oorlog af te weeren
 „ langs dien weg , denwelken Gy ons zelve
 „ geweest hebt.”

Dus spraken de Atheners. De Lacedemoniers dus de beschuldigingen der bondgenooten tegen de Atheners, en tevens hunne rede gehoord hebbende, begonnen in afwezigheid van allen, over de tegenwoordige omstandigheden te raadplegen. De meeste waren van gedachten, dat de zaak der Atheners onrechtvaardig ware, en de oorlog met alle mogelyke spoed ondernomen moest worden; maar hun Koning Archidamus, die voor een verstandig en bezadigd Man gehouden wierd, trad voor, en hield deeze redevoering:

„ Ik heb zelve reeds, en Gy ook, ô Lacedemoniers, welke van myne jaaren hier zyt,
 „ de ondervinding van veele oorlogen, zo dat
 „ niemand Uwer (het geen anders veelal gebeurt,) uit gebrek aan ondervindinge dit
 „ werk kan voortzetten, of voor goed en veilig
 „ houden. Al wie deezen oorlog met ernstige

„ oo.

„ oogen gadeslaat, waar over wy thans raad-
 „ plegen, zal bevinden dat hy niet onder de
 „ kleinste zou moeten geteld worden. Tegen
 „ de Peloponnesers en onze nabuuren zyn wy
 „ wel in macht bestand, en kunnen hun schie-
 „ lyk op den hals komen, maar tegen Man-
 „ nen, die met ter woon ver af, en daar by
 „ nog ter zee allerkundigst zyn, van welken
 „ doorgaans ieder burger zo wel als de Staat
 „ zelf zeer ryk is, die van schepen, paarden,
 „ wapenen, ja van alles by uitstek wel voor-
 „ zien zyn, en in volkrykheid alle andere dee-
 „ len van Griekenland te boven gaan; die
 „ daarenboven nog veele cynsbaare bondge-
 „ nooten hebben; hoe kunnen wy tegen dee-
 „ zen zonder zwaarigheid den oorlog aanvan-
 „ gen? Waarop verlaaten wy ons, om geheel
 „ onuitgerust hen aan te randen? Op onze
 „ schepen? Hierin zyn wy de zwakste. Of
 „ zullen wy ze noch eerst uitrusten en in den
 „ vereischten staat van tegenweer stellen? hier
 „ mede verloopt de tyd. Of is het op ons
 „ geld? Hier in zyn wy noch veel verder ten
 „ achter, en hebben het noch in de schatkist,
 „ noch kunnen het uit onze eigen goederen
 „ schielyk genoeg byeen brengen.

„ Mogelyk verlaat zich iemand hier op, dat

„ wy

„ wy in wapenen en foldaaten hen overtreff-
 „ fen , en dus in hun land kunnen vallen.
 „ Maar zy hebben ook nog andere landen ,
 „ waar uit zy wyd en zyd heerschende , zich
 „ al het nodige over zee kunnen bezorgen.
 „ Trachten wy hunne bondgenooten tot eenen
 „ afval te beweegen , dan moeten wy ze ook
 „ met fchepen byftaan , als zynde meest Ei-
 „ landers. Wat zal deeze oorlog dan voor ons
 „ zyn? zo wy in fchepen niet de fterkfte zyn ,
 „ of hun de middelen , om eene vloot te on-
 „ derhouden , niet kunnen beneemen , zullen
 „ wy het meeste nadeel lyden. En onder dien
 „ tegenspoed te verflaauwen , zou dan niet
 „ meer betaamelyk zyn , voornamelyk zo wy
 „ het verfchil eerst fcheenen gezogt te heb-
 „ ben: Ook moeten wy zeker niet hoogmoe-
 „ dig zyn , op die hoop , dat hy fchielyk een
 „ einde zal neemen , zo wy maar eens hun
 „ land afloopen: het ftaat veel eer te duchten ,
 „ dat wy dien oorlog aan onze kinderen zullen
 „ nalaaten: zo waarfchynlyk is het wegens de
 „ Atheenfche verheven denkenswyze , dat zy
 „ door het verwoesten van hun land geenzints
 „ te onderwerpen zyn , of als onervaarenen
 „ door den oorlog tot laffe vrees te brengen.
 „ Het zy echter verre dat ik U aanraade om

„ ongemerkt onze bondgenooten te laten be-
 „ nadeelen, en de belaagers niet voor ſchuldig
 „ aan te klaagen, doch ik ben van oordeel de
 „ wapenen nog niet op te moeten vatten,
 „ maar een gezantſchap te zenden naar Athe-
 „ ne, om hen te beſchuldigen, den oorlog
 „ niet openlyk verklaarende, maar te kennen
 „ geevende dat wy die handelwyze niet zullen
 „ toelaaten. Midlerwyl zullen wy onze zaa-
 „ ken in gereedheid brengen, en ons best doen
 „ om nieuwe bondgenooten, zo wel Grieken
 „ als Ongrieken, te maaken, zo wy maar eeni-
 „ ge hulp in ſchepen of in geld van hun kun-
 „ nen krygen. Het is immers, aan niemand,
 „ (wien men laagen legt, gelyk de Atheners
 „ ons doen,) kwalyk te neemen, dat hy Grie-
 „ ken en Ongrieken zonder onderscheid ter
 „ redding zyner zaaken tot bondgenooten aan-
 „ neemt. Laaten wy ondertuſſchen ook onze
 „ eigene vermogens op de been brengen. Luis-
 „ teren zy dan eenigzints naar onze Gezanten,
 „ zo veel te beter, zo niet, dan kunnen wy
 „ naa verloop van twee of drie jaaren, reeds
 „ beter toegerust, als wy het goedvinden, op
 „ hen los gaan: en waarſchynlyk zullen zy,
 „ reeds onze toerusting ziende, die met over-
 „ eenkomſtige dingtaal gepaard gaat, veel ge-
 „ re-

„ reder zwichten , terwyl zy hun land nog zon-
 „ der afbreuk bezitten , en raadplegen over
 „ hunne tegenwoordige goederen , die nog on-
 „ beschadigd zyn , want gy moet niet anders
 „ denken , dan aan dat Land een gyfelaar te
 „ hebben ; en hoe beter hetzelfde bebouwd
 „ word , hoe beter het voor U is , derhalven
 „ moet dit , zo veel als mogelyk is , gespaard wor-
 „ den , op dat zy anders hardnekkig geworden ,
 „ niet met meerder moeite ter overgaave be-
 „ hoeven genoodzaakt te worden . Zo wy ons
 „ door de beschuldigingen onzer bondgenoo-
 „ ten laten overhaalen om onuitgerust het
 „ land te verwoesten , draagt dan zorge , dat
 „ wy voor Peloponnesus geen schande bewer-
 „ ken , en hetzelfde in een gevaar brengen ,
 „ waar uit het niet te redden zoude zyn ; be-
 „ schuldigingen , 't zy staatsgewyze , 't zy we-
 „ gens burgerlyk belang , laaten zich nog al
 „ gemaklyk verzoenen , maar een algemeenen
 „ oorlog , ter bevordering van byzondere be-
 „ langen ondernomen , en wiens beloop ten
 „ eenenmaale onzeker is , kan niet gemaklyk
 „ met eere geeindigd worden .

„ Schaamt U niet , om dat zy U voorname-
 „ lyk van traagheid en langzaamheid beschul-
 „ digen , want zo Gy in alleryl den oorlog be-

„ gint ,

„ gint , zult Gy dien , onuitgerust by de hand
„ genomen , laater eindigen. Wy bewoonen
„ tevens eene vrye en allezints welbepaalde
„ stad , ook kan dat geene , het welk zy ons
„ als fouten tegenwerpen , wel eene verstan-
„ dige ingetogenheid zyn , want wy alleen zyn
„ daarom in voorſpoed niet uitgelaaten , en
„ zwichten minder dan anderen voor tegen-
„ ſpoed. Hierom laaten wy ons niet verlei-
„ den , wanneer men ons door loſtuitingen
„ aanſpoort tot roekelooze onderneemingen ,
„ die ons oordeel afkeurt ; en tracht men ons
„ door bits verwyt daar toe te tergen , dat be-
„ zwaart ons zo veel niet , dat wy daarom te
„ meer overreed worden. Door ons welgere-
„ geld Staatsbeſtier worden wy ſtrydbaar en
„ bedachtzaam ; vooreerst , om dat de onder-
„ linge Eerbied groote ingetogenheid behelst ,
„ en de Zedigheit manhaftige zielen aankleeft ;
„ daarenboven zyn wy bedachtzaam , uit hoof-
„ de van onze opvoeding , die ons nooit ge-
„ leerd heeft de wetten met verachting in den
„ wind te ſlaan , maar met alle moeite ons te
„ veel ontzag inboezemt om ongehoorzaam te
„ kunnen zyn. Ook zoeken wy geene over-
„ tollige ſcherpzinnigheit , om ſierlyk te klaa-
„ gen over de toerusting onzer vyanden , zon-
„ „ der

„ der gepaste middelen daar tegen in 't werk
 „ te stellen; maar veel eer befeffen wy dat het
 „ gezond verstand onzer Nabuuren na genoeg
 „ het zelfde is als by ons, en dat toevallige
 „ zaaken door geene redekaveling af te mee-
 „ ten zyn. Wy moeten ons altyd daadelyk
 „ uitrusten als tegen wel bedachte vyanden,
 „ en onze hoop niet op hunne moogelyk te
 „ begaane misflagen, maar naa een ryp en
 „ welberaaden overleg, veilig op ons zelve
 „ vesten, men moet niet denken dat 'er een
 „ groot onderscheid is van mensch tot mensch,
 „ maar dat die de uitmuntendste is, welke tot
 „ de noodzaakelykste bekwaamheden is op-
 „ geleid.

„ Laaten wy dan deeze instellingen, die on-
 „ ze voorvaders ons overleverden, en waar
 „ aan wy ons zelve altyd met zo veel nuts
 „ hielden, niet verwerpen, noch in een en-
 „ kel tydstip het lot van zo veeler levens,
 „ bezittingen, steden, en roem, ligtvaardig
 „ of roekeloos, beslissen, maar bedaardelyk
 „ ons hier op bedenken: dit staat ons, om
 „ onze groote macht, meer vry dan anderen.
 „ Zendt dan gezanten naar Athene, over de
 „ zaaken van Potidea: zendt gezanten om vol-
 „ doening te eischen van het ongelyk, waar
 „ over

„ over de bondgenooten zich beklagen, voor-
 „ namelyk daar zy gereed zyn zich te verant-
 „ woorden: Het is immers niet volgens de
 „ wetten, om iemand, die zich de rechten
 „ onderwerpt, als eenen verongelykenden,
 „ met den oorlog aan te tasten, even of hy
 „ eenen anderen ongelyk aandeed: Maar zet
 „ midlerwyl de krygstoeueringen voort. Dus
 „ doende, zult Gy voor U den besten, en
 „ voor Uwe vyanden den ontzaglyksten weg
 „ inslaan.” Dit zyn de woorden van Archida-
 mus, waar op Sthenelaïdas, toen ter tyd een
 der Opperhoofden, het laatst voortreedende,
 de Lacedemoniers op deêze wyze aansprak:

„ Die lange redevoeringen der Atheners ver-
 „ staa ik niet. Zy hebben zichzelven sterk ge-
 „ preezen, maar in hun antwoord geenzints
 „ betoogd dat zy onze Bondgenooten en Pelo-
 „ ponneseus niet onrechtvaardig behandelen.
 „ En zo zy weleer tegen den Meder braave
 „ menschen waren, en nu tegen ons misdaa-
 „ dig zyn, verdienen zy eene dubbele straf,
 „ om dat zy van goed kwaad geworden zyn:
 „ maar wy waren toen en zyn nu nog dezelf-
 „ de, en zullen onze verongelykte bondge-
 „ nooten, zo wy by onze zinnen zyn, niet
 „ over het hoofd zien, noch draalen hun te
 G „ hulp

„ hulp te komen , voornaamlyk daar men niet
 „ draalt om hen te beledigen. Anderen heb-
 „ ben wel groote schatten , schepen en paar-
 „ den , maar wy , wy hebben braave bondge-
 „ nooten , die wy aan de Atheners niet moe-
 „ ten overleveren , noch in de waagfchaal van
 „ woordenfryd en pleitgedingen fteflen , de-
 „ wyl zy niet door woorden beledigd zyn ;
 „ maar zy moeten in alleryl en met alle kragt
 „ verdedigd worden : Dat niemand ons leere ,
 „ ons te moeten beraaden als wy verongelykt
 „ zyn : maar die cenen anderen ongelyk wil
 „ aandoen , behoort zich lang te beraaden.
 „ Befluit dan , Lacedemoonfche mannen , over-
 „ eenkomstig met Sparte's roem , tot den oor-
 „ log ; laat de Atheners niet grooter worden ,
 „ en verraadt Uwe bondgenooten niet , maar
 „ laat ons met der Goden hulp de onrecht
 „ doende beoorlogen.”

Naa dat hy dus gefproken had , nam hy de
 ftemmen , als zynde zelf een Ephorus , in de
 vergadering der Lacedemoniers op , doch ,
 (want zy ftemmen met woorden en niet met
 ftemfteentjes ,) hy verklaarde niet te kunnen
 onderscheiden , welke party de meerderheid
 had , maar gaarn ziende dat hunne gevoelens
 duidelyk te voorfchyn kwamen , op dat men

zo veel te vuriger tot den oorlog mogt overflaan, zeide hy: „Wien van U, Lacedemoon-
 „sche mannen, de verbonden verbroken, en
 „de handelwyze der Atheners onrechtvaardig
 „voorkome, die gaa naar deezen kant, (hun
 „tevens eene plaatze aanwyzende,) en wie
 „niet van dit gevoelen zy, naar den anderen.”
 Opgeftaan zynde, ging ieder by de zynen, en
 de ftemmen der eerften waren verreweg de
 meeste; hier naa de bondgenooten binnen ge-
 roepen hebbende, zeiden zy: „Dat de zaak
 „der Atheners hun wel onrechtvaardig voor-
 „kwam, maar dat zy ook alle bondgenooten
 „wilden vermaand hebben, om hierover hun-
 „ne ftemmen in te brengen, op dat men na
 „een algemeen Raadsbefluit, indien men zulks
 „goedvond, den oorlog mogt voeren.” Deezen
 nu, dit verricht hebbende, begaven zich naar
 huis; en de Atheenfche Gezanten de zaaken,
 om welke zy gekomen waren, afgedaan heb-
 bende, vertrokken ingelyks. Dit raadsbefluit,
 waarby het Verdrag verklaard wierd gefchon-
 den te zyn, is genomen in het 14de jaar van
 het dertigjarige verbond, het welk naa de (*)
 Eubeëfche zaaken geteekend was.

De

(*) Waarfchynlyk, naa de beroemde zeeflag welke

De Lacedmooners beslooten dus dat de verbonden verbroken waren, en de oorlog voortgezet moest worden, hiertoe niet zo zeer door de woorden der Bondgenooten bewogen, als wel door vreeze dat de Atheners veellicht te machtig zouden worden, als hebbende reeds het meeste land der Grieken onder hunne magt.

De Atheners hebben langs deezen weg den aanwas van hunne grootheid verkreegen. De Persiaanen ter zee en te lande van de Grieken geslagen, ontruimden Europa, waarop die geenen, welke zich van hun ter vlugt naar Mycale (*) begeeven hadden, ook wel haast het on-

tusfchen de Grieken en de Persiaanen op de hoogte van de Kaap Artemisium in Eubea gelegen voorgevallen was, waar van het verhaal te vinden is in het achtste Boek van Herodotus.

(*) Mycale was een berg en mogelyk ook eene stad van dien naam, volgens Stephanus den Byzantynner, gelegen in Iönicn, tusfchen de uitwateringen van den Meander en Cayfter, waarfchynlyk niet verre van de zee, dewyl dezelve en te water en te lande genaakbaar ware, zo als blykt uit het 8ste Boek van onzen fchryver, ter ophelderinge deezer plaatze, kunnen niet weinig dienen de woorden van Diodorus den Siciliaan, welke in het 34ste Hoofddeel zyns 11de Boeks verhaald: dat de Persiaanen van Samos met alle hunne fchepen in

zee

onderfpit delfden. Leotychides , Koning der Lacedemooenen , die over de by Mycale leggende Grieken gebod , trok met de by zich hebbende bondgenooten uit Peloponnesus naar huis af. Maar de Atheners , en hunne bondgenooten uit Iönien en den Hellespont , die reeds van Xerxes afgevallen waren , den oorlog voortzettende , floegen het beleg voor Sestus , het welk de Perfaanen nog in hadden : de Ongrieken hetzelfde naa den winter ontruimd hebbende , namen zy het in bezit : waarna zy uit den Hellespont ieder naar zyne stad onder zeil gingen ; naa dat dus de Ongriek uit het land vertrokken was , voerden alle Atheners in 't gemeen hunne vrouwen , kinderen en hun overgebleeven huisraad , uit die plaatzen , waarin zy dezelve geborgen hadden , te rug , en maakten zich ten opbouw van huis en vesten gereed. Van den omtrek hanner muuren was maar weinig staan gebleeven , de huizen waren meestendeels ingestort , eenige weinige uitgezonderd , waarin de vermogendste der

Per-
zee gestoken zynde , by Mycalen in Iönien aap land kwamen , alwaar zy tegen de Grieken met schepen niet bestand , de hunne op strand haalen , waar op de Grieken koers zetten naar Mycale , waar de Perfaanen zich nedergeflagen hadden.

Perſiaanen hun verblyf gehouden hadden.

De Lacedemoniers, wel dra wat 'er gebeurden zoude hoorende, beſluiten een gezantſchap af te vaardigen, zo wel, om dat zy gaarne zagen, dat noch zy zelve noch iemand anders eene bemuurde ſtad bezate, als (en dit was wel de voornaamſte reden,) om dat hunne bondgenooten zulks aanrieden, en zy voor de Atheenſche macht, welke te vooren niet do ſterkſte geweest was, vreesden, als ook voor hunne in den Medifchen oorlog betoonde onverſchrokkenheid. Zy verzogten hun dus niet alleen om zelve geene muuren op te werpen, maar alle andere die buiten Peloponnefus nog ſtonden, liever met hun af te breeken; ondertuſſchen de waare reden van hun verzoek, het kwaad vermoeden jegens de Atheners verbloemende, bragten zy by, dat de Perſer, zo hy eens wederom kwam, geene plaats zoude hebben, waaruit hy, als eene verſchansſinge, gelyk hy nu uit Theben gedaan had, de Grieken zoude kunnen aantasten: hier nog byvoegende, dat Peloponnefus voor hun allen eene veilige en ter berging niet ongefchikte wykplaatze ware. De Atheners zonden op raad van Themistocles, de Lacedemoniſche gezanten op ſtaande voet te rug, met antwoord, dat zy
zel-

zelve ook voorneemens waren om ter behandeling dier zaaken gezanten aan hun te zenden. Vervolgens ried hy hun om hem zelf hoe eer hoe beter naar Lacedemon af te vaardigen, maar de andere met hem verkoozene mannen terug te houden, en niet eer te zenden, voor dat zy den muur tot eene bekwaame hoogte opgetrokken hadden, om den vyand des noods af te kunnen slaan: Voorts wilde hy dat ieder in de stad, niemand uitgezonderd, mannen, vrouwen en kinderen, hand aan het werk zouden slaan, en noch eigen noch stads gebouwen ontzien, waaruit men maar eenigen nut tot het werk konde hebben, maar alles omverre haalen. Hun dit aangeraden, en 'er bygevoegd hebbende, dat hy het overige daar wel zoude schikken, vertrok hy: Te Lacedemon gekomen, begaf hy zich niet aanstonds naar de leeden der Regeering, maar stelde dit onder allerhande voorwendzels uit. Wierd hy van zommigen gevraagd, waarom hy niet ter vergadering verscheen, dan gaf hy ten antwoord, „ Dat hy zyne medegezanten, welke „ om eene zekere bezigheid agtergebleeven „ waren, verwachtte, doch dat hy hunne „ aankomst binnen kort te gemoet zag; jaa
 G 4 „ dat

„ dat hy zelf zich verwonderde, dat zy niet
 „ reeds daar waren.”

Toen zy dit hoorden, geloofden zy Themistocles, om de vriendschap welke zy voor hem hadden: doch toen 'er anderen kwamen, en openlyk staande hielden dat de muuren niet alleen opgebouwd wierden, maar reeds geene geringe hoogte bereikt hadden, was 'er geen reden om deezen niet te gelooven. Themistocles, dit te weten gekomen zynde, ried hun om zich niet door woorden te laten verleiden, maar om aanzienlyke menschen derwaarts te zenden, die hun, als ooggetuigen, een trouw verflag van de zaak konden medebrengen: zy volgen terstond deezen raad, en hiervan verwittigt Themistocles heimelyk de Atheners, met last om die gezanten, zo still als mogelyk ware, by zich te houden, en voor dat hy met de zynen weder in de stad zoude zyn, niet te laten vertrekken, want zyn amptgenooten Ambronychus zoon van Lyficles, en Aristides zoon van Lyfimachus, by hem aangekomen, hadden hem reeds tyding gebracht dat de muur eene bekwaame hoogte gekregen had, want hy vreesde, dat de Lacedemoniers, de zaak eens recht te weten gekomen zynde, hem niet zouden laagen vertrekken: De Atheners hielden inge-
 volge

volge van het geen hy hun had laten weeten,
 de gezanten op, en Themistocles by de Lacedemoniers verscheenen zynde, verklaarde hun
 openlyk: „ Dat hunne stad reeds bemuurd en
 „ in staat ware haare inwooners te dekken,
 „ dat de Lacedemoniers of de Bondgenooten,
 „ zo zy over eenige zaak gezanten aan hun
 „ wilden zenden, zulks moesten doen als aan
 „ menschen die wel in staat waren te onder-
 „ scheiden wat tot hun eigen en tot het alge-
 „ meen voordeel dienende was. Want toen het
 „ hun best voorgekomen was de stad te ver-
 „ laten en sloop te gaan, hebben zy gezegd,
 „ dat zy alles zonder hun durfden bestaan,
 „ en waarin zy ook met hun raadpleegden,
 „ voor niemand in raad hadden willen zwich-
 „ ten. Dat het hun derhalven nu ook best
 „ voorgekomen ware om hunne stad te bewa-
 „ len, als zullende dus voor hun zelve en voor
 „ de bondgenooten van grooter nut zyn. Zo
 „ iemand in krygstoerusting niet even sterk
 „ zy, is het ook onmogelyk, zegt hy, dat hy
 „ één en hetzelfde besluit, wanneer 'er over
 „ het algemeen belang geraadpleegt word,
 „ neeme; dat dus alle onbemuurde steden of
 „ een verdrag moesten sluiten, of dit hun
 „ doen voor goed houden.”

De Lacedemoniers dit gehoord hebbende, betoonden wel geen openlyk ongenoegen tegen de Atheners, (want zy hadden zo zeer geen gezanten gezonden om het hun te verbieden, als wel om het hun af te raaden, en dit nog voor de Grieken in 't gemeen, ook waren zy de Atheners in dit tydftip wegens hunnen onvermoeiden yver tegen den Perfer zeer toegedaan,) maar het doelwit misfende, deed het hun innerlyk niet minder zeer. Beider gezanten keerden zonder harrewarren weder naar huis te rug.

Dus bemuurden de Atheners in weinig tyds de stad, ook is in de tegenwoordig nog in weezen zynde fchikking die verhaasting duidelyk zigbaar. De grondflagen zyn van allerhande fteenen door elkaer gelegd, op zommige plaatsen niet eens te zamengevoegd, maar zo als een ieder dezelve aanbracht geplaatst, waar onder zelve Zuilpilaaren en bewerkte fteenen zyn. De stad toen aan alle kanten uitgelegd, pakten zy alles zonder onderscheid aan, en waren nergens dan op fchielyk werken bedagt. Voorts ried Themistocles hun om de Pyreëfche haven verder te voltoojen, (onder zyn eenjaarg bewind te Athene, had men een gedeelte reeds begonnen,) denkende, dat deeze
plaats

plaats fraai gelegen was, als zynde door de natuurlyke legging met drie havens voorzien, en dat zy zelve ter zee sterker geworden zynde, dit niet weinig ter uitbreiding hunner macht zoude toebrengeu, want hy heeft allereerst durven zeggen dat men zich de zee kon toëigenen, en heeft ook van stonden aan tot het verkrygen van dit eigendom deezer heerschappy medegewerkt. Zy maakten de breedte van de muuren ook naar zynen zin, zo als zy nu nog by de haven overig zyn. Twee wagens bragten tegen elkander rydende de steenen aan: van binnen in den muur vond men noch kalk, noch slyk, maar groote tezamenveoegde en vierhoekige steenen, van buiten met yzer en lood incen gehecht. Maar zy zyn slechts tot de helft der van hem bepaalde hoogte gekomen, want zyn voorneemen was, om door de hoogte en dikte de aanvallen der vyanden te kunnen tegenstaan: dat eene bezetting van eenige weinige, en deeze de minst nuttige mannen, ter beveiliging der stad voldoende zynde, de andere te gelyker tyd te scheep zouden kunnen gaan: want hy lef zich voornamelyk op de zeezaaken toe, ziende, myns dunkens, dat de toegang voor 's Konings troepen meer over Zee dan over Lande open stond; en dus de Py-

reëfche haven voor de Atheners van grooter nut zoude zyn dan de boven-ftad. Ook heeft hy hun meer dan eens geraaden, zo zy ter eeniger tyd te lande in het naauw mogten zyn, daar heen te wyken, en met hunne fchepen aan allen het hoofd te bieden. Dus dan bemuurden de Atheners hunne ftad, en maakten ook het overige aanftonds naa den aftogt der Perfen, klaar.

Paufanias Cleombrotus zoon, van Lacedemon, is als Overfte der Grieken met twintig fchepen van Peloponnesus uitgezonden, by deeze voegden zich dertig Atheenfche, en eene menigte Bondgenootfche fchepen. Zy zetten eerst koers naar Cyprus, en neemen veele fteden van dat Eiland weg, naderhand naar Byzantium, het welk de Meders nog inhielden, gefteevend zynde, floegen zy onder zyn geleide het beleg voor deeze plaats.

Doch in zyn bevelhebberschap met te veel gewelds te werk gaande, namen en de andere Grieken, doch wel meest de Iöniers, en al wie zich onlangs van den Perfer vrygemaakt hadden, dit zeer euvel op. Zy begaaven zich dus naar de Atheners, met verzoek, om uit hoofde der naauwe verwantschap, het opperbevel over hun te willen aanvaarden, en een fpraak
in

in 't wiel te ſteeken, zo Paufanias jegens hen het geweld te baat mogt neemen. De Atheners dit aanbod greetig aanneemende, leiden zich met hart en zinnen toe, om hun, niet alleen, niet over het hoofd te zien, maar om zelfs andere dingen, die hun voor deeze het best toefcheenen, te beraamen. Ter gelyker tyde kreeg Paufanias order van de Lacedemoniers, om zich ter verdediging van het geen zy tot zyne bezwaaringe gehoord hadden, naar huis te begeeven, want zyne onrechtvaardige handelwyze was meerendeels reeds door de te Lacedemon aangekomen Grieken rugtbaar gemaakt, ook zweemde zyn bevelhebberſchap niet weinig naar dwingelandy, zyn herroep was juist in hetzelve tydſtip, in welk de bondgenooten uit haat jegens hem, behalven die van Peloponneſus, tot de Atheners overgingen. Naa zyne aankomſt te Lacedemon over zyn gedrag onderzoek gedaan zynde, wierd het in zommige geringe zaaken onrechtvaardig verklaard, maar in de voornaamſte vrygeſproken. Men beſchuldigde hem voornamelyk van Perſersgezindheid, en dit ſcheen al zeer duidelyk te zyn, waarom zy hem ook niet weder als bevelhebber uitzonden, maar Dorkis, benevens eenige anderen, met eene geringe krygsmacht

flechts

flechts voorzien, en aan welke de Bondgenooten het opperbevel niet weder in handen gaven: dit bemerkende, trokken zy af, en de Lacedemoniers zonden naderhand geene andere in hunne plaatze, vreezende dat, diegeene, welke ten oorlog uitgezonden wierden, den Staat verergerden, (gelyk zy reeds in Pausanias gezien hadden,) en gaarn buiten den Perfifchen oorlog zynde, rekenden zy de Atheners tot deszelfs uitvoer zeer bekwaam, en te gelyk voor tegenwoordig hunne vrienden.

De Atheners dus dan het opperbewind, door goedkeuring der bondgenooten, te meer door haat jegens Pausanias hier toe genegen, aangenomen hebbende, maaken eene fchikking, welke fteden geld, en welke fchepen tegen den Perfer moesten leveren, want zy wendden voor, dat zy 's Konings land affliepen, om zich over het geleeden ongelyk te wreeken: Toen wierden voor de eerftemaal Rentemeesters van Griekenland te Athene aangefield tot het ontvangen van de bepaalde zom of van ieders aandeel in het opgebragte geld, want dus werd deeze opbrenging genoemd. De eerfte zom was bepaald op 460 talenten, de fchatkist was te Delos, in wiens tempel de vergaderingen gehouden wierden.

In het begin heerschende over Bondgenooten die naar eigen wetten leefden, en in de algemeene vergaderingen hunne stem hadden, zyn zy tot dat toppunt van vermogen gekomen, en door den oorlog, en door de behandeling van het geen zy tusfchen deezen en den Perfifchen oorlog verrigt hebben, het zy tegen den Ongriek, het zy tegen hun eigen bondgenooten op nieuwe zaaken belust, het zy eindelyk tegen de Peloponnefers, welke het los geval aller oorlogen deelachtig maakte. Ik heb in myn fchryven deeze uitweiding gemaakt, om dat deeze plaatze van allen voor my uitgelaaten is, als welke de zaaken der Grieken voor den Perfifchen oorlog gebeurd, of dien oorlog zelve flechts beschreeven. Hellenicus heeft in zyne Atheensche gefchiedenisfe, dit wel aangeroord, doch te kort, en de tydftippen niet genoeg onderscheiden. Men vind hier te gelyk een duidelyk verhaal, hoe de fhikkingen van 't Atheensch gebied waren ingerigt.

Voor eerst namen zy Eion, het welk aan de Strymon gelegen, en in de macht der Perfers was, onder bevel van Miltiades Cimons zoon, naa een beleg in, en bragten derzelve inwooners in flaavernye. Kort hier naa onder-

ging

ging Scyrus, een eiland in de Egeëſche zee, het zelve noodlot, alwaar zy zelfs eene Volkplanting leiden, hierop geraakten zy in oorlog met de Karytiers, zonder de andere Eubeërs, doch wierden het met ter tyd weder eens. Toen ontſtond de oorlog tegen de afgevallen Naxiers, doch zy dwongen dezelve door een naauw beleg welhaast ter overgaave: en deeze was de eerſte bondgenootſche ſtad welke tegen hunne inſtellingen onder de ſlaaverny bukte; maar naderhand veele anderen, zo als het ieder te beurte viel.

Onder menigvuldige andere redenen voor het afvallen waren deeze de voornaamſte, de achterſtallen der penningen, der ſchepen, en de onwilligheid tot den krygsdienſt, wanneer zy moeſten. Want de Atheners vorderden alles ſtrengelyk in, en waren hier door laſtig, om dat zy menſchen den dwang ongewoon en onwillig, denzelven echter moeſten opleggen. Ook heerschten zy niet langer met hunne vorige zagtzinnigheid, maar op geenen gelyken voet met dezelve meer dienende, viel het hen gemaklyk de afgevallen bondgenooten onder hunne macht te brengen. Doch hier van hadden deeze zelve de ſchuld, want om van dienen vry, en te huis te kunnen zyn, beſloten de

de meesten, om liever hun aandeel in geld, dan in schepen, op te brengen. Dus doende wierd de Atheensche zeemacht, door het geld van hun tot het goedmaaken der onkosten opgebragt, sterk, en dus vingen zy in tyd van afval, van krygstoerusting en van geld ontbloot, den oorlog aan.

Kort hierop viel 'er tusfchen de Atheners, benevens hunne bondgenooten, en de Meders, een zee- en landgevegt in Pamphylien, by de rivier Eurymedon, voor; waarin de Atheners, onder geleide van Miltiades Cimons zoon, beide overwinnaars waren, een gedeelte der Phoeniciſche Galeijen namen, en het andere, te zaamen wel tweehonderd, vernielden. Weinig tyd hier na gebeurde de afval der Thraciers, om een verſchil, tusfchen hen over de Koopſteden en Mynen van het overleggend Thracien, gereezen. De Atheners, tegen hen in zee geſtooken, behielden in een gevegt de overhand, en deden eene landing. Omtrent dien tyd zonden zy tienduizend volkplanters uit hun en de bondgenooten naar de rivier de Strymon uit, om de ſtad, toen Negenwegen, nu Amphipolis geheeten, in bezit te neemen: het gelakte hun deeze ſtad, door de Edoners ingehouden, meester te worden:

doch in Thracien verder landwaarts voortruk-
kende, wierden zy by Debrescum (*), eene
stad der Edoners, geslagen door alle Thra-
ciers, in het minst geen vrienden van die,
welke het omleggende land van de stad Negen-
wegen of Amphipolis bewoonden.

De Thraciers, in verscheide slagen over-
wonnen en nog beleeverd, riepen de Lacede-
moniers te hulp, hun aanraadende om in het
Atheensche land te vallen: Deeze namen aan
om zulks buiten weten der Atheners te doen,
en zouden het ook gedaan hebben, waren zy
door eene aardbevinge niet belet geworden:
geduurende welke de Heloten, de Thuriaten
en Etheënsers, hunne nabuuren, ook naar
Ithome afweeken. De meeste deezer Heloten
waren van de oude maar toen onderworpen
Mesfeniers, afkomstig, waarom zy ook alle
Mesfeniers genoemd wierden: dus dan vatten
de Lacedemoniers den oorlog tegen de bewoo-
ners van Ithome op, en de Thraciers waren
genoodzaakt zich in het 3de jaar der beleege-
ringe, aan de Atheners over te geeven, mits,
dat zy hunne muuren zouden afbreeken, de
sche-

(*) Debrescum, eene kleine stad in Thracien, vol-
gens Stephanus.

ſchepen leverden , het geld , zo wel waar voor zy nu aangeſlagen waren , als het geen zy in het vervolg ſchuldig zouden zyn , betaalden , en aan hun het vaste land (van Thracien) en de Mynen aſftonden.

Maar de Lacedemoniers , toen de oorlog tegen die , welke zich te Ithome bevonden , op de lange baan gehouden wierd , riepen hunne Bondgenooten en de Atheners ook te hulp. Deeze ſprongen hun met geen zwak leger , door Cimon geboden , by. Deezen vroegen zy voornaamelyk , als ſchynende hun in het muurbestormen machtig , en de belegering reeds zo duurig zynde , ſcheen het hier aan te haperen , want door geweld was de ſtad al lang gedwongen. Zedert deezen togt wierd de oneenigheid tuſſchen de Lacedemoniers en Atheners eerst openbaar. Want de Lacedemoniers , als de ſtad voor 't geweld niet zwichtte , en zy der Atheners ſtouthed en lust tot nieuwe dingen wel bewust , vreesden , dat zy zich , hun vreemd , daar langer blyvende , door de Ithomiaten tot nieuwe dingen zouden laaten overhalen , hebben hen alleen uit de bondgenooten weggezonden , hun vermoeden wel juist niet aan den dag leggende , maar onder voorwendzel dat zy hunner thans niet meer nodig

hadden. De Atheners weldra verstaande dat zy om geen voldoende reden, maar verdenking, weggezonden waren, en niet van zins deezen onverdienden hoon te verdraagen, verbraken aanstonds naa hunne terugkomst het ten tyde van Xerxes aangegaan verbond: en namen de Argivers, in het minst geen vrienden der Lacedemoniers, tot bondgenooten aan, daar zy zich beiden met de Thesfaliërs te gelyk door eede verbonden.

De bewooners van Ithome de belegering niet langer kunnende uithouden, gaven zich in het 10de jaar aan de Lacedemoniers over, onder beding dat zy op hun woord van eer uit Peloponnesus gaan en nooit weder in hetzelfde zouden komen. Wierd 'er iemand gevat, hy zoude slaaf zyn van den vatter. Ook hadden de Lacedemoniers eene Godspraak van Apollo bekomen om den aanbieder des Ithomitischen Jupiters te spaaren. Zy dan, benevens hunne kinderen en vrouwen uitgetrokken, wierden van de Atheners, als zynde reeds in vyandschap met de Lacedemoniers, gunstig ontvangen, en te Naupactus, het welk zy kortelings op de Ozolische Locriërs veroverd hadden, geplaatst. Ook hadden de Megarenfers, van de Lacedemoniers afgefallen, zich met de Atheners ver-

bon-

bonden, om dat de Korinthers hen over de Grensfcheiding met den oorlog vervolgden. De Atheners, Megara en Pege in bezit genomen hebbende, wierpen voor de Megarenfers van de stad tot aan Nifea lange muuren op, welke zy ook bewaakten. Dit is de voornaamfte reden, der bittere haat, die de Korinthers tegen de Atheners voedden.

De Africaan Inarus, zoon van Pfammetichus, Koning der aan Egypten grenzende Africaanen, vertrok uit de stad Marca, boven Pharus gelegen, en maakte het grootste deel van Egypten van den Koning Artaxerxes afvallig. Zelf tot hun Opperhoofd verkooren, zocht hy de Atheners tot hulp aan. Deeze, (want zy benevens hunne bondgenooten voerden juist toen den oorlog tegen Cyprus met eene vloot van tweehonderd fchepen,) kwamen naa het verlaaten van Cyprus geredelyk aan. Naa dat zy den Nyl opgezeild, die rivier en twee deelen van Memphis meester waren, voerden zy den oorlog by het derde deel, het welk de Wit-Muur genoemd word: in dat gedeelte der stad bevonden zich de gevlugte Perfers en Meders, als ook van de Egyptenaaren, al wat niet van Artaxerxes afgevallen was.

De Atheners, by Haliae voert aan land ge-

zet hebbende, raakten met de Korinthers en Epidauriers slaags, waarin de Korinthers de overwinning behaalden, doch de Atheners sloegen kort hierop de vloot der Peloponnefers, op de hoogte van Cecryphalea. Toen ontstond de oorlog tusfchen de Egineten en de Atheners, deeze, door wederzydfche Bondgenooten bygestaan, hadden een hevig gevegt: hierin behielden de Atheners weder de overhand, ondernamen, naa het veroveren van zeventig vyandelyke fchepen, eene landing, en floegen, onder bevel van Leocrates Stroeibus zoon, het beleg voor Egina. De Peloponnefers, die den Egineten gaarn de behulpzame hand booden, zonden driehonderd zwaargewapende, die van te vooren de Korinthers en Epidauriers bygestaan hadden, naar Egina over, en deeze hielden den top van de Kaap Gerania in bezit. Midlerwyl vielen de Korinthers in het land der Megarenfers, van gedagten, dat de Atheners niet in de mogelykheid waren om de Megarenfers by te springen, zynde hun leeger meestal, gedeeltelyk in Egina, gedeeltelyk in Egypten, afwezig: Stonden zy de Megarenfers al by, dan zouden zy Egina ruimen: Doch de Atheners ontboden hunne benden voor Egina niet op, maar uit de thuisge-

gebleevene trekken oud en jong, onder geleide van Myronides, naar Megara: tusfchen deeze en de Korinthers viel een onzydig gevegt voor, naa het welk beiden de overhand meenden behouden te hebben. De Atheners (want zy waren doch de fterkfte geweest,) richtten naa het vertrek der Korinthers een zegeteeken op. De Korinthers, door de Oudften van de ftad over den heekel gehaald zynde, maaken zich gereed, en komen ongeveer twaalf dagen laater om als overwinnaars ook een zegeteeken tegen over het ander te plaatzen. Maar de Atheners doen met een groot gefchreeuw eenen uitval uit Megara, dooden de Oprichters van het zegeteeken, en overwinnen de anderen al vegtende.

Overwonnen zynde, deinsden zy te rug, een gedeelte van hun met geweld naagezet en van den weg afgeraakt, vervielen in een landgoed, uit welk, door eene wyde graft omheind, geene weg ter uitkomst openbleef. De Atheners dit bemerkende, bezetten dezelve van vooren door de zwaargewapende foldaaten, en hun met de ligte troepen omcingelende, fteenigden zy de ingeflootenen tot één toe. De Korinthers leeden hier grootelyks. Het overige van hun leeger is naar huis afgetrokken.

Omtrent deezen tyd begonden de Atheners hunne lange muuren aan den zee-kant op te werpen, zo wel dien, by de Phalerifche, als dien, by de Pireëfche havens: De Phocenfes midlerwyl tegen de Doriers, de hoofdstad der Lacedemoniers, Beos, Cytinium en Erineum, de wapenen opgevat, en reeds eene hunner fteden genomen hebbende, zonden de Lacedemoniers, onder geleide van Nikomedes Kleombrotus zoon, in plaatze van Plistoanax, die, nog jong zynde, onder de voogdy van Pausanias stond, vyftienhonderd man zwaargewapende van hun, en tienduizend van de bondgenooten, aan de Doriers tot onderftand: met welke zy de Phocenfes welhaast onder zekere voorwaarden ter wedergaave dier ftad dwongen, en de hulptroepen maakten zich tot de terugreize vaardig. Doch zy begreepen, dat de Atheners hun den overtocht ter zee, als zy zulks ondernamen, zouden beletten, en de weg over Geranea kwam hun, zo lang de Atheners Megara en Pege inhielden, gantsch niet veilig voor. Ook was de weg over Geianca ongemaklyk, en de Atheners hielden hier altyd de wacht. Zy vonden dus goed om by de Beotiers te blyven, en eens uit te zien, op welke wyze zy het veiligft thuis zouden komen. Zomige

mige Atheners' zогten hen zelve heimelyk aan, groote hoop hebbende dat de Volksregeeringe en het bouwen van lange muuren wel eens een einde zoude neemen. De Atheners zyn met al hun volk, duizend Argivers en hunne andere bondgenooten, in alles veertienduizend man, tegen hen opgetrokken, voorneemens zynde om de Lacedemoniers, over hunne terugkomst zeer bekommerd, te beoorlogen, ook hadden zy een klein vooruitzicht op de omwenteling der Volksregeeringe. Ook kwamen de Theofalifche ruiters, volgens den inhoud des verbonds, hun te hulp, doch deeze liepen, toen het 'er op aankwam, tot de Lacedemoniers over.

Zy raakten by Tanagra in Beotien slaags, en naa een zwaar verlies van weerskanten, verklaarde de overwinning zich voor de Lacedemoniers en hunne bondgenooten, die hierop in het Megarensifche land gerukt, de boomen omhakten, en zich dus over Geranea en de Landengte eene veilige terugweg baanden: Twee maanden naa dit gevegt trokken de Atheners, onder geleide van Myronides, tegen de Beotiers te velde, by Oenophyta de overwinning op hun behaald hebbende, onderwierpen zy zich het Beotifche en Phocensifche

fifche land, en braaken de muuren van Tanagra af. Ook kreegen zy van de Opuntifche Locren honderd gegoedfte mannen tot gyfelaars, en voltooiden derzelve lange muuren. De Egineten gaven zich kort hierop ook aan de Atheners over, mits, zy zouden hunne muuren afbreeken, de fchepen overgeeven, en in het vervolg hunne opgelegde fchatting trouw betaalen. Voorts, onder geleide van Tolmidas, Tolmeus zoon, Peloponnefus rondzeilende, verbranden zy het Scheepsdok der Lacedemoniers, neemen Chalkis, eene ftad der Korinthers, weg, en eene landing gedaan hebbende, maaken zy de Sicyoniers in eenen veldflag af.

Midlerwyl bleeven zommige Atheners, benevens de Bondgenooten, met eene onzekere oorlogskans tot nog toe in Egypten. Vermits de Atheners in het eerst hetzelve meester waren, zond de Koning der Perfen Megabazus, ook een Perfer van afkomst, met veel gelds naar Peloponnefus, om het tot eenen inval in het Atheenfche land te beweegen, en de Atheners dus Egypten te doen ruimen: doch zyn geld zonder iets te vorderen verfpillende, is Megabazus met het overschot naar Afien teruggekeerd, hier op zond hy den Perfer Megaba-

zus, Lopyrus zoon, met een machtig leeger; deeze overwon kort naa zyne aankomst de Egyptenaaren en hunne bondgenooten, verjoeg de Grieken uit Memphis, sloot ze op het Eiland Profopis op, en beleegerde hetzelve achtien volle maanden, tot dat hy de grachten droog gemaakt en het water elders afgeleid hebbende, de fchepen op droog liet loopen, en het eiland vast land geworden zynde, met zyn voetvolk innam.

Dus liepen de verrichtingen der Atheners van ses jaaren oorlogs op niets uit, dewyl slechts weinige van veele behouden door Afrika te Cyrene aan, en de meeste verweg omkwamen. Egypten wierd dan den Koning weder onderhoorig, behalven Amyrteus, die in de laage moerasfige landen heerschte, deczen was het niet mogelyk te overheeren, zo wel om de uitgestrektheid van dit moerasfig land, als om dat deszelfs bewooners de allerdapperfte van Egypten zyn. Inarus, Koning der Libyers, oorzaak van alles, wat 'er in Egypten gebeurd was, is verraderlyk gevat en gekruizigd. Vyftig Galeijen der Atheners en Bondgenooten gingen om de hunne te vervangen naar Egypten onder zeil, en van het gebeurde onkundig, kwamen zy by de Mendefische Nylmond aan land.

land. Maar te lande door den vyand, en ter zee door de Phenifische vloot in 't naauw gebragt, zyn zy het met verlies der meeste en behoud der minste fchepen ter naauwer nood door de vlugt ontkomen.

Dit uiteinde heeft de groote togt der Atheners en derzelve Bondgenooten tegen Egypten gehad.

Orestes, zoon van Echekratides, Koning der Thesfaliërs, bewoog de Atheners om hem, buiten zyn vaderland omzwervende, weder naar huis te brengen: de Atheners, benevens hunne bondgenooten de Beotiers en Phocensers, ondernamen dan deezen togt, en wendden zich naar de Pharfalifche ftrecken: hier kreegen zy juist zo veel lands, dat zy even buiten hunne leegerplaatze konden komen, in hunne macht, (want de ruitery der Thesfaliërs stond hun in de weg,) doch onvermogend om de stad in te neemen, konden zy niets uitvoeren van het geene, waarom zy dien togt ondernomen hadden, en zyn, Orestes by zich hebbende, onverrigter zaake naar huis teruggekeerd. Weinig tyds hier naa staken duizend Atheners, met de fchepen welke zy te Pege hadden, (want dit behoorde aan hun,) tegen Sicyon, onder bevel van Pericles Xanthippus zoon, in zee:

en geland zynde, behaalden zy eene overwinning, namen terftond de Acheers by zich, zeilden verder op tegen Oenias in Acarnanien, en floegen het beleg voor deeze ftad, maar ter inneeming geene kans ziende, begaven zy zich weder naar huis.

Drie jaaren laater flooten de Atheners een vyfjaarig verdrag met de Peloponnefers, en den Griekfchen oorlog daar latende, rusteden zy eene vloot van tweehonderd zeilen, uit hun eigen en bondgenootfche fchepen beftaande, tegen Cyprus uit, onder bevel van Cimon den Vlootvoogd. Zestig deezer zeilden naar Egypten, waarheen zy door Koning Amyrteus ontboden waren; de overige floegen het beleg voor de ftad Citium, doch keerden om de aflyvigheid van Cimon en de ontftaane hongersnood weder te rug. Boven Salamis, in Cyprus gelegen, langs houdende, zyn zy met de Phenieters, Cypriets en Ciliciets, ter zee en te lande flaags geweest: in beiden eene volflagen zegen bevochten hebbende, ftevendén zy, benevens de uit Egypten te rug gekomen fchepen, naar huis. Hier na ondernamen de Lacedemoniers den zogenaamden *heiligen* oorlog. Zy veroverden den tempel van het Eiland, en fielden denzelven in handen der inwooners van
de

de stad Delphi, maar kort naa hun vertrek kwamen de Atheners met een leeger derwaarts, en maakten zich meester van den Tempel, dien zy den Phocenser overgaaven.

Wanneer naa verloop van tyd de vlugtelingen der Beotiers Orchomenus, Cheronea, en nog eenige andere plaatzen van Beotien inhielden, hebben de Atheners met duizend zwaargewapende hunner, en de hulpbenden der bondgenooten, deeze toen vyandige plaatzen, onder geleide van Tolmides Tolmeus zoon, aangetast: doch naa het inneemen van Cheronea, en het in slaavernye brengen der inwooners, eene voldoende bezetting daar latende, trokken zy af. De Beotische vlugtelingen uit Orchomenus, en met hun de Locriers, Eubeërs, en al wat hunne zyde hield, tasten de Atheners op de terugreize by Cornea aan, en in een gevecht de overhand behoudende, dooden zy het eene deel der Atheners, en neemen het ander leevendig gevangen: de Atheners toen Beotien geheelenal ruimende, sluiten een verdrag, waarin zy de teruggaave der gevangenen bedongen, van dien tyd af kwamen de vlugtelingen der Beotiers en alle andere terug, en begonnen weder naar hun eigen wettten te leven.

Niet

Niet lang naderhand is Eubea van de Atheners afgefallen, en Pericles zich reeds met een leeger derwaarts begeeven hebbende, kreeg tyding, dat Megara ook afgefallen was, dat de Peloponnesers eenen inval in het Atheensche land in den zin hadden, en dat de bezetting der Atheners van de Megarenfers omgebragt was, behalven al wat zich door de vlugt naar Nifea had kunnen redden: dat de Megarenfers waren afgefallen, naa dat zy zich by de Korinthers, Sicyoniers en Epidauriers gevoegd hadden. Op deeze tyding leide Pericles zyne benden in alleryl uit Eubea te rug. De Peloponnesers midlerwyl onder Plistionax, (over wien Pausanias voogd geweest was,) Overste der Lacedemoniers, in het Atheensche land gevallen, richtten in de streeken van Eleufis en Thriafus groote verwoestingen aan, doch niet verder komende, keerden zy weder te rug. Waar op de Atheners andermaal te rug gekeerd, hetzelfde geheelenal te onderbragten. De Hestieërs 'er uitjaagende, hielden zy derzelve land in bezit, maar het overige namen zy onder vreedzaame voorwaarden in hunne trouwe en bescherminge aan.

Niet lang naa hunne terugkomst uit Eubea, slooten zy het dertigjarige verbond met de

La-

Lacedemoniers, mits zy Nifea, Achajen, Pege en Troezene wedergaven, want deeze hadden zy nog van de Peloponnefers. In het fefde jaar ontftond 'er oorlog tufchen de Samiers en Milefiers over Priene. De laafte in den oorlog te zwak bevonden, begaven zich naar Athene, alwaar zy tegen de Samiers geweldig uitvoeren. Zommige ampteloozen uit Samos zelve, heet op ftaatsverandering, roeiden hier mede onder. Ook zeilden de Atheners met veertig fchepen naar Samos, en fteden daar eene volksregeeringe in, krygende vyftig jongens en even veel mannen tot gyfelaars, welke zy op Lemnos geplaatst, en aan eene wacht bevoolen hebbende, naar huis te rug fteveden. Zommige der Samiers (want zy hadden die verandering niet alle willen verdraagen, en waren naar het vaste land gevlugt,) hebben een verdrag met de voornaamften uit de ftad, en Pisfythna, zoon van Hystaspes, toen ter tyd Bevelhebber over Sardes, geflooten, en hulptroepen ten getale van zevenhonderd verzameld hebbende, zyn zy by nacht naar Samos overgeftooken, hier gekomen, vielen zy het volk eerst aan, en wierd hetzelve grootendeels meester, daar na hunne gyfelaars fteelsgewyze uit Lemnos gehaald hebbende, vielen zy af, ftel-

stellende de Wacht der Atheners benevens de Oversten in handen van Pisfithna. Hier op maakten zy zich terstond gereed om Miletus te beoorlogen. De Byzantiërs waren ook te gelyk met hun afgevallen.

Op deeze tyding gingen de Atheners met festig schepen tegen Samos onder zeil, waar van zy festien niet gebruikten. (want zommige deezer zetten koers naar Karien, om de bewegingen der Phenicische schepen gade te slaan, zommige naar Chius en Lesbos, om hulptroepen te haalen,) Zy raakten dan met vierenveertig schepen, onder bevel van Pericles en negen andere Oversten, op de hoogte van het eiland Tragia slaags tegen seventig van de Samiers, waar van twintig met soldaten gewapend, en alle van Miletus gekomen waren; de Atheners behielden echter de overhand. Kort hier op wierden hun nog veertig schepen van Athene, en vyfentwintig uit Chius en Lesbos, ter versterking toegezonden, toen deden zy eene landing, en in een landgevegt andermaal overwinnaars, flooten zy de stad te lande met drie wallen, en ter zee met hunne schepen in. Pericles nam, op de tyding dat de Phenicische schepen tegen hen zeilden, festig van de schepen welke de haven bezet hielden,

en maakte in alleryl naar Kaunus en Karien zeil. Ook was Stesagoras reeds van Samos met vyf fchepen benevens andere tegen de Pheni- ciers vertrokken.

De Samiers deden in dit tydftip onvoorziens eenen uitval, en vielen in eene niet bewaarde leegerplaatze, vernielden de wachtfchepen, en overwonnen de andere die tegen hen uitge- haald waren in een zeegevegt, dus veertien dagen lang ter zee meester, voerden ze in en uit, het geen zy wilden, doch wierden naa de aankomst van Pericles weder ingeflooten, na- derhand is hun nog eene verfterking van veer- tig fchepen, onder Thucydides, Agnon en Phormio, en twintig, onder Tlepolemus en An- ticles, van Athene toegezonden, benevens dertig uit Chius en Lesbos: 'er is wel een klein gevegt met de Samiers geweest, doch het niet langer kunnende houden, hebben zy zich in de negende maand der beleegering overgegeev- en; onder bepaaling, dat zy hunne muuren afbraken, gyfelaars gaven, de fchepen overga- ven, en de kosten van den oorlog in zekere termynen betaalen zouden. Ook zyn de By- zantiers met hun overeen gekomen om gelyk van te vooren onderhoorig te zyn.

Weinige jaaren laater gebeurde het boven-
ge-

gemelde tusschen de Korcyreërs en Potideaten, het geen midlerwyl aanleiding tot den tegenwoordigen oorlog gegeven heeft. Alle deeze verrichtingen der Grieken, en onderling, en tegen den Ongriek, zyn meestal in 50 jaaren afgeloopen, te rekenen van den aftogt van Xerxes tot aan 't begin van deezen oorlog; in welken tyd de Atheners hun gebied bevestigden en zeer machtig wierden. De Lacedemoniers, alhoewel dit ziende, kwamen hier niet tegen op, ten minsten verrichtten zy niets van belang, maar hielden zich meesten tyds in rust, (zynde van den eenen kant, ten zy door nood gedrongen, ter oorlog traag, en van den anderen, door huislyke onlusten belemmerd,) tot dat de Atheensche macht openlyk toename, en de handen aan derzelve bondgenooten floeg. Dit oordeelden zy niet te moeten verdraagen, maar met allen yver de handen aan het werk slaande, door deezen oorlog, zo het doenlyk ware, hunne macht te fnuiken. De Lacedemoniers hielden dus de verbonden wel verbroken, en de handelwyze der Atheners onrechtvaardig, maar zonden eenigen naar Delphi om den God te vraagen of zy in den oorlog gelukkig zouden zyn? Het antwoord was, gelyk men verhaald: *dat de overwinning*

hunner zoude zyn, die zich met al hun vermogen op den oorlog zouden toelleggen: en dat hy, aangeroepen of onaangeroeven, behulpzaam zouden zyn.

De Bondgenooten andermaal byeen geroepen hebbende, wilden zy de stemmen opneemen, of men den oorlog al of niet moest voeren: Na de aankomst der Gezanten van het Bondgenootschap, wierd de vergadering gehouden: ieder stelde zyne gedachten voor, de meesten veroordeelden de Atheners, en neigden ten oorloge. De Korinthers hier ook tegenwoordig, naa ieder stad verzocht te hebben, om haare stem tot den oorlog te geven, voor de verwoesting van Potidea niet weinig beducht, traden allerlaatst voor, en spraken in deezer voege:

„ Ons staan nog andere wegen ten oorlog
 „ open, de afval hunner Bondgenooten, langs
 „ welken allergevoeglykst hunne inkomsten,
 „ de zenuw van 't vermogen, benomen wor-
 „ den, het opwerpen van muuren tegen hun
 „ land, en eene menigte anderen, welke ons
 „ nu onder het oog vallen, want de oorlogs-
 „ loop volgt geene vaste wetten, maar brengt
 „ naar tydsomstandigheden ook van zelve
 „ veele wisfelingen mede, al wie zich hierin
 „ het

„ het bedaardst gedraagt, zal de sterkste zyn,
 „ en wie zyne driften onbefuisd den teugel
 „ viert, zal het onderspit delven. Laaten wy
 „ ons wel degelyk in de zinnen stellen, alles
 „ te moeten verdraagen, zo ieder onzer af-
 „ zonderlyk met eenen vyand over de grens-
 „ scheidung oneenig ware, maar zyn de Athe-
 „ ners thans tegen ons allen te zaamen bestand,
 „ schoon tegen elke stad reeds veel te sterk?
 „ Trachten wy ze dan niet met verëende
 „ krachten van volk en steden, eensgezind af-
 „ te weeren, zo zullen zy ons, onderling ver-
 „ deeld, zonder moeite onderwerpen: men
 „ weete slechts, dat de overwinning, schoon
 „ het verschriklyk in de ooren klinkt, voor
 „ ons niets anders dan eene volstreckte slaa-
 „ vernye ten gevolge heeft. 't Is schande voor
 „ Peloponnesus met woorden zelfs geen weer
 „ te bieden, en de mishandeling van zo veel
 „ steden, door ééne enkele geduldig aan te
 „ zien, en hierin schynen wy of met recht
 „ of door bloohartigheid te lyden, en van
 „ onze Voorouders, die Griekenland de vry-
 „ heid bezorgden, gantsch ontaard te zyn:
 „ Deeze vryheid bevestigen wy niet eens voor
 „ ons zelve, maar in ieder stad in 't byzon-
 „ der de Beheerschers den voet lichtende, laa-

„ ten wy echter toe dat ééne stad zich tot
 „ Beheerscheresse opwerpt. Ook begrypen
 „ wy niet eens dat onze handelwyze drie groot-
 „ ste fouten in zich heeft, kwaad beleid na-
 „ melyk, bloo- en zorgeloosheid.

„ Maar waarom ons over langgebeurde din-
 „ gen meer dan over tegenwoordige te be-
 „ klaagen? wy moeten om het voorleden,
 „ het tegenwoordige met alle mogelykheid
 „ zoeken te redden. Groote dingen door moei-
 „ te te bejaagen, is ons eigen, en niet van
 „ onzen aart te vervreemden, schoon Gy thans
 „ in rykdom en vermogen wat verder gevor-
 „ dert zyt, ook is het niet behoorlyk, het
 „ geen in armoede verkreegen is, in over-
 „ vloed te verliezen. Maar om veel reden
 „ moeten wy te velde trekken, ons op de
 „ Godspraak en den toegezegden bystand ver-
 „ latende, voornamelyk daar al het ander
 „ Griekenland, het zy door vreeze, het zy
 „ door eigenbaat, onze zyde kiezen zal. Ook
 „ zult Gy de verbonden niet het eerste kren-
 „ ken, (want deeze rekent de Godheid, daar
 „ zy ons den oorlog gebied, reeds verbroken,)
 „ maar dezelve, verongelykt, eer handhaven.
 „ Niet immers de verweerder, maar de aanval-
 „ ler, is der inbreuk schuldig.

„ Dus

„ Dus voegt het U allezints den oorlog te
 „ voeren, voornamelyk daar wy U alle den-
 „ zelve aanraaden, mits zeker, dat hy voor
 „ de ſteden en derzelve inwooners nuttig zy.
 „ Draalt dan niet om de Potideërs als Doriers,
 „ van de Iöners thans ingeflooten, by te ſprin-
 „ gen, en de vryheid van anderen te handha-
 „ ven. Immers is het niet geoorloft nu nog
 „ te draalen, daar deeze reeds in de daad be-
 „ nadeeld worden, en anderen binnen kort
 „ hetzelfde noodlot te wachten ſtaat, zo men
 „ eens te weten kome dat wy, wel vergaderd
 „ zyn geweest, maar moeds gebrek hebben
 „ om hun tegen te ſtaan. In acht neemen-
 „ de, ô Bondgenooten, dat gy thans in de
 „ noodzakelykheid gekomen zyt, en het geen
 „ wy zeggen, beſt is, geeft dan Uwe ſtem
 „ tot den oorlog, en voor zyne yslykheid niet
 „ ſchrikkende, ziet door denzelven eene duur-
 „ zaamer vrede te gemoete: (door den oor-
 „ log krygt de vrede haar vaſt beſlag, en uit
 „ begeerte tot ruſt denzelven daar te laaten,
 „ is gantsch niet zonder gevaar.) Wel in het
 „ oog houdende dat wy eene ſtad, die zich in
 „ Griekenland tot Heerſchreſe opwerpt, en
 „ tegen alle gelykelyk ingericht is, zo dat
 „ zy over zommige heerſcht, over anderen

„ zulks beoogt, moeten aanvallen en meester
 „ worden. Dus zullen wy in 't vervolg zelve
 „ zonder gevaar ons land bewoonen, en de
 „ vryheid der thans slaaffche Grieken hand-
 „ haven.”

De Lacedemoniers, aller gevoelen kundig, namen de ftemmen der bondgenooten in order, zo wel van de grootere als kleinere fteden, op. En de meerderheid ftemde voor den oorlog, het was evenwel niet mogelyk, mits zy onuitgerust waren, dit befluit terftond uit te voeren; dus vond men goed dat ieder het geen van eenig nut konde zyn, zonder draalen in gereedheid zoude brengen. Ter uitrustinge deezer dingen verliep bynaa een jaar tyds, doch minder, eer zy in het Atheenfche vallende, den oorlog openlyk aanvaardden.

Op deezen tyd zonden zy ecnige Gezanten naar Athene om zich te beklagen af, om in geval van weigeringe, een zeer gefchikt voorwendzel tot oorlogen te hebben. De Gezanten derwaarts afgevaardigd, belasten voor eerst de Atheners, de heiligfchenners uit te bannen: Deeze heiligfchennis bestond hierin: Cylon de Athener, een man weleer van aanzienlyke afkomst, en zeer vermogend, trouwde, naa de overwinning in de Olympifche fpeelen behaald te

te hebben, met de dochter van Theagenes van Megara, en toen ter tyd het bewind aldaar machtig. Deeze Cylon, de Godspraak van Delphi raadpleegende, kreeg tot antwoord: *Hy had den Burg van Athene op den grootsten feestdag van Jupiter te bemachtigen!* Van Theagenes hulp gekreegen hebbende, heeft hy zyne vrienden onder den arm, en gedurende het vieren der Olympische speelen in Peloponnesus, het Kasteel ter beheersching genomen: van gedachten dat dit het grootste feest van Jupiter ware, en hy als overwinnaar in de Olympische speelen, hier wel eenig recht op had. Hy overdagt niet, en de Godspraak was ook niet duidelyk: of 'er van het grootste feest in 't Atheensche land of elders gesproken wierd, want de Atheners vieren ook nog de Deasia, het grootste feest des Milichischen Jupiters, buiten de stad: in het welke veele menschen van allerlei slag offeren, geen offerbeesten, maar koeken, naar de gewoonte van dat land, maar denkende dat hy de Godspraak wel verstond, volvoerde hy zyn besluit. De Atheners schooten op het gerugt hiervan overal uit de landen ter hulpe toe, en sloegen zich ter beleegering neder, doch door langwyligheid van 't beleg voor het grootste gedeelte ver-

smolten, trokken de overige Atheners af, en gaven de bewaaking aan de negen Archonten over, met macht om de zaaken geheelenal naar hun bestdunken te schikken. De negen Archonten regelden ten deezen tyde de meeste Staatszaaken. De met Cylon beleegerde hadden het door gebrek aan eeten en drinken erg. Cylon benevens zynen broeder reddden zich door de vlugt, maar de andere, sterk benaauwd, waar van reeds zommige van honger gestorven waren, neemen ootmoedig biddende toevlugt tot het altaar op den Burg. De Atheners, aan wien de wacht des Burgs bevolen was, dedden hun opstaan, ziende dat zy in den Tempel den geest zouden geeven, en niet tegenstaande de belofte van geen leed te wedervaaren, benamen zy hun echter 't leeven, jaa maakten zelf zommigen, by het altaar der Raaferynen neergezeten, in 't voorbygaan af. Hier van wierden zy, en alle hunne aftammelingen, Heiligchenners en God-onteerders genoemd. De Atheners banden deeze heiligchenners wel uit. Ook zyn zy benevens de miltzieke Atheners van Cleomenes den Lacedemoner naderhand verbannen: ten minsten de leevende, daar zy het byeengezogte gebeehte der aflyvigen uitwierpen. Naderhand zyn zy echter

ter weder in de stad gesloopen, en hunne afstammelingen zyn 'er nog ter deezer uure.

De Lacedemoniers belasten hun om de afkomstigen van deeze heiligfchenners uit te bannen, voorwendende de zaak der Goden te handhaven, maar tevens niet onkundig dat Pericles, Xanthippus zoon van 's moeders zyde, hier onder begreepen ware: deezen eens verdreeven zynde, waren zy van meeninge met de Atheners beter overweg te zullen komen. Op dit zyn noodlot vestigden zy nochthans minder hunne hoop, dan op het inzicht dat hy zich hier door den nyd des volks op den hals zoude laaden, als of door zyn onheil de oorlog meestendeels aanstaande ware. Want van zyne tydgenooten de machtigste, en in het Staatsbewind gezien, zette hy de Lacedemoniers den voet niet zelden dwars, en niet toelaatende dat de Atheners toegeevendheid gebruikten, hitste hy ze ter oorlog op.

De Atheners bevoolen daarentegen aan de Lacedemoniers om de heiligfchenners uit Tenarus te bannen, want de Lacedemoniers hadden weleer de ter altaar gevlugte Heloters weggevoerd en gedood; waarom zy zelve van gedachten waren dat Sparta met eene aardbevinge bezogt geweest ware. Behalven dit

gebooden zy hun nog de heiligchenners insgelyks uit Chalcioeca te verdryven. Deeze heiligchennis was dus: Wanneer Paufanias de Lacedemoner voor de eerstemaal van de Spartanen uit zyn bewind in Peloponnesus opontbooden, in rechten van zyne onrechtvaardige handelwyze wel vrygesproken was, wierd hy echter naderhand met openbaar gezag bekleed niet weder uitgezonden, doch nam op eigen kosten eene Galei van de stad Hermione, en ging zonder voorkennisfe der Lacedemoniers naar Peloponnesus onder zeil, naar zyn zeggen tot den Griekfchen oorlog, maar in de daad om eenige fchikkingen met Xerxes te maaken: gelyk hy van te vooren, door zucht tot de Griekfche heerschappy gedreeven, wel begonnen had: doch van dit ogenblik af betoonde hy Xerxes zyne eerste geneegenheid, en maakte met de gantsche zaak een begin, want in zyn eerste verblyf uit Cyprus teruggekeerd, Byzantium overmeesterd hebbende, (het welk de Meden, eenige nabestaanden en aan den Koning behoorende, welke gevangen genomen wierden, in bezit hadden,) heeft hy de krygsgevangenen buiten weeten der andere bondgenooten den Koning toegezonden; onder voorwendzel, dat zy hem ontsnapt waren.

ren. Hier toe gebruikte hy Gongylus den Eretrier, aan wien hy Byzantium en de krygsgevangenen toevertrouwde. Ook zond hy hem kort hier op met eenen brief naar den Koning, waarin, gelyk men naderhand bevonden heeft, het volgende gefchreeven was : „ Ik Pausanias, Overfte van Sparta, door begeerte om U dienst te doen gedreeven, zend deeze, welke ik met de wapenen genomen heb, terug: en ben voorneemens, als het U ook zo dunkt, Uwe Dochter te trouwen, en U Sparta en al het ander Griekenland te onderwerpen; met U beraaden, denk ik bekwam te zyn zulks te doen. Staat U hier iets van aan, zend dan eenen man, op wien Gy aan kunt, naar den zeekant, door wien wy aangaande het overige de maatregelen zullen neemen.”

Dit waren zyne eigen woorden. Xerxes, door deezen brief verheugd, zendt aanftonds Artabazus, Pharnacus zoon, naar de zeekant, en geeft hem het beftier over Dasculitien, in plaatze van Megabates, die het toen in handen had. Ook geeft hy een antwoord voor Pausanias mede, met bevel, om hetzelve ten allerfpoedigften naar Byzantium te zenden, en hem 's Konings Zegel te toonen. Beval Pausanias hem

hem iets aangaande zyne zaaken, dan moest hy maar naar best gewecten en trouwe te werk gaan. Artabazus daar gekomen, deed het geen hem gezegd was, en verzond den brief: Het antwoord in denzelven bevat was dit: „ Dit „ zegt Koning Xerxes aan Pausanias: Voor de „ gevangenen, welke Gy my over zee uit Byzantien behouden hebt doen toekomen, is „ U eene voor altoos aangeteekende dankerkentenisfe in ons huis weggelegd, ook schep ik in Uw zeggen groot behagen. Dat noch „ nacht noch dach U belette om Uwe belofte „ ter uitvoer te brengen! Word door geene „ onkosten van goud of zilver, noch door „ noodzaakelykheid, zo die ergens plaats heeft, „ teruggehouden, maar schik in vertrouwen, „ met den braaven Artabazus, Myne en Uwe „ zaaken, zo als het voor beiden roemruchtigst en best zal zyn.”

Pausanias, by de Grieken van te vooren om het bewind by Platea zeer gezien, zwol naa het ontvangen deezer antwoords, nog veel hooger op, en konde niet langer naar den gewonen trant leven, maar op het Perfiaansch gekleed, ging hy in Byzantien uit, en door Thracien reizende, was hy door Medische en Egyptische Lyfwachten omstuwd. Hy liet zich ook

ook eene Perfische Tafel voorzetten, en zyne voorneemens niet langer kunnende verbergen, bragt hy door geringe zaaken, de grootere, welke hy in den zin had naderhand uit te voeren, aan den dag. De toegang tot hem was ongemaklyk, en door zyne trotsheid maakte hy zich voor ieder zonder onderscheid, ontoegankelyk. Dit was niet de kleinste reden waarom de Bondgenooten tot de Atheners overgingen.

De Atheners hebben hem op deeze tyding in het eerst hierom, en naderhand om dat hy met een Hermionisch fchip weder uitgezeild, dit zonder hun bevel fcheen te doen, terug ontbooden, en uit Byzantium van de Atheners met geweld verdreeven, keerde hy weder naar Sparta, maar men kreeg welhaast tyding dat hy by de Zuilen van 't Trojaanfche land neergelagen, het thans met den Ongriek eens ware, en niet om goed te doen daar toefde. Toen eindelyk draalden zy ook niet langer, maar zonden hem een Staatsbode met eenen geheimen brief, met bevel om deezen Bode niet te verlaaten, deed hy anders, zo zeiden de Spartiaten hem den oorlog aan. In het minst niet verdacht willende zyn, en vertrouwende dat hy zyne misdaad wel met geld zoude kunnen

boeten, begaf hy zich voor de tweedemaal naar Sparta, in het eerst wierd hy van de Ephoren in hegtenis gezet, (dit staat den Ephoren omtrent de Overften vry,) doch de zaak afgedaan zynde, weder geflaakt: jaa zelf, ftelde hy zich ter befchuldiging voor ieder, wie maar wilde, bloot.

De Spartiaten hadden wel geen duidelyk bewys, noch zyne vyanden, noch de gheele ftad, waarop zy eenen man van Vorstelyken bloede, en nu nog van groot aanzien, met vast vertrouwen konden befchuldigen. Want als Oom ftond hy Voogd over den minderjaarigen Koning Plistarchus, Leonides zoon; maar door zyne buitenspoorigheid en yver voor den Ongriek in een kwaad oog geraakt, fcheen hy in de tegenwoordige omftandigheden niet recht-door zee te willen, ook hielden zy al zyn doen in het oog; of hy ook eenigzints van de gewoone infellingen wyken mogt, (*ook maakten zy aanmerkingen,*) dat hy op den Drievoet van Delphi, welke de Grieken als de eerftelingen der buit op de Meders behaald, den God toewyden, goed gevonden had deeze twee vaerfen op eigen gezag te laten zetten:

Naa dit der Grieken Overfte het leger der Meders verfloeg,
heeft Pausanias dit gedenkteeken aan Phebus opgericht.

maar

maar de Lacedemoniers krabden deeze vaerfen toen aanstonds van den Driehoet, en de naamen van alle steden, door wier bystand zy den Ongriek geslagen hadden, in derzelve plaatze gesteld hebbende, heiligden zy dien aan Phoebus toe: Dit schein thans eene onrechtvaardigheid van Pausanias, en in deeze omstandigheden, veel meer overeenkomstig met zyn tegenwoordig voorneemen. Ook kwam hun nog ter ooren dat hy met de Slaaven iets uitstaan had, en dit was zo, want hy had hun de vryheid en het burgerrecht beloofd, mits zy met hem afvallende, in alles medewerkten. Maar zich dus nog niet op de verklaaringen der Slaaven verlaatende, dachten zy hem op nieuws niets te moeten doen: (hem volgens hunne onderlinge gewoonte behandelende: om zich zonder onwederleggelyke bewyzen, in het beslissen van het noodlot eens Spartiaat, niet te verhaasten,) tot dat een zeker Argilier, voorheen zyn lieveling en van eene groote trouw, die den laatsten brief voor den Koning aan Artabazus zoude brengen, hem verklikte, bang geworden, by overdenking dat geen van de voor hem gezonden briefdragers wederom gekomen was. Het Zegel dus naagemaakt hebbende, op dat, zo hy zich in zyne meening

bedroog, of iets wilde verfchryven, men zulks niet merkte, breekt hy den brief open, waarin hy, overeenkomstig met zyn opgevat vermoeden, het bevel gefchreeven vond om hem te dooden.

Naa het vertoonen deezes briefs, floegen de Ephoren fterker geloof aan denzelven, maar dewyl zy gaarne oorgetuigen waren, dat Pausanias zelf iets bekende, is deeze als een smeekeking met opzet naar Tenarus gevlugt, alwaar hy in zyne tent met een dubbel fchot zommige Ephoren verborg. Pausanias by hem gekomen, vroeg naar de reden van zynen bedevaart, zy hoorden zeer duidelyk, hoe die man zich beklagde over het geen nopens hem in dien brief gefchreeven stond, en al het andere van stuk tot stuk voor den dag bragt, hoe hy, hem in andere gediensigheden by Xerxes nooit verraden hebbende, nu waardig gerekend wierd om, even als veele andere bedienden, omgebracht te worden; hoe Pausanias dit alles zelf beleed, en zich over het tegenwoordige niet verftoorende, hem zyn woord gaf, om ongeftraft den tempel te kunnen verlaaten, en hem smeekte om in alleryi te vertrekken, en zyne zaaken geene hinderpaalen te ftellen.

De Ephoren dit alles naauwkeurig gehoord hebbende, vertrokken, en thans der zaaken zeker, wilden zy hem in de stad vatten; men verhaalt, dat hy op weg gevat zullende worden, uit het gezigt van eenen Ephorus merkte, wat 'er gaande ware, en op een heimelyke wenk van eenen anderen, hem gunstig, zich naar den Tempel van de Chalcioecifche Pallas pakkende, in denzelven zyne toevlugt nam: deeze Tempel was juist hier dicht by, en zich in een klein Kapelletje bergende, om aan de ongemakken der lucht niet blootgesteld te zyn, hield hy zich daar gerust; en zy waren met hunne vervolging ten achter, doch hier na namen zy het dak van het Kapelletje af, en toen zy wisten dat hy 'er in was, omringden zy het, en de uitgangen toemetzelende, hebben zy hem door hongersnood overweldigd, maar ziende dat hy op het punt ware van den geest te geven, want hy hield zich altyd in de Kapel; brachten zy hem, nog in leeven zynde, hier van daan; doch 'er uit zynde, stierf hy op staande voet. In den eersten opslag was hun woornemen, hem in den kuil, gelyk zy gewoonlyk de booswigten doen, te werpen: maar naderhand beslooten zy hem daar dichteby te begraven. Hier op gaf de God van Delphi

aan de Lacedemoners last, om hem derwaarts waar hy overleden was, over te voeren, (en nu leid hy in het Voorportaal der Kerk, gelyk op de Zark te leesen is,) dit een soort van heiligchennis zynde, moesten zy twee lichaamen voor één aan de Godinne leveren. Zy maakten dan twee kopere Standbeelden, en heiligden dezelve voor Pausanias aan Pallas toe.

De Atheners, daar de God zelve dit voor een heiligchennis genomen had, bevolen aan de Lacedemoners zich hier van te zuiveren. Maar deeze Lacedemoners zonden aanstonds gezanten naar Athene, om Themistocles over gunstige gevoelens voor den Meder te beschuldigen, gelyk Pausanias, als hebbende dit uit het onderzoek zyner handelingen klaar bevonden: eischende voor hem eene zoortgelyke straf. Zy hier geloof aan slaande, zonden eenigen (want reeds door algemeene stemmen voor tien jaaren uitgebannen, hield hy zich te Argus op, doch kwam ook dikwyls in het overig gedeelte van Peloponnesus,) benevens de Lacedemoners ter vervolging gereed, af, met last, om hem, waar hy ook mogt zyn, op te brengen.

Themistocles dit merkende, begeeft zich naar de Korcyreërs, aan wien hy eenige diensten

ften beweezen had, doch deeze beducht, zich den haat der Lacedemoners en Atheners, zo zy hem by zich hielden, op den hals te haalen, brengen hem naar de overleggende vaste kust over; hier nog vervolgd, want die geene, welke met de zaak belast waren, wisten telkens, waar hy heen ging, vond hy zich, geene uitkomst meer ziende, genoodzaakt naar Admetus, der Molosfen Koning, schoon zynen vriend niet, te gaan. Deeze juist van huis zynde, wierd hem van deszelfs Huisvrouw, wie hy ootmoedig smeekende te voet gevallen was, aangeraden om haaren Zoon te neemen, en ootmoedig by de huisgoden neder te zitten. Zy zegt aan Admetus, kort hierop teruggekeerd, wie hy was, en dat het zyner grootheid onwaardig ware, al had hy hem zelf in zyn verzoek aan de Atheners tegengesproken, zich op eenen vlugteling te wreken. Dat hy ook slechts eenen nu veel zwakkeren zoude doen lyden, daar het edelmoedig ware, zich alleen over zyns gelyken te wreken, dat hy hem ook wel in den weg geweest ware, toen het op eenig voordeel, maar niet op het behoud van zyn leeven aankwam: dat daar hy hem door de overgaave (naa dat hy gezegd had van wien en waarom hy vervolgd wierd,) het middel om

zyn leeven te redden benam. Dit gehoord hebbende, gebod hy hem, benevens zynen Zoon, op te staan, want hy was met deezen in zyne armen neder gaan zitten, als zynde de ootmoedigste wyze van smeeken.

Hy besloot derhalven hem aan de Lacedaemoners en Atheners, die kort hier naa met veel omflag van woorden gekomen waren, niet over te geeven; maar zond hem, op zyn verzoek, om zich naar den Koning, en te voet naar Pydna, aan Alexander behoorende, aan de andere zee gelegen, te begeeven, weg. Hier begaf hy zich aan boord van een Vragtschip, naar Iöniën bestemd, doch verviel door storm by de leegerplaatze der Atheners, die Naxus beleegerden, bang geworden, zegt hy aan de Schipper wie hy is, (want hy was by de scheepelingen onbekend,) en waarom hy vlugt, en zo hy hem niet behoud, dreigt hy den Schipper te zullen zeggen, dat hy, door groot geld bewogen, hem aan boord genomen had, doch dat 'er geen gevaar was, zo zy alle te sloop bleeven tot dat het handzaam weder wierd, en dat hy hem, dit doende, overeenkomstig deezen dienst zoude beloonen. De Schipper doet dit, en koopt naa éénen dach en ééne nacht boven de leegerplaatze der Atheners ten anker gelegen

gen te hebben, te Ephesus aan. Themistocles beloonde hem met een groote somme gelds, (want hy had geld van zyne vrienden uit Athene, en het geen hy te Argos nog geborgen had, gekreegen,) en zyne reize in gezelschap van éénen aan den zee kant woonende Perfaan verder op voortzettende, zond hy eenen brief aan Artaxerxes, Xerxes zoon, die onlangs op den troon gekomen was. Deszelfs inhoud was deeze: „ Ik Themistocles koom tot U, die alleen van alle Grieken Uw huis het meeste „ kwaad gedaan heb, zo lang ik, door nood „ gedwongen, Uwen Vader, die my den oorlog aandeed, tegenstond. Maar ik deed „ hem nog veel meer goed, toen de terugkomst voor my veilig, maar voor hem hoogstgevaarlyk was. Voor deezen dienst zyt Gy „ nog in myne schuld, (want hy schreef, hoe „ hy hem de ontruiming (der Grieken) uit Salamis gewaarschuwde had, als ook, gelyk „ hy valschelyk verspreide, de niet afbreeking „ der bruggen,) en in staat om U nog zeer „ veel goed te doen, ben ik hier: om myne „ genegenheid te Uwaarts, van de Grieken „ vervolgd. In één jaar tyds wil ik U zelf de „ reden myner komst verklaaren.”

De Koning, zo als men zegt, over den in-

houd zeer verwonderd , gebied hem zulks te doen. Gedurende den tyd , dien hy overig had , leerde hy , zo goed hy konde , de Per-
 fiaanſche taale , en de gewoonten van het land. Naa verloop van een jaar by hem gekomen , was hy meer in aanzien dan ooit iemand der
 Grieken , zó wel om zyn voorige waardigheid , als om de hoop , welke hy den Koning gaf , om
 Griekenland aan hem te onderwerpen , doch wel allermeeſt , om de doorſlaande bly-
 ken , die hy van zyne ſchrandeheid gegeven had. Want buiten alle twyffel had hy het ver-
 mogen van zyn natuurlyk verſtand getoond , en was ver boven anderen bewonderings waar-
 dig. Door zyn natuurlyk verſtand , oordeelde hy naa een zeer kort beraad de onvoorziene
 zaaken ten uiterſten juist , en giste over het toekomende zelden valsch. Zeer bekwaam ter
 uitvoeringe van het geen hy om handen had : In zaaken , waar van hy geene ondervinding
 had , was het niet vreemd , hem een geſchikt oordeel te hooren ſtryken. In duistere zaaken ,
 zag hy reeds dikwyls van te vooren , wat best was of niet ; en om alles in eens te zeggen :
 Hy was door zyn gunstig natuurgeſtel en ſnel-
 heid van overleg , ten uiterſten bekwaam , om op ſtaande voet te oordeelen , wat voor de
 tyds-

tydsomftandigheden het allernuttigft was. Aan een ziekte kwynende, liet hy 't leeven. Zommige verhaalen, dat hy zichzelven, ziende dat hy zyne belofte aan den Koning niet konde houden, met vergif van kant hielp. 'Er is ter zyner eere een Gedenkzuil op de Markt van Magnesia, eene ftad in Afien, hem van den Koning gegeven, opgerecht. Magnesia was hem tot brood gegeven, en bragt hem jaarlyks vyftig Talenten op. Lampfakus, tot den wyn, (want men houd hetzelfde thans voor het vrugtbaarfte in wyn.) Myuns, tot het nagecgt. Zyn gebeente, zegt men, is, volgens zyn bevel, door zyne naabestaanden naar huis gevoerd, en buiten weeten der Atheners, in het Attifche land bygezet, want het was niet geoorloofd iemand, om verraad vlugtig, te begraven. Paufanias van Lacedemon, en Themistocles van Athene, de roemruchtigfte aller Grieken van hunnen tyd, hebben dit uiteinde gehad.

Geduurende deeze eerfte bezending, kreegen en gaaven de Lacedemoniers bevel over het uitroeijen der Heiligfchenners. Maar naderhand zich weder naar Athene begevende, bevolen zy hun de belegering van Potidea op te breeken, en Egina naar haare eigen wetten

te laten leven. Zy zeiden van te vooren op de allerduidelykste wyze geen oorlog te zullen hebben, zó zy slechts het besluit tegen de Megarenfers, volgens welk hun de havens van het Atheensch gebied en de rechtspleeging ontzeid was, wilden intrekken. Maar de Atheners gaven hun in de andere dingen even min gehoor, als in het herroepen van dit besluit, de Megarenfers te last leggende dat zy hun geheiligd land (*) en dit zonder grenscheiding bebouwden, en hunne weggelopen slaaven innamen. De laatste gezanten eindelyk van Lacedemon gekomen, namelyk, Ramphius, Melcippus en Agefander, hebben by het reeds voorgestelde niets gevoegd, maar alleenlyk dit gezegd: „Dat de Lacedemoners de vrede „ wilden, zó zy de Grieken naar hun eigen „ wetten lieten leven.” De vergaderinge der Atheners belegd zynde, stelde ieder zyn gevoelen voor, want zy vonden goed, om volgens een algemeen raadsbesluit, óéns een beslissend antwoord te geeven. Toen spraken veele der vergaderden, voor beide kanten hun gevoelen voorstellende, zó wel om den oorlog

te

(*) Namelyk het land tusfchen Megara en Attica, het welk de Atheners tot de Eleufinifche feesten gewyd hadden.

te voeren, als, dat het besluit tegen de Megarenfers geen hinderpaal voor de vrede zyn, maar aanstonds moest vernietigd worden. Wanneer Pericles, een man, onder de Atheners van zynen tyd de eerste, in het zeggen en doen ten uitersten kragtig, voortrad, en hun dit ried:

„ Ik , Atheensche mannen , blyf altyd by
 „ myn gevoelen , om de Peloponnesers niet
 „ te wyken , alhoewel ik zeer wel weete , dat
 „ de menschen niet met dezelve drift den oor-
 „ log voeren , als zy tot denzelven besluiten ,
 „ maar dat de weerhaan hunner gedachten naar
 „ de uitkomst der zaaken draait. Maar ik zie
 „ de dingen nu nog gelyk en met mynen raad
 „ overeenkomstig , volgt Gy dien , dan reeken
 „ ik het billyk , ons te hulp te komen , zo wy ,
 „ in het geen met algemeene stemmen besloo-
 „ ten word , mogten dwaalen : en zo het wel
 „ uitvalt , U op Uw schrander overleg niet te
 „ beroemen , want de uitkomst der zaaken
 „ loopt niet minder buiten onzen gis , dan de
 „ gedachten van de menschen : valt dan iets
 „ tegen onze reekening uit , zo geeven wy 't
 „ Geval de schuld. De Lacedemoners , dit is
 „ duidelyk , belaagden ons van te vooren , doch
 „ wel voornamelyk nu , niettegenstaande in
 „ onze

„ onze verbonden met zo veel woorden staat,
 „ dat men onderling den een den ander, in geval
 „ van oneenigheid, rechtspleeging zal toestaan
 „ en verkrygen, dat ieder houden zal het geen
 „ hy heeft, hebben zy nog nooit eenige rechts-
 „ pleeging gevraagd, nog ons aanbod aange-
 „ nomen, verkiezende hunne schenddaaden
 „ liever door den oorlog dan door woorden
 „ uit te wisfchen, jaa zelf komen zy hier niet
 „ meer om ons te verzoeken, maar wetten
 „ voor te fchryven. Immers zy gebieden ons
 „ het beleg van Potidea op te breeken, Egina
 „ naar haar eigen wetten te laten leeven, en
 „ het besluit tegen de Megarenfers in te trek-
 „ ken. Die hier het laatst gekomen zyn, be-
 „ lasten ons om zelf de Grieken in vryheid
 „ hunner wetten te laten leeven. Dat nie-
 „ mand Uwer echter denke, dat wy over eene
 „ geringe zaak zullen oorlogen, zó wy de her-
 „ roeping van dit besluit weigeren, voorna-
 „ melyk om dat zy voorgeeven dat het anders
 „ geen oorlog zyn zal, beschuldigt U niet, als
 „ of dezelve om eene zaak van weinig aanbe-
 „ lang ondernomen zoude worden, dit kleine
 „ bevat de proef van Uwe geheele standvas-
 „ tigheid in zich: wykt Gy hierin, zó zal U
 „ aanftonds iets grooter opgelegd worden: als
 „ zul-

„ zullende hetzelve uit vreeze ook wel in-
 „ fchikken. Maar met mannentaal Uwe wei-
 „ gering eens te kennen geevende, zult Gy
 „ hen zeer duidelyk leeren om U met meer-
 „ der billykheid te behandelen.
 „ Neemt dan van dit ogenblik af een befluit,
 „ om te gehoorzamen, eer Gy benadeeld
 „ word, of om den oorlog (zó als my ook
 „ best voorkomt,) te voeren, en voor hun
 „ onder een groot nog onder een klein voor-
 „ wendzel zwichtende, niet met vreeze te be-
 „ zitten, het geen wy hebben, want eene
 „ eisch ons van ons gelyken voor de rechts-
 „ pleeging opgelegd, het zy groot of klein,
 „ heeft even goed de flaaverny ten gevolge,
 „ en zo Gy eens hoort, wat wy van wederzy-
 „ den tot den oorlog als anderzints hebben,
 „ zult Gy haast weeten dat Wy hierin geen-
 „ zints de zwakfte zyn. De Peloponnesers
 „ winnen de kost met hunne handen, en heb-
 „ ben noch voor zichzelve noch in 't gemeen
 „ geld overig, daarenboven zyn zy in besten-
 „ digheid en zeegevegten onervaren, om dat
 „ zy uit armoede den oorlog onderling nooit
 „ lang uitrekken. De zulken zyn voorzeker
 „ niet in staat om dikwyls fchepen uit te rus-
 „ ten, of groote leegers uit te zenden, om
 „ dat

„ dat zy van hun werk afweezig, het hunne
 „ verteeren, en hier by nog van ons uit zee
 „ gehouden worden, maar eene aanhoudende
 „ overvloed van geld, onderhoudt den oor-
 „ log beter dan geweldige opbrengingen. Be-
 „ krompen menschen zyn eer geschikt om den
 „ oorlog met hun lyf dan met hun geld te
 „ voeren : vertrouwende het eerste wel van
 „ 's oorlogsgevaaren te zullen redden, daar
 „ het gantsch niet zeker is, of het laatste niet
 „ voor het einde des oorlogs reeds verteed
 „ zal zyn, vooral, zó dezelve langer dan zy
 „ denken, het geen waarschylyk is, uitgerek-
 „ t word. Voor een enkelen slag kunnen de Pe-
 „ loponnesers met hunne bondgenooten het
 „ tegen alle de Grieken wel uithouden, maar
 „ zyn niet in staat om eene ongelyke uitrus-
 „ tinge der vyanden te wederstaan : want zy
 „ hebben geene algemeene raadsvergadering,
 „ om in alleryl iets uit te kunnen voeren, ie-
 „ der even veel te zeggen hebbende, en te-
 „ vens van verschillende afkomst, yvert voor
 „ zichzelf; en om deze reden word 'er
 „ niets ten einde gebragt. Deeze willen zich
 „ gaarne op den vyand wreeken, maar gee-
 „ ne, willen hunne huislyke zaaken niet ver-
 „ zuimen. Voor eenen geringen tyd te zamen
 „ zyn-

„ zynde , befliften zy de Staatzaaken in een
 „ enkel ogenblik , en befteeden de meesten
 „ aan hun huislyk bedryf. Een ieder denkt dat
 „ zyne zorgloosheid voor den Staat geenzints
 „ nadeelig is , en dat een ander denzelven voor
 „ hem wel zal bezorgen , daar zy door deeze
 „ aan allen eigen denkenswyze niet bemerken ,
 „ dat het gantsche lichaam van Staat verloo-
 „ ren gaat.

„ Doch het voornaamfte is , zy zullen door
 „ gebrek aan geld terughouden worden , en
 „ hetzelfde met moeite te zamen krygende ,
 „ weinig spoed maaken , en de oorlogskansen
 „ zyn niet gewoon te wachten. Ook behoe-
 „ ven wy hunne verfchansingen of zeemacht
 „ niet te vreezen. In vreedestyd is het reeds
 „ ongemaklyk dat eene even fterke ftad ves-
 „ tingen opwerpe , wat zal het dan nu op
 „ eenen vyandigen bodem worden , daar wy
 „ reeds niet minder dan zy verfterkt zyn ? Leg-
 „ gen zy hier of daar eenige bezetting , zó
 „ mogen zy door uitvallen of het overloopen
 „ der onzen eene kleine ftreek lands befcha-
 „ digen , deeze bezetting kan ons echter niet
 „ influiten , en beletten om naar hun Land
 „ zeilende , (want ter zee zyn wy doch mees-
 „ ter ,) met onze fchepen wraak te vorderen.

„ Want

„ Want door de ondervinding in den Zee-
 „ dienst , hebben wy te lande meer kunde ,
 „ daar hunne ondervinding in den Landdienst ,
 „ hun ter zee niet het minste baaten kan. Ook
 „ zal het hun niet gemaklyk zyn eene groote
 „ kundigheid in zeezaaken te krygen. Want
 „ Gy zelven , die 'er U zedert den Perfifchen
 „ oorlog op toegelegd hebt , zyt nog niet door-
 „ leerd. Hoe willen dan zy , die landbouwers ,
 „ en geen zeelieden zyn , en aan wie wy nu
 „ niet meer toe zullen 'aaten om 'er zich op
 „ uit te leggen , wegens de geduurige aanval-
 „ len onzer machtige vlooten , iets merkwaar-
 „ dig's uitrigten? Tegen den aanval van eeni-
 „ ge weinige fchepen zouden zy het mogelyk
 „ eens waagen , uit onkunde zich op hunne
 „ groote manfchap verlaatende , maar door
 „ veele fchepen belemmerd , zullen zy zich
 „ wel ftil houden , en zich hierin niet zullende
 „ oeffenen , zullen zy onkundiger , en daarom
 „ traager zyn. De Zeekunde , is eene kunst ,
 „ gelyk de andere weetenfchappen , dezelve
 „ kan men niet , als by geval , of als bywerk
 „ leeren , maar zy moet veeleer van geen an-
 „ der bywerk verzeld zyn.

„ Zo zy het geld van Olympia en Delphi
 „ haalden , om door middel van zwaarer foldye

„ de

„ de vreemde matroozen tot zich te trekken,
 „ dit zoude zeker erg zyn, zó wy met onze
 „ eigen Inboorlingen de fchepen bemannende,
 „ hun het hoofd niet konden bieden: Maar
 „ dit kunnen wy, en (het geen 't voornaam-
 „ fte is,) de Stuurlieden zyn onze burgers,
 „ en de andere Officieren meer en beter dan
 „ die der overige Grieken. Ook zal geen
 „ vreemdeling wegens het gevaar zyn land ver-
 „ laaten, en hun met een geringe hoop, om
 „ het geeven van grooter foldye, flechts voor
 „ weinige dagen willen dienen. Dusdanig fchy-
 „ nen my de zaaken der Peloponnefers gefield.
 „ De onze zyn niet alleen, van het geen ik in
 „ de hunne wraakte, vry, maar hebben nog
 „ andere ongelyk grooter voordeelen. Als zy
 „ met hun voetvolk in ons land vallen, zei-
 „ len wy naar het hunne. Al verwoesten wy
 „ dan flechts een gedeelte van Peloponnesus,
 „ en zy 't geheele Atheenfche land, zó is de
 „ fchade nog niet evenredig, want zy zullen
 „ geen ander land hebben om zich, zonder veg-
 „ ten, neder te zetten, daar wy eene groote
 „ uitgeftektheid lands, en op de Eilanden en
 „ op het vaste land bezitten, van zó veel aan-
 „ belang is de opperfte Zeemacht. Denkt eens,
 „ zó wy op de Eilanden woonden, wie was

L

„ dan

„ dan oninneemelyker ? en onze gedachten
 „ hier nu zo naby als mogelyk is brengende,
 „ moeten wy ons land en dorpen laten vaa-
 „ ren, om voor zee en stad te waaken, en
 „ niet om dat verlies tegen de Peloponnefers
 „ verbitterd, eenen slag met een oneindig ster-
 „ ker leeger waagen, (want offchoon wy de
 „ overhand behielden, zouden wy op nieuws
 „ tegen eene niet minder sterke macht moe-
 „ ten vegten, en kreegen wy de nederlaag,
 „ zó hielpen wy de zaaken onzer bondgenoo-
 „ ten, waar door wy veel vermogen, in den
 „ grond, want zyn wy zelve niet in staat hun
 „ aan te vallen, dan houden zy zich vast niet
 „ ftil.) Wy moeten ook niet over het verlies
 „ van dorp of land jammeren, maar over het
 „ verlies van mannen, immers die goederen
 „ geeven ons geen mannen, maar de mannen
 „ die goederen wel wederom. Jaa zo ik dacht
 „ U hier toe te kunnen beweegen, dan ried
 „ ik U uit de stad te gaan, en dit alles zelve
 „ te verwoesten, en dus aan den Peloponnefer
 „ te toonen, dat Gy om deeze dingen zynen
 „ zin nooit volgen zult.

„ Ik heb nog veele andere dingen waar op
 „ ik myne hoop op de overwinning vestige,
 „ zó Gy maar, in oorlog zynde, niet te gelyk
 „ Uwe

„ Uwe heerschappy vergrooten, en nog vry-
 „ willige gevaaren by de andere voegen wilt,
 „ want ik ben meer voor' onze eigen misfla-
 „ gen, dan voor 's vyands overleg bevreesd,
 „ maar die dingen zullen wel anders en te ge-
 „ lyk met de oorlogszaaken bekend worden.
 „ Laat ons nu deezen met dit antwoord, af-
 „ zenden: Aan de Megarenfers markt en ha-
 „ ven toe te zullen laten, zo dra de Lacede-
 „ moners, ons en onze bondgenooten niet
 „ meer als vreemdelingen uit hunne stad zul-
 „ len houden, want het een is in de verbon-
 „ den even min als het ander verboden. De
 „ steden naar haare wetten te zullen laten lee-
 „ ven, zó zy ten tyde van het verbond sluiten
 „ vry waren, en zó zy hunne steden ook de-
 „ zelfde vryheid geeven, en dezelve zich niet
 „ naauwkeurig naar de Lacedemonifche instel-
 „ lingen moeten schikken, maar leeven, zo
 „ als ieder wil. Dat wy den weg der Rechten,
 „ volgens onze overeenkomst, wel willen in-
 „ slaan; den oorlog niet zullen beginnen,
 „ maar hen, denzelven beginnende, afwee-
 „ ren. Dit antwoord zal tevens billyk, en
 „ met het aanzien van den Staat overeenkom-
 „ stig zyn. Doch men moet wel gade slaan,
 „ dat de oorlog noodzaakelyk zy, vatten wy

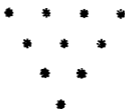
„ dien vrywillig aan, dan zullen wy den vyand
 „ minder lastig bevinden, ook vloeit uit het
 „ grootste gevaar, voor stad en burger de
 „ grootste eere voort. Op deeze wyze hebben
 „ het onze Voorvaders tegen den Meder uit-
 „ gehouden, en niet eens van zó groote be-
 „ ginzels opkomende, maar verlaatende het
 „ geen zy hadden, den Ongriek door meerder
 „ overleg dan geluk, door grooter onver-
 „ schrokkenheid dan macht afgeslagen, en dien
 „ trap van aanzien bekomen: Deezer voet-
 „ stappen moeten wy niet verlaten, maar
 „ ons op alle mogelyke wyze over onzen vyand
 „ wraak verschaffen, en ons best doen om de
 „ zaaken in geen erger staat aan onze Kinders
 „ naa te laten.”

Dit zeide Pericles. De Atheners van gedach-
 ten dat zyn raad de beste ware, gaven hunne
 stem aan het geen hy beval, en antwoordden
 de Lacedemoners overeenkomstig zynen raad:
 zo wel aangaande ieder stuk in 't byzonder,
 als in het geheel, niets te zullen doen van het
 geene zy geboden, maar gereed te zyn om by
 overeenkomst het verschil in rechten billyk
 te beslissen. Hier op keerden zy naar huis, en
 zonden naderhand geen gezantschap wederom.

Deeze klagten en oneenigheden, voor den

oor-

oorlog voorgevallen, waren reeds zedert het gebeurde by Epidamnus en Korcyra begonnen: Zy hadden echter geduurende dezelve omme-gang met elkander, en gingen de een naar den ander, wel zonder vredegezant, maar tevens niet zonder kwaad vermoeden: want het geen 'er toen gebeurde maakte warring in de Ver-bonden, en gaf aanleiding tot den oorlog.

THUCYDIDES

O V E R

D E N O O R L O G

D E R

P E L O P O N N E S E R S

E N

A T H E N E R S.

T W E E D E B O E K.

Hier begint nu de oorlog tusſchen de Atheners en Peloponneſers; benevens de wederzydſche Bondgenooten, geduurende denwelken zy niet meer onderling zonder Vreedegezant verkeerden, maar voerden dien, eens by de hand genomen, zonder ophouden. Alles is in order, zo als het ieder Zomer en Winter voorviel, geſchreeven.

Veertien jaar bleef het dertigjarige Verbond, naa de inneeming van Eubea geſloten, in ſtand; maar in het vyftiende jaar, het achtenveertigſte van het Priesterſchap van Chry-

Chryfis te Argus, Aenefius te Sparta Ephorus zynde, en Pythodorus nog twee maanden van zyn Archontfchap te Athene over hebbende, zyn een weinig meer dan driehonderd man Thebaners (onder bevel van Pythangelus en Diemporus, zoonen van Phylides en Onetondas, Overften van de Beotiers,) omtrent den eerften flaap gewapenderhand op Platea in Beotien, bondgenoot der Atheners, aangetrokken, wordende binnen gelaaten en de ftadspoorten geopend door zommige Plateënfers, en wel voornamelyk door Nauklides en zyne medeplichtigen, die, om hun eigen macht te vergrooten, in den zin hadden, de burgers die hun tegen waren den voet te ligten, en de ftad onder der Thebanen macht te ftellen: Hier toe hebben zy Eurymachus, eenen man by de Thebanen van grooten invloed, gebruikt: De Thebanen, den oorlog reeds voorziende, verkoozen om Potidea, dat toch altyd met hun overhoop lag, nog terwyl het vrede en de oorlog niet openlyk ontftoken was, van te vooren weg te neemen: en dewyl 'er nog geene wacht voor lag, kwamen zy ook gemaklyk binnen. Binnen gekomen, hielden zy op de markt gewapend halte, en volgden dus niet den zin der binnenlaaters, om namelyk aanftonds hand

aan 't werk slaande, 's vyands huizen te overvallen; integendeel beslooten zy hun best te doen door eene vriendelyke afkondiging de stad in der minne op hunne zyde te krygen. (Zy maakten dan bekend: zó iemand volgens de vaderlandsche instellingen van alle Beötiers, een oorlogs verdrag met hun wilde sluiten, hy had zich maar gewapend by hen te vervoe-gen,) op deeze wyze dachten zy dezelve best tot overgaave te zullen bewegen.

De Plateërs wei dra te weten komende dat de Thebaners in de stad, en zy op 't alleronverwagst veroverd waren, wierden niet weinig bevreesd, en denkende dat 'er veel meer ingekomen waren, (want om de nacht konden zy 't niet zien,) kwamen tot eene overeenkomst, en hielden zich, naa het aanneemen der voorwaarden, gerust, vooral toen zy zagen dat de Thebanen niets tegen iemand ondernamen: maar tē midden deezer handelingen eenigzints bespeurende, dat 'er maar weinig Thebanen in de stad waren, dachten zy dezelve gemaklyk door ze aan te tasten meester te zullen worden: want het gemeen der Plateërs, wilde niet gaarn van de Atheners afvallen: men vond dan goed, het werk by de hand te vatten, en de zyd-muuren openende, hielden zy dus te zamen

men overleg, om door het loopen over straat niet ontdekt te worden: Zy plaatzen op de straaten overal onbepannen wagens, om ter verschansing te dienen, en maakten alles klaar, het geen ieder voorkwam, tot de tegenwoordige omstandigheden van nut te zullen zyn: alles zo veel mogelyk ware, in gereedheid zynde, namen zy nog de nacht en het eerste schemerlicht waar, en vielen uit hunne huizen op den vyand aan, om niet met hem, als hy door het licht meer moeds zou gekregen hebben, en dus met eene gelyke kans te moeten vechten, te meer daar de vyand door de nacht vreesachtiger, ten minsten in het vinden der wegen door de stad by hun ten achter zoude zyn. Zy vielen hen dus terstond aan, en raakten binnen kort handgemeen.

De Thebaners bespeurende dat zy bedrogen waren, sluiten zich dicht in een, en slaan dus de geweldige aanvallen af, dit gelukte hun tot twee of driemaal toe: wanneer zy door het groot gedruisch der vrouwen en der bedienden, die met een yslyk geschreeuw en gehuil hun uit de huizen met steenen en dakpannen wierpen, (daarenboven had het dien nacht sterk geregend,) vervaard geworden, hun behoud in 't vlugten door de stad moesten zoeken,

doch de meeste, der wegen onkundig, wisten door de duisternis en slykerigheid, voornamelyk daar hunne vervolgers de wegen wisten, geenen weg ter uitkomst of behoudenis te vinden, maar gingen meest alle verlooren, (dit gebeurde in het laatst der maand.) Een Platteënfer maakte de poorten, waar door zy binnen gekomen waren, en die nog open stonden, met het hout van zyne spiets in plaatze van eenen grendel, dicht, zó dat door deeze ook geen weg ter uitkomst open bleef. Door de stad overal vervolgd zynde, begaven zommigen zich op den muur, wierpen zich naar buiten, en kwamen meestal om: van anderen weder, die de slagbomen der onbewaakte poorten met eene byl, hun van eene vrouwe gegeven, doorhakten, zyn maar weinigen buiten geraakt, want dit wierd schielyk ruchtbaar, en andere wierden op eenen anderen kant der stad afgemaakt. Maar de grootste bende, die zich ineengeslooten hield, viel op een groot gebouw, tegen de stadsmuur staande, aan, en de opene deuren van dit gebouw voor de stadspoorten neemende, dagten zy dat deeze weg regelregt naar buiten liep. De Stedelingen, den vyand opgeslooten ziende, hielden raad of zy hem niet gebouw en al, zó zy hem daar hadden,

den, verbranden, of wel tot eene andere straf bewaaren zouden; eindelyk kwamen deeze Thebanen, en allen die nog door de stad dwaalden, 'er toe, om zich en hunne wapenen aan de Plateërs, ten einde naar welgeval len met hun om te springen, over te geeven; dus eindigde het met die geene die in Platea waren.

De andere Thebanen, die met het gheele leeger terwyl het nog nacht was daar moesten zyn, of het den binnen geraakten niet wel mogt slaagen, kreegen op marsch tyding van het gebeurde, en rukten ter hulpe aan. Platea was slechts zeventig stadien van Theben gelegen, doch de zwaare regen dier nacht had hunnen marsch vertraagt, want de Afopus sterk opgezwollen zynde, was niet dan met moeite waadbaar. Dus dan door de regen voorttrekkende, en bezwaarlyk over de rivier gekomen zynde, kwamen zy niet eer aan, dan de binnen geraakte manschap deels gedood, deels leevendig gevangen genomen ware: dit weldra ter ooren der Thebanen gekomen zynde, belaagden zy de Plateërs, die uit de stad gevlugt waren, want de meeste menschen hadden zich om dit in vreedestyd gebeurde geval, met zak en pak naar het land begeeven: hun oogmerk

was

was om deeze, zó zy ze konden krygen, te houden in plaatze van de binnen zynde Thebanen, ten minften zo 'er nog zommige in leeven behouden waren: dit waren hunne gedachten. De Plateërs wel iets diergelyks vermoedende, en over hunne buiten zynde burgers bekommerd, zenden aan de Thebaners, nog bezig met de zaak te overleggen, eenen Vredegezant, zeggende, dat het geenzints eerlyk gehandeld ware, dat zy hunne stad, staande de Verbonden, getracht hadden in te neemen, en laten hun tevens aanzeggen, om de buiten zynde ongeschonden te laten, zó niet, dan zouden zy hunne nog in leeven zynde manschap dooden: doch trokken zy weder uit het land, dezelve weder te zullen geeven. Dit zeggen de Thebaners, met byvoeging, dat de Plateërs dit met eede bevesdigden. Deeze zeggen integendeel, niet beloofd te hebben, de manschap aanstonds weder te zullen geeven, maar naa dat zy door onderhandeling gezogt zouden hebben de zaaken eens te worden. Ook houden zy niet staande hier op geenzints gezworen te hebben. De Thebanen trokken dus zonder eenig letzel gedaan te hebben, uit het land. Maar de Plateërs hals over hoofd alles van het land binnen gehaald hebbende,

doo-

dooden op staande voet de overgebleeven manschap, ten getale van hondertachtig: onder deeze ook Eurymachus, met wien de verraders de zaak bestookten hadden.

Hier op zenden zy eenen bode naar Athene, en geeven de lyken, volgens beding, de Thebanen te rug, schikkende de zaaken in de stad zo als hun naar tegenwoordige tydsomstandigheden best voorkwam. De Atheners tyding van het gebeurde te Platea gekregen hebbende, lieten aanstonds alle Beotiers, die zich in het Atheensche land bevonden, vatten, en vaardigden eenen bode naar Platea af, met bevel om niets nieuws tegen de manschap, welke zy van de Thebanen hadden, te besluiten, voor dat zy eerst over de Beotiers ook geraadpleegt hadden, want van derzelve ombrengen wisten zy nog niets: dewyl de eerste bode op het intrekken der Thebanen binnen Platea, de tweede, naa derzelve nederlaag en gevangen neemen vertrok, dus waren zy van het laater gebeurde ten eenemaal onkundig, en in deeze onkunde vaardigden de Atheners deezen bode af: welke by zyne komst de Thebanen reeds gedood vond. Hier naa trokken de Atheners met een leger naar Platea, bragten 'er hun koorn binnen, stelden 'er eene bezet-

zetting in, en voerden de menschen, die van geen nut konden zyn, benevens de vrouwen en kinderen uit de stad.

Dit te Platea voorgevallen, en de Verbonden duidelyk verbroken zynde, maakten de Atheners zich ter oorlog gereed. De Lacedemoners rusten zich benevens hunne Bondgenooten ook uit, beide voorneemens zynde om gezanten naar den Koning (van Perſien) en andere Ongrieken af te zenden, in hoope van elders eenige byſtand te zullen krygen, ten dien einde verbonden zy zich met alle ſteden buiten hun gebied. De Lacedemoners leiden niet alleen de ſteden van Italiën en Siciliën, die aan hun behoorden, maar zelf anderen door deeze overgehaald, eene uitrusting van ſchepen, naarmate haarer grootheid, op: zó dat zy in 't geheel vyfhonderd ſchepen zouden hebben. Voorts eene zekere ſom gelds in gereedheid brengende, hielden zy zich ſtil, en wilden de Atheners met één enkel ſchip ontvangen, tot dat alles klaar zoude zyn. De Atheners maakten den ſtaat van de bondgenooten, die zy reeds hadden, op, en zonden gezanten, voornamelyk naar de ſtrecken van Peloponneſus, Korcyra, Cephallenien, Acarnanien en Zacynthus af, ziende, zó zy met dee-

ze in vriendschap waren , den oorlog op de hoogte van Peloponnesus met meerder veiligheids te zullen kunnen voeren.

Beide hadden zy niets kleins in het oog , maar leiden zich met alle kracht ten oorlog toe. Waarlyk geen wonder , want alle menschen vangen gewoonlyk in het begin de zaaken met grooter drift aan ; ook was de menigte van jongelingen , waar van Peloponnesus en Athene overvloedige , wegens hunne onervaarenheid , heet op oorlog : en al het ander Griekenland hing over den twist haarer eerste steden tuschen hoop en vreeze. Aan Godspraaken en Voorzeggingen mangelde het even min in de steden die den oorlog zouden voeren , als in de andere. Te Delus wierd ook weinig van te voeren eene schudding gevoeld , het geen nog nooit , zo veel het de Grieken heugt , gebeurd was. Dit wierd gezegd en schein ook toekomstige gebeurtenissen te beteekenen , en men zocht overal naauwkeurig naa of 'er ook nog iets anders van dien aart voorgevallen ware. Ieder was echter den Lacedemoners verreweg meest toegedaan ; voorzeggende dat zy Griekenland vry zouden maaken : ieder burger , ieder stad spande alle vermogens in , om hun met raad en daad van nut te kunnen zyn : en was

ie-

iemand niet tegenwoordig, zó dacht hy dat hier door de zaaken vertraagt wierden; zo zeer waren zy de Atheners nydig, deeze uit begeerte om van derzelve heerschappye bevryd te zyn, geene uit vreeze van onder dezelve te komen. Door deeze denkenswyze namen zy met drift de krygstoerusting by de hand.

De volgende steden waren wederzyds in beide bondgenootschappen tot deezen oorlog vereenigd: De Lacedemonifche bondgenooten waren, alle de Peloponnesers binnen de Landengte, behalven de Argiven en Acheën, want deeze waren beider vrienden, doch de Acheërs uit Pellena hielpen hun eerst, en naderhand alle andere; buiten Peloponnesus hadden zy de Megarenfers, Sicyoniers, Pelleners, Eleërs, Ampraceoters, en de Leucadiers, benevens de Beotifche, Phocensifche en Locrifche ruitery, andere steden leverden voetvolk: Deeze waren de Lacedemonifche bondgenooten. De Atheensche daartegen, de Chiers, Lesbiers, Plateërs, de Mesfeniers uit Naupactus, de meeste Arcaners, Korcyrcërs, Zacynthers, en andere by deeze volken aan de Atheners cynsbaare steden. Karien aan zee, de hier aangrenzende Dorïers, Iöniën, de Hellespont, de steden van Thraciën, alle de Eilanden binnen

Pe.

Peloponnesus en Kreta die naar het oosten leggen: alle andere Cycladische Eilanden, behalven Melus en Thera. Van deeze leverden de Chiers, Lesbiërs en Korcyreërs schepen, de andere voetvolk en geld. Deeze waren beider Bondgenooten en toerustinge ten oorlog.

Naa het voorgevallen te Potidea, lieten de Lacedemoners op staande voet aan de Steden in Peloponnesus en de Bondgenooten buiten hetzelfde weten, om hun leeger, en alles wat zy tot eenen buitenlandschen togt van noden hadden, klaar te maken, als zullende in het Atheensche land inrukken. Naa dat ieder op den bestemden tyd, alles in gereedheid had, zyn uit alle steden twee deelen by de Landengte te zamen gekomen; het geheele leeger byeen zynde, heeft Archidamus, Koning der Lacedemoners, Overste deezes togts, de Officieren van alle steden, voornamelyk de hoogste, en die het meest in aanmerking kwamen, by zich ontboden, en in deezer voege aangesproken:

„ Peloponnesische Mannen en Bondgenooten,
 „ onze Voorvaders hebben veele togten
 „ in en buiten Peloponnesus gedaan, ook zyn
 „ de ouder onder ons des oorlogs niet onkundig,
 „ maar nooit zyn zy met grooter toe-

„ rustinge dan nu, te velde getrokken. Maar
 „ ook, een zeer talryk en allerbest leeger heb-
 „ bende, trekken wy tegen de machtigste stad
 „ te velde. Bilyk is het derhalven, dat wy
 „ niet beneeden onze Voorvaders schynen,
 „ nog onze eigen roem verduisteren; want ge-
 „ heel Griekenland slaat, in deeze beroerde
 „ tyden, met het hoofd omhoog, ons naauw-
 „ keurig gade, en is om den haat tegen de
 „ Atheners ons toegedaan, op hoop dat wy
 „ wel zullen uitvoeren het geen wy in den zin
 „ hebben. Maar schoon het velen voor-
 „ koomt dat wy met een machtig leeger op
 „ dezelve aantrekken, en 'er groote waar-
 „ schynlykheid zy dat de vyand tegen ons
 „ geen slag zal durven wagen, zo moeten wy
 „ hierom geenzints zonder zorgen toegerust
 „ op hem aantrekken, maar dat de Overste
 „ van elke stad, dat ieder Krygsman denke,
 „ als of iemand van de zynen in gevaar zou
 „ komen. De oorlogskans is zeer onzeker, en
 „ van eene kleine macht worden veele daa-
 „ den verrigt, en groote onderneemingen
 „ stoutmoedig ter uitvoer gebragt: Dikwyls
 „ heeft een geringer macht, door vrees ge-
 „ dreeven, eenen machtiger vyand, die de-
 „ zelve te ligt achtende, zich niet klaar ge-
 „ „ maakt

„ maakt had , verflagen. In 's vyands land
 „ moet men altyd wel met goeden moed den
 „ oorlog voeren , maar als het 'er op aan-
 „ koomt, niet zonder vreeze op zyne hoede
 „ zyn, want dus zyn wy om den vyand aan
 „ te vallen allermoedigt, en tegen zyne on-
 „ derneemingen het allerbest gedekt. Wy
 „ trekken niet tegen eene weerlooze stad,
 „ maar zy is van alles wel voorzien, zo dat
 „ wy wel degelyk staat mogen maken, dat de
 „ Atheners ons slag zullen leveren, al houden
 „ zy zich, zo lang wy daar niet tegenwoor-
 „ dig zyn, stil, maar laten zy ons eens in
 „ hun land alles verwoestende en het hunne
 „ vernielende zien! Want ieder, die in de
 „ daad met eigen oogen ziet, dat hy iets on-
 „ gewoons lyd, word driftig, en naarmaate
 „ hy zyn oordeel minder gebruikt, valt hy met
 „ meerder drifts aan 't werks. Nu is het zeer
 „ waarfchynlyk, dat de Atheners dit meer dan
 „ andere zullen doen, daar zy zich zelve der
 „ heerschappy over anderen waardig rekenen,
 „ en meer gewoon zyn 's anderen land te
 „ verwoesten, dan dit in het hunne te zien.
 „ Dewyl wy dan tegen eene zo machtige stad
 „ trekken, en door de uitkomst, beide voor
 „ onze Voorouders en voor ons zelve den

„ allergrootsten roem bejaagen, dat ieder der-
 „ halven volge waar men hem voorgaat; het
 „ bewaaren der goede order en wacht boven
 „ alles in het oog houde, en de bevelen met
 „ gezwindheid volvoere! Want allen in een
 „ groot leeger naar denzelven krygstugt te
 „ zien leeven, is het fraaifte en het veiligfte.”

Hier op fcheidde hy de vergaderinge, en zond Meleſippus, Diacritus zoon, van Sparten eerst naar Athene, om te verneemen of de Atheners, hun reeds op weg ziende, het ook liever opgaaven. Doch hy wierd noch in de ſtad noch in de vergadering toegelaaten, want het gevoelen van Pericles had reeds de overhand behouden, om geenen Vredegezant of Afgevaardigden van de Lacedemoniers, zo dra zy met een leeger uitgetrokken zouden zyn, te ontvangen. Zy zonden hem dus zonder te hooren weg, met bevel om nog dien zelven dag buiten hun gebied te zyn, en dat zy voor 't overige weder naar hun land te trekken hadden, zo zy ergens over gezanten wilden zenden: Ook gaven zy Meleſippus een geleide mede om met niemand te kunnen ſpreeken. Op de grenzen gekomen, en op het punt zynde om zich te verwyderen, zeide hy, toen hy vertrok: Deeze dag zal een begin van groote ram-

rampen voor de Grieken maaken. Archidamus op zyne aankomst in de leegerplaatze verstaan hebbende dat de Atheners het niet wilden opgeeven, brak dus eindelyk op, en rukte met zyn leeger in hun land. De Beoters gaven tot deezen togt wel een gedeelte hunner foldaaten en de ruitery aan de Peloponnesers, maar gingen met de overigen het land van Platea verwoesten.

Terwyl de benden der Peloponnesers by de landengte te zamen kwamen en op marsch waren, voor dat zy nog in 't Atheensche gebied inrukten, kreeg Pericles, die benevens negen andere de Atheners gebod en hoorde dat deeze inval plaatze zoude hebben, vermoeden, dat Archidamus met hem in Gastvriendschap staande, zyne landgoederen mooglyk mogt overlaaten en niet verwoesten, het zy om hem dienst te doen, het zy op last der Lacedemoners, om hem by de Atheners gehaat te maaken, daar zy van te vooren ook reeds om hem alleen de zuivering der Heiligchennis bevolen hadden: hier door bewogen, zeide hy van te vooren aan de Atheners ter vergaderinge aan, dat hy, in Gastvriendschap met Archidamus zynde, by de stad geen en kwaaden naam moest krygen, zo de vyanden zyne lan-

deryen en gehugten niet gelyk de andere verwoestten, dat hy van dezelve aan den Staat afstand deed, en zy op hem in het minste geen kwaad vermoeden moesten hebben. Dat hy hun in de tegenwoordige omstandigheden nog hetzelfde als te vooren aanried, om zich ten oorlog uit te rusten, en alles uit de landen binnen de stad te haalen, geen slag buiten de stad aan te vangen, maar dezelve van binnen te verdedigen, de zeemacht, waarin hunne kracht bestond, klaar te maaken, en de bondgenooten in bedwang te houden, zeggende dat hun vermoogen in het geld opbrengen van deeze voornamelyk bestaat, dat men in den oorlog door beleid en gelds overvloed veeler dingen meester word. Dat zy goeden moed moesten houden; daar de stad's jaarlyks 600 talenten schatting van de bondgenooten in kreeg; en dit nog behalven de andere inkomsten, en zy nog sesduizend talenten tot nog toe ongemunt zilver op den Burgt over had, want het meeste was ooit 9700 talenten geweest, waar van reeds een gedeelte tot het Voorportaal van 't Kasteel, tot andere gebouwen, en tegen Potidea gebruikt was. Dat buiten de byzondere en Landsgiften van ongemunt goud en zilver, de heilige toefstel van de feesten en
wed-

wedspeelen , benevens de Medifche buit , en wat dus meer ware , niet minder dan 500 talenten bedroeg. Hier voegt hy nog tot hun gebruik eene menigte gelds uit de andere Tempels by. Wierden zy van dit alles verfteeken , dan zouden zy de goude cieraaden van Minerva zelve gebruiken. Hy bewees dat dit Standbeeld de zwaarte van veertig talenten gelouterd goud , het welk 'er alles afgenomen konde worden , bevatte , en men , hetzelve tot behoudenis gebruikt hebbende , naderhand een niet minder gewigt weder in de plaats behoorde te ftellen. Dus ftak hy hun ten opzichte der geldmiddelen een hart onder den riem. Hy toonde hun dat zy nog dertienduizend zwaargewapende mannen hadden , buiten die , welke in de verfchansfingen en fterkten , ten getale van feftienduizend , lagen , (want zó veel waren in het eerst , toen de vyand inrukke , oude , jonge en inboorlingen , al wat in de wapenen ware te zamen gerekend , ter bewaaking uitgelegd ; want de Phalerifche muur was tot aan de ftads wallen 45 ftadien lang , en het bewaakte deel der wallen zelve 43 , het ander deel tufchen den langen muur en den Phalerifchen was zonder wacht ; de lange muur befloeg tot aan de Pireëfche haven 40 ftadien ,

waar van de buitenkant alleen bewaakt wierd, ook was de omtrek der Pireeum en Munychien in het geheel 60 stadien beslaande, voor de helft met wacht bezet.) benevens twaalfhonderd ruiters met de boogschutters te paard, festienhonderd te voet, en dertig Galeijen, gereed om in zee te stecken. Van dit alles waren de Atheners, by den aanvang van den oorlog, toen de Peloponnesers voor de eerstemaal op den Atheenschen bodem zouden rukken, voorzien. Pericles sprak ook nog van andere dingen, gelyk hy gewoon was, om te bewyzen dat zy in den oorlog de overhand zouden hebben.

De Atheners dit gehoord hebbende, volgden zynen raad, en voerden vrouwen, kinderen en hun ander huisraad, waar van zy zich gewoonlyk bedienden, jaa zelf het afgebroken houtwerk der buitenplaatzen, naar de stad. De schaapen en jukbeesten zonden zy naar Eubea en de omleggende Eilanden over; doch deeze verhuizing viel veelen, gewoon op het land te leeven, zeer moeilyk.

Dit was by de Atheners van aloude tyden af meer dan by andere volken in gebruik geweest; want onder Cecrops en de eerste Koningen, was het Atheensche land door onderschei-

scheiden steden, ieder met haare Vierfchaaren en Archonten voorzien, bewoond, en zo zy nergens voor vreesden, kwamen zy niet by den Koning om te raadpleegen te zamen, maar ieder bestuurde zyne stad en raadpleegde voor dezelve: zommigen voerden zelf oorlogen, gelyk de Eleufiniers met Eumolpus tegen Erechtheus. Maar Theseus, een verstandig en tevens machtig man, aan de regeeringe gekomen zynde, schikte en veele andere dingen van dit land in order, en schafte de Vergaderingen en Overheden der andere steden af, brengende dezelve in deeze nog in weezen zynde stad over, alwaar hy eene Vergadering en eene Vierfchaar vastfelde. Hy noodzaakte een ieder, zyne dingen gelyk van te vooren gebruikende, om in eene stad te komen, welke, dewyl zy alle geld tot derzelve onderhoud opbragten, zeer vergroot van Theseus aan zyne opvolgers nagelaaten wierd. Ook vieren de Atheners openlyk zedert dien tyd het feest van *tzaamenwooning* (Synoecia.) Voordeezen was de tegenwoordige Burgt, en het geen onder denzelven zich meest naar het Zuiden uitstrekt, de stad. Ten bewyze hier van strekt, dat de Tempels der Goden op den Burgt zelve, of buiten dien aan deezen kant der stad, meestal gelegen

zyn; als van den Olympifchen Jupiter, van den Pytifchen Apollo, van de Aarde, en van den Limneëfchen Bacchus, ten wiens eere het oudfte Bacchusfeest op den twaalfden der maand Anthesterio plagt gevierd te worden, gelyk nog ten huidigen dage de Iöniers, van de Atheners afkomstig, doen. Ook wierd de Bron, thans, door de Dwingelanden dus aangelegd, Neegensprong genoemd, doch eertyds, toen haare Wellen nog zichtbaar waren, Kallirhoë geheeten, om de nabygelegenheid tot de voornaamfte dingen gebruikt, en zelf is het nu nog van oude tyden af in gebruik, zich van dit water voor de bruiloften en andere Godsdienstige plechtigheden te bedienen. En de Burgt word om deeze oude bewooning van de Atheners nog de ftad genoemd.

Dus dan leefden de Atheners zedert lang op het land naar eigen wetten, de meeste der ouden en der laater waren zelf tot aan deezen oorlog toe met hun gantsche gezin daar gebleeven, en aan deezen viel de verhuizing geheel niet gemaklyk, voornamelyk ook daar zy hun huisraad naa den Perfifchen oorlog vernieuwd hadden. 't Was eene harde en erge zaak voor hun, de woonplaatzen, hunne altyd van oude tyden her, en zedert de oprechting des burger-

gérstaats, vaderlandsche heiligdommen te verlaaten; van leevenstrant te veranderen, was voor ieder hunner niet anders, dan of hy zyne stad verliet.

In de stad gekomen zynde, schooten 'er voor eenige weinigen maar wooningen over, anderen begaven zich by hunne vrienden en bloedverwanten; veelen sloegen zich neder op onbewoonde plaatzen in de stad, in de Tempels, en in alle der helden toegewyde Kapellen, behalven op den Burgt, het Eleufinum, en al wat dicht was afgesloten. De plaats, de Pelasgische geheeten, onder den Burgt, vervloekt om niet bewoond te worden, wier bewoning het laatste vaers-gedeelte van de Pythische Godspraak ook verbood, zeggende: ... *Pelasgicum te laten zal ver het beste zyn*: wierd door de dringende nood zonder onderscheid ter wooning ingenomen. Ook schynt deeze Godspraak anders uitgevallen te zyn dan zy verwachtten. De onheilen immers vielen den Staat wegens deeze onwettige bewoning niet zo zeer te beurt, als de noodzaakelykheid deezer bewoning, wegens den oorlog. Schoon zy deezen niet noemde, had zy echter geweeten dat deeze plaatze met eenen ongelukkigen uitflag bewoond zoude worden. Vee-
len

len huisvestten zich in de toorens van de stads muuren, en zo als ieder maar best konde. De stad niet in staat zynde alle de aankomelingen te bergen, wierden naderhand de lange muuren ter wooning onder zommigen verdeeld, benevens een groot gedeelte van het Pireëum. Te gelyk sloegen zy aan 's oorlogs toerusting en de hand, verzamelden hunne bondgenooten, en rustten eene vloot van honderd zeilen, tegen Peloponnesus bestemd, uit. Met dit klaar te maaken hielden zich de Atheners bezig.

Het leger der Peloponnesers midlerwyl voortrukkende, viel by Oenoë in het Atheensche gebied, langs welken weg zy van voornemens waren in te rukken. Hunne legerplaatze hier nedergeslaagen hebbende, maakten zy zich ter bestorming der muuren, zo met stormtuigen als anderszints gereed: want Oenoë, op de Grenscheidinge van het Atheensche en Beotische land gelegen, was met eenen muur omringd, en diende den Athener, zo dikwyls 't oorlog wierd, tot een bolwerk. Zy maakten dan alles ten aanval klaar, doch bragten eenen geruimen tyd voor die sterkte nutteloos te zoek: Hier van kreeg Archidamus wel de meeste schuld, schynende in het ver-

zamelen der benden traag en der Atheners gunstig, ook wakkerde hy het volk door zyne vermaaningen niet genoeg ten oorlog op. Hun ongenoegen bedoelde voornamelyk het lang verblyf op de landengte, naa dat het leeger reeds byeen gekomen was, vervolgens de traagheid in het aantrekken, doch wel allermest het ophouden by Oenoë. Want de Atheners bragten midlerwyl alles binnen, daar de Peloponnesers, waren zy door hem niet opgehouden, in alleryl aangerukt, alles nog buiten zynde, hadden kunnen meester worden. Om deeze werkloosheid was Archidamus by 't Leeger zeer gehaat: doch hy hield het tegen (zo men zegt) onder verwagtinge dat de Atheners, hun land nog onaangeroerd zynde, iets toe zouden geeven, en deszelfs verwoestinge niet kunnen dulden.

Oenoë op allerhande wyzen getracht hebbende stormenderhand in te neemen, konden zy hetzelfde niet meester worden; ook zonden de Atheners hun geen Stafgezant toe. Dus dan op den 80sten dach, naa het voorgevallen te Platea, daar de Thebanen binnen geraakt waren, braken zy van daar op; en het koorn reeds in volle rypheid zynde, rukken zy in het Atheensch gebied; onder het
be-

bevel van Archidamus, Zeuxidamus zoon, der Lacedemonen Koning, zich by Eleufis en Triafus nederflaande, loopen zy de omleggende landen af, en flaan eenige Atheenfche ruiters, by de Reitifche bergen op de vlugt, hier op rukten zy door Cecropien, latende den berg Egaleon aan de rechterhand leggen, voort, tot dat zy by Acharne, de grootfte plaats in het Atheenfch gebied, van de zogenoemde Dorpen, (*δημων*) kwamen: alwaar zy zich nederfloegen, een Leegerplaats verfterkten, en het land verwoestende, eeneu geruimen tyd vertoefden.

Men zegt dat Archidamus rondsom Acharne als ten ftryd gefchaard, met dit oogmerk toefde, en met deezen aanval niet in de vlakke nedertrok, op hoope dat de Atheners, door den overvloed van jeugd zeer in bloci, en tot den oorlog, meer dan ooit te vooren uitgerust, hem mogelyk zouden tegentrekken, en de verwoefing der landen niet met geduldige oogen aanzien: maar hem dit noch by Eleufis noch in de Thriafifche velden gelukt zynde, nam hy eene proef, of zy ook tegen hem, by Acharne gelegerd, uit mogten komen. Ook was deeze ftreek ter leegeringe zeer gefchikt, en de Acharnenfers maakten te gelyk een groot deel

deel der stad uit, (want 'er waren drieduizend man van hun,) die hy dacht de verwoesting hunner bezittingen niet ongemerkt over het hoofd te zullen zien, maar de andere alle tot een gevegt aanhitfen. Zo de Atheners gedurende dien inval nog niet buiten kwamen, dan kon hy in 't vervolg onbefchroomder hun land verwoesten, en tot aan de stad zelve voortrukken: Dat ook de Acharnenfers van het hunne beroofd, niet even vaardig zouden zyn om zich voor anderen in 't gevaar te begeeven, en hier door verwydering in de gemoederen zoude ontftaan. Met dit oogmerk bleef Archidamus ftage by Acharne hangen.

De Atheners hadden, zo lang het leeger by Eleufis en in de Thriafifche velden bleef, eenige hoop dat hetzelfde niet dichter by zoude komen, zich herinnerende, hoe veertien jaar voor deezen oorlog Plistionax, Pausanias zoon, Koning der Lacedemonen, met het leeger der Peloponnefers by Eleufis en Thriafus op den Atheenfchen grond gerukt, zonder verder voort te trekken, zich weder naar huis begeeven had. Doch fchynende door geld overgehaald te zyn om te rug te keeren, was dit ook de reden waarom hy uit Sparta gebannen wierd. Het leeger rondsom Acharne, festig
fta-

stadien van de stad afgelegen, ziende, konden zy het niet langer uitstaan: maar het verwoesten der landen, en dit, gelyk waarschylyk is, voor hunne oogen, (het geen de jonge nooit, en de oude niet dan in den Medischen oorlog gezien hadden,) kwam hun onverdraaglyk voor, zelf waren zommige, waar onder voornamelyk de jeugd, van gedachten, uit te moeten trekken, en dit niet met onverschillige oogen aan te zien: In de vergadering was men het ook gantsch niet eens, de meeste geboden om uit te trekken, doch geene verboden het: De Wichelaars voorspelden ook allerhande dingen, die ieder naarmate zyner gemoedsgesteltenisfe hoorde. De Acharnensers denkende dat het grootste deel der Atheners hun toegedaan ware, drongen, in het midden der verwoestinge, sterk op den uitval aan: de stad was overal in rep en roer, en Pericles in onmin. Om zynen raad niets meer denkende, sprak ieder kwaad van hem, en om dat hy als Overste het leeger niet uitleidde, kreeg hy van alles wat zy te lyden hadden, de schuld.

Pericles hun over het tegenwoordige te onvreden, en van verkeerde gedagten ziende, daar de zyne om niet uit te trekken hem beter voorkwamen, beleide noch Vergadering noch

By-

Byeenkomst, ten einde zy byeen gekomen, niet in het een of ander meer door drift dan overleg misdreeven. De stad naauw latende bewaaken, hield hy allen, zo veel hy kon, in rust. Hy zond echter altyd eenige ruitery uit, om te beletten dat de voorloopers van den vyand in de landen dicht by de stad vielen, en daar eenig kwaad deden. 'Er viel ook eene ligte schermutfeling tusfchen eene bende Atheenfche ruiters van de Thesfaliers verzeld, en de Beotifche, in de Phrygifche velden voor; de Atheners en Thesfaliers behielden in 't eerst het veld, tot dat zy van de Beotiers door de zwaargewapenden bygesprongen, met verlies van veel volks op de vlugt geflagen wierden: doch zy zогten hunne gefneuvelden nog dien zelfen dag zonder toeflemminge te zamen, en 's anderen daags richtten de Peloponnefers een zegeteeken op: De Atheners hadden deeze hulp van de Thesfaliers in gevolge van een oud verbond gekreegen; ook kwamen nog de Larifseërs, Pharfaliers, Parafiers, Kranoniers, Perafiers, Gyrtioniers en Phereërs by hen, onder bevel van Polymedes en Aristonous, van beide partyen (*), uit Larisfa, en van Menon uit

(*) Ter ophelderinge deezer plaats dient men te weeten.

uit Pharfalus, en de benden van ieder stad stonden ook onder haaren afzonderlyken Bevelhebber.

De Peloponnesers, toen de Atheners niet ten ftryde buiten kwamen, braken met hun leeger uit Acharne op om eenige andere Dorpen tusfchen de Bergen Parnethus en Brilesfus te verwoesten. Terwyl zy nog in het land waren zonden de Atheners honderd zeilen naar de kusten van Peloponnesus, met duizend zwaargewapenden en vierhonderd boogfchutters bemand, over deeze voerden Karcinos, Proteas en Socrates, zoonen van Xenotimus, Epikles en Antigènes het bewind. Met deeze toerustinge het anker ligtende, liepen zy in zee. De Peloponnesers zo lang in het Atheenfche land vertoefd hebbende, als hunne voorraad ftrekte, keerden door Beotien, niet aan de kant daar de inval gedaan was, weder naar huis te rug: loopende in het voorbytrekken van Oropus der Piraischen landftreek, van de

Oro-

ten, dat Larifsa door binnenlandfche onlusten vaneengereeten, en in twee deelen verdeeld, steeds over de regeeringsvorm twistte, het eene deel was de volksregeeringe toegedaan, doch het ander hield de regeeringe van eenige weinigen de hand boven het hoofd; ieder deel zond echter aan de Atheners in deeze omftandigheden byftand toe.

Oropiers aan de Atheners onderhoorig , bebouwd, af. In Peloponnesus aangekomen zynde, scheidde ieder naar zyne stad.

Naa het aftrekken van den vyand, plaatsten de Atheners de wachten te land en ter zee zo als zy die voor den geheelen oorlog zouden houden , en vonden goed duizend talenten van het geld dat op den Burgt was, in afzondering ter zyden te leggen en niet aan te raaken , maar van de andere penningen den oorlog voort te zetten. En zo iemand zeide of het voorstel deed, om dit geld ergens anders toe aan te raaken, dan wanneer de vyand met eene zeemacht de stad overvallende afgeweerd moest worden , leiden zy hem de doodstraf op. Benevens dit geld, stelden zy ook nog honderd Galeijen, ieder jaar de fraaiste, ter zyde, en benoemden derzelve Bevelhebbers; waar van zy niet één eenigen tot iets anders dan dit geld, en tegen hetzelfde gevaar, als het noodig ware, zouden gebruiken.

De Atheners, die met de honderd schepen op de kusten van Peloponnesus kruisten, deden met de Korcyreërs, hun met vyftig schepen te hulp gekomen, en derzelve Bondgenooten, veel kwaad; en by Methone in het Lacedemoonsche gebied aan land gestapt, vie-

len zy deszelfs zwakke en van volk ontbloote muuren aan: Doch Brasidas Tellis zoon, een Spartaan, die in deeze strecken de wacht had, schoot op dees tyding de bezetting met honderd man, zwaargewapenden, ter hulpe toe. Tusschen de benden der Atheners, die gedeeltelyk door het land verspreid, gedeeltelyk naar den muur gewend waren, doorlopende, rukt hy binnen Methone, en, slechts eenige weinigen in zynen aanloop verlooren hebbende, behield de stad: om dit stout bestaan, werd hy eerst van allen in deezen oorlog te Sparta zeer geroemd. De Atheners gingen hierop onder zeil, en te Phia in Elis aangekomen, verwoestten zy daar twee dagen lang het land; en wierden driehonderd Keurlingen, uit het laage Elis en het omleggend land te hulp toegeschooten, in een gevegt meester; maar door zwaare wind en storm op eene havenlooze kust be- loopen, kwamen de meeste ter naauwernood aan boord, en de Kaap Ichtys rondzeilende te Phia in de haven; maar de Mesfeniers en sommige anderen, die niet sloop hadden kunnen raaken, trekken over land en neemden Phia in. Hier namen de rondgezeilde schepen hen aan boord, en staken Phia verlatende weder in zee: vermits een machtig leeger der Eleërs de stad

stad reeds kwam ontzetten. De Atheners zetten dus ter verwoesting naar elders hunnen koers.

Omtrent deezen zelven tyd zonden de Atheners dertig fchepen naar Locris, en te gelyk tot dekking van Eubea, uit: over deeze voerde Kleopompus Klinias zoon 't bevel: eene landing ondernomen hebbende, verwoestte hy een gedeelte der zeekust, nam Thronium in, kreeg Gyselaars, en wierd by Alope de ter hulp aangerukte Locren in een gevegt meester.

In deezen Zomer zetten de Atheners de Egineten met vrouwen en kinderen uit Egina; hun te laste leggende, dat zy de voornaamste oorzaak van deezen oorlog waren. Ook dacht hun dat het vry veiliger zoude zyn Egina, dicht by Peloponnesus gelegen, door een' eigen daar gezonden Volkplanting, bezet te houden, die zy ook niet lang daarna uitzonden. Aan de uitgezette Egineten gaven de Lacedemoniers Thyrea en derzelver land, te bewoonen en te bouwen, eensdeels uit haat tegen de Atheners, anderdeels om dat de Egineten hun ten tyde der aard-beevinge, en van den opstand der Heloten, grooten dienst beweezen hadden. Het Thyreatische Land strekt zich midden tuschen dat der Argiven en Lacedemonen naar

den zeekant uit: hier vestigden deeze zich met der woon, daar geene door het ander Griekenland verstrooid raakten.

Op de nieuwe Maansdag van deezen Zomer (want dit schynt ook alleen maar te kunnen wezen,) verduisterde de Zon naa den middag, en zelf zommige Starren zichtbaar geworden zynde, wierd zy maansgewyze weder vol.

In deezen Zomer hebben de Atheners Nymphodorus, Pytheus zoon van Abdera, wiens Zuster met Sitalces getrouwd was, en by wien hy veel vermogt, tot gastvriend aangenomen en opontboden, schoon zy hem van te voren als vyand hadden aangezien; met oogmerk om door hem Sitalces Teres zoon, Koning der Thracers, tot bondgenoot te krygen. Deeze Teres, Sitalces vader, heeft allereerst het Odryfische Ryk grooter dan de andere van Thracien gemaakt; want een groot deel van hetzelfde leeft naar eigen wetten. Doch aan dien Tereus, die Pandions Dochter uit Athene ten huwelyk had, raakt deeze niets; ook zyn zy niet eens in hetzelfde Thracien, maar deeze (Tereus) woonde te Daulia, in het thans genoemde Phocis, doch toen ten tyde van de Thracers meest bewoond: (ook bedreeven de vrouwen hier te lande het berugte schelmstuk

te.

tegen Itys, waarom by veele Dichters de Nachtegaal, onder den naam van de Daulifche vogel voorkoomt. Ook is het veel waarschynlyker dat Pandion door het huwelyk zyner Dochter, zich ter onderlinge hulp met dezzen verbonden heeft, dan met Teres, die zich te Odryfien eenige dagen reifens hier van daan bevond,) daarenboven had Teres niet eens denzelven naam, en was de eerste machtige Koning der Odryfiers. Deszelfs Zoon dan namen de Atheners tot bondgenoot aan, om hier door de steden van Thracien en Perdikkas tot hunne zyde over te haalen: Het bondgenootfchap met Sitalces wierd hun door Nymphodorus te Athene aangekomen bezorgd, en hy maakte zynen zoon Sadokus tot burger van Athene, ook nam hy op zich den oorlog in Thracien te doen ophouden, zullende Sitalces wel bewegen om eenige benden Thracifche ruitery, en met halfronde schilden gewapend volk, aan de Atheners te zenden. Hy maakte dat aan Perdikkas, dien hy met de Atheners verzoende, Therme te rug gegeeven wierd. Met één nam Perdikkas met de Atheners en Phormio de wapenen tegen de Chalcidensers op. Dus wierd Sitalces Tereus zoon, der Thracen Koning,

benevens Perdikkas Alexanders zoon, der Macedoonen Vorst, Athene's Bondgenoot.

De Atheners die met de vloot van honderd zeilen Peloponnesus nog rondkruistten, namen Solium, eene stad van de Korinthers, in, en gaven dezelve benevens haar land aan de Palizeners uit Acarnanien ter bewooning over, de stad Astakus stormenderhand ingenomen, naa het uitbonzen van derzelve Koning Euarchus, namen zy in 't bondgenootschap aan, en naar het Eiland Cephallenien gestevend, bragten zy hetzelve zonder slag of stoot te onder. Cephalenien, tegen over Acarnanien en Leukas gelegen, heeft vier steden, Palle, Kranus, Samus en Pronus: en kort hier op keerden deeze schepen naar Athene te rug.

Omtrent het einde van deezen Zomer, deeden de Atheners met alle inboorlingen en inwooners, door Pericles Xanthippus zoon geboden, eenen inval in het Megarenfische land: De andere, die met de honderd schepen op de hoogte van Peloponnesus gekruisd hadden, (want thans waren zy by Egina,) naar huis teruggekeerd, gingen naar de Megarenfers, daar zy hoorden dat het geheele leeger uit de stad was, onder zeil om zich by de hunnen te voegen. De stad in haare
volle

volle kragt en door geene besmettelyke ziekten verzwakt zynde, was dit veréénd looger het sterkste, dat Athene ooit had; want zy waren niet minder dan tienduizend zwaargewapenden sterk; buiten deezen hadden zy nog drieduizend man in Potidea, van geen minder getal Inwooners (*); en eene groote menigte ligte troepen verzeld, veel lands verwoest hebbende, trokken zy weder naar de stad terug; van deezen tyd af vielen zy ieder jaar, het zy met het paardevolk alleen, het zy met alle de troepen, in 't Megarische Land, tot dat Nifea door hen bemagtigd wierd.

In het laatst van deezen Zomer hebben de Atheners, het Eiland Atalante by de Opuntische Locren, voorheen verlaaten, als een Burgt bemurd, om Eubea tegen den overlast der Kapers uit Opuns en het andere Locrien in zee gestoken, te dekken.

Toen de Winter daar was, heeft Euarchus de Akarnanier, die lust had om weder naar Astakus te keeren, de Korinthers bewogen om hem

(*) Burgers, Inwooners. *Burgers*, waren de Atheners, die van ouders tot voorouders van Atheensche afkomst waren. *Inwooners*, alle die geene, welke wel in de stad woonden, maar of nieuw aangenomen Burgers, of van zeer geringe afkomst waren.

hem daar met veertig ſchepen en vyftienhonderd zwaargewapende ſoldaten heen te brengen, benevens eenige door hem gehuurde hulp-troepen; met deeze ſtaken zy, onder geleide van Euphamidas, Timoxenus en Eumachus, zoonen van Ariſtonymus, Thimocrates en Chryſis, onder zeil, doch keerden, naa dat zy vrugteloos zich van eenige plaatzen van Akarnanien gezogt hadden meester te maaken, naar huis te rug. In hunne terugtogt het op Cephallenien aanhoudende, deden zy eene landing in de bezittingen der Kraniers, doch door eene zeker soort van overeenkomst misleid, verlooren zy in eenen onverwagten uitval der Kariers veel volk, en ter nauwernood aan boord geraakt, zetten zy hunnen koers naar huis.

Gedurende deezen Winter, begroeven ze openlyk, zich by hunne vaderlandſche gewoonte houdende, die geen en, welke het eerst in den oorlog gefneuveld waren, en wel op deeze wyze: Het gebeente der geſtorven word in eene Tent, drie dagen van te vooren opgeſlagen, ten toon geſteld, en ieder brengt by die zyner nabestaanden het geen hy wil. Wanneer de tyd van 't opdraagen daar is, worden 'er Cypres-houten Kisten op wagens naar toe gebragt, van
ie-

ieder Wyk één, en ieders beenderen komen in de Kist zyner Wyk. Een uitgespreid Draagbed is 'er voor de beenderen der vermisten, die men by het opraapen niet heeft kunnen vinden. Ieder, het zy burger het zy vreemdeling volgt den uitvaart, en de nabestaande vrouwen der gesneuvelden, staan by 't graf te huilen; dan zetten zy de beenderen in eene algemeene begraafplaats in eene der fraaifte Voorfteden gelegen by, (hier begraaven zy altyd, die in den oorlog sneuvelen, uitgezonderd die van Marathon, welke zy om hunne uitgelezen dapperheid, ook op de plaats zelve begraaven.) Begraaven zynde, doet een Man van de stad hier toe verkooren, die niet onschrander en in aanzien de eerfte fchynt, eene op hen toepasselyke lofreden: daar na gaat ieder zyn' weg. Dus begraaven de Atheners, en door den geheelen oorlog, zo dikwyls het hun overkwam, op denzelven trant. Tot het houden eener Lofreden ter eere van deeze eerst gesneuvelden, wierd Pericles, Xanthippus zoon, verkoozen; deeze trad, zo dra hy gelegenheid had, van de graftee op eene hooge spreekplaats, om van de menigte het best verftaan te worden, en sprak in deezer voegen:

„ Veele hunner, die reeds voor my van

„ deezc plaatze spraken, weidden ter lofpri-
 „ zinge uit van hem, die deezc redevoering
 „ door de wet vastfelde, als zynde eene fraaije
 „ zaak, om by de begraavinge der gefneuvcl-
 „ den over hen dezelve in 't openbaar te hou-
 „ den. Maar my dunkt het genoeg te zyn, de
 „ eer van mannen, die in de daad dapper wa-
 „ ren, ook in de daad aan den dag te leggen;
 „ gelyk Gy ook nu rondsom de begraafplaats
 „ alles openlyk in gereedheid ziet. Maar niet
 „ door ééncn enkelen Man veeler dappere daa-
 „ den in den waagfchaal te ftellen, en aan
 „ hem, het zy hy wel of kwalyk spreekc, ge-
 „ loov' te flaan. Immers juist in de maat te
 „ fpreeken is bezwaarlyk, en de waarheid zel-
 „ ve word ter naauwernood op eencn vasten
 „ voet gefield: want een kundig en geneegen
 „ hoorer denkt fchielyk dat iets minder dui-
 „ delyk aan den dag gelegc word, dan hy wil
 „ of weet, en een onkundige, hoort hy iets
 „ dat zyn begrip te boven gaat, denkt uit nyd,
 „ dat het gezegde ver de waarheid overtreft.
 „ Want de lofpryzingen, die wy anderen gee-
 „ ven, zyn zo verre verdraaglyk, als ieder
 „ denkt, dat hy in ftaat zoude zyn te doen
 „ het geen hy hoord, maar de uitmuntend-
 „ heid niet kunnende verdragen of dat hem een
 „ an-

„ ander overtreft, is het met het gelooven op
 „ staande voet gedaan. Maar dewyl onze Voor-
 „ ouders dit voor eene treffelyke zaak gehou-
 „ den hebben, moet ik ook aan deeze wet
 „ gehoorzaam, myn best doen, om aan ieders
 „ wil en gedachten, zo veel mogelyk is, te
 „ voldoen.

„ Ik zal dan van de Voorouders beginnen:
 „ want het is billyk en betaamelyk hun de
 „ eere van deeze lofvermelding te geeven.
 „ Ook hebben zy, dit land altyd bewoonen-
 „ de, hetzelfde door hunne dapperheid tot op
 „ deezen dag toe, aan hunne afkomelingen
 „ vry nagelaaten; zy zyn dus pryzenswaardig,
 „ en onze Vaders nog meer, want bezittende
 „ het geen zy van hun gekregen hadden, lie-
 „ ten zy ons het gebied, zo als wy 't hebben,
 „ niet zonder zwoegen na. Doch het grootste
 „ deel hebben wy zelve, wy, die nu in den
 „ bloei onzer jaaren zyn uitgebreid, en de stad
 „ van alles zó voorzien, dat zy noch in oor-
 „ log, noch in vrede eens anders hulp van
 „ noden heeft. Doch niet voorneemens om,
 „ daar Gy alles weet, wydloopig te zyn, zal
 „ ik hunne dappere Oorlogsdaaden, de bron
 „ hunner bezittingen, of zo wy zelve of on-
 „ ze vaders tegen Griek of Ongriek den oor-
 „ log

„ log moedig voerden, daar laten; maar eerst
 „ aan den dag gelegd hebbende met welken
 „ onvermoeiden yver wy tot zo ver kwamen,
 „ door welke order in Staatzaaken, en op wel-
 „ ke wyze onze zaaken zo groot wierden,
 „ word ik van zelve tot hunnen lof geleid.
 „ Ook denk ik, deeze redevoering in de te-
 „ genwoordige omftandigheden niet te onpas,
 „ en voor ieder der byeenkomst, 't zy bur-
 „ ger, 't zy vreemdeling niet onnut te zul-
 „ len zyn.

„ Wy hebben een regeeringsvorm, waarin
 „ wy de wetten van anderen geenzints navol-
 „ gen, maar, in plaatze van navolgen, stel-
 „ len wy ons anderen eer ten voorbeeld voor.
 „ Zy word Volksregeering genoemd, als zyn-
 „ de niet door weinigen maar door veelen be-
 „ ftuurd. Ter beflegting van elks gefchil vol-
 „ gens de wetten, ftaat voor ieder het recht
 „ open, wie ergens in uitmunt, word in den
 „ Staat alleen hierom, niet om zyne hooge
 „ geboorte of iets anders, voorgetrokken;
 „ niemand die den Staat maar goed kan doen,
 „ word, om armoe min aanzienlyk, uitgefloo-
 „ ten. Daar wy den Staat als vrye menfchen
 „ beftuuren, voeden wy onderling in onze
 „ dagelykfche handelingen geen' onbezonnen

„ ach-

„ achterdocht, wanneer iets uit enkel vermaak
 „ gefchied, en geene droefheid, die fchoon
 „ onfchuldig, echter lastig is, ftaat in ons ge-
 „ zigt te leezen: Zonder moeilykheden onze
 „ eigen zaaken befchikkende, overtreden wy
 „ in die van Staat de wetten uit eerbied voor
 „ dezelve nooit; altyd aan de Opperhoofden
 „ gehoorzaam, houden wy de wetten, voor-
 „ namelyk, die ter redding der verongelykten
 „ daar zyn, in het oog, als ook de ongefchree-
 „ ven, waar van de verwaarloozing eene niet
 „ min gewisfe fchande ten gevolge heeft.

„ Wy hebben waarlyk in het midden onzer
 „ moeite, voor ons gemoed, den weg tot zeer
 „ veele uitfpanningen gebaad, als Wedspe-
 „ len en Offerfeesten, door de wetten vastge-
 „ feld, en onze eigene welgefchikte huishou-
 „ dingen, waar van het dagelyksch vermaak
 „ alle droefheid buiten bant. Om de grootheid
 „ onzer ftad vloeit uit de geheele waereld alles
 „ herwaarts heen; waar door het ons gebeu-
 „ ren mag de dingen der andere ftervelingen
 „ eveneens als de onze te genieten.

„ In het overleggen onzer Oorlogszaaken
 „ verfchillen wy ook van onze vyanden, hier
 „ in, dat wy onze ftad voor ieder openzetten,
 „ en geen vreemdelingen van onze Oeffenin-
 „ gen

„ gen of Schouwſpelen weeren, zo dat iemand
 „ der vyanden, dit duidelyk ziende, hier eenig
 „ nut uit trekken kan; daar wy ons meer op
 „ onze dadelyke dapperheid, dan op groot-
 „ ſchen toefſtel en ſlinkſche ſtreeken verlaaten.
 „ Zy jaagen de dapperheid, reeds van hunne
 „ kindſche jaaren af met eene arbeidzaame oef-
 „ fening na, en wy, ſchoon vry en onbe-
 „ dwongen leevende, ſtellen ons niet minder
 „ aan even groote gevaaren bloot. Zie hier
 „ een vast bewys. De Lacedemoners vallen
 „ niet met eigen krachten, maar met alle hun-
 „ ne bondgenooten in ons land: Wy, met ei-
 „ gen macht in 's anders land gerukt, en op
 „ eenen vreemden bodem, tegen eenen vyand,
 „ die voor 't zyne vecht, flaags geraakt, be-
 „ houden meestal den overhand. Geen vyand
 „ zelf heeft ooit onze gantſche macht onder-
 „ vonden, zó wel om dat wy ons op den zee-
 „ dienst grootelyks toeleggen, als te lande niet
 „ zelden volksbezendingen elders doen. Zó
 „ iemand met een onnozel deel der onzen
 „ flaags geraakt, eenige weinig meester word,
 „ dan ſchreeuwt hy als of ons geheel leeger
 „ geſlagen ware, doch krygt hy de nederlaag,
 „ dan heeft al onze macht hem overwonnen.
 „ Al ware het ook, dat wy uit ſlofheid meer
 „ dan

„ dan geduurigen arbeid , en eer volgens de
 „ wetten , dan onze mannelyke levenswyze
 „ ons in 't gevaar begaven , zó worden wy
 „ evenwel door de rampen , die ons over het
 „ hoofd hangen , niet moedeloos , maar als
 „ wy 'er in zyn , behoeven wy in moed en
 „ ftoutheid van onderneemingen , voor hun
 „ die 'er zich altyd op oeffenen , niet onder te
 „ doen.

„ Hier in en nog in andere dingen hebben
 „ wy eene verwonderingswaardige ftad : wy
 „ zyn fraaiheidminnaars en tevens zuinig , be-
 „ oeffenaars der Wysbegeerte en tevens niet
 „ verwyfd. Onze rykdommen worden meer
 „ tot daaden , dan tot woordenpronk gebruikt.
 „ Zyne armoe te bekennen , ftrekt niemand ,
 „ maar dezelve niet allezints zoeken te vermy-
 „ den , ieder een tot fchande. Dezelve hebben
 „ by ons over de huislyke en Staatszaaken het
 „ beftuur , en de ambagtslieden moeten in dee-
 „ ze niet min ervaren zyn. Want wie deezer
 „ onkundig is , ftaat by ons niet alleen voor
 „ een leediglooper , maar zelf voor een onnut
 „ mensch te boek. Wy beoordeelen en over-
 „ weegen de zaaken rypelyk : niet van gedach-
 „ ten , dat het voor de zaaken nadeelig is eene
 „ omflag van woorden te gebruiken , maar wel

„ door woorden niet eerst onderricht te wor-
 „ den, eer men ze ter uitvoer brengt. Want
 „ dit hebben wy by anderen voor, dat wy groot-
 „ te dingen durven bestaan, en het geen wy
 „ by de hand neemen, eerst wikken en wee-
 „ gen, daar de onkunde andere stout maakt,
 „ en het overleg vertraagt: De sterkste van
 „ geest is zeker die te achten, welke het ver-
 „ schriklyke en aangenaame duidelyk kennen-
 „ de, zich hier om geenzints het gevaar ont-
 „ trekt: In het stuk van weldaadigheid zyn wy
 „ met veelen ook al frydig: want wy maaken
 „ niet door 't ontvangen der weldaaden, maar
 „ door 't bewyzen vrienden: ook is hy die
 „ eene weldaad doet, meest in staat om de
 „ verschuldigde dankerkentenis te behouden
 „ in hem, aan wien hy dezelve uit genegen-
 „ heid beweest, maar die dankerkentenis schul-
 „ dig is, veel flauwer, als wel wetende dat
 „ hy geene gunst bewyzende, slechts een ge-
 „ nooten weldaad voldoet; ook zyn wy ge-
 „ woon minder om eigenbaat dan oprechte
 „ mildaadigheid iemand wel te doen.

„ In één woord, zeg ik, onze geheele stad
 „ is de leermeesteresse van Griekenland, en
 „ ieder schynt zich by ons in 't byzonder tot
 „ alles bekwaam te maaken, en dit met be-
 „ val-

„ valligheid en grooten zwier. Dat dit niet
 „ enkel woordengeklap, maar in de daad de
 „ waarheid zy, bewyft het vermogen onzer
 „ ftad, dat wy op die wyze verkreegen, ten
 „ overvloede. Want zy alleen, het gerugt
 „ te boven gaande, kooft in aanmerking:
 „ Zy alleen overlaad den overwonnen vyand
 „ met geene fchande over zyn verlies,
 „ en geeft den onderhoorigen geen klaagens-
 „ ftof als of hy van eenen onwaardigen be-
 „ heerscht wierd: Deeze macht, om de sprec-
 „ kende bewyzen geen getuigen nodig, nalaa-
 „ tende, zullen wy by onze tydenooten en
 „ de nakomelingfchap in verwondering zyn.
 „ Ook hebben wy geenen Homerus of iemand
 „ anders als Loftrompetter nodig, die door zy-
 „ ne vaerfen voor tegenwoordig wel vermaakt,
 „ maar de waarheid onzer uitgevoerde daaden
 „ nadeel doet. Immers te zee en land ons van
 „ alle kanten door onze ftoutheid eenen weg
 „ baanende, hebben wy overal eeuwige ge-
 „ denktukken, zo wel van het kwaad als goed,
 „ opgericht: Voor zo ééne ftad zyn deeze,
 „ oordeelende het niet regt te zyn dat zy hun
 „ benoomen wierd, als helden in den ftryd
 „ gefaueveld, en het is betaamlyk dat ieder

„ der overgebleeven , zich voor dezelve als
 „ mannen in de bresfe stelt.

„ Ik heb over de Stadszaaken langer ge-
 „ sprooken , om te bewyzen , dat wy niet
 „ over eene gelyke zaak , nog met menfchen
 „ hier iets van bezittende te ftryden hebben ,
 „ en om tevens hunnen roem , over wie ik
 „ thans fpreek , duidelyk voor te ftellen. Van
 „ deezen roem heb ik het meeste reeds gezegd :
 „ want met die dingen , daar ik de ftad om
 „ prees , hebben zy dezelve opgecierd ; by wei-
 „ nige Grieken , ftond doen en zeggen , zo als
 „ by deeze , gelyk. Dit tegenwoordig aftferven
 „ is van ieders deugd een onfeilbaar blyk , daar
 „ zy dezelve niet alleen voor 't eerst te ken-
 „ nen geeft , maar zelf volmaakt bewyft : want
 „ fchoon zy in andere opzichten minder goed
 „ waren , is het echter billyk , dat hunne dap-
 „ perheid in den oorlog de eerfte plaats be-
 „ kleede ; en het kwaad door het goed onzicht-
 „ baar maakende , hebben zy in 't algemeen
 „ meer dienst , dan in 't byzonder kwaad ge-
 „ daan : Niemand deezer het genot der ryk-
 „ dommen (boven de dapperheid) voortrek-
 „ kende , heeft zich lafhartig gedraagen , nog
 „ uit hoop om de armoe te vermyden , als of
 „ hy hier door ryk zou zyn , geweigerd , zich

„ aan

„ aan gevaaren bloot te stellen : maar raac
 „ wraak op den vyand zeer haakende , en dee-
 „ ze gevaaren voor de roemruchtigfte aanzien-
 „ de , verkoos , zich op hen te wreeken en
 „ deezen roem na te jaagen , den uitflag wel
 „ aan eene onzekere kans betrouwende. En
 „ hier in wilden zy liever den vyand afwee-
 „ ren en sneuvelen , dan zich door het op te
 „ geeven redden ; zy zyn de schampere verwy-
 „ ten wel ontgaan , maar het met de dood be-
 „ koopende , door eene enkele nuk van 't
 „ Fortuin tevens liever ten toppunt van roem
 „ dan met vrees gestorven.

„ En deeze zyn voor den Staat geweest zo
 „ als zy moesten : de overige moeten wel naar
 „ eene veiliger , maar niet naar eene stout-
 „ denkenswyze tegen den vyand wenschen ,
 „ wel in den zin houdende , dat het nut niet
 „ in woorden alleen bestaat , het welk men by
 „ U , nergens van onkundig , lang zou kunnen
 „ uitrekken , optellende wat al goeds in het
 „ afweeren van den vyand opgeflooten ligt ;
 „ overweegt liever dagelyksch de wezenlyke
 „ grootheid van den Staat , door dappere daân
 „ verworven , en bemind denzelven vuurig.
 „ Zo dan deeze stad U in de daad groot zal
 „ voorkomen , prent dan in Uw gemoed : Man-

„ nen van een onverfchrokken moed, en die
 „ wel wisten wat 'er gedaan moest worden,
 „ hebben door hunne dappere daaden, bang
 „ voor fchande, deeze groote macht verwor-
 „ ven. Veilden zy al eens in hunne ondernee-
 „ mingen, dan waren zy niet van gedachten,
 „ de ftad hierom van hunne dapperheid te moe-
 „ ten verfteeken, maar ftonden dezelve hier me-
 „ de als met de fraaifte gifte vlytig by. Hun
 „ leeven aan den Staat opofferende, verwier-
 „ ven zy voor zich zelve eene nooit verou-
 „ derende roem en eene alleraanzienlykfte
 „ graffteede, niet die, waarin zy leggen, maar
 „ die, waarin hunne roem, by alle gelegenhe-
 „ den met woorden en daaden voor eeuwig
 „ groot te maaken, overblyft, want beroemde
 „ mannen ftrekt de geheele aarde tot eene
 „ begraafplaats, en de opfchriften van cere-
 „ zuilen in hun vaderland zyn niet alleen de
 „ getuigen van hunne dapperheid, maar der-
 „ zelve geheugen is onopgefchreeven in ie-
 „ ders gemoed overal vereeuwigd. Stelt U
 „ deezen dan ten voorbeeld voor, denkt dat
 „ het geluk in de vryheid, en de vryheid in
 „ de dapperheid beftaat, en weest voor 's oor-
 „ logs gevaaren gantsch niet fchuw. Rampza-
 „ ligen, wien geene hoop op iets goeds meer

„ ove-

„ overig is , stellen met geen grooter recht
 „ hun leeven in de waagschaal, dan zy , die
 „ gevaar loopen, van den hoogsten gelukstaat
 „ in elende neêr te storten. Want onder eene
 „ kwaade behandeling lafhartig te zuchten, is
 „ voor edele zielen onverdraaglyker dan eene
 „ gevoellooze dood, die hun door dapperheid
 „ en in hoop van Staatsbehoud te beurte valt.

„ Hierom zal ik dan deezer Ouders, al wie
 „ hier ook tegenwoordig zyt, minder beklaa-
 „ gen dan vertroosten, dewyl Gy weet aan
 „ hoe veel ongevallen zy in hun leeven waren
 „ blootgesteld, voor hun een zo roemruchtig
 „ einde, en voor U eene diergelyke stof tot
 „ rouwe te hebben: hun immers was een ge-
 „ lukkig leeven, en eene gelukkige dood, be-
 „ schooren. Daar gy de gedachtenis Uwer Kin-
 „ deren dagelyks in die van anderen ontmoet,
 „ weet ik wel dat men U bezwaarlyk overrec-
 „ den zal, aan het geluk, dat gy evencens ge-
 „ nooten hebt, niet meer te denken. Ook
 „ vindt de droefheid van 't verlies geen plaats
 „ by denzulkên, die geen ondervinding van
 „ deeze goederen had, maar by hem, die hier
 „ aan gewend, de zaaken zelf verliest. Doch
 „ de hoop behoort hun, die nog in de jaaren
 „ zyn van kinderen te kunnen krygen, moed

„ by te zetten: dus zullen zy voor zich zel-
 „ ven door hun toekomend kroost, deezem, die
 „ niet meer zyn vergeeten, en den Staat, door
 „ denzelfen niet onbevolkt nog in gevaar te
 „ laten, dubbel nuttig zyn. Immers die geen
 „ Kinderen hebben om het gevaar tegen te
 „ stellen, kunnen den Staat veel minder dienst
 „ bewyzen; doch al wie reeds hoog van ja-
 „ ren zyt, en Uw leeven voor het grootste
 „ gedeelte, het geen enkel winst is, gelukkig
 „ hebt doorgebracht, denkt dat het overige
 „ Uwer dagen kort zal zyn, en beurt U door
 „ hunnen roem niet weinig op, want groot-
 „ moedigheid alleen veroudert nooit, en ou-
 „ derdoms onnutte jaaren, scheppen geen meer
 „ vermaak, schoon zommigen zulks zeggen,
 „ in 't bejaagen van vuige winst, dan van
 „ groote eer.

„ Ik zie dat 'er tusfchen de Kinderen en
 „ Broeders der gefneuvelden eene groote naar-
 „ yver plaats grypt, want ieder is gewoon den
 „ afgestorven te pryzen: en Gy zult door eene
 „ uitmuntende dapperheid nooit zo verre ko-
 „ men om aan hun gelyk, maar met veel moei-
 „ te een weinig beneeden hun gesteld te wor-
 „ den, want de Nyd staat den leevenden altyd
 „ in den weg: daar men den afgestorven door

„ naar-

„ naaryver niet meer belemmerd, en alleenlyk
 „ uit genegenheid eer bewyst. Zo ik ook nog
 „ iets moet zeggen over de deugd der Vrou-
 „ wen die van nu af in den Weduwelyken staat
 „ zullen zyn, zal ik het al in eene korte aan-
 „ maaninge bevatten: U niet, beneeden U we
 „ natuur te gedraagen, en onder de mannen
 „ noch ten goeden noch ten kwaaden zo wei-
 „ nig mogelyk van U te doen spreekken, is
 „ voor U de grootste roem.

„ Ik heb thans in myne redevoering volgens
 „ de wetten gezegd het geen ik voor te draa-
 „ gen had: Ook is den begraaven van den eenen
 „ kant reeds groote eer beweezen, van den
 „ anderen, zal de stad van deeze uur af, voor
 „ de opvoeding hunner kinderen tot aan de
 „ mannelyke jaaren toe, zorge draagen, en
 „ stelt voor diergelyke sryden eene eerekrans
 „ voor hun en hunne nakomelingen nuttig
 „ voor, want in wat stad de dapperheid de
 „ grootste belooning vind, daar vind men ook
 „ de grootste helden. Als ieder nu zynen na-
 „ bestaanden heeft beweent, zo worde de by-
 „ eenkomst gescheiden.”

Deeze begraaving geschiede in den Winter,
 en besloot het eerste jaar van deezen oorlog:
 De Peloponnesers terstond met het begin van

den Zomer , benevens hunne bondgenooten met twee derde der benden , in het Atheensche land , gelyk voorheen , gerukt , liepen de Landeryen af . Als zy nog maar weinig dagen daar geweest waren , ontstond voor de eerstemaal eene besmettelijke ziekte te Athene , welke men zegt dat van te vooren reeds op veele plaatzen , als te Lemnos en elders , woedde , doch men meldt niet dat zy ergens zo besmettelijk ware of zulk eene menigte menschen wegrukte : want de Geneesheeren wisten uit onkunde dier ziekte geen raad , en stierven doorgaans zelf wanneer zy den lyder bezogten : alle menschelyke kunst vermogt niets . De Geboden in de Tempels uitgestort , de aangewende Wichelaaryen , alles was onnut , en ten lange leste door het kwaad overmeesterd , lieten zy dit alles na .

Deeze ziekte , gelyk men zegt , eerst uit Ethiopien boven Egÿpten afkomstig , daar na , in Egypten , Lybien en een groot gedeelte van Perſien overgebracht , sloeg op het onverwagtst naar Athene over . De menschen van de haven eerst aantastende , wierd 'er van hun uitgestrooid dat de Peloponnesers de putten vergiftigd hadden : want daar waren toen nog geen bronnen , maar naderhand kwam zy in de bo-

ven-

venstad , en sleepte veel meer menschen uit den tyd. Laat ieder , het zy van de Kunst of niet , zo als hy hieromtrent denke , zeggen waar uit dezelve waarschylyk ontstond , en welk vermogen hy in staat oordeelt zulke omwentelingen te veroorzaken , Ik zal alleenyk derzelver aart beschryven , en , daar ik zelf 'er aan gezukkeld en anderen heb zien lyden , zekere teekens aan de hand geeven , waar uit iemand dezelve , in gevalle zy weder ontstond , zal kunnen kennen.

Dit jaar was , volgens algemeene toestemming , meer dan naar gewoonte van andere ziekzens vry , was iemand echter van te voren reeds onpasselyk , zo draaide alles op deeze ziekte uit. Den gezonden kwam het uit geene kenlyke oorzaak , maar onvoorziens , in het eerst met geweldige hitte in 't hoofd , roodheid en brand in de oogen aan : van binnen waren de keel en tong bloedig en de adem besmet en stinkend : hier op volgde sterck niezen en schorheid : en in weinig tyds zette zich de pyn met eene geweldige hoest in de borst : eens tot aan het hart gekomen , beknelde zy hetzelve , en veroorzaakte alle van de Geneesheeren ooit opgetelde Galbraakingen , en dit met groote pyn. De meesten kreegen eene krampachtige hik ,
en

en deeze gaf hun eene zwaare ftuip, by zom-
 migen van korten, by veelen van langen duur.
 Het lichaam was van buiten niet zeer brandig,
 niet bleek, maar roodachtig en paers, met
 kleine puisten en zweeren uitgeslagen, maar
 van binnen was de brand zo geweldig, dat zy
 zelfs niet het opleggen der dunfte klederen en
 lakens, maar niet anders dan bloot te leggen
 konden verdragen, ja zich gaarne in koud wa-
 ter wierpen. Veelen daar men geen zorg voor
 droeg, fprongen, door eene onleschbre dorst
 geperst, in de putten. Weinig of veel te drin-
 ken hielp hun even min. In de onmooglykheid
 van te rusten, bleef hun eene geduurige flaap-
 loosheid by: zo lang de ziekte op het hevigst
 was, bezweek het lichaam niet, maar hield
 de folteringen boven verwachting uit. Dus dan
 vergingen door deezen inwendigen brand de
 meesten binnen negen of zeven dagen, offchoon
 zy anders nog krachten hadden, of, ontkwa-
 men zy het al, dan wierp de ziekte zich in
 den luik, en eene geweldige verzweering met
 eene onverwinlyken loop veroorzaakende, had
 zy om 's lyders zwakheid niet zelden den dood
 ten gevolge: want het kwaad, dat zich eerst
 in het hoofd gezet had, ging het geheele lichaam
 van boven tot beneden door. Kwam iemand

deeze

deezee grootſte gevaaren al te boven, zo behield hy altyd door de verlamming van eenige uiterlyke leeden, hier van de teekens, want zy drong zelf tot de ſchaamele deelen en de toppen van handen en voeten door: met verlies van welke veelen het ontfnapten, ook waren 'er die hun gezicht verlooren, anderen weder, zo dra zy 't ziekbed verlieten, verlooren het geheugen van alles zonder onderscheid, en erkenden zich zelfs of hunne nabestaanden niet.

Die ſoort van ziekte alle uitdrukkingen te boven gaande, en te zwaar dan dat de menſchelyke natuur dezelve konde torſchen, tastte ieder aan, en toonde dus dat zy iets anders, dan onze gewoone ziekzens ware. Want de vogels en andere viervoctige dieren, gewoon op menſchenvleesch te aazen, gingen, ſchoon veelen onbegraaven lagen, 'er niet eens naar toe, of proefden zy 'er van, zo ſtierven zy terſtond: dit blykt, om dat men deezee vogels noch hier, noch elders ooit zo ſchaars gevonden heeft: ook gaven de honden, gewoon met menſchen om te gaan, van den invloed deezer ziekte geen klein bewys.

Zy had dan (om van alle andere toevallen, want ieder had iets verſchillende van den anderen,

ren, niet te fpreeken,) dusdanige kenmerken. 'Er regeerde ten dèezen tyde niet ééne der gewoone ziekens te Athene, ontftond 'er al ééne, zo draaide zy evenwel op deeze uit. Deeze ftierven door gebrek aan oppafen, geene welbezorgd, ondergingen hetzelve lot. Geen één hulpmiddel was 'er, om zo te zeggen by de hand, dat den gebruiker hielp, want 't geen den eenen verligting gaf, bragt den anderen nadeel toe. Geen lichaamsgeftel, 't zy fterk of onfterk, was tegen haar beftand, zy rukte ieder, fchoon met alle mogelyke zorgen opgepast, weg. De moedeloosheid, zo dra iemand zich aangetast voelde, was het allerzwaarfte van dit kwaad, (want in hun gemoed fchielyk tot wanhoop vervallen, ftelden zy zich veel meer bloot en hielden zich niet in,) en de een van den ander door gediensfigheid aangeftooken, ftierven zy als fchape, en dit bragt de grootfte fterfte te wege, want zo zy uit angftvalligheid de een naar den ander weigerden te gaan, kwamen zy eenzaam verlaaten om, en veele huifhoudingen zyn door gebrek aan oppafers uitgefiorven: gingen zy naar hen toe, zo kwamen 'er niet minder om. Voornamelyk die van de Deugd nog eenig werk maakten, fpaarden uit vrees voor fchande zich zelve niet,

niet, maar gingen naar hunne Vrienden, daar de huisgenooten door het drukkend kwaad verheerd, voor het gejammer der stervenden bezweken. Die het gevaar te boven kwamen, waren met de stervenden en de zukkellenden meest begaan, om dat zy na eene bittere ondervinding reeds veilig waren: want niemand kreeg tweemaal de ziekte, zó, dat hy 't bestierf. Deeze wierden van de anderen als gelukkig gerekend, en voelden zelfs van stonden aan een groot genoeg, ja voedden zelfs eene flauwe hoop van in 't vervolg door geene andere ziekte weggerukt te worden.

By deeze heerschende ziekte kwam nog de niet minder lastige verhuizing uit de landen naar de stad, vooral voor hen die eerst in de stad kwamen; door gebrek aan huizen, de zomerhitte in benaauwde hutjes moettende verdueren, stierf meest alles zonder order weg, hier gaf een zicthoogende op een ontzield lichaam neergebogen den geest; ginds kroopen de halfdoode, uit verlangen naar water, door de straaten en rondsom de fonteinen, de Tempels, daar zy zich geherbergt hadden, waren met daar ontzielden opgepropt. Want door de ziekte overweldigd, en niet weetende waar heen zich te wenden, achten zy heilig en on-

hei-

heilig even min. Alle wetten , te vooren in het stuk van begraaving in 't oog gehouden , waren in de war. Ieder begroef zo als hy konde , en door het menigvuldig affterven hunner huisgenoten , maakten zy , uit gebrek aan 't nodige , zich onbefchaamd van 's anderen grafstee meester. Zomtyds den eigenaar voorkomende , plaatsten zy de lyken op eens anderens houtstapel , en terwyl deeze nog brandde , wierpen anderen weder het lyk , dat zy droegen , 'er boven op , en gingen heen.

Deeze ziekte gaf in de stad ook aanleidinge tot groote ongeregeldheid , het geen ieder van te vooren uit schaamte verborg , deed hy thans zonder 'er bezwaaring in te vinden , ieder handelde naar welgevallen ; ziende dat door den schielyken omkeer der zaaken de ryken onverwagts stierven , en die van te vooren niets had , hunner zaaken aanstonds meester wierd , waren zy van oordeel van dezelve tot hun vermaak een schielyk gebruik te moeten maaken , zynde en hun leeven en hun goed mogelyk maar voor eenen dag. Om voor eene pryzenswaardige zaak iets uit te staan , was niemand vaardig ; het zeer onzeker rekenende of hy voor het uitvoeren van dezelve , niet reeds weg zoude zyn : Al het aangenaame en voordeelige
wierd

wierd overal als pryzenswaardig en nuttig aangemerkt; hier van hield hun, noch eerbied voor de Goden, noch vreeze voor de Wetten, te rug: zo wel, om dat zy oordeelden, dat de Goden te eeren en niet te eeren op hetzelfde uitkwam, dewyl zy doch allen evencens verlooren gingen, als om dat niemand lang genoeg dacht te leeven, om de straf der wetten te ondergaan; dat hem door het noodlot het vuur veel nader aan de scheenen gelegd wierd, en eer hem dat verteerde, hy van 't leeven nog zyn geneugte wilde neemen.

De Atheners, tot deeze elende vervallen, wierden van binnen door de sterfte, terwyl de vyand van buiten het land verwoestte, gedrukt. Midlerwyl, gelyk waarschyglyk is, maakten zy melding van een vaers, dat de hoogbejaarden zeiden eertyds voorspeld te zyn:

De Dorische oorlog zal van *Pest* verzeld ontbranden.

Onder zommigen echter rees een verschil, zeggende, dat van de ouden geen *Pest*, maar hongersnood genoemd wierd, maar door de tegenwoordige omstandigheden dreef het eerste gevoelen boven, want ieder paste het op de rampen, die hy leed, toe. Edoch ontstaat 'er ter eeniger tyd een andere Dorische oorlog

P

met

met hongersnood verzeld, dan is 't waarschynlyk, dat het laatste de overhand behouden zal: Ook wierd 'er gesproken van het antwoord der Godspraak aan de Lacedemoners, op de vraag of zy den oorlog moesten voeren, gegeven, behelzende: *Dat die geen, welke zich met alle kracht op den oorlog toeleiden, de overwinning zouden behaalen, en dat Apollo zelf hun de behulpzame hand zou bieden*, en hier mede oordeelden zy het gebeurde overeenkomstig, want de ziekte had zich na den inval der Peloponnesers aanstonds geopenbaard, en zonder Peloponnesus aan te tasten, het geen aanmerkenswaardig is, regtte zy te Athene en vervolgens in de andere meest bevolkte plaatsen, schrikkelijke verwoestingen aan. Dit viel geduurende de ziekte voor.

De Peloponnesers het platte land afgelopen hebbende, zyn tot aan den berg Laurius, in de zogenaamde Zeestreek, daar de Atheners hunne Zilvermynen hebben, voortgerukt: Zy verwoestten eerst de nabuurige strecken van Peloponnesus, en daar na die van Eubea en Andrus. Pericles, die toen nog het bewind voerde, bleef als in den voorigen aanval, by zyne gedagten om niet buiten de stad den vyand tegen te trekken.

Maar

Maar de Lacedemoners zich nog in de vlakke, voor dat zy naar de Zeekust gingen, ophoudende, rustte hy eene vloot van honderd zeilen tegen Peloponnesus toe, en ging; toen alles klaar was, onder zeil, met deeze voerde hy vierduizend zwaargewapende Atheners en 300 ruiters op de oude gekalefaterde en hier toe geschikte schepen over, de Chiers en Lesbiers woonden ook deeze togt met vyftig schepen by: By hun uitloopen lieten zy de Peloponnesers nog op de zeekusten van 't Atheensch gebied, en rechtten na hunne aankomst in Epidaurus veele verwoestingen aan: De stad bestormende, kreegen zy, schoon het hun mislukte, eenige hoop van dezelve te vermeesteren, hier van daan in zee gestoken, liepen zy het land van Troezenien, Italic en Hermion, allen op de Kusten van Peloponnesus gelegen, af. Het anker ligtende, zetten zy koers naar Prasia, een zee stad der Lacedemonen, loopten het platte land af, veroveren en plonderen de stad; dit verrigt hebbende, zeiden zy naar huis, en vonden de Peloponnesers niet meer in 't Atheensch gebied, maar reeds naar huis te rug gekeerd.

Den gantschen tyd, dat de Peloponnesers op den Atheenschen grond en de Atheners op zee

waren, heeft de ziekte in de stad en in 't leeger sterk gewoed. Ook, zegt men, zyn de Peloponnesers voor deeze ziekte bang, als zy van de overloopers hoorden dat dezelve in de stad was, en zy de begraafenisfen zagen, schie-lyker uit het land getrokken. Deeze inval was echter nog de langste van duur, want het geheele land verwoestende, hielden zy zich in hetzelfde byna veertig dagen op.

In denzelfden Zomer zyn Agnon en Kleompompus, zoonen van Nicias en Klinias, amptgenooten van Pericles, met de krygsmacht die hy gebruikt had, naar Chalceida in Thracien en het nog beleegerde Potidea getrokken; herwaards allerhande stormtuigen gevoerd hebbende, deden zy al hun mogelyke best om dezelve te vermeesteren, doch dit en het andere viel niet overeenkomstig hunnen grooten toefstel, uit, want de ziekte tastte de Atheners aan en woedde vreeslyk door het leeger, zo dat de eerste foldaaten, tot nog toe gezond, door de anderen, die met Agnon gekomen waren, aangestoken wierden; Phormio was met zyne ses-tienhonderd man ook niet meer by Chalceida. Kort hier op stevende Agnon, hebbende duizend en vyftig van zyne manschap in den tyd van veertig dagen verlooren, weder naar huis, uit-

uitgezonderd de eerste, die Potidea altyd ingeflooten hield.

Toen, na den tweeden inval der Peloponnefers het land andermaal verwoest wierd, en de ziekte en oorlog hen tevens drukte, veranderden de Atheners van gedachten. Zy gaven Pericles de schuld, zo wel om dat hy den oorlog aangeraden had, als om dat zy door hem in onheil geraakt waren. Zy wilden met alle geweld eene overeenkomst met de Lacedaemoners treffen, doch eenige gezanten derwaarts gezonden, kwamen onverrichter zaak te rug: toen van alle kanten raadeloos, vielen zy tegen Pericles uit. Hy, ziende dat zy om den tegenwoordigen toestand van zaaken op hem verbitterd waren, en dat alles volgens zyne gisfingen uitkwam, riep hen (want hy was nog Overste) byeen, met voorneemen om hun moed in 't lyf te spreken, en na het bedaaren hunner drift, alle onbezonnenheid en vreeze te verbannen: Voorgetreden zynde, sprak hy in deezer voegen:

„ Uwe teonvreedehcid op my, valt volgens myne verwachting uit, (want ik vat de reden,) en ik heb U te zaamgeroepen uit begeerte om U voor te houden en te overtuigen, hoe Gy minder op my vertoornd

„ zyt dan voor de rampen zwicht. Ik ben van
 „ gedachten dat eene stad die staande blyft,
 „ voor alle burgers eenpaarig meer voordcelig
 „ is, dan zo zy door het geluk van ieder inge-
 „ zeeten wel bloeiende, in haar geheel geno-
 „ men, ter nederlegt. Immers ieder, al doet
 „ hy voor zyn eigen hoofd de zaaken wonder
 „ wel, komt door den val zyns vaderlands niet
 „ minder om: en hy die in een bloeienden
 „ staat ongelukkig is, word ligt gered. Daar
 „ nu de Staat ieders rampen, maar niet ieder
 „ in 't byzonder de Staatsonheilen torsfchen
 „ kan, hoe is het dan mogelyk dat ieder de-
 „ zelve niet zoude moeten afkeeren? en niet
 „ (het geen Gy thans door huislyke tegen-
 „ spoed ter neergeflagen doet) het behoud van
 „ den Staat daar laten, en my, die den oor-
 „ log aanried, en dus ook U, die van hetzel-
 „ ve gevoelen waart, beschuldigen. Nu zyt
 „ Gy te onvreeden op my, zulk één man, die
 „ in kunde van het geen 'er gedaan of uitge-
 „ legd moet worden, voor niemand behoeve
 „ te zwichten, terwyl ik in liefde voor den
 „ Staat en rykdommen de eerste ben. Die iets
 „ weet, en het niet openlyk mededeelt, is
 „ even als of hy nooit gedacht had: wie de ge-
 „ melde hoedanigheden beide bezit, en de
 „ stad

„ftad kwaadgezind is, staat dezelve met
 „eene goede raad niet by. Of zo hy dit al
 „doet, en door geld te winnen is, dan veilt
 „hy hier voor alles te koop. Daar Gy van oor-
 „deel zynde dat ik deeze dingen een weinig
 „meer dan anderen had, mynen raad ter oor-
 „log volgt, zo draag ik thans waarlyk te on-
 „recht al de fchuld.

„Als men anderzints gelukkig de keuze
 „heeft, dan is het dwaasheid den oorlog te
 „voeren; maar zo de nood ons dringt om of
 „uit kleinmoedigheid anderen te gehoorzaa-
 „men, of door het uitftaan van gevaaren ons
 „te redden, dan is hy die het gevaar weigert
 „te ondergaan, meer berispelyk dan hy die
 „hetzelve manmoedig tegenftaat. Ik ben nog
 „dezelfde, en blyf by myn gevoelen, maar
 „Gy in voorfpoed mynen raad volgende, doch
 „in tegenspoed door berouw vermeesterd, ver-
 „andert van gedachten, en uit gebrek aan
 „oordeel keurt Gy mynen raad thans af: voor-
 „namelyk, om dat ieder het daadelyke onaan-
 „genaame reeds befpeurt, en van de nuttig-
 „heid, die nog niet daar is, geen duidelyk
 „denkbeeld heeft: nu 'er in weinig tyds eene
 „groote verandering voorgevallen is, hebt
 „Gy, om Uw besluit met kracht door te zet-

„ ten, minder moed: Deeze word door een
 „ fchielyk, onverwagt en buiten onze rekening
 „ gebeurd geval, ter neergebonsd: en dit is
 „ in andere opzichten, doch wel voornamelyk
 „ in deeze ziekte, Uw geval. Doch de groot-
 „ fte ftad bewoonende, en in Uwe opvoeding
 „ met lesfen hier mede overeenkomstig door-
 „ drongen, behoort Gy ook de grootfte ram-
 „ pen tegenftaande, derzelve waardigheid
 „ niet te verduisteren, (want de menfchen
 „ veroordeelen hem, die zynen roem uit laf-
 „ heid verlaat, even zeer, als zy hem haaten,
 „ die met een onbefchaamd vertrouwen eenen
 „ hem niet toebehoorenden roem najaagt,)
 „ maar de droefheid over Uw eigen verlies
 „ daar latende, de zorg van het algemeen be-
 „ houd by de hand vatten.

„ Betreffende de moeite van den oorlog, dat
 „ dezelve langduurig, en echter niet meer
 „ voordeelig zy; hier toe zyn die dingen waar
 „ in ik van te vooren de verkeerdheid Uws
 „ vermoedens duidelyk aantoonde, toereiken-
 „ de genoeg. Ik zal dit thans uit de grootheid
 „ onzer heerschappy, die, alhoewel weezen-
 „ lyk, U echter nooit in Uw gemoed fchynt
 „ opgekomen te zyn, en ik dit nooit te voo-
 „ ren deed, bewyzen. Ook zoude ik nu deeze
 „ „ groot-

„ grootſche taal niet gebruiken, zó ik U niet
 „ onbehoorlyk neerſlagtig zage. Gy weet wel
 „ dat Gy over bondgenooten alleen niet
 „ heerscht, doch ik verklaar U, dat Gy van
 „ de twee deelen der waereld, te land en te
 „ zee, niet zo ver als nu, maar zo ver Gy
 „ wilt, volkomen eener meester zyt. En 'er is
 „ tegenwoordig geen Perſer nog ander volk die
 „ U, met zo eene macht zeilende, hinderpaa-
 „ len ſtellen kan, zo dat het nut van dat ver-
 „ mogen by dat van huis en land, waar van
 „ Gy als iets groots beroofd meent te zyn,
 „ niet eens te vergelyken zy; het is niet be-
 „ hoorlyk dat dit verlies U zo ſmartelyk valt,
 „ maar 't verloorene moet ten minſten, hier
 „ by vergeleeken, als een gering cieraad Uwer
 „ rykdom, over het hoofd gezien worden;
 „ vast weetende, dat de vryheid eens gehand-
 „ haaft en gered, die dingen gemaklyk weder
 „ krygt, daar het geen wy eens aan anderen
 „ onderhoorig bezitten, gaarne minder word.
 „ Laaten wy niet beneden onze Vaders zyn,
 „ die niet ſlechts met moeite behielden, 't geen
 „ zy van anderen kreegen, maar zelf uit het
 „ gevaar gered, het ons ter hand ſtelden, en
 „ het is grooter ſchande te verliezen 't geen
 „ wy hebben, dan in het verkrygen van nieu-

„ we bezittingen slecht te slaagen. Wy moe-
 „ ten niet alleen met groote fierheid, maar met
 „ gerustheid den vyand tegen gaan. De fier-
 „ heid is zelfs den bloodaard by een onvoor-
 „ zien geluk eigen; maar een gerust vertrou-
 „ wen verzekert hem, die met ryp beraad zy-
 „ nen vyand te keer gaat, van de overhand.
 „ Dit is 't, het geen wy hebben. In eene ge-
 „ lyke kans, maakt de schrandere overwee-
 „ ging door haare grootmoedigheid, de stoute
 „ onderneemingen veiliger. Zy verlaat zich
 „ niet te sterk op eene onzekere hoop, maar
 „ op een uit de tegenwoordige omstandighe-
 „ den afgeleid besluit, waar van het vooruit-
 „ zigt vaster is.

„ 't Is ook betaamelyk het aanzien der stad
 „ door de heerschappy alleen verworven, (waar
 „ over gy U allen zo verheugt,) te hulp te ko-
 „ men, en niet voor moeite schuw, het na-
 „ jaagen van eer te verzuimen. Ook moet Gy
 „ niet denken dat wy over de enkele verwis-
 „ seling van vryheid tegen slaavernye te vech-
 „ ten hebben, maar zelf om ons gebied niet
 „ te verliezen, en de wraak der mishandelin-
 „ gen in hetzelfde door ons aan andere bedree-
 „ ven, te ontgaan, waar van Gy nu niet meer
 „ kunt afwyken: al ware het ook dat iemand

„ in

„ in de tegenwoordige omftandigheden door
 „ vrees benard , zich in het neerleggen der
 „ zaaken dapper kweet. Gy hebt dit gebied
 „ als eene overheerfching , waar van het aan-
 „ vaarden onrecht , en het afstaan gevaarlyk
 „ fchynt. Ook zouden zulke werkelooze men-
 „ fchen , fchoon zy anderen overtuigden , hun-
 „ ne ftad , al leefden zy afgezonderd en naar
 „ eigen wetten , dra te gronde helpen : want
 „ door werkloosheid gaat zelf de ftille rust ver-
 „ looren. Insgelyks past het niet voor een
 „ heerfchende maar wel voor eene onderhoo-
 „ rige ftad , gerust in flaavernye te leven.

„ Maar laat U van zulke burgers niet ver-
 „ leiden , en maakt U tegen my niet driftig ,
 „ (met wien Gy zelf goedvond den oorlog op
 „ te vatten ,) zo de vyand in ons land gerukt ,
 „ zich dus gedraagt , gelyk in geval van wei-
 „ gering der gehoorzaamheid wel vooruit te
 „ zien was. Hier by is de ziekte buiten aller
 „ verwachting gekomen , (dit alleen ging bui-
 „ ten onze gifting ,) en deeze is de groote re-
 „ den uwer haat , en te onregt , ten zy Gy ,
 „ zo gy iets buiten verwagting gelukkig uit-
 „ voert , alles op myn rekening ftelt. De fla-
 „ gen ons door de Goden toegebragt , moeten
 „ wy , onder de noodzaaklykheid gebukt , die
 „ van

„ van den vyand, manlyk draagen : dit was
 „ voorheen altyd deeze stad eigen ; dat Gy dan
 „ het oud gebruik geen hinderpaalen stelt.
 „ Weet ook , dat zy haaren grootsten roem ver-
 „ kreegen heeft , om dat zy voor de rampen
 „ nimmer zwichtte , veele leevens opofferde ,
 „ en veel zwoegens aan den oorlog te koste
 „ leide , en dat zy tot op deezen dag het aller-
 „ grootst vermogen bezit , waar van men by
 „ de nakomelingschap door de omwenteling
 „ aller eeuwen , al moeten wy het ook einde-
 „ lyk eens opgeeven , (want de natuur heeft
 „ alles der vermindering onderworpen ,) altyd
 „ melding maaken zal . Men zal zeggen , dat
 „ wy zelv' Grieken , over de meeste Grieken
 „ heerschten , dat wy tegen alle te zamen en
 „ tegen ieder in 't byzonder de zwaarste oor-
 „ logen uithielden , en dat wy de grootste en
 „ van alles overvloeiende stad bewoonden .
 „ Dit van een vadzig en werkloos mensch ver-
 „ agt , zal hem , die iets wil uitvoeren , ter
 „ naaryver aanspooren , en hem , die zulks niet
 „ bezit , stof tot benyden geeven . Gehaat te
 „ worden , en voor onderdrukkers te boek te
 „ staan , is aan elk die ooit over eenen ande-
 „ ren heerschte te beurt gevallen , maar wie
 „ in groote dingen deeze haat gemaklykst weet
 „ te

„ te draagen, staat den besten weg in, want
 „ deeze haat houd niet lang stand; hy verkrygt
 „ wel dra groot aanzien, en laat een onsterfe-
 „ lyken roem na. Daar Gy ziet wat U in het
 „ toekomende tot eer, en voor tegenwoordig
 „ niet tot schande zal strekken, jaagt dit bei-
 „ den met onvermoeiden yver na. Zendt den
 „ Lacedemoners geen bode meer, en legt zel-
 „ ven niet aan den dag dat gy onder de tegen-
 „ woordige rampen zucht, want al wie in
 „ rampspoed den moed het minste laten zin-
 „ ken, en zich in de daad het beste houden,
 „ munten ook in stad en burgerzaaken 't
 „ meeste uit.”

Door deeze woorden zegt Pericles der Athe-
 ners haat tegen hem te doen bedaaren, en hun-
 ne gedachten van de tegenwoordige rampen af
 te trekken. In het openbaar gaven zy hem wel
 gehoor, zonden geene gezanten naar de Lace-
 demoners, maar leiden zich met meer drift op
 den oorlog toe: doch in 't byzonder gaven zy
 zich bezwaarlyk onder hun lyden neêr, de ar-
 me, om dat hy van zyn weinigje daar hy den
 oorlog meê by moest staan, beroofd wierd,
 de ryke, om dat hy zyne prachtige landhoe-
 ven en kostbaar huisraad verloor: Doch het
 ergst van allen was, dat zy vrede in plaats van
 oor-

oorlog hadden. Tegen Pericles echter nog altyd eene wrok behoudende, waren zy niet gerust, voor dat zy hem in eene Geldboete verweezen, doch kort hier op (gelyk het gemeen gaarne doet,) verkooren zy hem weder tot Overste, en gaven hem alles in handen, het zy om dat zy aan hunne huislyke rampen minder gevoelig waren, het zy hy allerbekwaamst gerekend wierd, in het bestier dier zaaken, die de geheele stad van noden had: want zo lang hy in vreedens tyd aan 't bewind was, regeerde hy zeer gemaatigd, droeg voor dezelve zorg, en onder zyne regeering was de stad ten top punt haarer grootheid gekomen. Na het ontstaan des oorlogs was hy haar vermogen van te vooren kundig, schoon hy deszelfs begin twee jaaren en ses maanden overleefde. Na zyn dood wierd zyn vooruitzicht in deezen oorlog nog beter bekend, want hy had gezcid, dat zy de overhand zouden hebben, zo zy zich stil hielden, zich op den Zeedienst toeleiden, hun gebied geduurende deezen oorlog niet zochten uit te breiden, en hunnen Staat aan geenerlei gevaar bloot stelden. Alles wat hier tegen aanliep, en het geen niet de minste betrekking op den oorlog had, doende, bestuurden zy door zugt tot eer en eigenbaat de zaaken tot hun

ei-

eigen en der bondgenooten ondergang. Vielen zommige dingen wel uit, dan trok ieder burger hier van de eer en het voordeel, doch slaagden zy ongelukkig, dan moest de Staat 'er om lyden. De reden was, om dat hy in aanzien en doorzigt machtig, en nimmer door giften te beweegen, het volk met den vryheidstoom leidde, en door hetzelfde minder beheerscht, dan deszelfs beheerscher was. Langs geene flinkfche wegen der macht meester, zeide hy nooit iets om het te behaagen, maar door zyn aanzien hetzelfde in toom houdende, sprak hy hun dikwyls zelfs driftig tegen. Begreep hy dat zy iets te onpas uit brooddronkenheid bestonden, zo hield hy hen door zyn spreken geheel verwaard te rug. Vreesden zy zonder reden, dan sprak hy hun weder moed in 't lyf. De Staat wierd in naam door het volk, maar in de daad door dien eersten man, bestuurd. Doch van zyn opvolgers in macht onderling gelyk, deed ieder zyn best om de eerste te zyn, schikkende de zaaken naar den wil van 't volk, en hun alles toelaatende; hier uit volgden in eene groote en het bewind voerende stad veele misflagen, waar onder de onderneeming op Sicilien, niet zo zeer aan die geenen daar zy naar toegingen, als aan hunne uitzenders, die niet genoeg

noeg voorzagen, wat de vertrekkende noodig hadden, toe te schryven, maar met onderling twisten over den eersten rang, ging alles in het leeger flauwelyk toe, en raakte de stad wel schielyk in de war. In Sicilien hunne krygstoerustingen en het grootste deel der schepen verlooren, en in de stad reeds oproerig zynde, hielden zy het evenwel tegen hunne voorigevyanden, met de Siciliaanen vereend, en hunne in grooten getale afgevallen Bondgenooten, drie volle jaaren uit: eindelyk ook nog tegen Cyrus Xerxes zoon, welke tot den aanbouw der schepen den Peloponnesers geld geschooten had; en zy hebben het niet eer opgegeeven, voor dat zy door eigen onlusten vaneen gereeten, krachtloos wierden. Zo verre muntte Pericles toen ter tyde uit, dat hy voorzag, hoe gemaklyk de Staat in dien oorlog de overhand op de Peloponnesers behouden kon.

De Lacedemoners en hunne Bondgenooten gingen deezen Zomer nog met honderd schepen naar Zacynthus, tegen over Elis gelegen, onder zeil: deeze is eene Volkplantinge uit Peloponnesus, en stond met de Atheners in verbond. Op deeze schepen, onder bevel van Knemus den Spartaan, waren duizend zwaargewapende Lacedemoners; eene landing gedaan heb-

hebbende, rechtten zy groote verwoestingen aan, doch dezelve niet tot overgaave kunnen- de krygen, stevenden zy weder naar huis.

In den Nazomer gingen Aristèus de Korinther, en Aneristus, Nicolaus en Pratodemus, gezanten der Lacedemoniers, Timagorus de Tegeater, en een Argiver, met name Polis, naar Afien, om den Koning tot eene geldleeninge, en om in den oorlog deel te neemen, te beweegen: voorheen begaven zy zich naar Thracien, by Sitalces Teres zoon, om hem, ware het mogelyk, over te haalen, het bondgenoodfchap der Atheners te verlaaten, en hun eenige hulpbenden voor Potidea, door de Atheners toen belegerd, by te zetten, en een einde te maaken van den Atheners hulp te bieden, om dus door hem gemaklyker hunne reize over den Hellespont, werwaarts zy reisden, voort te kunnen zetten naar Pharnaces, Pharnabazus zoon; die hun toegang tot den Koning zoude bezorgen. Doch de Atheensche gezanten, Learchus en Aminiades, zoonen van Callimachus en Philemon, die zich toen juist by Sitalces bevonden, haalen Sadokus Sitalces zoon, onlangs met het Atheensche burgerrecht beschonken, over, om hun deeze Lacedemoners in handen te stellen, op dat zy niet, by den Koning ge-

komen zynde, Athene van deezen kant groot nadeel mogten toebrengen. Door hen bewogen, liet hy de Lacedemoners op hunnen weg door Thracien, voor dat zy zich inscheepten om over den Hellespont te steeken, vatten, hebbende Learchus en Aminiades, benevens eenige anderen, met bevel om ze aan deezen over te geeven, afgevaardigd: Gevat zynde, wierden zy naar Athene gevoerd, alwaar, de Atheners, beducht dat Aristeus, die reeds van alles wat voorheen te Potidea en in Thracien voorviel, de uitwerker geweest was, zo hy hun ontkwam, andermaal nog meer kwaad zoude brouwen, dezelve onverhoord en nog iets willende zeggen, op eenen dag allen ombragten en in diepe kuilen wierpen. Denkende dat het billyk ware de Lacedemoners met dezelve munt te betaalen, die van te vooren, de reizigers, op de kusten van Peloponnesus met vragschepen zeilende, gedood en in kuilen gesmeeten hadden. Want in het begin van den oorlog vermoordden de Lacedemoniers al wie zy maar op zee namen, als vyanden, zo wel de bondgenooten der Atheners als de onzydigen, zonder onderscheid.

Omtrent dien zelven tyd, namelyk op het einde van den Zomer, ondernamen de Ambra-
cio-

cioten zelve, en veele door hun overgehaalde Ongrieken, eenen togt tegen het Amphilochisch Argos en het ander Amphilochien. Het begin der vyandschap tegen de Argiven kwam hier van daan: Amphilochus Amphiareus zoon, heeft na den Trojaanschen oorlog thuis gekomen, over de schikking die te Argos in de zaken was, te onvreden, het Amphilochische Argos, en het ander Amphilochien, in den Ambracischen Zeeboezem, gesticht, en naar zyn vaderland Argos genoemd. Zy was, als zynde de grootste stad van Amphilochien, door de vermogendsten bewoond; veele eeuwen laater namen zy, door rampen afgemat, de Ambracioten, aan het Amphilochische land grenzende, tot medeburgers aan, en leerden toen eerst van de Ambracioten, die by hen woonden, de thans in Griekenland gebruikte taal, want de andere Amphilochers waren Ongrieken. Met 'er tyd wierpen de Ambracioten de Argivers uit de stad, en maakten zich derzelve meester. De Amphilochiers gaven zich hier op aan de Acarnensers over, benevens welken zy de Atheners te hulp riepen, die hun den Overste Phormio en dertig schepen toeschikten; kort na den aankomst van Phormio neemen zy Argos met geweld in, brengen de Ambracio-

ten in flaverny , terwyl de Amphilochers en Acarnaners de stad gezamentlyk bewoonden. Hier na wierd het allereerfte verbond tufchen de Atheners en Acarnaners getroffen: en de Ambracioten geraakten in vyandfchap met de Argivers , om dat zy de hunne in flaverny gebragt hadden; ook hebben zy naderhand , gedurende deezen oorlog , met een leeger , uit eigen , Chaonifche en andere nabuurige Ongrickfche manfchap beftaande , een aanflag op hetzelve ondernomen , en by Argos gekomen , het land wel bemachtigd , doch hebben , de stad niet kunnende inneemen , naar huis te rug gekeerd , het leeger gefcheiden : En dit was het geen voornamelyk in deeze Zomer voorviel.

Met den aanvang van de Winter zonden de Atheners twintig fchepen , onder bevel van Phormio , naar de kusten van Peloponnesus uit , om van Naupactus uitgelopen , naauwkeurig wacht te houden dat niemand in of uit Korinthus of de Kriſfeëfche Zeeboezem liep. Ook zonden zy nog ſes andere fchepen , onder bevel van Meleſander , naar Lycien en Karien , om geld op te eifchen , en de Kaperyen der Peloponnefers tegen te gaan , ook was hy , van daar uitlopende , zeer in ſtaat om de vaert
der

der vragschepen van Phafelis, Phenicien en het vaste land aldaar, groot nadeel toe te brengen. Doch Melesander eene landing op Lycien met het leeger der Atheners en de Bondgenooten, die hy medegevoerd had, ondernomen hebbende, wierd met verlies van een gedeelte van 't leeger geslagen, en sneuvelde zelf in den slag.

In dezelfde Winter zyn de Potideaten, het beleg niet langer kunnende verduuren, daar de invallen in het Atheensche land door de Peloponnesers gedaan, de Atheners niet deden aftrekken, en het koorn en andere tot levensonderhoud nodige dingen reeds ontbraken, zo dat zommige zelf menschenvleesch aten, dus eindelyk in onderhandeling getreden met de Oversten der Atheners, Xenophon Euripides en Hestiodorus Aristoklides en Phanomachus Kallimachus zoon, die gelast waren om de zaken te schikken: De voorwaarden wierden van hun aangenomen, ziende dat het leeger op die koude plaats veel uit te staan, en die belegering reeds twee duizend Talenten aan de stad gekost had. Zy kwamen dan ter overgaave, mits dat zy, met hunne kinderen, vrouwen en hulpbenden uittrokken, ieder zoude maar één kled, behalven de vrouwen twee, bene-

vens eene zekere ftuiver reisgelds mede mogen neemen: hier op gaven zy onderling hun woord van eer, trokken naar het Chalcidifche land, en waar ieder maar best konde. De Atheners befchuldigden de Overften buiten hun weeten eene overeenkomst getroffen te hebben, (van gedachten dat zy de ftad hadden kunnen meester worden zo zy maar wilden,) en zonden naderhand volkplanters uit de ftad ter bewoeninge van Potidea uit. Dit wierd 'er in deeze Winter uitgevoerd, en hier mede liep het tweede jaar des oorlogs door Thucydides befchreeven, af.

Met het ingaan van den Zomer deden de Peloponnefers benevens de Bondgenooten wel geen inval in het Atheenfche land, maar trokken tegen Platea, onder bevel van Archidamus Zeuxidamus zoon, der Lacedemonen Koning, met een leeger te velde, met oogmerk om zich in die ftreeken neer te flaan en dezelve te verwoesten. De Platcers van zyn voorneemen verwittigd, zonden aanftonds Gezanten, die het woord op de volgende wyze deden: „ Archidamus en Gy Lacedemoonfche
 „ Mannen, Gy handelt niet rechtvaardig noch
 „ overeenkomstig Uwlieder of Uwer Vaderen
 „ waardigheid, daar Gy eene vyandelyke togt
 „ te

„ tegen het land van Platidea onderneemt.
 „ Want de Lacedemoner Pausanias Kleombro-
 „ tus zoon, heeft na Griekenland van den
 „ Meder vrygemaakt te hebben, met alle de
 „ Grieken die zich in den gevaarlyken slag
 „ hier voorgevallen hadden willen wagen, op
 „ de markt van Platea ter eer van Jupiter den
 „ Verlosfer geofferd, en in aller Bondgenoo-
 „ ten tegenwoordigheid, aan de Plateënfers
 „ beloofd om land en stad naar eigen wetten
 „ te bewoonen: dat niemand hun ooit den
 „ oorlog onrechtvaardig, of om hen in sla-
 „ verny te brengen, zoude mogen aandoen;
 „ geschiede zulks, dan moesten de daar zynde
 „ Bondgenooten hun naar vermogen helpen.
 „ Dit wierd ons door Uwe Voorvaders ter be-
 „ looning onzer dapperheid en den moed waar
 „ mede wy ons in 't gevaar gedroegen ver-
 „ gund: Uwe handelwyze is hier mede stry-
 „ dig: want Gy spant met de Thebanen, onze
 „ vyanden, om ons in slaverny te brengen,
 „ zamen. Wy bezweeren U by de Goden,
 „ toen ter tyde getuigen van onzen eed, by
 „ Uwe vaderlandsche en by de onze, om het
 „ Land van de Platideënfers niet te benadee-
 „ len nog dien eed te overtreden, maar vol-

„ gens de infellinge van Pausanias ons naar
 „ eigen wetten hier te laten leeven.”

Op dit zeggen der Plateënfers vatte Archidamus het woord op , en zeide : „ Uwe taal,
 „ ô Plateënfers , is billyk , zo Uwe daaden met
 „ Uwe woorden overeenkomstig zyn. Want
 „ gelyk Pausanias U toefond naar Uwe eigene
 „ wetten te leeven , zo betaamt het U ook de
 „ vryheid te handhaven van alle anderen , die
 „ met U , in gelyke gevaaren , deel gehad hebben
 „ aan denzelfden eed. Deezen nu zuchten
 „ onder de Atheners , en deeze zwaare
 „ oorlog is enkel tot hunne verlossing ondernomen.
 „ Naar maate Gy dan hier toe medewerkt , zult Gy
 „ toonen Uwen eed getrouw te blyven. Mishaagt U dit , doet dan ten
 „ minsten 't geene wy U te vooren reeds vermaanden te doen ; houdt U stil , en bezit gerust het Uwe , doch kiest niemands zyde.
 „ Ontvangt beiden als vrienden , maar staat niemand in den oorlog by. Dit is ons begeren.” Archidamus dus gesproken hebbende , gingen de Gezanten der Plateënfers weder in de stad , en dit aan het volk bekend gemaakt hebbende , besloot men Archidamus dit antwoord te geeven : „ Dat het hun zonder voor-
 „ kennis der Atheners onmogelyk was te doen
 „ het

„ het geen hy vroeg, want dat zy hunne vrou-
 „ wen te Athene zynde, voor de gantsche stad
 „ bedugt, vreesden, dat de Atheners naar hun
 „ vertrek, beletten zouden om ze ooit weder-
 „ om te krygen, of dat de Thebaners, als
 „ mede in dien eed van herneeming begree-
 „ pen, hunne stad weder zouden zoeken mees-
 „ ter te worden.” Hun goden moed geeven-
 de, zegt hy: „ Geeft aan ons Lacedemoners
 „ Uwe stad en huizen over, toont ons Uwe
 „ Grenscheiden, telt ons Uwe boomen en
 „ al wat telbaar is, toe. Vertrekt zo lang de
 „ oorlog duurt, waar heen Gy wilt, na den-
 „ zelve zullen wy U alles wederom geeven,
 „ tot dien tyd toe zullen wy dezelve als een
 „ pand bewaaren en bouwen, en U midler-
 „ wyl eene zom gelds genoeg om van te lee-
 „ ven opbrengen.”

Dit gehoord hebbende, gingen de Gezanten
 weder naar de stad, raadpleegden met het volk,
 en gaven dit antwoord: „ Zy zouden de Athe-
 „ ners eerst hier van kennis geeven, en zo zy
 „ hunne toestemming kreegen, dit doen.”
 Tot dien tyd verzogten zy eene wapenschor-
 sing, en het land niet te verwoesten. Archi-
 damus stond hun zo veel dagen toe, als hy tot
 het ontvangen van het antwoord toereikende

oordeelde, en regtte geene verwoesting aan. De Gezanten der Plateërs te Athene geraadpleegt hebbende, kwamen met dit antwoord voor de stad te rug: „ De Atheners zeggen, „ ô Plateëfche Mannen, dat zy nooit te voo- „ ren, zedert dat zy onze Bondgenooten wa- „ ren, het ongelyk ons aangedaan met onver- „ schillige oogen hadden aangezien, en dit nu „ ook niet zullen doen; maar ons met al hun „ vermogen zullende byftaan, bezweeren zy „ U by den eed Uwer Voorvaderen in het „ bondgenootfchap geene nieuwicheden in te „ voeren.”

Op deeze tyding der Gezanten vonden de Plateërs goed de Atheners niet te verlaaten, maar liever, als het moest zyn, hun land verwoest te zien, en alles wat hun ook te beurte mogt vallen, uit te ftaan: Zy beflooten tevens niemand buiten de stad te zenden, maar van de muur te antwoorden: „ Dat het hun onmo- „ gelyk ware het voorftel der Lacedemoners „ in te willigen.” Hier op nam de Koning Archidamus de Goden en Helden tot getuigen en zeide: „ Goden, die het Plateëfche land „ befchermt, en Gy ô Helden, weest getui- „ gen, dat, daar zy allereerst den eed ver- „ breeken, wy niet onrechtvaardig in dit land „ val-

„ vallen, waar in Gy door onze Voorvaders
 „ aanbeden, hun de overwinning op den
 „ Perfer gaaft, en welks hulp gy in het ge-
 „ vecht, den Gricken zo voordeelig, hebt ge-
 „ zegend, Gy zyt getuigen dat wy niets on-
 „ rechtvaardig zullen onderneemen. Door dik-
 „ wyls herhaalde en billyke vermaaningē
 „ hebben wy niets verkreegen, ſtaat dan toe,
 „ dat zy, die ons eerst verongelceken, ge-
 „ ſtraft worden, en wy ons over hun wraak
 „ verſchaffen.”

De Goden dus aangeropen hebbende, maakt hy zyn leeger ſlagvaardig, en om te beletten dat iemand uit de ſtad konde komen, heeft hy hen met omvergehakte boomen bewald: hier op wierpen zy eenen dyk tegen de ſtad op, in vast vertrouwen dat zo veel handen aan het werk zynde, de ſtad wel dra vermeesterd zoude zyn. Voorraad van hout op den berg Citheron gehakt zynde, beſchooten zy van weerskanten den muur met planken in plaats van zymuuren, om het wyd uitloopen der modder te beletten. Van binnen vulden zy denzelven met hout, ſteenen, aarde en al wat maar ter ſtopping dienen kon. Zeventig dagen en nachten wierd 'er zonder ophouden gewerkt, zynde de ſchofttyden zo verdeeld, dat zommigen werk-

ten,

ten, terwyl de anderen aten en zich ter rust begaven. Ook hield ieder Overfte der vreemde fteden het oog op het werk. De Plateërs het optrekken van dien dyk ziende, zetten een houten fchot juist aan dien zelven kant op den ftads muur, en metzelen 'er van de afgebrooken fteen der nabygelegen huizen eene anderen tegen. Zy voegden 'er hier en daar houte bindten tusfchen, op dat het metzelwerk, tot eene zekere hoogte gekomen, niet te zwak ware. Zy hadden 'er natte huiden en deekens tegen gehangen, op dat de werklieden veilig zouden zyn, en het houtwerk niet met brandtuig befchadigd worden. De muur kwam tot eene groote hoogte, en de dyk rees niet minder fterk hier tegen op. Doch de Plateërs denken uit, om aan den kant van den muur daar de dyk was, een doorgang te maaken, en hier door de aarde van den dyk in de ftad te voeren.

De Peloponnefers dit merkende, ftopten deeze gaaten met dunne modder in rieten horden, om te beletten dat dit flyk, als aarde naar de ftad overgebragt wierd. Dus belet, hielden zy hier van op. Maar eene loopgraaf uit de ftad, naar gisfing op den dyk richtende, onttrokken zy hun dus andermaal den grond, en bleeven voor die buiten waren lang verbor-

borgen; de dyk dus onder hun weggehaald, en telkens instortende, vorderde de vyand, schoon hy geduurig werkte, weinig. Vreezende echter dat zy met hun klein getal, het tegen hem niet zouden kunnen uithouden, vonden zy dit nog uit; van het metzelen van dien grooten muur tegen den vyandelyken dyk afziende, beginnen zy van beide kanten derzelve eenen anderen stadwaarts, met den stads muur verbonden, maansgewyze aan te leggen, om het met deezen, wierd de groote al ingenomen, nog te kunnen uithouden, en op dat de vyand in de noodzakelykheid zoude zyn van eenen anderen dyk op te werpen; of rukte hy verder voort, zich aan een dubbel gevaar bloot te stellen; te gelyk met het opwerpen des dyks voeren de Peloponnesers de stormtuigen aan; met één hebben zy een stuk des grooten muurs tegen den dyk opgeworpen, ter neergeramd, en de Plateërs eene groote schrik op 't lyf gejaagt; zy voerden ook nog andere van de andere kanten der stad aan, die de Plateërs met omgeworpen stropen afdraaiden. Ook hingen zy, aan twee naar buiten overhellende en op den muur geplaatste paalen, aan lange yzere ketenen zwaare dwarsbalken aan beide enden vastgemaakt, boven des vyands stormtuigen op, deeze ketens, zó de

de stormram begon te werken, losgemaakt en uit de hand gelaaten, viel deeze balk met geweld naar beneeden en brak de stormram in flarden.

Toen de stormtuigen van geen het minste nut waren, en 'er eene verschansing tegen den dyk wierd opgeworpen, oordeelden de Peloponnesers dat 'er geen middel was om de stad, in weêrwil van zo veele hinderpaalen, voor tegenwoordig te vermeesteren, en maakten zich ter insluiting gereed. Echter vonden zy goed om van te vooren nog eene proeve te neemen of zy de stad, als zynde niet groot, by het opsteeken van eenen gunstigen wind, niet zouden kunnen verbranden: want zy dachten alles uit, om de stad zonder kosten en beleg te dwingen. Ten dien einde wierpen zy van den dyk eene menigte takkebossen, tusfchen de stads muur en den aarden dyk zelf. Deeze tusfchenruimte om de menigte van handen schie-lyk vol zynde, bragten zy ook aan de andere kanten der stad zo veel brandstof te zamen, als zy van boven maar konden doen. Hier op zwavel en pek werpende, staken zy het hout aan, waar van de vlam zo verschriklyk sterk wierd, dat nooit eene gestichte brand deszelfs woede evenaarde, want de boomen zelf op de
ber-

bergen hier door aan den gang geraakt, gaven, door de wind heen en weder geflingerd, een vreeslyk vuur. De brand was verschriklyk, en zoude de Plateërs, die alles ontsnapt waren, byna vernield hebben: want de meeste wyken der stad waren door het geweldig vuur ongenaakbaar: en zo de wind het vuur nog verder gejaagt had, (gelyk de vyand hoopte,) zouden zy het niet ontkomen zyn. Doch nu verhaalt men, dat een zwaare slagregen, met geweld van donders uitgestort, den brand gebluscht, en het gevaar heeft doen verdwynen.

De Peloponnesers hier in weder niet geslaagt zynde, lieten een gedeelte der troepen daar, zonden het ander weg, en wierpen eene wal rondsom de stad op, geevende aan ieder stad haar deel tot bezetting, en voorzagen het leger van eene binnen en buitengracht, van welker uitgegraaven klei men tichelsteen en maakte. De werken omtrent het opkomen der groote Beer voltooid zynde, lieten zy eenigen ter bewaking van den halven muur daar, (want de andere helft was door de Beotiers bewaakt,) met de rest van het leger trokken zy naar huis, en ieder begaf zich naar zyne stad. De Plateërs hadden hunne kinderen, vrouwen, hoogbejaarde en eene menigte onnutte menschen

schen naar Athene overgevoerd, alleenlyk waren ten tyde van 't beleg vierhonderd, benevens tachtig Atheners en honderd en tien vrouwen om brood te bakken, in de stad gebleeven: Dit was alles om de belegering te verduuren, en behalven deeze was 'er niet één eenige, noch slaaf noch vrygebooren; en de belegering zelve is op de voornoemde wyze ingericht.

In denzelfden Zomer, te gelyk met het openen des veldtogts tegen Platea, hebben de Atheners met tweeduizend zwaargewapenden en tweehonderd ruiters aan de Chalcidensers in Thracien, en de Bottieërs, toen het koorn in volle bloei stond, den oorlog aangedaan, onder bevel van Xenophon Euripides zoon en nog twee andere Oversten: Na hunne aankomst by de stad Spartolus vernielden zy het koorn. Deeze stad scheen van gedachten te zyn om zich over te geven, voornamelyk door toedoen van zommigen, die het in de stad hier op toeleiden. Doch de anderen, die dit niet wilden, zonden Gezanten naar Olynthus, en kreegen welhaast zwaargewapend en ander krygsvolk tot dekking; deeze rukten uit de stad, en raakten met de Atheners onder de muuren zelve slaags, de zwaargewapende der
Chal-

Chalcidensers benevens hunne hulpbenden vielen te ligt, en waren genoodzaakt zich binnen Spartolus te bergen, doch de ruitery en lichte troepen der Chalcidensers behouden op die der Atheners de overhand. Zy hadden ook nog eenige weinige halvemaanschilddraagers uit de Crusifche streek, en het gevegt pas voorgevallen zynde, komen hun nog andere hulpbenden uit Olynthus by: de ligtgewapende van Spartolus dit ziende, kreegen door deezer bykomstmoed, voornamelyk daar zy van te vooren niet overwonnen waren, en vallen andermaal met de ruitery der Chalcidensers en hunne andere hulptroupen op de Atheners aan, die straks naar de twee benden, welke zy ter dekking der pakkaasje gelaaten hadden, te rug weeten: Zo dikwyls de Atheners dus gelykerhand op hen aantrokken, deinsden zy achter uit, doch trokken die af, dan drongen zy van achteren op en schooten op hun. Het paardevolk der Chalcidensers jaagt vervolgens op de bestgeschikte plaats op hen in, en den schrik in de Atheners brengende, worden deezen wel dra op de vlugt geslagen en zeer lang nagezet, tot dat zy zich door de vlugt binnen Potidea borgen. Naderhand volgens verdrag de gesneuvelden verzameld hebbende, trokken zy met

R het

het overschot der benden naar Athene te rug. 'Er waren uit hun vierhonderd en dertig man, benevens alle Oversten gefneuveld. De Chalcidensers en Botticërs reichten een zegeteeken op, verzamelen hunne lyken, en trekken ieder naar hunne stad.

De Ambracioten en Chaoniers, geheel Akarnanien willende te onderbrengen, en zelf van de Atheners afvallen, trachten kort hier op in denzelfden Zomer de Lacedemoners over te haalen, om uit hunne bondgenootsche steden eene vloot uit te rusten, en duizend zwaargewapenden naar Akarnanien te zenden, zeggende, dat zy te land en te zee gelykelyk aangrukt, (om dat zy dan geene hulp van de Akarnaners die de zeekust bewoonen, konden krygen,) Akarnanien gemaklyk meester geworden, Zacynthus en Cephallenien ook wel in hunne macht zouden hebben, en den Atheners het kruisen op de kusten van Peloponnesus konden beletten, ja dat 'er zelf hoop was om Naupactus te veroveren. De Lacedemoners, aan dit zeggen het oor leenende, zenden op staande voet Knemus, die toen nog Vlootvoogd was, met eenige weinige schepen en de zwaargewapende manschap uit; ook zonden zy bevel ter uitrustinge eener vloot, die zo schielyk

lyk mogelyk ware, naar Leucas onder zeil moest gaan, af. De Korinthers waren den Ambracioten, hunne Volkplanters, ten uitersten genegen, ook wierd uit Korinthus, Sicyon en de omleggende plaatzen eene vloot in gereedheid gebragt, want de fchepen van Leucas, Anactorien, en Ambracien reeds te voren aankomen, lagen by Leucas te wagten. Knemus benevens zyne duizend zwaargewapenden, de zee buiten weeten van Phormio, die met twintig Atheensche fchepen onder zyn bevel by Naupactus de wacht hield, overgetrokken zynde, maakte zich in alleryl tot eene veldtocht gereed. Uit de Grieken waren de Ambracioten, de Leucadiers, de Anactoriers en de duizend Peloponnefers, die hy medegenomen had, by hem. Uit de Ongrieken had hy nog duizend Chaoniers, een Volk, dat geen Koning had, maar onder het jaarlyksch bevel van twee Heeren uit de voornaamste geflachten, thans Photius en Nikanor, stond. Met de Chaoniers dienden de Thesproten, insgelyks door geen Koning beheerscht. Over de Molosfen en Antitanen voerde Sabylinthus, Voogd van den minderjaarigen Koning Tharyps, en over de Paraueën, Koning Orodus het bevel. Ook trokken duizend Oresten, door

bewilliging van Antiochus hunnen Koning, met de Paraeëen en Orodus tot deezen togt te velde, ook zond Perdikkas hem naderhand buiten weeten der Atheners nog duizend Macedoners toe. Met dit leeger ging Knemus, zonder de vloot uit Korinthus op te wagten, op marsch. In het doortrekken van 't Argivisch land plonderden zy Limnea, een onbewald gehugt: Hier op komen zy by Stratus, de grootste stad der Acarnaners, aan, oordeelende, zo zy deeze voornaamste meester waren, de overige wel gemaklyk in hunne macht te zullen krygen.

De Akarnaners hoorende dat de vyand te iand met een machtig leeger in hun grondgebied gerukt was, en binnen kort met eene vloot daar zoude zyn, hielpen elkander onderling niet, maar bewaarden elk het hunne. Zy zonden naar Phormio om hulp, doch kreegen ten antwoord, dat daar de vyandelyke vloot binnen kort uit Korinthen op zoude dagen, het hem onmogelyk ware Naupactus te verlaaten. De Peloponnesers trokken in drieën verdeeld op Stratus aan, om dicht by hetzelfde geleegeerd, de stad door onderhandeling te trachten over-te haalen, zo niet, dan een aanslag op de muuren zelve te onderneemen. De Chao-

ners en de andere Ongrieken maakten het middelste gedeelte uit, aan den rechter kant waren de Leucadiers, Anactoriers met hunne hulpbenden, en aan den linker Knemus benevens de Peloponnefers en Ambracioten; tusfchen deeze troepen was eene zo groote afstand, dat zy elkander zelf zomtyds uit het gezigt verlooren. De Grieken trokken in goede order en wel op hunne hoede voort, tot dat zy het leeger op eene gevoeglyke plaats nedergeflagen hadden. De Chaoners in tegendeel op hunne krachten te fterk vertrouwende, en om dat zy by de bewooners van dat vaste land voor allerdapperst te boek ftonden, leiden zich niet eens fterk op het uitkiezen eener leegerplaats toe, maar benevens de Ongrieken met groot geweld voortrukkende, waanden zy de ftad door hun gefchreeuw alleen meester te zullen worden, en dat dit een roemruchtig meesterftuk voor hun zoude zyn. De Strateners hun vast ziende naderen, en denkende, dat, zo zy deeze afzonderlyk overwonnen, de Grieken niet met zo veel moeds op hun zouden los komen, belaagen hun buiten de ftad van alle kanten. Toen zy reeds dicht by gekomen waren, vielen zy hun, te gelyk uit de ftad -en de hinderlaagen uitberstende, op het

lyf. Door de schrik benard, lieten veele Chaoners 't leeven. De Ongrieken ziende dat de Chaoners het opgaven, bleeven ook niet lang, maar koozen dra het haazepad. In geen van beide Grickfche leegerplaatzen hoorde men iets van dit gevegt, om dat zy zeer ver voortgerukt waren, ook veronderftelde men, dat zy dit gedaan hadden om de beste leegerplaats te bekomen; de Ongrieken intusfchen hals over hoofd voortvlugtende, kwamen welhaast by hun, en de leegerplaats by die der Grieken nederflaande, hielden zy rustdag. De Stratensers hadden midlerwyl, om dat de Akarnaners tot nog toe geen hulp gezonden hadden, geen lust om handgemeen te raaken, maar hoopten den vyand, van verre beflingerende, in verlegenheid te brengen, want zonder zwaargewapende manfchap, waar in de Akarnaners zeer fterk gerekend worden, durfden zy zich niet verroeren.

In de nacht begaf Knemus zich fchielyk met het leeger by de rivier Anapus, tachtig ftad dien van de ftad Stratus, en verzamelde volgens onderlinge overeenkomst de gefneuvelden 's anderen daags. Hier op begaf hy zich naar de Oeniaden, die zich uit vriendschap by hem gevoegd hadden, voor dat de Akarnanifche
hulp-

hulpbenden op kwamen zetten, van daar vertrok ieder naar huis, en de Stratensers richtten een zegeteeken over den slag met de Ongrïeken op.

De vloot, die Knemus van Korinthen en de andere Bondgenooten uit de Kriseïsche Zeeboezem moest krygen, om te beletten dat de Akarnaners van de zee kust de anderen hielpen, verscheen niet, maar was op den zelfden dag van het gevegt by Stratus, in de noodzaakelykheid om tegen Phormio en de twintig Atheensche schepen, die by Naupactus de wacht hielden, een slag te waagen. Want Phormio hield hen, onder de kust langs loopende, in het oog, om ze, den zeeboezem uitgezeild, op de ruimte aan te tasten. De Korinthers en de Bondgenooten, eer tot een Land- dan Zeegevegt uitgerust, zetten koers naar Akarnanien : geene de minste gedagten hebbende dat de Atheners met twintig schepen hunne vloot, zevenenveertig zeilen sterk, zouden durven aantasten, Onder het land langs geloopt, en by Patre, eene stad van Achaïen, om naar Akarnanien over te loopen, gewend zynde, zagen zy de Atheners wel dra uit Chalcis en de rivier de Evenus op hun aanhouden, (want zy wisten reeds dat zy hier 's nachts ten anker gekomen

waren,) en moesten dus midden in de straat een zeeslag waagen. De Overste van ieder stad, maakte zich ter slag gereed. De Oversten der Korinthers waren Machon, Isokrates en Agatharchidas. De Peloponnesers schikten de Linie, maakende eene ronde kring zo groot als mogelyk ware, en om den vyand het doorbooren te beletten, lagen zy met de voorstevan naar buiten; de kleine vaartuigen die zy hadden, plaatzen zy binnen in, gelyk ook vyfsterke zeilers, om zeer schielyk uitzeilende, by de hand te kunnen zyn, zo de vyaud eene aanval ondernam.

De Atheners op een regte Linie geschaard, zeilden rondom hun heen, om ze dus dicht in een te dringen, houdende tevens zo kort aan hun langs, als of zy den aanval zo wilden beginnen: doch Phormio had hun gewaarschuwden vyand niet aan te tasten voor dat hy het teeken gaf, want hy voorzag dat zy hunnen rang, gelyk in een landgevegt, niet kunnende houden, de schepen zich onderling op het lyf zouden komen, en de kleine vaartuigen dezelven in de war brengen. Ook was hy van voorneemens, zo dra de wind uit den zeeboezem begon op te wakkeren, gelyk hy daar doorgaans met den dag doet, en in welke ver-

wag-

wagting hy den vyand rondzeilde, hem geen enkel oogenblik met rust te laten: hebbende zyns oordeels dan de schoonste gelegenheid om door het beter zeilen zyner fchepen, denzelven aan te tasten zo hy maar wilde. Als de wind begon te wakkeren, raakten de fchepen, door de koelte en door de kleine vaartuigen beide belemmerd, in de war, de-een dreef den ander op het lyf, bezig zynde om de aandryvende met haaken af te keeren, hadden zy werks genoeg om fchadeloos te blyven, en konden door het gefchreeuw en gevlock niets van het geen hun geboden of geraaden wierd verftaan: Wegens hunne onkunde konden zy in deeze geringe flag van water de riemen niet eens gebruiken, en de fchepen luisterden dus niet meer naar 't roer. Op dit gelegen oogenblik geeft hy het teeken ten aanval, en de Atheners booren eerst een Bevelhebbers fchip in den grond, en vernielen vervolgens de overigen, zo als zy 'er by kwamen. Niemand was in deeze groote verwarring op verdediging bedacht, maar ieder zocht het naar Patre en Dyme van Achaïen door de vlugt te ontkomen. De Atheners hen najaagende, namen twaalf fchepen, doodden de meeste manschap, en hielden naar Molycreum af. Na dat zy op

R 5

de

de Kaap Rhium een zegeteeken opgericht, en een ſchip aan Neptunus toegewyd hadden, zeilen zy naar Naupactus te rug. De Peloponneſers zyn ook met de ſchepen, die zy nog over hadden, naar Cyllene, het Dok der Eleërs, gezeild, werwaards Knemus met de Leucadiſche ſchepen, die zich met deeze hadden moeten vereenigen, na het gevegt by Stratus voorgevallen, zich ook begaf.

De Lacedemoners zenden aan Knemus, Timokrates, Braſidas en Lykophron toe, van wier raad hy zich op zee zoude bedienen, met bevel om zich tot eene tweede Zeeſlag wat beter uit te ruſten, en niet voor eenige weinige ſchepen de zee te ruimen; want deeze ſlag, als zynde de eerſte die zy waagden, ſcheen geheel buiten hunne rekening uitgevallen te zyn, en dat de ſchuld hier van niet zo zeer in de zwakheid hunner vloot, als in een lafhartig gedrag te zoeken ware: op hem gebeeten, zonden zy hem deeze toe, ſtellende de langduurige ondervinding en de hier door verkreegen kundigheid der Atheners, met hunne zeer korte oeffening gelyk. Deeze by Knemus gekomen zynde, leggen ieder ſtad weder andere ſchepen op, en maaken de reeds onderhebbende tot eene Zeeſlag klaar. Phormio zend ook tyding van

van hunne toerusting en van den slag, dien hy gewonnen had, naar Athene, met verzoek om hem op het allerspoedigste zo veel schepen als zy maar konden, toe te zenden, dewyl hy dagelyks hoop had op een Zeegevegt: zy zenden twintig schepen voor hem af, doch geeven aan dezelve bevel om eerst nog Kreta aan te doen, want Nicias de Kretenser van Gortynien hun Gastvriend, bewoog hen om eene togt naar Cydonien te doen, zeggende dat zy hetzelfde thans vyandig gemaklyk meester zouden worden. Dit ried hy de Atheners aan, om den Polychniten, nabuuren der Cydoniaten, dienst te doen; aanstonds hier op zeilen deeze schepen naar Kreta, en de Atheners verwoesten benevens de Polychniten, der Cydoniaten land. Hier bragten zy, om de wind en het onvaarbaar weer opgehouden, veel tyds door.

De Peloponnesers, die te Cyllene waren, staken op denzelfen tyd, dat de Atheners by Kreta opgehouden wierden, zich tot eene zee-slag klaar gemaakt hebbende, in zee, en gingen naar Panormus in Achaïen onder zeil, alwaar de troepen der Peloponnesers hun overland te hulp gekomen waren: Phormio naar de Kaap Rhium in Molycrien gestevend, lag buiten dezelve met twintig schepen, die hy in
den

den slag gebruikt had, geankerd. Dit Rhium is der Atheners vriend, maar het ander van dien naam is in Peloponnesus hier vlak tegen over gelegen; tusfchen beiden loopt de zee ter breedte van ongeveer zeven ftadien door, en dit is de mond van den Krifeëfchen Zeeboezem. Na dat de Atheners daar gezien waren, gingen de Peloponnesers by het Achaïfche Rhium, niet ver van Panormus, waar hunne landmacht lag, met zevenenzeventig fchepen ten anker, en bleeven dus tegen over elkander, eene zeeflag, waar toe zy klaar waren, in den zin hebbende, zes of zeven dagen leggen; voornamelyk om deeze reden, de Peloponnesers, door hun voorig verlies afgefchrikt, wilden buiten de Kaap niet op ruimte komen, en de Atheners waren van gedachten, dat de slag, zo zy de engte inzeilden, tot voordeel van den vyand uit zoude vallen. Knemus, Brasidas en de andere Overften der Peloponnesers, verlangende dat de slag binnen kort voorviel, eer de vyand andere fchepen van Athene kreeg, riep en alle de foldaaten byeen, en ziende dat de meesten door het voorig verlies beneepen, op het gevegt niet zeer heet waren, fpraken zy hun op deeze wyze moed in 't lyf.

„ Zo de voorleeden ftryd iemand Uwer voor

„ den

„ den toekomenden schrikachtig maakt, zo
 „ rust zyn schrik op losse gronden. Wy wa-
 „ ren, zo als Gy weet, minder wel toegerust,
 „ en waren eer om eene slag te land dan ter
 „ zee te waagen onder zeil gegaan: ja zelfs
 „ zyn veele dingen ons enkel by geval te-
 „ gengelopen, en van den anderen kant bragt
 „ ons de onkunde, als zynde op zee voor de
 „ eerstemaal slaags, geene geringe schade toe;
 „ zo dat wy door onze blooheid niet den slag
 „ verlooren. Het betaamt niet dat iemand,
 „ die niet door macht overwonnen is, maar
 „ reden van zyn verlies kan bybrengen, door
 „ een enkele tegenstribbeling moedloos word,
 „ maar hy denke, dat de menschen door toe-
 „ vallige zaaken wel eens misleid worden,
 „ maar zo zy moed hebben, in hunne ziel ech-
 „ ter altyd dapper, en door geen voorwend-
 „ zel van gebrek aan ondervinding, ergens in
 „ lafhartig zyn. Gy hebt in stoutmoedigheid
 „ meer voor dan Gy in ondervinding ten ach-
 „ ter zyt. De bekwaamheid der vyanden, waar
 „ voor Gy het meeste vreest, zo dezelve waar-
 „ lyk met dapperheid gepaard is, zal in 't bran-
 „ den der gevaaren indachtig zyn om het geen
 „ zy leerde uit te voeren, maar zonder dap-
 „ perheid is geene kunst tegen het gevaar be-
 „ stand,

„ stand, want de vrees belemmert het geheu-
 „ gen, en wetenschap zonder moed is van
 „ geen het minste nut: Stelt dan Uwe groo-
 „ tere stoutmoedigheid, tegen hunne meerdere
 „ ondervinding over: Bant Uwen schrik om
 „ het vorig verlies opgevat hier mede uit,
 „ dat U dit niet toegerust gebeurde. Hier
 „ kooft nog by, dat Gy met meerder sche-
 „ pen, en in tegenwoordigheid Uwer zwaar-
 „ gewapende manschap, digt by huis op zee
 „ zult slaan, en doorgaans behouden de meeste
 „ in getal en de best toegeruste de overhand.
 „ Dus dan vinden wy in 't geheel geen re-
 „ den, waarom wy de nederlaag zullen kry-
 „ gen, en de voorige misflagen strekken ons
 „ thans zelfs eene leering. Dat dan ieder, het
 „ zy Stuurman, het zy Matroos, zyn plicht
 „ met moed waarneeme, en de hem aange-
 „ weezen plaats niet verlaate. Wy zullen ons
 „ niet minder dan de voorige Bevelhebbers
 „ klaar maaken om den vyand aan te tasten,
 „ en niemand gelegenheid geeven om lafhartig
 „ te zyn. Wil iemand zich laf gedraagen, hy
 „ zal de verdiende straffe niet ontgaan, dewyl
 „ de Helden met belooningen die der Dapper-
 „ heid eigen zyn, vereerd zullen worden.”

Dus maanden de Overste de Peloponnesers
aan.

aan. Phormio vreezende dat de moed zyner Soldaaten zoude verflaauwen, voornamelyk daar hy wist dat zy in hunne byeenkomsten voor de menigte der fchepen vrees betoonden, vond goed hen byeen te roepen, en in de tegenwoordige omftandigheden door aanmaaning en een hart onder den riem te fteeken, want hy had hun van te vooren altyd gezegd en de gemoederen bereid om den aanval eener macht, hoe groot dezelve mogt zyn, manmoedig tegen te ftaan, ook hadden de Soldaaten zich lang in het hoofd gezet, dat een Athenner nooit voor de macht der Peloponnefers, al was zy nog zo groot, moest wyken: doch ziende dat zy door het gezigt zelve van den vyand den moed verlooren, wilde hy ze nog eens aanmaanen om maar wel gemoedigt te zyn, ten dien einde riep hy ze byeen, en fprak in deezer voegen:

„ Ik roep U byeen, ô Krygsmannen, om
 „ dat ik bemerk dat de menigte van vyanden
 „ U vervaart, en van gedachten ben, dat men
 „ in omftandigheden daar geen gevaar is, den
 „ moed niet behoort te verliezen. Deeze heb-
 „ ben, om dat zy reeds van te vooren over-
 „ wonnen en in hun eigen oogen niet tegen
 „ ons beftand zyn, eene menigte fchepen en
 „ eene

„ eene veele grooter krygstoerustinge klaar
 „ gemaakt, vervolgens, en hierom trekken zy
 „ ons met vertrouwen tegen, als of zy de
 „ dapperheid alleen bezaten, verlaaten zy zich
 „ nergens anders op, dan op hunne kundigheid
 „ in den oorlog te land, waar door zy veelal
 „ de zaaken wel uitvoerende, op zee hetzelfde
 „ waanen. Doch zyn zy kundiger te land, op
 „ zee winnen wy het ver. In dapperheid heb-
 „ ben zy niets voor, en ieder is, in zaaken
 „ daar hy kundigt in is, ook stoutmoedigt :
 „ De Lacedemoners, over hunne Bondgenoo-
 „ ten heerschende, brengen veelen deezer, en
 „ dit om hun eigen roem alleen, tegen der-
 „ zelve zin in 't gevaar, want van te vooren
 „ zo volkomen geslagen, zouden zy voor de
 „ tweedemaal geen zeeflag wagen, weest dan
 „ voor deezer moed in 't minst niet bang, Gy
 „ jaagt hun een veel grooter en gegronder
 „ vrees op 't lyf, zo wel door Uwe voorige
 „ overwinning, als om dat zy wel begrypen
 „ dat Gy, zonder het voorneemen om iets
 „ groots uit te voeren, hun geen weerstand
 „ bieden zult: want vyanden in getal grooter,
 „ gelyk deeze, steunen gewoonlyk meer op
 „ hunne kragten dan op overleg. Doch die
 „ veel geringer in macht en tevens niet ge-
 „ „ dwon-

„ dwongen is, durft door zyn doorzigt en
 „ overleg beveiligd, den vyand tegengaan:
 „ Dit bemerkende, zyn zy voor ons wegens
 „ de onevenredige toerusting meer beducht.
 „ Veele leegers zyn van kleine machten, we-
 „ gens hunne onkunde of zomtyds door ge-
 „ brek aan moed verflagen. Wy hebben geen
 „ van beiden. Ik zal den slag van zelf niet in
 „ den Zeeboezem beginnen, nog naar den-
 „ zelve onder zeil gaan: want ik zie zeer wel
 „ dat de engte voor weinige welbemande en
 „ beter zeilers, tegen veele door onkundige
 „ bestuurde schepen, gantsch niet voordeelig
 „ is: niemand immers is in staat om zo 't be-
 „ hoort van vooren op een vyandlyk schip in
 „ te booren, als hy hetzelfde niet van verre
 „ in 't gezigt heeft: of raakt hy eens in 't
 „ naauw, weder agter uit te komen; ook kan
 „ hy niet door den vyand heen zeilen, en we-
 „ der wenden, zo als de beste zeilers moeten
 „ doen: maar in plaats van met schepen moet
 „ men dan vechten eveneens als op het land,
 „ en dan heeft zeker het grootste getal van
 „ schepen oneindig voor: Doch hier voor zal
 „ ik zo veel mogelyk is zorge draagen; Gy,
 „ houdt U in goede order by Uwe schepen,
 „ en voert de bevelen met gezwindheid uit,

„ vooral daar de vyand niet ver af legt. Denkt
 „ in het gevegt zelve dat het voornamelyk op
 „ de goede order en het zwygen aankoomt,
 „ (want deeze dingen zyn in den krygsdienst
 „ altyd, doch voornamelyk ter zee van 't
 „ grootfte nut.) Slaat den vyand overeenkom-
 „ ftig Uwer voorige daden, dapper af; deeze
 „ groote slag zal U hoop geeven om den Zee-
 „ macht der Peloponnesers voor altyd te fnui-
 „ ken, of de Atheners voor 't verlies der
 „ heerfchappy te zee doen beeven; Ik breng
 „ U nog eens in gedachten, veele deezer zyn
 „ reeds door U overwonnen, en die eens over-
 „ wonnen is, krygt nooit den moed, dien hy
 „ voor het gevaar had, wederom.”

Dus moedigde Phormio de zynen aan. De Peloponnesers, ziende dat de Atheners niet in den Zeeboezem nog op de enge plaatzen op hun aan kwamen zeilen, beslooten om dezelve met of tegen dank in zee te lokken, ten dien einde met de uchtendfchemering in zee gestoken, hielden zy in vier fmaldeelen naar hun eigen land in den Zeeboezem gelegen koers, zynde de rechter vleugel, gelyk zy ook op ftrand hadden gelegen, de voorfte. Op deeze plaatfen zy twintig fchepen van de beste zeilers, op dat, zo Phormio, denkende dat zy naar Naupactus
 zeil.

zeilden, derwaarts tot hulp mogt stevenen, de Atheners den aanval van de schepen die buiten den vleugel waren, niet kunnende ontsnappen, door deeze ingeslooten zouden worden. Phormio (gelyk zy verwachtten) voor de thans verlaaten plaats beducht, gaf zyns ondanks en hals over hoofd last om zich in te scheepen, zo dra hy zag dat zy uitgelopen waren, en liep met zyne schepen langs de kust, dewyl het Mesfenische voetvolk ook ter hulp optrok. De Peloponnesers, ziende dat zy op eene ry de een achter den ander zeilden, onder het land en reeds binnen den boezem waren, (waar na zy meest verlangden,) geeven eensklaps het sein om te wenden, en komen met volle zeilen op de Atheners aan, in hoope om alle schepen te kunnen neemen. Elf schepen, die de voorste waren, ontkwamen den vleugel der Peloponnesers, en koozen de volle zee, de anderen wierden of genomen, of op de kust gejaagd, en vernield: alle Atheners, die het niet ontzwommen, wierden gedood. Sommige ledige schepen namen zy op sleeptouw, en een werd met al het volk veroverd. Sommigen wierden door de Mesfeniers gered, die zich gewapend door het water begaven, de schepen beklommen, en op het dek vechtende, dezelve den

vyand, die ze reeds op sleeptouw had, ont- namen.

Van deezen kant behielden de Peloponnefers de overhand, maar twintig hunner fchepen van den rechter vleugel, jaagden de elf Atheen- fche, die hun ontfnapht het ruime fop gekoo- zen hadden, na. Deeze naar Naupactus ge- vlugt, waren hun, een fchip uitgezonderd, voorgekomen, en hielden zich by den Tempel van Apollo, met de ftevens naar den vyand ge- keerd, ter verdediging klaar, zo hy op de kus- ten hen mogt aantasten. Kort hier op kwamen zy aanzeilen, en hieven als overwinnaars een Zeegelied aan; terwyl een Leucadiſch fchip, veel beter zeiler dan de anderen, jagt maakte op het Atheenfche, dat Naupactus niet had kunnen krygen. Niet ver van hier lag juist een Koopvaarder ten anker, welke het Atheenfche fchip fchielyk rondgezeild midden op den Leu- kader aanhield en hem in den grond boorde; dit buiten gis en verwachting uitgevallen zyn- de, joeg de Peloponnefers eene fchrik op 't lyf, de overwinning huns dunkens reeds be- haald hebbende, vervolgden zy den vyand zonder order, ja zommige fchepen lagen met de riemen binnen slechts te dryven, om de an- deren in te wagten, doende dus iets, het geen
we-

wegens den ophanden zynden aanval der Atheners, in 't geheel niet voegde: Andere het vaarwater niet kundig, waren op de platen geraakt.

De Atheners dit ziende, kreegen nieuwen moed, en te gelyk met het bevel een groot geschreeuw aanheffende, vielen op hun aan. Om de reeds begaane mislagen en de tegenwoordige wanorde, hielden zy het slechts eenen geringen tyd uit, en wierden dra naar Panormus, van waar zy gekomen waren, te rug gejaagt. Op deeze jagt namen de Atheners ses schepen, die het dichtste by hun waren, en hernamen de hunne, welke zy op de kust vernield toen eerst bezig waren om op 't sleep-touw te neemen, de meeste manschap wierd gedood, eenige levendig gevangen genomen. Timokrates de Lacedemoner, die zich op het Leukadische schip, dat dicht by den Koopvaarder in den grond geboord was, bevond, bragt zich zelf om 't leeven, en dreef by de haven van Naupactus aan land. De Atheners richtten by hunne teugkomst op de plaats, van waar zy vertrokken de overwinning behaalden, een Zegeteeken op, verzamelden hunne lyken en de aan strand gespoelde gercedschappen, en gaven volgens onderlinge overeenkomst den

vyand zyne dooden weder. De Peloponnesers hebben ook een Zegeteeken ter plaatse daar zy de schepen vernielden opgericht, en het genomen schip aan Neptunus nevens hetzelve by het Achaïsche Rhium toegeheiligd: Hier op, vreezende dat de Atheners wel haast versterking zouden krygen, gingen zy tegen de nacht alle behalven de Leukadiers, naar den Krifeëschen Zeeboezem en Korinthen onder zeil, ook kwamen in de daad kort na hun vertrek de twintig Atheensche schepen uit Kreta, die Phormio reeds voor den slag had moeten krygen, te Naupactus aan. Hier méde liep de Zomer ten einde.

Voor dat de vloot echter ter scheiding naar de Krifeësche Boezem en Korinthen keerde, vonden Knemus, Brasidas en de overige Oversten der Peloponnesers goed om op de onderrechting der Megarensers, schoon de Winter reeds een aanvang nam, éenen aanslag op de Pireësche haven der Atheners te wagen, deeze lag open en onbewaakt, waarschynlyk, om dat zy in Zeemacht alle andere volken ver te boven gingen. Zy beslooten dan, dat ieder Bootsgezel, zynen riem, kussen en dol medeneemende, zich van Korinthen te land aan de zee kust, tegen over Athene zoude vervoegen,
en

en van daar met alle mogelyke spoed naar Megara vertrekkende, uit hun dok te Nifea veertig fchepen, die daar reeds waren, zouden haalen, en met dezelve op ftaande voet naar Pireum zeilen: want voor dezelve lag geen één erkel Wachtschip, ook was men voor geene overrompeling bevreesd: maar van gedachten dat zy dit nimmer openlyk, zelf niet eens na ryp overleg, zonder dat zy het van te vooren wisten, zouden durven beftaan. Na dit befluit gaan zy aanftonds op reis, en by nacht te Megara gekomen, haalen zy de fchepen uit het Dok, doch voor de grootheid van 't gevaar beducht, gaan zy niet naar Pireëum, gelyk hun voornemen geweest was, (ook zegt men dat de wind hier toe niet diende,) maar naar de Kaap van Salamis, aan de kant van Megara gelegen, onder zeil. (hier was eene fterkte en drie Wachtschepen, om de uit en invaart voor Megara te beletten.) Hier tasten zy de fterkte aan, voerden de ledige Galeijen weg, en het overige in Salamis onverhoeds op het lyf gevallen, richtten fterke verwoestingen aan.

Te Athene zag men wel dra de vuuren die de aankomst des vyands te kennen gaven, en de verflagenheid was grooter dan zy in deezen oorlog ooit geweest is, die uit de ftad meen-

den dat de vyand reeds binnen de haven genderd was, die van de haven, dat Salamis reeds ingenomen zynde, hy wel haast op hun zoude los komen, gelyk ook gemaklyk had kunnen gebeuren, hadden zy flechts den wind gunstig, en zelf wat minder lust tot talmen gehad. De Atheners alle zonder onderscheid de schepen uithaalende, zich hals over hoofd en met groot geraas aan boord begeevende, zeilden Salamis met het aanbreeken van den dag te hulp, doch lieten het voetvolk ter bezetting van de haven te huis. De Peloponnesers dit merkende, liepen het grootste gedeelte van Salamis af, namen veel volks en groote buit, benevens de drie schepen die by 't Kasteel Budorus lagen, en staken in alleryl weder naar Nisea over; ook waren zy van den anderen kant niet gerust, om dat hunne schepen, in lang niet te water geweest zynde, zeer lek waren: Na hunne komst te Megara, gingen zy over land naar Korinthen, en de Atheners den vyand te Salamis niet meer vindende, ook weder naar huis te rug; en zedert dien tyd hebben zy de Pireësche haven, zo door ze te fluiten, als door andere voorzorgen, beter bewaakt.

Omtrent deezen tyd, namelyk het begin van den Winter, heeft Sitalces de Odryseër Teres
 Zoon,

zoon, der Traken Koning, eene togt tegen Perdikkas, Alexanders zoon, der Macedonen Koning, en tegen de Chalcidensers in Thracien klaar gemaakt, en dit om twee beloften, waar van hy de eene wilde invorderen, en de andere voldoen. Want Perdikkas had de belofte aan hem, zo Sitalces de Atheners, die hem in het eerst den oorlog aandeden, met hem verzoende, en zynen Broeder Philippus, met wien hy in onmin was, niet op den throon hielp, gedaan, niet gehouden. En zelf had hy aan de Atheners, zo zy een verbond met hem slootten, beloofd een einde aan de Chalcidische onlusten in Thracien te zullen maaken. Om deeze beide redenen trok hy uit, en bragt Amyntas Philippus zoon, benevens de Gezanten der Atheners, hier over by hem gekomen, en den Oversten Agnon, naar het Macedoonsche Ryk. Want de Atheners moesten met schepen en een zeer groot leger tegen de Chalcidensers in gereedheid zyn.

Van de Odryfiers beginnende, ontbood hy eerst de Thraciens, tusfchen de bergen Hemus en Rhodope woonende, en waar over hy tot aan de Zwarte Zee en de Hellespont heerschte, op, vervolgens de Geten, die over den Hemus, en de andere ftrecken aan deeze zyde

van den Ister, meest na den kant van de Zwarte Zee gelegen, bewoonen. Deeze Geten, nabuuren van Scythien, hebben ook dezelve wapenrustinge, en zyn allen Boogschutters te paard. Hy ontbied ook van de bergen veele Thraciers, die gewoon zyn naar eigen wetten te leeven, en altyd met zydgeweer te gaan, deeze worden *Dioi* genoemd, en woonen meest op de Rhodope: zommigen betaalde hy foldy, doch andere dienden als vrywilligers: De Agreanen, Leërs en andere Peoniers, van zyn gebied, liet hy ook niet achter. Deeze lagen op de grenzen van zyn gebied, tot aan de Graën, Leësche Peoniers en de rivier de Strymon, die uit den berg Scomius ontspringende, deezer landen doorloopt, toe, alwaar zyn gebied een einde neemt, aan de eene zyde by de Peoners, die naar eigen wetten leeven, aan de andere met de Treriers en Tilateërs, ophoudende by de Triballiers, die ook onafhangelyk zyn. Deeze benoorden de Scomius woonende, strekken zich westwaards aan tot de rivier de Oseius uit, die in dezelfde bergen als de Nestus en Heber ontstaat. Dit gebergte is zeer groot, onbewoond, en met de Rhodope verëend.

Het gebied der Odryfiers strekt zich van de
stad

stad Abdera, langs zee tot aan dat gedeelte van de Zwarte, alwaar de Ister zich ontloost, uit: Deeze kust kan op 't schieelykste met een ligt vaartuig in vier dagen en vier nagten, zo men altyd eene gunstige wind heeft, rondgezeild worden; doch te voet heeft een vaardig ganger van Abdera tot den Ister elf dagen werk; dit was haare uitgestrektheid aan de zee kant: Maar midden door het land, van Byzantien tot de Leëers en de Strymon, (want dit is het verste end,) heeft een goed ganger dertien dagen nodig. De opkomsten uit de landen der Ongrieken en de Grieksche steden die aan Seuthes behoorden, (want deeze na Sitalces aan de regeering komende, had dezelve sterk vermeerderd,) waren goud en zilver te zamen, ter waarde van ongeveer veertig talenten, boven deeze wierden hem nog geschenken van goud en zilver van geen minder waarde opgebracht, benevens veel geweeven stoffen; lywaat en wolle, en andere goederen, niet alleen aan hem, maar zelf aan alle vermogende en aanzienlyke Odryfiers, want zy hebben eene wet met die der Perfen en der andere Thraciers strydig, om namelyk liever te ontvangen dan te geeven, het was grooter schande iemand iets te weigeren, dan geweigerd te worden: deeze werd ech-

echter niet zelden al te heerschzugtig gebruikt: want zonder geschenken te geeven konde men niets doen: en dus wierd de macht van dit gebied oneindig groot, want in geld en andere leevensgemakken was het van alle die in Europa tusfchen den Ionifchen Zeeboezem en de Zwarte Zee zyn, voorzeker het grootfte; doch in oorlogsdapperheid en benden was het den Scythen ver ten achter; tegen deezen kan geen Volk in Europa niet alleen, op, maar zelf is in Afien niemand één tegen één in staat, om den Scythen zo zy 't eens zyn, wederftand te bieden: ook is niemand in overleg en fchrandtheid om het geen tot het leeven vereischt word, te verkrygen, hun's gelyk.

Sitalces over een zo uitgestrekt land heerschende, rustte een leeger uit, en ging na dat alles in gereedheid was, naar Macedonien op marsch, trekkende eerst door zyn gebied, vervolgens over Cercine, een onbewoond gebergte, tusfchen de Sinters en Peoners, langs eenen weg, die hy van te vooren in den oorlog tegen de Peoners daar gelegd had; deeze berg van Odryfien overtrekkende, hielden zy de Peoners aan de rechter, de Sinters en Maeders aan de flinkerhand: deezen achter den rug hebbende, kwamen zy by Doberus, eene Peo-
ni-

nifche ftad; op zynen weg ging niemand van zyn leeger, dan door ziekte, verlooren, maar integendeel groeide hetzelve dagelyks aan; want veele Thraciers, volgens eigen wetten leevende, kwamen, op buit verhit, van zelfs by hem, zo dat zyn leeger in 't geheel niet minder dan honderd en vyftigduizend man uitmaakte; het grootfte deel was voetvolk, en eenderde ongeveer te paard, waar van het meeste Odryfiers en Geten waren. Onder het voetvolk waren de Zabeldraagers van de Rhodope afkomstig, en die naar eigen wetten leefden, de dapperfte. De andere benden, om haare menigte verfchriklyk en ondereengemengd, volgden hier op.

By Doberus dan verzameld, maakten zy zich klaar om van boven eenen inval in het aan zee gelegen Macedonien, waar over Perdikkas regeerde, te doen. In de hoogte wonen wel de Lynceften, Elemioten en andere volken, bondgenooten en onderhoorige der Macedoniers, maar die echter een gebied op zich zelf hebben. Het tegenwoordig aan de zee gelegen Macedonien bezaten Alexander, Perdikkas Vader, en zyne Voorzaten de Temeniden, in oude tyden uit Argos afkomstig allereerst, en de Pieriers, met de wapenen uit Pierien. (Dee-

ze hebben naderhand onder de Pangeus, Phragos, over de Strymon gelegen, en nog andere steden bewoond, van waar die streek lands, welke onder den berg Pangeus legt, nu nog den Pierischen Zeeboezem genoemd word,) en de Bottieërs, die thans aan de Chalcidensers grenzen, uit Bottiea verdreeven hebbende, voerden zy daar 't bewind, ja zelfs hadden zy nog by de rivier de Axios, eene smalle streek van Peonien, die van boven af naar Pelle en de Zee liep, in eigendom: aan den overkant van de rivier behoorde hun het thans genoemde Mygdonien, de Edoners verjaagt hebbende, tot aan de Strymon toe; ook joegen zy de Eorders uit het thans geheeten Eordien, (waar van de meeste omkwamen en eenige weinigen zich by Phufca neerzetterden,) en de Almopen uit Almopien uit. Ook wierden deeze Macedoners van verscheide volken, die zy nog hebben, meester, als Anthemus, Grestonien, Bifaltien en een groot gedeelte het welk sedert aan de Macedoners behoorde. Over dit alles te zamen Macedonien geheeten, voerde Perdikkas, Alexanders zoon, toen Sitalces hem tegentrok, het bewind.

De Macedoners, onmachtig om zich tegen zo een sterk leger te verdedigen, begeeven zich

zich

zich naar de sterke plaatzen en verschansingen in hun land, doch de laatste waren weinig in getal: want die men thans hier vind heeft Archelaus Perdikkas, naderhand aan de regeering gekomen zynde, opgeworpen, ook heeft hy de rechte wegen gelegd, en alle andere dingen tot den oorlog betrekkelijk, als paarden, wapenen en de andere toerustingen, beter dan de acht andere Koningen die voor hem regeerden, in order gebragt. Het Thracische leeger wierp zich eerst in het gebied dat weleer aan Philippus behoorde, nam Idomene stormenderhand, Gortynien, Atalanten en andere steden by verdrag in, die zich voornamelyk uit vriendschap voor Amyntas Philippus zoon, daar tegenwoordig, overgaven. Europe, schoon belegerd, konden zy niet vermeesteren. Vervolgens rukten zy verder in Macedonien, laattende Pella en Cyrrihus aan de linkerhand leggen, op. Maar niet tot aan Bottien en Pierien, beneden deeze gelegen, voorttrekkende, hielden zy zich met het verwoesten van Mygdonien, Grestonien en Anthemus op. De Macedoners dachten niet eens om zich met hun volk te verweeren, maar van hunne midde-landsche bondgenooten ruitery ontboden hebbende, vielen, toen het hun goed dacht, met wei-

weinig in getal op een machtig Thracisch leeger aan, waar zy ook invielen, was niet één tegen die ruitery, dapper en tevens wel geharnast, bestand; maar van de menigte ingeslooten, liepen zy hier door het allergrootst gevaar. Ziende dus dat zy zonder gevaar een sterker leeger geen weerstand konden bieden, hielden zy zich eindelyk stil.

Midlerwyl gaf Sitalces eene verklaring aan Perdikkas, waarom hy deeze togt begonnen had, over: en dewyl de Atheners, niet denkende dat hy daar zoude komen, met de schepen niet tegenwoordig waren, hem evenwel geschenken en gezanten gezonden hadden, zend hy een gedeelte zyner troepen tegen de Chalcidensers en Bottieërs af. Hun binnen de muuren opgeslooten hebbende, liep hy het land plat. Terwyl hy zich in deeze streek geleegert hield, maakten de zuidwaarts woonende Thesfaliërs, de Magneten en al wat denzelven onderhoorig was, ja zelf de Grieken tot aan Thermopylen toe, bevreesd, dat dit leeger in hun land kwame, zich ter oorlog klaar. Alle de Thraciers die noordlyk aan over de Strymon woonden, de Pancërs, Odomanten, Droërs en Derseërs, allen naar eigen wetten leevende, kreegen geen minder schrik op 't lyf. Zelfs
ging

ging onder de Gricken, vyanden van de Atheners, een gerugt, als of hy door hun verdrag bewogen in hun land zoude vallen: Zich intusfchen in Chalcis, Bottien en Macedonien op houdende, richtte hy hier veele verwoestingen aan. Maar toen hy niets, waarom hy deez en inval deed, verrichtte, zyn leeger door gebrek aan koorn en door de koude veel ongemaks te lyden had, liet hy zich door Seuthes Sparadokus zoon, zynen oomzegger, na hem den eersten in vermogen, overhaalen, om hals over hoofd af te trekken. Perdikkas had deez en Seuthes, door hem zyne Zuster ter vrouwe en daar en boven nog veel gelds te beloo ven, op zyne zyde weeten te krygen. Sitalces dan door hem bewogen, brak fchielyk met zyn leeger op, na dertig volle dagen, waar van acht by de Chalcidenfers, hier vertoefd te hebben. Naderhand gaf Perdikkas volgens belofte zyne Zuster Stratonice aan Seuthes ten huwelyk, en dus liep de togt van Sitalces ten einde.

De Atheners die te Naupactus waren, hebben deezen Winter, toen de Peloponnefifche vloot gefcheiden was, onder geleide van Phormio, eenen togt tegen Astakus ondernomen, hier geland, drongen zy tot in het binnenfte

T

van

van Akarnanien, met vierhonderd zwaargewapenden van de fchepen en even veel Mesfeniers, door, wierpen allen, aan wier trouwe zy maar twyffelden uit Stratus, Koron en de andere fteden, en Cynes Theolytes zoon naar Koron te rug gebragt hebbende, keerden zy naar hunne fchepen te rug; want de Oeniaden, de eenigften die van de Akarnaners Athene altyd vyandig waren, fcheen het onmogelyk gedurende den Winter den oorlog aan te doen. Want de rivier de Achelous uit den berg Pindus door Dolopien, de Agraers, Amphilochiers en de Akarnanifche velden loopende, valt tufchen Stratus en Oeniade in zee, en maakt de omleggende landen moerig en voor een leeger in den Wintertyd ongenaakbaar. Ook leggen verfcheiden Echinadifche Eilanden tegen over Oeniade, dicht by den mond der rivier, waarom zy, als zynde zeer groot, altyd verftoppingen en verfcheide eilanden tot vast land maakt, en het ftaat te denken dat zy binnen kort allen hetzelve lot zullen hebben: want de rivier heeft eene groote, fterke en troebele froom, de eilanden zyn menigvuldig, en raaken door het nedergezette flik, dat niet uitgehaald kan worden, aan elkander vast, voornamelyk daar zy de eene hier, de andere daar, en niet

in eene richting gelegen, den stroom den vryen doortogt naar zee beletten: zy zyn thans klein en onbewoond. Men verhaalt ook dat Apollo in zyn antwoord aan Alkmeon, Amphraraus zoon, na het dooden zyner Moeder, in zyn antwoord op dit land zinspeelde, hem voorzeggende, niet eer van zyne schrikkelyke vervolgingen verlost te zullen zyn, dan hy eene plaats ter wooning in een land gevonden had, dat, ten tyde zyner Moedermoord, nog niet onder de zon gezien, ja niet eens nog land was, als zynde de geheele aarde van hem bezoeld. Ten einde raads, zo men verhaalt, liet hy eindelyk zyne gedachten vallen op deeze verstoppingen van den Achelous, oordeelende dat deeze tot lyfsberging geschikt, federd de moord zyner Moeder, wel hadden kunnen ontstaan, dewyl hy reeds lang omgezworven had. Zich dan in de plaatzen rondsom Oeniade ter wooning nedergezet hebbende, regeerde hy daar, en gaf van zynen zoon Akarnan, den toenaam aan deeze strek. Dit is het geen wy van Alkmeon weten.

De Atheners die, benevens Phormio, van Akarnanien vertrokken, te Naupactus aangekomen waren, gaan met het Voorjaar naar Athene onder zeil. Zy stelden de gemaakte

292 THUCYDIDES. TWEEDE BOEK.

krygsgevangen, man tegen man uitgewisfeld, op vrye voeten, en namen de veroverde fchepen mede. Hier mede nam deeze Winter en het derde Jaar van den oorlog door Thucydides befchreeven, een einde.

THUCYDIDES

O V E R

D E N O O R L O G

D E R

P E L O P O N N E S E R S

E N

A T H E N E R S.

D E R D E B O E K.

Toen de Zomer in het Land en het Koorn ryp was, deeden de Peloponnesers en hunne Bondgenooten, wederom eenen togt naar 't Atheensche land, onder geleide van Archidamus Zeuxidamus zoon, der Lacedemonen Koning, en liepen, na het nederflaan van hun leeger, de landeryen af. De ruitery der Atheners rukte ook volgens gewoonte, op den vyand, zo hy te rug week, in, belettende dus de ligtgewapende benden om verder van de andere voortgetrokken, dicht by de stad kwaad te doen. Hier zo lang zy koorn hadden vertoe-

vende, trok het leeger af, en scheidde ieder naar zyne stad.

Na den inval der Peloponnefers is Lesbus behalven Methymna terstond van de Atheners afgefallen; reeds voor den oorlog hier toe gegengen, hadden zy dit niet kunnen ten uitvoer brengen, om dat de Lacedemoners hun weigerden aan te neemen, maar thans door de nood gedwongen, doen zy den afval eerder dan zy zelve dachten, want zy hadden beslooten zo lang te wachten tot dat de haven versterkt, de muuren gebouwd, de schepen getimmerd, en alles het geen uit Pontus moest komen en ontboden was, als Boogschutters en koorn, daar waren. De Tenediers, de Methymneërs, die het met hun niet eens waren, en zelfs zommige Mityleners, die om de partytschap met de Atheners in eene byzondere gastvriendschap stonden, geeven de stad kennis, dat de Lesbiers door de Mityleners genoodzaakt wierden binnen Mitylene te komen woonen, dat 'er allerlei krygstoerusting met de Lacedemoners en Beotiers, als van hetzelfde volk afkomstig, tot eenen afval, in gereedheid gebragt wierd, en Lesbus, zo niemand hun voorkwam, wel zoude kunnen verloren worden.

De Atheners (want zy hadden door de ziek-

te en rampen van den nieuwen oorlog, die thans op het hevigst was, veel geleden,) denkende dat het geene kleine zaak was, Lesbos van eene vloot en sterke macht voorzien, tot vyand te hebben, sloegen in het eerst aan deeze betigtingen geen geloove, en wel voornamelyk om dat zy het niet gaarne bewaarheid zagen, maar welhaast bevreesd om dat de afgevaardigden de Mityleners noch tot het nalaaten van den dwang der inwooninge, noch van de andere krygstoerusting konden bewegen, beflooten zy om ze voor te komen: Ten dien einde zonden zy op staande voet derwaarts veertig schepen, die naar de kusten van Peloponnesus bestemd, onder bevel van Kleippides Dinias zoon, benevens twee andere Bevelhebbers, zeilree lagen: want men had hun laten weten dat 'er buiten de stad een feest ter eere van Apollo op handen was, ter viering van het welk de meeste Mityleners zouden vertrekken, het geen hoop gaf om ze dus onverhoeds te kunnen overrompelen. Zo deeze onderneming gelukte, was het wel; zo niet, dan moesten zy aan de Mityleners zeggen, de schepen over te geeven en de muuren af te breeken; en in geval van weigering, hun den oorlog aan te doen: met deeze orders voorzien

staken zy in zee. Midlerwyl hielden de Atheners de tien Galeijen, volgens het verbond hun van de Mityleners te hulp gezonden, daar, en de manschap in hechtenisfe, doch één van deezē ontsnapte, en ging naar Eubea, verder te voet naar Gerestus, alwaar hy met een Koopvaarder voorspoedig oversteekende, drie dagen na zyn vertrek van Athene, den Mityleners van de aankomst der schepen tyding bragt: zy vertrokken niet naar Maloës, maar bezetten de andere kanten van de haven en muuren, die maar half af waren, met wacht.

De Atheners kwamen kort hier op met hunne schepen, en de Bevelhebbers gaven, alles bezichtig hebbende, hunne orders over; doch de Mityleners hier niet na luisterende, begon den zy wel dra den oorlog. De Mityleners, dus onuitgerust en in de noodzaaklykheid gebragt om onverhoeds te oorlogen, zeilden met zommige schepen even buiten de haven als of zy eene slag wilden wagen: Van de Atheensche schepen nagejaagd, zyn zy met de Oversten in onderhandeling getreden, om, ware het mogelyk, volgens een aanneemlyke voorwaarde, de Atheners hier van daan te krygen. De voorwaarden wierden aangenomen, uit vreeze dat zy ook niet in staat zouden zyn geheel

heel Lesbus te beoorlogen. Eene stilstand van wapenen getroffen zynde, zenden de Mityleners, zommigen, onder deezen één der aanbengers, die reeds berouw had, naar Athene, om te verzoeken dat, daar zy niets nieuws in den zin hadden, de Atheensche schepen hunne kusten verlieten. Op denzelven tyd vaardigen zy ook met eene Galei Gezanten naar Lacedemon, buiten weeten der Atheensche vloot, die benoorden de stad by Malea lag, af: want zy hadden in het minste geen hoop dat het met de Atheensche gelukken zoude. Deeze na eene ongelukkige reis te Lacedemon aangekomen, treeden over het stuk van hulp in onderhandeling.

De Gezanten van Athene onverrigter zaake te rug gekomen zynde, maakten de Mityleners en geheel Lesbus behalven Methymna zich ter oorlog klaar. Deeze hadden benevens de Imbriers, Lemniers en eenige andere Bondgenooten de Atheners bygestaan; doch thans deden de Mityleners met alle hunne benden eenen uitval op der Athenen leegerplaats. De Mityleners, schoon in den slag niet overwonnen, durfden evenwel de nagt niet dicht by de Atheners doorbrengen, maar zich zelve wantrouwende, weeken zy in de stad te rug. Nader-

hand hielden zy zich ftill, van voorneemen om met de overige krygstoerusting, en zo 'er eenige hulp uit Peloponncfus kwam, den kans nog eens te wagen. Melas en Hermaeondas, de een van Lacedemon, de andere van Theben reeds voor den afval derwaarts gezonden, liepen na het gevegt weder in de haven, om dat zy zagen dat het onmogelyk ware de Atheners voor te komen, deeze rieden hun aan eene andere Galei en Gezanten benevens hun naar Sparta te zenden, gelyk zy deeden.

De Atheners door het ftillhouden der Mityleners nog meer aangemoedigd, ontbieden hunne Bondgenooten, die ziende dat de Lesbiers zeer zwak waren, fchielyker dan men dagt zich derwaarts begaven. De Zuidkant van de ftad omcingelende, wierpen zy van wederzyden twee leegerplaatzen op en bezettende de beide havens flooten zy de Mityleners geheel uit zee, maar de Landzyde wierd door de Mityleners en de reeds te hulp gefchoten Lesbiers bezet, daar de Atheners buiten hun leegerplaatzen weinig gronds meester waren; doch Malea diende hun tot eene Legplaats voor de fchepen en ter markt. Op deeze wyze wierd 'er by Mitylene geoorloogd.

Omtrent deezen zelve Zomertyd hebben de
Athe-

Atheners dertig ſchepen, onder bevel van Afopius Phormio's zoon, naar Peloponnefus gezonden: om dat de Arkaners verzogten iemand van Phormio, het zy zoon of nabeftaande tot Overfte te hebben. Onder het land langs loopende, hebben zy de aan zee gelegen plaatzen van 't Lacedemonifche land verwoeft. Kort hier op zond Afopius de meeste ſchepen naar huis te rug, en ſtevende zelf met twaalf naar Naupactus. Naderhand ſterke hulptroepen van de Akarnaners gekreegen hebbende, deed hy de Oeniaden den oorlog aan, liep met zyne ſchepen de Achelous in, richttende met het voetvolk door dien ſtreek ſterke verwoeftingen aan: de Oeniaden echter niet ter overgaave kunnende dwingen, zond hy het voetvolk weg, en zeilde zelf naar Leukas; eene landing by Nerikum ondernomen hebbende, word hy en een deel zyner benden door de te hulp gekomenen en eene kleine bezetting afgemaakt. De Atheners naderhand volgens eene algemeene overeenkomst hunne lyken verzameld hebbende, zeilden af naar huis.

De Gezanten die met het eerſte ſchip afgevaardigd waren, door de Lacedemoniers verzocht naar Olympia te komen, om de overige Bondgenooten ook te raadpleegen, begeeven

ven zich derwaarts. Dit was juist toen Dorieus de Rhodier voor de tweedemaal in de Olympische spelen de overwinning behaalde. Hier ter plaatse na het feest in onderhandeling gekomen zynde, spraken zy in deezer voegen:

„ Der instellinge by de Grieken, Lacede-
 „ sche Mannen en Bondgenooten, zyn wy ten
 „ vollen kundig; want die de afvalligen in oor-
 „ logstyden en het voorige bondgenootschap
 „ verlaatende, aanneemt, heeft den aangeno-
 „ men zo lang lief, als hy hem van eenig nut
 „ kan zyn: maar vervolgens in aanmerking
 „ neemende dat zodanig een zyne oude vrien-
 „ den verried, zo ontzegt hy hem alle zyne
 „ achting. Deeze denkswyze is waarlyk niet
 „ ongegrond, zo de afvaller, en die van wien
 „ men afvalt, onderling in staatregelen en
 „ goedwilligheid, in krygstoerusting en macht
 „ gelyk staan, zo dat de afval aan den eenen
 „ kant geene reden hebbe, en van den ande-
 „ ren daar geene aanleiding toe gegeven zy:
 „ doch in dit geval zyn noch wy, noch de Athe-
 „ ners. Dat wy U derhalven niet verachtelyk
 „ schynen, dat wy, in vreedestyd van hun
 „ wel behandeld, in het branden der gevaaren
 „ eenen afval doen.

„ Daar wy dan verzoeken in Uw bondge-
 „ noot-

„ nootschap aangenomen te worden , zullen
 „ wy eerst over de rechtvaardigheid en deugd
 „ spreekken ; wel overtuigd dat tusfchen by-
 „ zondere menfchen geene vriendschap , nog
 „ tusfchen de fteden geen verbond vast kan
 „ zyn , zo zy niet beide van beproefde deugd
 „ en gelyke zeeden zyn : want verfehilt men
 „ in denkswyze , zo zyn de handelingen ook
 „ geheel verfehillende . Wy hebben een ver-
 „ bond met de Atheners geflooten , toen Gy
 „ uit den Medifchen oorlog gingt , en zy al-
 „ leen wilden volharden om het overige af te
 „ doen : dit verbond flooten wy , niet om den
 „ Grieken het juk der Atheenfche flaverny op
 „ te leggen , maar om den Perfer buiten Grie-
 „ kenland te fluiten ; zo lang zy zich in 't ge-
 „ bied rechtmatig gedroegen , ftonden wy ook
 „ om hen te volgen , altyd klaar . Maar toen
 „ wy zagen dat zy den wrok tegen den Perfer
 „ daar lieten en der Bondgenooten flavernye
 „ beöogden , waren wy niet langer zonder
 „ vrees . De Mityleners waren niet in ftaat
 „ om op ons zelve , zo veeler ftemmen tegen
 „ te keeren , en de Bondgenooten , behalven wy
 „ en de Chiers , zyn in flaverny gebragt . Wy ,
 „ volgens onze wetten leevende , en in naam
 „ ten minften vry , gingen met hen ten oorlog .

„ Ons

„ Ons het te vooren gebeurde steeds herinne-
 „ rende, hadden wy op 't gebied der Atheners
 „ geen vertrouwen meer: dewyl het geenzints
 „ denklyk ware, dat zy, onze Bondgenooten
 „ reeds het juk van flavernye op den hals ge-
 „ drukt hebbende, aan anderen, zo dra zy
 „ maar konden, niet hetzelfde zouden doen.

„ Zo wy nu nog allen naar eigen wetten
 „ leefden, dan zoude het voor ons vry zeke-
 „ rer zyn, dat zy niets nieuws zouden onder-
 „ neemen, maar nu zy de meeste reeds onder-
 „ den duim hebben, zullen zy het zeer waar-
 „ fchynlyk ongemaklyker verdraagen dat wy
 „ met hun gelyk, en daar de meeste voor hun
 „ wyken, wy alleen op eene gelyke voet be-
 „ handeld worden, voornamelyk ook om dat
 „ zy van dag tot dag machtiger, en wy meer
 „ verlaaten worden: Gelykheid van vrees
 „ maakt een bondgenootfchap alleen getrouw,
 „ want zo iemand, die in krachten niet voor-
 „ heeft, iets tegen het recht wil ondernee-
 „ men, word hy door vrees voor den ander
 „ te rug gehouden. Wy zyn ook om geen an-
 „ dere reden van hun vry gelaaten, dan om
 „ dat zy alle dingen tot hunne heerschappy
 „ noodig, door welopgefmutte woorden en
 „ langs den weg van overleg beter dan van ge-
 „ „ weld,

„ weld , dagten te kunnen meester worden:
 „ en zy haalden tevens dit bewys aan, dat die
 „ geene welke even groot stemrecht hadden,
 „ niet tegen hunnen zin behoeven te velde te
 „ trekken dan in geval van zwaare belediging
 „ alleen. Dan namen zy telkens de sterksten
 „ tegen zwakkeren ten oorlog mede, op dat die
 „ eindelyk geheel alleen overig, alle andere
 „ reeds weg zynde, zwakker wederstand zou-
 „ den bieden; waren zy met ons begonnen,
 „ toen alle anderen nog in volle kragt zynde,
 „ ons hadden mogen bystaan, zy zouden hun-
 „ ne heerschzuchtige oogmerken zo gemaklyk
 „ niet bereikt hebben. Ook waren zy niet
 „ weinig beducht dat onze vloot met U of ie-
 „ mand anders vereend hun in gevaar zou
 „ brengen: wy zyn het ook ontkomen, om dat
 „ wy hun Volk en Opperhoofden altyd eer
 „ beweezen: maar, zo deeze oorlog niet op-
 „ gekomen ware, maakten wy geen staat dat
 „ zulks lang kon duuren, dewyl wy ons de
 „ voorbeelden van anderen steeds voor oogen
 „ hielden.

„ Hoe trouw was deeze vriendschap, en hoe
 „ bestendig deeze vryheid, waar in wy elkan-
 „ der valsch behandelden? want uit vrees al-
 „ leen vleiden zy ons in den oorlog, en in
 „ vree-

„ vreedens tyd deden wy zulks op onze beurt,
 „ en daar de genegenheid by anderen de trouw
 „ verfterkt, fpeelde by ons de vrees alleen die
 „ rol; meer door haar dan door vriendschap
 „ weerhouden, waren wy bondgenooten, en
 „ wie van beiden eerst gelegenheid kreeg om
 „ in veiligheid iets ftouts te waagen, die zou-
 „ de ook het eerst het recht vertreeden heb-
 „ ben. Zo iemand denkt dat wy niet wel han-
 „ delen, om dat wy van te vooren afgevallen
 „ zyn, ter weering der rampen die ons dreig-
 „ en, en niet liever zo lang gewagt hebben
 „ tot dat wy duidelyk wisten of zy ons in de
 „ daad zouden treffen, die denkt niet wel.
 „ Want zo wy beide even fterk elkander kon-
 „ den belaagen en het ftuk draagende houden,
 „ wat behoefden wy, even fterk zynde, onder
 „ hen te zyn? Daar zy altyd de macht heb-
 „ ben om aan te vallen, behoort die van het
 „ gevaar voor te komen, ook in onze handen
 „ te zyn.

„ Deeze redenen en dit ten hunnen lafte
 „ hebbende, ô Lacedemoniers en Bondgenoo-
 „ ten, zyn wy van hun afgevallen: Zy zyn zo
 „ duidelyk, dat ieder hoorer ligtelyk begry-
 „ pen zal, dat wy dit niet te onrecht deden,
 „ en fterk genoeg om ons vervaard te maaken

„ en op onze veiligheid te doen denken. Toen
 „ wy reeds lang te vooren hier toe genegen,
 „ U in vreedens tyd gezanten zonden om over
 „ den afval te handelen, hebt Gy ons niet wil-
 „ lende aanneemen, zulks belet; maar nu de
 „ Beotiers ons hier toe aangezocht hebben,
 „ zyn wy aanstonds gered te volgen. Wy
 „ dachten een dubbelen afval te doen, en van
 „ de Grieken, om hun benevens de Atheners
 „ geen kwaad te doen maar te handhaaven, en
 „ van de Atheners, om den ondergang in 't
 „ vervolg ons vast beschooren voor te komen.
 „ Echter is onze afval schielyker dan wy dach-
 „ ten, en voor dat wy toegerust waren, ge-
 „ beurd: hierom moet Gy ons tot bondgenoo-
 „ ten aangenomen, zo schielyk als mogelyk
 „ hulp toeschikken, op dat het blyke, dat Gy,
 „ wien 't u betaamt, hulpe bied, en te gelyk
 „ den vyand afbreuk doet. Hier toe doet zich
 „ nu een beter gelegenheid dan ooit te voo-
 „ ren op, want de Atheners zyn door ziekte
 „ en zwaare onkosten ontzenuwd, hunne sche-
 „ pen zyn of op Uwe kusten of tegen ons ge-
 „ richt, derhalven is het niet waarschyglyk
 „ dat zy schepen over zullen hebben, zo Gy
 „ deezen Zomer met Uwe Zee en Landmacht
 „ te gelyk weder eenen inval doet: maar zy

„ zullen ons als wy tegen hen uitzeilen geen
 „ weerftand kunnen bieden , of voor u en
 „ ons te zamen zwichten. Niemand moet den-
 „ ken dat hy om eens anders land, in zyn ei-
 „ gen gevaar zal loopen: Schoon Lesbos hem
 „ ver afgelegen fchynt , zal het van naby
 „ zeer nuttig zyn, want het tooneel van den
 „ oorlog zal niet in 't Atheensch gebied, zo
 „ als iemand ligt zal denken, maar in Lesbos
 „ zyn, waar van Athene het grootfte voordeel
 „ trekt. Zy heeft uit het geld der Bondgenoo-
 „ ten groote opkomsten, maar brengt zy ons
 „ te onder, dezelve zullen nog veel grooter
 „ zyn. Niemand immers zal van hen afvallen,
 „ maar het onze zal hun vermogen nog ver-
 „ grooten, en wy zullen nog erger moeten
 „ lyden dan zy die hun reeds te vooren dien-
 „ den. Kooft Gy ons vaardig helpen, dan
 „ zult Gy aan U eene ftad, met eene groote
 „ Zeemacht vóorzien (die gy grootelyks noo-
 „ dig hebt,) verbinden, en de Atheners,
 „ door hun de Bondgenooten te onttrekken,
 „ ligtelyk fruikken; want ieder zal zich met
 „ grooter vertrouwen by U vervoegen, en
 „ Gy zult den blaam, dien Gy hebt, van de
 „ afgevallenen niet te helpen, vermyden, in
 „ tegendeel als men ziet dat Gy hen hand-
 „ „ heeft,

„ haaft, den oorlog meerendeels in Uwe macht
 „ hebben.

„ Betoont dan voor de hoop der Grieken,
 „ thans op U gevestigd, en voor den Olympi-
 „ fchen Jupiter, in wiens tempel wy als oot-
 „ moedig biddende ons bevinden, eenigen eer-
 „ bied, en komt den Mityleners, tot bond-
 „ genooten aangenomen, te hulp: Verlaat ons
 „ niet, daar wy om eigen gevaar ons leeven
 „ wel in de waagschaal ftellen, maar echter
 „ aller behoudenis, zo de zaak wel uitvalt,
 „ en eene nog grooter fchade, zo wy U niet
 „ overhaalende, te gronde gaan, uit zullen
 „ werken. Betoont U dan als Mannen, waar
 „ voor Gy by de Grieken te boek ftaat, vol-
 „ doet aan den eifch van onze dringende be-
 „ langen.”

Dus fpraken de Mityleners. De Lacedemo-
 ners en de Bondgenooten hen gehoord en de
 reden goedgekeurd hebbende, namen de Les-
 biers tot Bondgenooten aan, en beflooten tot
 eenen inval in 't Atheenfche land. Ten dien
 einde gaven zy last aan de daar tegenwoordig
 zynde Bondgenooten om in alleryl met twee
 derde hunner benden naar de Landéngte te trek-
 ken: werwaards zy zich zelf het allereerst be-
 gaven, en de wind-afsen voor de fchepen in

gereedheid bragten, om dezelve van Korinthen naar den zee kant tegen over Athene overgevoerd hebbende, met de Landmacht te gelyk in het Atheensche land te rukken: dit wierd van hun met allen mogelyken yver uitgevoerd, maar de Bondgenooten met den oogst beezig, en reeds verdriet in den oorlog hebbende, maakten minder spoed.

De Atheners verstaande dat zy zich uit onderstelling hunner zwakheid zo sterk ten oorlog uitrustten, namen het besluit hun de dwaaling duidelyk voor oogen te stellen, en te toonen dat zy, de schepen voor Lesbos niet te rug ontbiedende, wel in staat waren die van Peloponnesus het hoofd te bieden, zy rusten dus honderd schepen met eigen Burgers en Inwooners, behalven de Ridders en de vyfhonderd Muddelingen, bemand, uit. Onder zeil gegaan zynde, vertoonden zy zich op de kusten van Peloponnesus, en deeden, waar het hun goed dacht, landingen. De Lacedemoniërs ziende dat dit ver buiten hunne rekening ging, en het geen de Lesbiers gezegd hadden bezyden de waarheid zynde, 'er geen doorkomen aan zoude zyn, om dat de Bondgenooten niet opkwamen, en zy reeds tyding hadden, dat de dertig schepen der Atheners, die zich op de
hoog-

hoogte van Peloponnesus bevonden, het land rondsom de stad aflieden, keerden zy naar huis te rug; alwaar zy zich op het uitrusten eener vloot naar Lesbos bestemd toelagen, en de steden gezamentlyk veertig schepen opleiden. Alcidas wierd bestemd om als Vlootvoogd derwaarts te stevenen: te huis gekomen zynde, keerden de Atheners op deeze tyding met de vloot van honderd zeilen, ook te rug.

Omtrent den tyd des Zeeogts deezer schepen, hadden zy in de daad eene zeer groote en van alles ten uitersten wel voorziene zee-macht, doch in het begin van deezen oorlog was dezelve niet alleen even sterk, maar nog grooter; want terwyl met honderd schepen voor Salamis en Eubea wacht gehouden wierd, waren op de kusten van Peloponnesus nog honderd andere, buiten die, welke zich by Potidea en elders bevonden: zo dat 'er in éénen Zomer tweehonderd en vyftig schepen getimmerd wierden: en deeze vloot heeft benevens Potidea het meeste geld verteerd: want de zwaargewapenden die Potidea bezet hielden wonnen alle dagen twee drachmen, (één voor zich, en één voor zynen knecht,) Drieduizend man hier eerst naar toegezonden, dan nog wel zo veel, die het beleg ten einde bragten, festien

honderd, die voor het einde van 't beleg met Phormio, aftrokken, en eindelyk alle de schepen, verdienden een even zwaar foldy. Dus ging in den beginne het geld verlooren, en wierden zo veel schepen uitgerust.

Omtrent denzelfden tyd, dat de Lacedaemoners op de Landengte waren, gaan de Mityleners benevens hunne hulptroepen naar Methymna; op hoop van hetzelfde by verraad meester te worden, op marsch: doch toen na het aantasten der stad, de zaak niet naar verwachting uitviel, trokken zy naar Antisfa, Pyra en Erefus af. Hier de zaaken op een vaster voet gebragt en de muuren versterkt hebbende, begaven zy zich in alleryl naar huis te rug; na hun vertrek trokken de Methymneërs zelve tegen Antisfa, doch van de Antisfeërs en hunne helpers (want zy hadden eenige onderftand gekreegen,) geflaagen zynde, kwamen veele om, en de andere paken zich hals over hoofd naar huis te rug. De Atheners dit hoorende, als ook dat hunne troepen niet in staat waren de Mityleners, te lande reeds meester, tegen te houden, zonden den Overften Paches Epikurus zoon, met duizend hunner zwaargewapenden omtrent het najaar derwaarts over: Deze den dienst van roeijers zelf aan boord doen-

doende, slooten na hun aankomst de stad Mitylene met eenen enkelen muur van alle kanten in. Ook hebben zy op eenige sterke plaatzen Kasteelen gesticht, en Mitylene dus van beide zyden, zo wel te land als te water sterk be-
naauwd zynde, begon de Winter vast te naderen.

De Atheners tot dit beleg veel gelds noodig, bragten toen voor de eerstemaal zelve tweehonderd talenten op, en zonden Lufikles met nog vier andere Bevelhebbers met twaalf schepen om het geld van de Bondgenooten op te haalen, af. Op zynen togt haalde hy op verscheide plaatzen geld op, doch uit Myus door de Meandrische velden in Karien tot aan den heuvel Sandius voortgerukt, word hy zelf en een groot deel zyner benden, door de Kariers en Anaïters aangevallen, gedood.

In denzelfden Winter namen de Platcërs (want zy waren nog altyd van de Peloponnesers en Beotiers beleegerd,) door gebrek aan koorn in het naauw gebragt, geen hoop meer hebbende om van Athene eenige hulp te krygen, en geen weg ter behoudenis open ziende, het besluit, eerst om allen eenen uitval te doen en de vyandyke muuren te beklimmen, en te zien of zy derzelver door geweld meester konden worden;

tot deeze onderneeming wierden zy door Theaenetus Timides zoon, eenen voorzegger, en Eupolpidas Daïmachus zoon, hunnen Overften, aangezet: doch de helft wierd welhaast door vrees weerhouden, denkende dat 'er al te veel gevaar in ftak. Twee honderd en twintig bleeven by hun voorneemen om op deeze wyze eenen uitval te doen. Zy maakten ladders ter hoogte der vyandyke muuren, die zy uit dé laägen der fteenen, dewyl de muur aan hun kant niet gedeekt was, bereekenden. Veele gingen te gelyk aan 't tellen, en fchoon nu zommige mis waren, vonden evenwel verſcheiden het waare getal, voornamelyk om dat zy dikwyls telden, en niet verre van den muur zynde, den kant dien zy wilden beftormen; zonder moeite konden onderſcheiden, dus maakten zy dan uit de dikte der fteenen, de hoogte der ladders gemaklyk op.

De muur der Peloponnefers was dus gebouwd; hy had eene dubbele omtrek, zo wel van binnen tegen de Plateërs, als van buiten, zo iemand van Athene hun tegentrek. Deeze binnen en buitenmuuren ftonden feftien voeten van elkander, tuſſchen in waren van feftien voeten tot feftien voeten, wachten gebouwd, die de beide muuren aanraakende, dezelve als

eene

eene vaste muur vertoonden; Van beide kanten waren kanteelen, en om de tiende kanteel groote toorens; die de binnen en buitenmuur in dikte evenaarden; zo dat men hier niet over den muur zelven maar midden door de toorens heen kon gaan, by reegenachtig en guur weêr verlieten zy 's nachts de kanteelen, en hielden in deeze toorens, die dichte by en van boven gedekt waren, de wacht. Zodanig was de gesteltenis van de muur, waar mede de Plateërs ingeflooten waren.

De Plateërs alles in gereedheid gebragt hebbende, namen eene reegenachtige, onstuimige en donkere nacht, onder geleide van dezelfden, die het hun aangeraden hadden, ter uittocht waar. Eerst over de graft die hen omringde getrokken, kwamen zy buiten weeten van de schildwachten onder den vyandyken muur, zynde door de donkerheid te zien en het geraas van hunne aankomst te hooren door het gieren van de wind belet: ook waren zy vry ver van elkander, op dat de wapenen door het onderling geklater, hen niet verrieden. Licht gewapend, en slechts de flinkervoet om in de modder vast te staan geschoeid hebbende, kwamen zy tusfchen de toorens by de kanteelen, welke zy wisten dat onbewaakt waren: die de

ladders droegen de eerste zynde, plaatsten zy ze tegen den muur, hier op klommen twaalf lichtgewapende mannen met pook en borstkolder naar boven, over welken Ammeas Korebus zoon het bewind voerde, die ook zelf allereerst den muur beklom; de zes die op hem volgden gaan boven op de beide torens, op welke weder andere lichtgewapende met werfspietzen volgden, wier schilden door anderen achter hen, om het opklimmen gemaklyker te maaken, gedraagen wierden, tot dat zy nader by den vyand kwamen. Toen de meeste reeds boven waren, wierden zy van de wacht ontdekt, want een Plateënfer had eene pan van de kanteelen, daar hy na vatte, naar beneden laten vallen, en dus eenigzints geraas gemaakt, waar op terftond een gefchreeuw opging: hier op rukte het leeger aanftonds naar den muur, kunnende door de donkere en onftuimige nacht het gevaar niet onderfcheiden. Met een vielen de in de ftad gelaaten Plateërs op den anderen kant des vyandyken muurs, dan daar de hunne 'er op gekomen waren, aan, op dat de vyand derwaarts zynen aandacht minder wendde. Ieder bleef vertwyffeld daar hy was, en de een durfde den ander niet helpen, niet kunnende begrypen wat 'er gebeurd was. De driehonderd mannen,
die

die order hadden, om, zo de nood het eischte te hulp te komen, begaven zich op het geschreeuw buiten den muur, en 'er wierden aan den kant van Theben vuuren om de aannadering der vyanden te kennen te geeven, opgestookten. Hetzelve werd ook door de stedelingen, die dit van te vooren reeds klaar gemaakt hadden, gedaan, op dat de vyanden dus uit de vuuren niet wys zouden kunnen worden, maar denkende, dat het geheel iets anders ware, niet te hulp zouden komen voor dat de hunne het ontkomen en in veiligheid waren.

De Plateënfers midlerwyl op den muur klimmende, daar de eerste reeds op geraakt waren, dooden de wacht, maaken zich van beide de toorens meester, en bezetten dezelve, om te beletten dat de een den ander hulp toebrengt: Zy plaatsten zelf de ladders van den muur tegen de toorens, waar van dus veele de te hulp komende van de onderste en bovenste verdiepingen beschooten. Midlerwyl kwamen ook veele, en dit was het grootste getal, na het afbreken der kanteelen, tusschen de beide toorens op den muur. Die reeds aan de andere zyde was, stond op de kant van de gracht, en schoot van daar, zo iemand te hulp toegevolgen,

gen, den overtocht zocht te hinderen; doch toen alle, van de toorens, reeds beneden waren, kwamen de laatste met veel moeite by de gracht. Toen kwamen de driehonderd man, die fakkel hadden op hun aan, doch de Plateërs, op de kant van de gracht staande, en uit het donker hun beter ziende, stonden zy voor hunne pylen en werfspietzen bloot, daar zy zelf onzichtbaar waren, en wegens het fakkellicht minder gezien konden worden: en dus kwamen zelf de laatste, schoon bezwaarlyk en met moeite, over de gracht; ook was 'er ys in, doch niet sterk genoeg om te kunnen houden, dewyl het niet eene Noordooste maar eene vogtige Ooste wind ware, en met deeze wind veel sneeuw gevallen zynde, was het water in deeze nacht zo sterk gewasfen, dat zy 'er naauwlyks met het hoofd boven staken: doch dit zeer onstuimig weêr heeft hunnen uitvlugt niet weinig begunstigd.

Over de gracht geraakt, floegen zy allen den weg die naar Theben leid, in; latende de Kappel van Androkates op de rechterhand leggen, denkende dat men hier op geen vermoeden zou hebben, dewyl deeze weg hen naar den vyand bragt; ook zagen zy dat de Peloponnefers hen met de fakkel op den weg naar Athene vervolg-

volgden Ses of seven stadien deesen gehouden hebbende, sloegen de Plateërs eenen anderen die op de bergen uitkoomt, naar de dorpen Erythra en Hysia in: op de bergen gekomen, vlugten zy ten getale van tweehonderd en twaalf naar Athene, want zommigen hunner, waren, voor dat zy nog over den muur geraakt waren, naar de stad te rug gekeerd: één Boogschutter was in de buitengracht gevangen geraakt. De Peloponnesers hielden wel dra op den vyand te vervolgen, en keerden naar hunne plaats te rug. De Plateërs in de stad van het gebeurde ten eenemaal onkundig, en door de te rug gekomen tyding gekreegen hebbende dat 'er niet één overgebleeven was, beslooten als het dag wierd eenen Stafgezant, om de wegneeming hunner gesneuvelden te bedingen, af te zenden, doch welhaast der waarheid kundig, stapten zy hier van af. De Plateësche mannen over den muur gekomen, hebben zich op deeze wyze eenen weg ter behoudenis gebaad.

Deezen Winter byna verloopende, word Saletus van Lacedemon met eene enkele Galei naar Mitylene afgezonden. Te Pyrra aangekomen, is hy van daar te voet door eene leedige gracht, langs welke hy door vestingwerken konden komen, heimelyk binnen Mity-

tylene geraakt. Hy maakte aan de Opperhoofden bekend, dat 'er een inval in 't Atheensche land gedaan, en de veertig schepen hun met één te hulp gezonden zouden worden: dat hy om dit en al het andere te beschikken voor dezelve afgevaardigd was; toen kreegen de Mityleners moed, en hadden om eene overeenkomst met de Atheners te treffen, minder lust. Hier mede liep deeze Winter en te gelyk het vierde Jaar des oorlogs door Thucydides beschreeven, ten einde.

In het begin van den Zomer zyn de Peloponnefers, na dat zy Alcidas hunnen Vlootvoogd met veertig schepen naar Mitylene hadden gezonden, zelf benevens hunne Bondgenooten in 't Atheensche land gevallen: op dat de vyand dus van beide kanten in de war geraakt, minder spoedig tegen de schepen aan de Mityleners gezonden, hulp verschaffen zouden. Over deezen inval had in plaatse van den Koning Paufnias, die nog minderjaargig was, zyn Oom Kleomenes het bewind. Hier verwoesten zy alles; zo wel het geen federd den voorigen inval begon te herleeven, als dat zy toen overgelaaten hadden: en deeze inval was na den tweeden voor de Atheners de allertreffendste; want daar altyd vertoevende, tot dat zy iets der verrich-

tin-

tingen van de vloot op Lesbos, die daar zeker reeds aangekomen was, hoorden, liepen zy wyd en zyd alles af; doch toen hun niets naar hun verwachting gelukte, en zy reeds gebrek aan koorn kreegen, gingen zy naar huis, en ieder keerde uit het leeger naar zyne stad te rug.

De Mityleners midlerwyl geen fchepen uit Peloponnesus krygende, maar slechts ryd zoekende te winnen, waren door gebrek aan koorn genoodzaakt een overeenkomst met de Atheners te treffen. Salthus de fchepen niet meer verwagende, wapent het volk zwaarer dan van te vooren, als of hy eenen uitval op de Atheners wilde doen, maar de wapenen opgevat hebbende, luisterden zy niet meer naar hunne Opperhoofden, maar onderlinge byeenkomsten houdende, bevolen de vermogenden om het koorn voor den dag te haalen en aan het volk uit te deelen, of dat zy de stad in de macht der Atheners zouden stellen.

Zy, die in de zaaken waren, wel begrypende dat zy het onmogelyk konden ftuiten, en groot gevaar zouden loopen, zo zy niet in het verdrag van overgaave begreepen waren, fluiten hetzelve alle te zamen met Paches en zyne benden: de Atheners zouden het lot der
Mi-

Mityleners befliften, zo zy het goed vonden; zy zouden het leeger in de ftad neemen, en de Mityleners een gezantschap voor zich alleen naar Athene zenden: voor deezer antwoord, zoude Paches geen één Mitylener in de boeijen mogen zetten, nog in flaverny brengen, nog dooden. Dit waren de voorwaarden: De Mityleners, die het meest voor de Lacedemoniers geyverd hadden, voor hun lot beducht, lieten het, na het intrekken van het leeger, hier niet op aankomen, maar vielen alle ootmoedig by de altaaren neder. Paches hen hier van daan neemende, op dat hun geen letzel wedervoer, zond ze naar Tenedos ter bewaaring over, tot dat de Atheners hun lot befliften. Eenige Galeijen naar Antisfa afgevaardigd hebbende, kreeg hy hetzelve in zyne macht, en beschikte de zaaken van het leeger naar zyn goeddunken.

De Peloponnesers, die zich op de veertig fchepen bevonden, en in alleryl derwaarts hadden behooren te zeilen, hebben hunnen tyd op de kusten van Peloponnesus doorgebracht, en voor 't overige in deezen geheelen Zeetogt weinig spoeds maakende, wierden zy van de Atheners, voor dat zy te Delus aankwamen, niet gezien: Van daar te Ikarus en Myconum aangekomen, hooren zy eindelyk dat Mitylene
in-

ingenomen was: het echter ter deeg willende weeten, zeilen zy naar Embatus in Erythrea, alwaar zy seven dagen na de inneeming aankwamen: na dat het hun hier verzekerd wierd, begonden zy te raadpleegen, wat 'er in de tegenwoordige omftandigheden gedaan moest worden: ten dien einde fprak Teutiaplus de Eleënfer hen dus aan:

„ Alcidas en al wie als Peloponnefifche Over-
 „ ften, als Amptgenooten hier vergaderd zyn,
 „ my dunkt naar Mitylenen te moeten zeilen,
 „ voor dat zy tyding onzer aankomst krygen:
 „ want het is zeer waarfchynlyk dat daar zy
 „ de ftad federd kort in hunne macht hebben,
 „ wy dezelve overal onbewaakt zullen vinden:
 „ voornamelyk daar zy ter zee geen vyand
 „ meenen te wachten te hebben, en wy van
 „ deezen kant zeer fterk zyn: waarfchynlyk is
 „ het ook dat hun voetvolk, overwinnaars
 „ zynde, zonder zorg overal geherbergd legt,
 „ zo wy hen dan onverhoeds en by nacht
 „ overvallen, hoop ik, met hulp van die bin-
 „ nen zyn, (zo 'er nog maar één, die het met
 „ ons houd, overig is,) onze zaaken gelukkig
 „ uit te voeren: laaten wy het gevaar moedig
 „ ondergaan, denkende dat 'er niets anders
 „ toe vereischt word. Zo ieder Overfte dit
 X „ by

„ by zich zelve in 't oog houd, en den vyand
 „ dit inziende aanvalt, zal hem meest alles
 „ wel gelukken.”

Met dit zeggen konde hy Alcidas niet overhaalen. Zommige andere vlugtelingen uit Iöniën, en de Lesbiers, die hy op zyne vloot had, rieden hem aan, voor dit gevaar beducht, de eene of andere stad in Iöniën of Kuma in Eöliën in te neemen, om uit deeze stad voortgetrokken Iöniën ten afval te beweegen: zy verzekerden dat hier toe groote hoop, en hunne aankomst aan niemand onaangenaam zou zyn; dat zy dus het grootfte opkomen der Atheners wegneemen, en gelykelyk over hun gelegerd zwaare onkosten zouden veroorzaaken; dat zy Pisfythna wel dachten te beweegen om in den oorlog deel te neemen. Dit voorstel nam Alcidas ook niet aan, het meeste zin hebbende, daar hy doch te laat te Mitylenen gekomen was, hoe eer hoe liever naar Peloponnesus te stevenen.

Het anker lichtende, stak hy van Embatus in zee, en by Miconesus der Tejers gekomen, heeft hy verscheide krygsgevangenen, die hy op zyne togt maakte, gedood. Te Ephesus aangeland, kwamen de gezanten van de Samiers uit Anaea by hem, zeggende, dat hy de

vry-

vryheid der Grieken op geene betaamelyke wyze handhaafde, zo hy menschen die de handen niet aan de wapenen geslagen hadden, nog zyne vyanden, maar door nood gedwongen, bondgenooten der Atheners geworden waren, om het leeven bragt: zo hy niet ophield, dat hy dan wel eenige weinige vyanden tot vriend, maar veel meer vrienden tot vyand zoude maaken. Hier door bewogen, liet hy alle Chiers, die hy nog had, en zommige anderen los, want de menschen waren op het gezigt dier schepen niet gevlugt, maar gingen 'er even als of 't Atheensche waren, naar toe, en zy hadden geen het minste vermoeden, dewyl de Atheners ter zee meester waren, dat de schepen der Peloponnesers ooit naar Iönien zouden oversteeken.

Alcidas is van Ephofus onder zeil en schielyk op de vlugt gegaan, want by Klaron nog toevende, was hy van Salaminien en Paralus gezien. Van Athene dan de koers afwendende, voor 's vyands jacht beducht, stak hy in volle zee, voorneemens om geen land dan Peloponnesus aan te doen, hier van kreegen Pachus en de Atheners van Erythrea en elders tyding: Iönien zonder bezetting zynde, vreesden zy niet weinig dat de Peloponnesers der-

waarts overgestooken, schoon niet van voornemens daar te toeven, de steden zonder onderscheid op 't lyf gevallen, zouden plonderen: Ook gaven Paralus en Salaminien zelve bericht, Alcidas by Klaron gezien te hebben. Pachos met alle spoed jacht maakende, vervolgde hem tot het eiland Latmos, doch hem nergens in het oog krygende, stevende hy weder te rug, tot zuivere winst rekenende, dat hy de vyandelyke schepen nergens vindende, niet genoodzaakt geweest ware, eene leegerplaatze op te slaan, hen te bewaaken, of met zyne schepen tegen over den vyand te gaan leggen.

Op zyne terugkomst onder het land langs loopende, deed hy Notuum, eene stad der Kolophoniers, aan, deeze hadden zich hier ter neergezet, na dat hunne stad verder in het land gelegen, in een binnenlandsch oproer door Itamanes en de Ongrieken bemachtigd was: deeze verovering is omtrent den tweeden inval der Peloponnesers in 't Atheensche land voorgevallen. Doch in Notuum weder een oproer ontstaan zynde, tusfchen de inwooners en die geenen, die 'er naar toe gevlugt waren, hebben zommige de hulptroepen der Arkadiers en andere Ongrieken in de stad afzonderlyk met eene muur verschansd, by deeze verwoegden

den zich de Medersgezinde Kolophoniers, die hunne, hooger in 't land gelegen stad, hadden moeten ruimen, en bestierden de regeeringszaaken. Zommige hun ontvlugt en in ballingschap omzwervende, ontbooden Paches derwaarts, deeze na zyn aankomst Hippias, Overfte der Arkadiers, die zich in deeze binnenmuur bevond, by zich tot eene onderhandeling geroepen hebbende, mits hy hem, zo hy niets zeide het geen hem aanftond, vry en frank weder binnen zyne vestingen leverde, is hy by hem gekomen. Doch hem, schoon ongeboeid, in bewaaring houdende, viel hy de vesting onverhoeds op het lyf, nam dezelve, zulks niet verwachtende, in, bragt al de Arkadiers en de Ongrieken die 'er binnen waren om, en vatte Hippias, die hy volgens beding 'er binnen gelaaten had, en benam hem door een pyl het leeven; dus stelde hy de stad Notuum aan de Kolophoniers, uitgezonderd de Medersgezinden, in handen: maar de Atheners naderhand Volkplanters herwaarts gezonden hebbende, schikten de stad naar hunne wetten en gewoonten, en voerden alle Kolophoniers, die zich in de andere steden bevonden, tot één toe herwaarts heen.

Paches, bragt na zyne aankomst te Mitylene,

ne, Pyrra en Eresfus tot overgave, en zond Salethus, die zich in de stad verschool, naar Athene, benevens die geenen, welke hy uit Mitylene ter bewaaring naar Tenedus gezonden had, en al wie hem maar schuld aan den afval schein te hebben. Het grootste deelzins leegers zend hy ook weg, en met het overige daar blyvende, schikte hy de zaaken van Mitylene en van Lesbus alle naar zyn goeddunken.

Deeze en Salethus te Athene gekomen zyn-
de, is Salethus, schoon hy hun, benevens andere nog de belofte deed, om de Peloponnesers van Platea, (want deeze stad werd nog belegerd,) zoude doen aftrekken, op staande voet gedood, doch over de andere heeft men geraadpleegd: Door gramfchap ver-
voerd; dacht hun, dat alle Mityleners, die maar huuwbaar waren, om 't leeven, en de kinderen en vrouwen in flaverny gebragt moesten worden: Hun deezen afval voornamelyk te laste leggende, welke zy niet gelyk andere overheerd, gedaan hadden; als ook dat de Peloponnesische schepen door dit hun doen gesterkt, vooral moeds genoeg gekreegen hadden, om zeer gerust naar Ionien te zeilen:

len (*): want dat zy deezen afval niet van daag of gister bedacht hadden. Zy vaardigen dus met een Galei tyding van hun besluit aan Paches af, met bevel om de Mityleners hoe eer hoe liever te dooden: 's Anderen daags hadden zy reeds berouw over hun besluit, en bevonden by herdenking, dat het wreed en onmenscht ware, de geheele burgery liever te laaten ombrengen, dan de handdaadigen alleen.

De

(*) Deezen zin hebben volgens de aantekeningen van den geleerden Duker, de overzetters niet verstaan, de één, heeft volgens eene gewoonte veele overzetters al te eigen, de zwaare plaatzen uitgelaaten, de andere eene overzetting ruim zo onverstaanbaar als de woorden des Schryvers zelf, voor den dag gebragt. My aan de woorden van de text houdende, dring ik myne eigen gedachten den Schryver niet gaerne op, doch heb my genoodzaakt gevonden om hier ter plaatze de geringe byvoeging eener enkele letter te waagen, dewyl ik anders met alle Geleerden die deeze plaats behandelden, verleen geftaa; door eene s achter *Boudot* te voegen, eene eenvoudigen en welgeschikten zin uitleveren: Myns dunkens wil de Schryver zeggen: dat *de Mityleners door deezen afval de voornaamste oorzaak geweest waren, dat de Peloponnesers naar Iönien, toen weinig versterkt, gelyk hy van te vooren ons verhaald, hadden durven oversteeken; verzekerd dat de Atheners door der Mityleners afval de handen te vol zouden krygen, om Iönien by te kunnen springen.*

De Gezanten der Mityleners en die hun onder de Atheners gunstig waren, dit bemerkende, zогten de Opperhoofden te beweegen om voor de tweedemaal hier voor ieders gedachten te vraagen. Zy wierden hier toe dies te gemaklyker bewoogen, om dat zy duidelyk zagen dat de meeste burgers verlangden voor de tweedemaal hier over te kunnen raadpleegen. De vergadering op staande voet belegt zynde, zeide elk zyne gedachten, en Kleon Kleaenetus zoon, wiens gevoelen om allen te dooden, 's daags te vooren de overhand gehouden had, de doldriftigste aller burgers, en toen verreweg de grootste volkinneemer, trad voor de tweedemaal dus spreekende voor.

„ Ik heb reeds menigmaal de volksregeeringe ongeschikt gevonden om over anderen te heerschen, doch wel allermeest nu in dit Uw berouw omtrent de Mityleners: om dat Gy dagelyks onder U zonder vrees en zonder elkander te belaagen verkeert, zo wilt Gy U ook dus omtrent Uwe Bondgenooten gedraagen, en daar Gy door fraaije woorden overgehaald, feilt, of uit barmhertigheid toegeevende zyt, denkt Gy niet eens dat Gy hier door zelve in gevaar koomt, en door Uwe toegeevendheid by Uwe Bondgenooten, noo-

„ nooten in het minst geen dank behaalt: niet
 „ in het oog houdende, dat Uwe heerschappy,
 „ by hen als eene dwingelandy word aange-
 „ merkt, dat zy U altyd belaagen, en geheel
 „ tegen hunne zin onder Uwe heerschappye
 „ staan; daar zy U niet gehoorzaam zyn, hoe-
 „ wel Gy door hun dienst te doen Uw eigen
 „ nadeel uitwerkt, maar veel eer om de macht,
 „ waar in Gy de overhand hebt, dan om hun-
 „ ne genegenheid te Uwaarts. Het gevaarlyk-
 „ ste van allen is, zo niets, dat wy eens be-
 „ slooten, altyd by ons onwrikbaar blyft, en
 „ zo wy niet in het oog houden, dat een Staat
 „ met onwrikbre wetten, schoon minder goed,
 „ een anderen met beter maar onzekere voor-
 „ zien, ver te boven gaat, en kunde met be-
 „ daardheid, van meer nut is, dan kundigheid
 „ met losheid zaamgepaard. Ook bestuuren
 „ stompe menschen, by verstandiger vergelee-
 „ ken, de Staatszaaken doorgaans best, want
 „ deeze willen wyzer schynen dan de wetten,
 „ en dat hun gevoelen in de vergadering altyd
 „ boven dryft, als of zy hunne grootere kun-
 „ digheid in andere zaaken niet aan konden
 „ toonen: en juist hierom brengen zy den
 „ Staat te gronde. Daar de andere, op hunne
 „ ervarenheid geenzints betrouwende, zich ver

„ beneeden de wetten oordeelen te zyn, niet
 „ in staat om de redevoering van iemand, die
 „ wel spreekt, te berispen, en eer regtvaardige
 „ beoordeelers dan dryvers van hun eigen ge-
 „ voelen, word het meeste wel bestierd. Zo
 „ behooren wy ook te handelen, en niet door
 „ drift, om in welspreekendheid, of vernuft
 „ en doorzigt uit te munten, vervoerd, aan
 „ Uwe gemeente anders raaden, dan wy den-
 „ ken.

„ Doch ik ben in myne denkenswyze altyd
 „ gelyk, en verwonderd over die geen, en
 „ welke voorgesteld hebben om voor de twee-
 „ demaal over de Mityleners de stemmen op
 „ te neemen, en dus den tyd te verlengen,
 „ het geen voor den beleediger het beste is:
 „ want dus doende vervolgt de beleedigde hem
 „ met minder drift, immers hoe korter de
 „ wraak de beleediging op de hielen volgt, hoe
 „ sterker zy gewoon is te treffen. Ook ver-
 „ wonder ik my over hem, wie hy ook zyn
 „ moge, die tegen my beweeren zal, en open-
 „ lyk aan den dag leggen, dat het ongelyk
 „ ons van de Mityleners aangedaan, nuttig,
 „ en onze rampen voor de Bondgenooten geen-
 „ zints schadelyk zyn: Het is duidelyk, dat
 „ zulk een, op zyn spreekken steunende, door
 „ be-

„ begeerte dat zyne stem de overhand behou-
 „ de, vervoerd, tracht te bewyzen dat de
 „ klaare waarheid nog aan twistredenen onder-
 „ hevig is; of door eigenbaat bewogen, U
 „ door eene fraai bewerkte redevoering zal
 „ zoeken te verleiden. Voor dit soort van
 „ pleitgedingen geeft de stad aan anderen eer-
 „ belooningen, maar staat zelve geen kleine
 „ gevaaren uit. Hier van hebt Gy de schuld,
 „ die zulke woordenstryden zeer kwalyk in-
 „ stelt, en gewoon zyt, naar de woorden ter
 „ deeg te zien, maar naar de daaden slechts te
 „ hooren; denkende dat dezelve wel zullen
 „ volgen, zo zy maar wel in woorden zyn
 „ voorgesteld: aan het reeds gebeurde staat Gy
 „ minder geloof, al zaagt Gy 't met Uw oogen,
 „ dan aan het geen met fraai opgesmukte woor-
 „ den hoog opgegeeven word: Door eene on-
 „ gehoorde redevoering laat Gy U ligt verlei-
 „ den, maar zyt gantsch niet vaardig om eene
 „ beweezen en op voeten staande taal te vol-
 „ gen. Aan het uitheemsche verflaafd, ziet Gy
 „ onze oude gebruiken over het hoofd. Ieder
 „ wil in wel te spreken uitmunten, zo niet,
 „ dan valt hy een ander die beter spreekt te-
 „ gen, op dat hy niet voor hem schyne te
 „ zwigten. Om iemand die iets gaausws zegt

„ te

„ te pryzen zyt Gy gereed, zelfs voor hy zulks
 „ doet; klaar, en gaarne overhellende om te
 „ verzekeren dat Gy het gezegde reeds te voo-
 „ ren begreept, zyt Gy in het voorzien der
 „ gevolgen byster traag. Gy zoekt eenen an-
 „ deren staat, om zo te zeggen, dan dien
 „ waar in wy leeven, zonder dat Gy den te-
 „ genwoordigen kent. Door de aangenaam-
 „ heid van 't gehoor gestreeld, zyt Gy waar-
 „ achtig eer aanschouwers der Strikredenaar-
 „ ren, dan mannen die voor den Staat zor-
 „ gen, gelyk.

„ U hier van zoekende af te keeren, zeg ik
 „ openlyk dat de Mityleners, en wel voorna-
 „ melyk die stad alleen, U verongelykt heeft:
 „ want wie Uwe heerschappy niet machtig te
 „ verdraagen, of door den vyand gedwongen,
 „ van U afgevallen is, vergeef ik zulks. Maar
 „ deeze durven dit bestaan, daar zy een eiland
 „ bewoonende, voor onze vyanden van den
 „ zeekant alleen te vreezen, en in een tydftip
 „ dat zy hier tegen zelf door de Galeijen ge-
 „ noegzaame dekking hadden, naar eigen wet-
 „ ten leefden, en van ons boven allen geëerd
 „ wierden, doen zy anders dan ons te belaa-
 „ gen, en zyn zy niet eer tegen ons opge-
 „ staan, dan afgevallen? want de afval be-
 „ „ hoort

„ hoort alleen aan iemand , die verongelykt
„ is, en het met onze grootſte vyanden hou-
„ dende, hebben zy onzen ondergang gezogt,
„ en dit is veel erger, dan zo zy alleen met
„ eigen macht ons beoorloogden. De rampen
„ van anderen, die reeds afgevallen, door ons
„ in flaverny gebragt zyn, hebben hun niet
„ tot eene les geftrekt, en hun tegenwoordig
„ geluk heeft hun van het gevaar niet weder-
„ houden. Op het toekomende ftout, en op
„ grootere dingen ſtaat maakende, dan hunne
„ macht toeliet, maar nog minder dan zy wel
„ wilden, neemen zy de wapenen op, en ver-
„ kiezen het geweld boven 't recht. Want in
„ eenen tyd dat zy de overhand denken te
„ hebben, vallen zy, ſchoon geenzints veron-
„ gelykt, aan : trouwens 't is de gewoonte
„ meestentyd dat de Staaten die federd onlangs
„ het toppunt van een onverwacht geluk be-
„ reiken, tot moedwil overſlaan ; want het ge-
„ luk dat den ſtervelingen volgens hunne re-
„ kening te beurt valt is doorgaans het beſten-
„ digſte, en zy redden zich beter door hun
„ ongeluk heen, dan zy de voorſpoed ver-
„ draagen : Sederd lang hadden wy de Mity-
„ leners niet met meerder eer dan anderen
„ moeten handelen, dan waren zy nooit tot
„ dien

„ dien moed gekomen, (want het legt in de
 „ menschlyke natuur, den geenen, die hen eert,
 „ te verasmaaden, zyns gelyken te bewonde-
 „ ren.) Laaten zy dan nu ook overeenkomstig
 „ het aangedaan ongelyk gestraft, en de schuld
 „ niet op eenige weinigen geschoven, maar
 „ door al het volk geboet worden: Zy zyn ons
 „ alle zonder onderscheid aangevallen, daar
 „ zy, hadden zy zich naar ons gewend, nu
 „ weder in hunne stad zouden mogen wonen:
 „ maar met eenige weinigen het gevaar minder
 „ groot rekenende, zyn zy allen te zaamen af-
 „ gevallen: Denkt ook eens, zo Gy de Bond-
 „ genooten allen, zo wel die door den vyand
 „ gedwongen, als die vrywillig afvallen, even
 „ zwaare straf oplegt, wien denkt Gy dat
 „ dan binnen kort niet eenen afval waagen zal?
 „ daar hy, valt het wel uit, de vryheid, zo
 „ niet, geen zwaarer straf te wagten heeft. In
 „ alle steden loopen wy gevaar om geld en
 „ leeven te verliezen. Zo wy dan gelukkig
 „ genoeg zyn om de reeds ontzenuwde stad te
 „ herneemen, zullen wy van derzelve op-
 „ komsten, waar in onze macht bestaat, be-
 „ roofd worden, doch schieten wy te kort,
 „ dan word het getal onzer vyanden nog groo-
 „ ter: en wy zullen onze eigen Bondgenooten

„ moeten beoorlogen in eenen tyd, daar wy
 „ onze openbaare vyanden het hoofd moesten
 „ bieden.

„ Wy moeten hun geen de minste hoop
 „ overlaaten, om ons door woorden ter ver-
 „ giffenis over te haalen of door geld om te
 „ koopen, als of het menschlyk ware misfla-
 „ gen te begaan: want zy hebben ons niet te-
 „ gen hunnen zin benadeeld, maar willens en
 „ weetens laagen geleid: en misflagen op dee-
 „ ze wyze begaan, zyn niet te vergeeven. Ik
 „ stel my gelyk ook reeds te vooren in de
 „ bresfe, om niet te verwerpen het geen eens
 „ beslooten is, en niet de drie, voor den Staat
 „ allernadeeligste dingen, misflagen te begaan,
 „ namelyk, door mededoogen, opsmuk van
 „ woorden en toegeevendheid. Mededoogen
 „ moet men aan ons gelyken, die door de nood
 „ vyandig zyn, en niet aan zulken, die hetzel-
 „ ve niet kennen, gebruiken. De Redenaars,
 „ die door hunne taal vermaaken, zullen in
 „ andere zaaken van minder aanbelang, gele-
 „ genheids genoeg hebben om te stryden, en
 „ niet in zaaken, waar in de stad dit kortstou-
 „ dig vermaak duur zal boeten, en zy door
 „ hun welspreken dank bejaagen. Toegee-
 „ vendheid word beter aan zulken betoond,
 „ die

„ die in het vervolg onze vrienden zullen zyn ,
 „ dan die altyd aan zich zelveu gelyk , daarom
 „ niet minder onze vyanden blyven. Doch om
 „ alles in één woord te zeggen , volgt Gy my-
 „ nen raad , dan zult Gy aan de Mityleners
 „ het geen recht en voor ons voordeeligt is ,
 „ doen : denkt Gy anders , zo zult Gy by hen
 „ in 't minst geen dank behaalen , en Uzelven
 „ veroordeelen , want zyn zy met reden afge-
 „ vallen , dan heerscht Gy te onrecht ; en wilt
 „ Gy dit echter tegen recht en reden doen ,
 „ dan moeten zy ook , dewyl U dit tot voor-
 „ deel strekt , zo gestraft worden , of Gy het
 „ gebied laten vaaren , en buiten gevaar als
 „ braave mannen leeven. Denkt dat zy even
 „ sterk gestraft moeten worden , en Gy niet
 „ zachtzinniger moet schynen , om dat Gy
 „ hunne laagen ontkomen zyt , wel overden-
 „ kende , hoe zy U , zo zy meester geweest
 „ waren , naar alle waarfchynlykheid zouden
 „ behandeld hebben , daar zy U reeds te voo-
 „ ren verongelykten : wie een ander zonder
 „ reden kwaad doet , die vervolgt hem ten on-
 „ dergang toe , wel weetende welk gevaar hem
 „ van zynen vyand , zo hy overblyft , te duch-
 „ ten ftaat : want al wie buiten nood iets lyd ,
 „ is , zo hy dit te boven koomt , veel woe-
 „ den .

„ dender dan tegen zynen vyand, daar-
 „ om verraad Uzelve niet. Maar U dan zo na
 „ Gy kunt in Uwe gedachten stellende, wat
 „ Gy al zoud hebben moeten uitstaan, en hoe
 „ Gy dan meest gewenscht zoud hebben hen
 „ te onder te brengen: geeft hun nu loon naar
 „ werken! Laat U door hunne tegenwoordige
 „ omftandigheden niet vermurwen, en ver-
 „ geet het zo even nog barnend gevaar niet.
 „ Straft hun naar verdienften, en stelt ze aan
 „ de andere Bondgenooten ten duidelyk voor-
 „ beeld voor, dat ieder, wie afvalt, zulks met
 „ de dood bekoopen zal. Zo zy dit weeten,
 „ zult Gy door geen en geduurigen oorlog te-
 „ gen Uwe Bondgenooten belet worden den
 „ vyand in 't oog te houden.”

Dus sprak Kleon. Na hem trad Diodotus Eukratis zoon, (die in de eerste vergadering hem ook allermeest tegengesproken had, en de Mityleners niet wilde dooden,) voor, en liet zich in deezer voegen uit.

„ Ik beschuldig geenzints dezulken die voor
 „ de tweedemaal de stemmen aangaande het
 „ lot der Mityleners opnamen, en prys dezul-
 „ ken in het minste niet, die wraaken dat men
 „ meer dan eens over zaaken van het uiterste
 „ aanbelang raadpleege, maar ben in tegendeel
 „ van

„ van gedachten, dat deeze twee dingen met
„ een wys raadsbesluit het allermeeste srydig
„ zyn, overhaasting namelyk en gramschap,
„ waar van de eene gaarne met zinloosheid,
„ de andere met onkunde en schraal overleg
„ gepaard is: Al wie beweert dat de redevoe-
„ ring niet de Leermeesteresfe der zaaken zy,
„ is of verftandeloos of door eigenbaat ver-
„ voerd: verftandeloos, zo hy meent dat het
„ mogelyk zy op eene andere wyze toekomen-
„ de dingen en die nog duister te kunnen ont-
„ warren: Door Eigenbaat vervoerd, zo hy
„ iets schandelyks wil aanraden, en zich niet
„ in ftaat bevind hier over wel te fpreken,
„ maar anderen braaf doorhaalende, zyne te-
„ genspreekers zo wel als zyne hoorers hier
„ door meent vervaard te maaken. De ergfte
„ zyn die geene, welke zich eene eer maaken
„ om anderen van omkoopinge voor geld te
„ befchuldigen, want iemand, die de zaak 'er
„ niet kan door krygen, van onkunde befchul-
„ digd, zal eer onkundig dan onrechtvaardig
„ fchynende, moeten zwichten. Maar word
„ hem de onrechtvaardigheit tegengeworpen,
„ en krygt hy zyn zin, dan ftaat hy in kwaad
„ vermoeden, en flaagt hy niet, dan is hy on-
„ kundig en onrechtvaardig te gelyk, hierom
„ lyd

„ lyd de Staat het meeste: want uit vrees vind
 „ men geen Raadslieden: alles zoude ook ten
 „ uiterften wel gaan, indien zodanige burgers
 „ niet in ftaat waren eene redevoering te hou-
 „ den: want dan zouden zy zelden overgehaald
 „ worden om 'kwalyk te handelen, immers een
 „ braaf burger moet zynen tegenparty niet ver-
 „ vaard maaken, maar met een gelyk recht
 „ toonen dat hy betere dingen voorftelt, want
 „ in eenen billyken burgerftaat vermeerdert
 „ men geenzints de eer voor den welberaad-
 „ den beftemd, maar vermindert ook de ge-
 „ bruikelyke niet, en die in zynen raad onge-
 „ lukkig is, verdient geene ftraf, ja zelf geen
 „ fchande, want op deeze wyze zal iemand die
 „ eene goede raad kan geeven, geenzints door
 „ hoop op grooter belooningen of om gunst
 „ te bejaagen, iets anders zeggen dan hy denkt,
 „ en die zulks niet kan geeven, zal zich ver-
 „ blyden dat men hem dank bewyze, fchoon
 „ het volk niet door hem overtuigd word.

„ Hier van doen wy het tegendeel, daar en
 „ boven, iemand in verdenking van omkoop
 „ gekomen, al raad hy dan de beste dingen,
 „ word by ons om deeze ongegronde verden-
 „ king gehaat, en wy ontnemen den Staat al
 „ het nut, dat uit dien raad te trekken ftond.

„ Ja zelfs zyn de goede dingen , worden zy
 „ zonder lang bedenken voorgesteld , by ons
 „ niet minder verdagt , dan de kwaade , zo dat
 „ hy die het kwaade raad , het volk langs flink-
 „ sche wegen beweegen , en hy die het goede
 „ raad , op dat men hem volge , zich van lo-
 „ gens bedienen moet : dat iemand deezen
 „ Staat alleen weldoe , zonder denzelven te
 „ misleiden , is dus niet mogelyk , want wie
 „ openlyk denzelven eene weldaad doet , word
 „ verdacht gehouden als of hy ter vergelding
 „ een grooter verwachtte. Aangezlen dan dee-
 „ ze Uwe manier van denken , zo moeten wy
 „ over zaaken van het uiterst aanbelang spree-
 „ kende , verder vooruit zien , dan Gy , die dit
 „ in 't minst niet doet , voornamelyk daar wy
 „ van onzen raad rekenfchap moeten geeven
 „ aan U die ons hoorende aan geen reken-
 „ fchap geeven onderworpen zyt : want zo hy
 „ die raad , en die zich raaden laat , eveneens
 „ van U geftraft wierden , dan zoud Gy met
 „ wat meer omzichtigheids uw oordeel fry-
 „ ken : maar zo Gy thans door Uwe driften
 „ vervoerd , ergens in ongelukkig flaagt , dan
 „ ftraft Gy den aanraader alleen en niet U
 „ zelve , fchoon veelen mede misdreeven
 „ hebben .

„ Ik

„ Ik ben niet voorgetreden om iemand op
 „ het stuk der Mityleners tegen te spreken,
 „ of te beschuldigen: want zo wy wys zyn,
 „ moeten wy thans niet redetwisten over het
 „ ongelyk ons aangedaan, maar om eenen voor
 „ ons zelve meestnuttigen weg in te slaan,
 „ want offchoon ik openlyk bekenne dat zy
 „ ons verongelykt hebben, zo zal ik daarom
 „ niet aanraaden hen te dooden, ten zy dit
 „ voor den Staat het nuttigste zy: nog om hun
 „ vergiffenis toe te staan, ten zy zulks tevens
 „ voor 't Gemeenebest het beste schyne; want
 „ myns dunkens behooren wy thans eer op het
 „ toekomende, dan het tegenwoordige in on-
 „ zen raad bedacht te zyn. Ik denk geheel
 „ anders dan Kleon, die voornamelyk met
 „ kragt beweert, dat zy tot voorkomen van
 „ anderer afvaller met de dood te straffen zyn,
 „ daar ik in tegendeel over het geen U in het
 „ toekomend nuttigst kan zyn, van een ander
 „ denkbeeld ben: en verzoek dat Gy om zyne
 „ fraai opgesmukte redevoering het nut van
 „ de myne niet uit het oog verliest, want het
 „ is waarschyglyk dat Gy zyne woorden, die
 „ U om de tegenwoordige verstoordheid het
 „ rechtmatigste voorkomen, wel dra zult vol-
 „ gen, doch wy behooren thans niet te den-

„ ken, hoe 'er volgens rechten met hun kan
 „ gehandeld worden, maar hoe zy ons in 't
 „ vervolg van 't meeste nut kunnen zyn.

„ In veeler ſteden ſtaat de doodſtraf niet al-
 „ leen op zoortgelyke misdaden, maar zelfs
 „ op die veel geringer zyn. Ieder ſtelt zich
 „ door de hoop alleen vervoerd in gevaar, en
 „ niemand is 'er ooit in gekomen, die geen
 „ hoop had, dat hem zyn voorneemen zoude
 „ gelukken. Geene der afgefallen ſteden heeft
 „ ooit dit, zonder naar haar gedachten eene
 „ genoegzaame toerusting, het zy van zich
 „ zelve, het zy van de Bondgenooten te heb-
 „ ben, ondernomen. Ieder is van natuure in-
 „ gebooren om in 't byzonder of in het alge-
 „ meen te misdryven, en geene wet is ooit in
 „ ſtaat zulks te beletten: Ook hebben de ſter-
 „ velingen allerhande ſtraffen, van trap tot trap
 „ verergerd, in het werk geſteld, of zy dus
 „ van de booswichten minder ongelyks te ly-
 „ den zouden hebben: immers het is zeer waar-
 „ ſchynlyk dat oudſtyds op de grootſte euvel-
 „ daaden de kleinſte ſtraffen ſtonden, maar
 „ van tyd tot tyd toeneemende, is voor veele
 „ de doodſtraf vaſtgeſteld: en deeze word zelf
 „ even min ontzien: derhalven moet iemand
 „ iets verſchrikkeliker uitvinden, of hy zal de
 „ mis-

„ misdaad niet beletten. De schaamele armoe,
 „ door nood geperst, maakt ons in ondernee-
 „ ming stout, maar de grootheid van vermo-
 „ gen, door moedwil en opgeblaazen waan,
 „ nooit te vreedden. Ieder levensstand brengt
 „ door den aandrang van 't gemoed, naar maa-
 „ te ieder zich door eene hartstogt laat regee-
 „ ren, de menschen in het gevaar. De hoop
 „ en begeerte heerscht in alles. De laatste is
 „ de dryfveer onzer daaden, en van de eerste
 „ verzeld. De eerste denkt de dingen uit,
 „ maar de laatste ons altyd eenen goeden uit-
 „ slag voorstellende, brengt ons 't meeste na-
 „ deel toe. Deeze beide, schoon onzichtbaar,
 „ gaan het zichtbaare ver te boven, en het ge-
 „ luk zelve zet de menschen om iets te on-
 „ derneemen niet minder sterk van deeze aan,
 „ want dikwyls op het onverwagtst daar zyn-
 „ de, spoort zy zelf zwakken tot eenen kans
 „ te waagen aan, en wel vooral de steden,
 „ wanneer het op gewigtige zaaken, als vry-
 „ heid of heerschappy, aankoomt: dan stelt ie-
 „ der burger te veel prys op zich zelve. Om
 „ kort te gaan, het is onmogelyk, en al wie
 „ zulks denkt, zeer dwaas, om een middel te
 „ vinden de menschlyke natuur eens in haare
 „ onderneemingen met geweld voorthollende,
 „ het

„ het zy door 't geweld der wetten, het zy
 „ door eenig ander gevaar, tot staan te krygen.
 „ Wy moeten ons op de doodstraf als eene
 „ waarborg verlaatende, niet den ergsten weg
 „ inslaan, maar hun hoop overig laten om de
 „ misflag hunner afval te erkennen, en niet
 „ op staande voet hun misdryf straffen. Houd
 „ ook wel in het oog dat eene stad, die de
 „ onkosten goed kan maaken, en in het ver-
 „ volg de schatting opbrengen, na haaren af-
 „ val gemaklyker tot eene overeenkomst zal
 „ besluiten, zo zy weet dat zy zal behouden
 „ blyven, en wie denkt Gy dat 'er anders zyn
 „ zal, die niet, beter dan nu toegerust, het
 „ beleg ten uitersten zal verduuren? zo het
 „ op hptzelve uitkooft spaade of vroeg tot
 „ eene overeenkomst te besluiten: Zal het
 „ ook voor ons niet nadeelig zyn, om zonder
 „ verdrag te willen maaken, aan de beleege-
 „ ringen veel gelds te koste te leggen, en de
 „ stad, zo wy dezelve al inneemen, ontzenuwd
 „ te veroveren, en in 't vervolg van haare in-
 „ komsten beroofd te zyn? Hier in immers
 „ bestaat onze macht tegen den vyand. Daar-
 „ om moeten wy als rechters hunne misflagen
 „ niet gestrengelyk straffende, ons zelve na-
 „ deel doen, maar zien, hoe wy de steden,
 „ die

„ die in geld zeer vermogende zyn, door hun
 „ eene maatige straf op te leggen, ons best te
 „ nutte maaken, denkende dat wy dezelve
 „ niet zo goed door de strengheid der wetten,
 „ als door onze daadelyke naarstigheit kunnen
 „ bewaaren. Wy doen thans het tegendeel;
 „ want zo wy een vry; maar door geweld
 „ overheerd en dus met recht afvallend mensch
 „ te onderbrengen, denken wy hem strengelyk
 „ te moeten straffen; doch vrye menschen
 „ moeten wy niet strengelyk straffen; wanneer
 „ zy afgevallen zyn, maar tegen hunnen afval
 „ naauwkeurig waaken, om dus het denkbeeld
 „ zelve voor te komen; zyn zy overwonnen,
 „ dan moet men hunne schuld zo veel mogelyk
 „ verkleenen.

„ Denkt dan nu zelve hoe Gy, aan Kleon
 „ gehoor geevende, het spoor byster zyt. Nu
 „ is in alle steden het volk ons toegedaan, en
 „ valt met eenige weinigen geenzints af, of
 „ word het 'er al toe gedwongen, zo verklaart
 „ het zich den afgevallen tot vyand, en daar
 „ het volk van eene partydige stad U gunstig
 „ is, vat Gy den oorlog op. Brengt Gy het
 „ volk der Mityleners ter dood, dat geen deel
 „ aan den afval hebbende, de stad, zo dra het-
 „ zelve de wapenen meester ware, van zelf

„ aan U overgaf; zo begaat Gy voor eerst eene
 „ onrechtvaardigheid, door Uwe weldoeners
 „ van 't leeven te berooven, en ten tweeden,
 „ schikt Gy de zaaken, zo als de grooten het
 „ meest verlangen, want zy zullen in den af-
 „ val der steden het volk terstond te vriend
 „ hebben, zo Gy toont, dat schuldig en on-
 „ schuldig dezelve straf te wachten heeft. Al
 „ hebben zy ons al mishandeld, zo moeten wy
 „ zulks niet laten blyken, op dat het ecne
 „ deel, dat ons nog gunstig is, ook niet vyan-
 „ dig worde. Ter behoud van de heerschappy,
 „ oordeel ik dat het veel nuttiger zy, dat wy
 „ willens verongelykt worden, dan in gevolge
 „ der gerechtigheid die om te brengen, welke
 „ wy moeten spaaren. De rechtvaardige en
 „ tevens nuttige wraak, waar van Kleon
 „ spreekt; word in eene en dezelfde zaak niet
 „ gevonden.

„ Daar Gy dan ziet dat myn raad beter is,
 „ zo volgt denzelven niet door mededoogen
 „ nog toegeevendheid, (want hier door wil ik
 „ zelf niet dat Gy U laat verleiden,) maar
 „ door het geen ik U aanried zelf overgehaald.
 „ Strykt bedaardelyk een vonnis over die Mi-
 „ tyleners, welke Paches als schuldig her-
 „ waarts zond, doch laat de anderen hunne
 „ stad

„stad bewoonen. Het tegenwoordig is voor
 „het toekomstend best, en heeft den vyand
 „reeds een schrik op het lyf gejangd: want
 „die zich het best beraad is veel sterker tegen
 „zynen vyand, dan die hem met zinneloos
 „geweld kragtig aanvalt.”

Dus sprak Diodotus. Deeze gevoelens rechtstreeks met elkander strydig voorgesteld zynde, yverden de Atheners onderling voor beide, en waren in stemmen byna even sterk. Het gevoelen van Diodotus dreef echter boven. Zy vaardigden hier op eene tweede Galei af, en wel met alle mogelyke spoed, op dat zy de eerste voorkomende, de burgery niet reeds ontziend mogt vinden, de eerste was eene dag en nacht vooruit. De Mityleensche Gezanten zich van wyn en brood voorzien hebbende, deden groote beloften, zo zy de andere voorkwamen; hier op wierd zo eene groote haast in 't vaaren gemaakt, dat zy al roeiende, het brood in wyn en olie geweekt, opaten, en terwyl het eene deel sliep, het ander roeide. De wind niet tegen zynde, is het eerste schip, het welk zich met deeze verschriklyke tyding weinig repte, daar het tweede zich dermaaten spoede, slechts zo weinig voor het tweede aangekomen, dat Paches de tyd had het besluit

te

te verstaan, en zich ter uitvoer gereed te maken. Het tweede kwam kort hier op aan, en belette het ombrengen juist van pas. In zo een groot gevaar kwam Mitylene.

De andere, welke Paches, als het meeste aan den afval schuldig, gezonden had, hebben de Atheners, naar het gevoelen van Kleon, ten getaale van weinig minder dan honderd, gedood. Zy floopten de muuren der Mityleners, en namen hun de schepen af. Zy leiden in 't vervolg den Lesbiers wel geene schatting op, maar het land, behalven 't Mithymnische, by lootinge in drieduizend deelen verdeelende, heiligden zy hier van driehonderd uitgezogte de Goden toe, naar de andere deelen zonden zy hunne door 't lot bestemde Volkplanters. Aan deezen moesten de Lesbiers voor het waarneemen van den landbouw, deel voor deel, jaarlyks twee minen betalen. Ook kregen de Atheners de steden die in het land aan de Mityleners behoorden in overgaaf, en dezelve waren naderhand hun onderhoorig. Dus liepen de zaaken op Lesbus af.

In denzelfden Zomer hebben de Atheners, onder het bevel van den Overste Nicias Nicerates zoon, eenen togt tegen het eiland Minoa, dicht aan Megara gelegen, ondernomen, de
Me-

Megarenfers hier eenen tooren gebouwd hebbende, gebruikten hetzelfde als eene verſchansing; Nicias wilde gaarne dat de Atheners, om de nabyheid, hier, en niet te Budorus en Salamis, hunne wachtschepen leiden, om te beletten dat de Peloponnesers buiten hun weeten uitzielden, of (gelyk reeds te vooren gebeurd was,) Kapers uitzonden; als ook op dat geen vaartuig naar de Megarenfers zoude kunnen zeilen. Ter zee twee toorens, die van Nisea uitstaaken, veroverd, en zich de vaart tusſchen het eiland en het vaste land veilig gemaakt hebbende, heeft hy hetzelfde van dien kant met versterkingen ingeslooten; daar men van het nabygelegen vaste land langs eene brug door de moerige plaatzen het eiland hulp zou kunnen bieden. Dit werk binnen weinig dagen afgedaan, en naderhand eene verſchansing op het eiland zelve opgeworpen hebbende, liet hy hier eene bezetting, en keerde zelf met zyn leeger naar huis te rug.

Omtrent denzelfden Zomertyd hebben de Platcers, geen koorn meer hebbende, en de belegering niet meer kunnende verduuren, op deeze wyze zich aan de Peloponnesers overgegeeven. De Peloponnesers eenen aanval op de muuren gedaan hebbende, waren

zy

zy niet in staat hen af te weeren. De Overste der Lacedemoners hunne zwakheid ziende, wilde de stad niet stormenderhand inneemen, (want dit was hem van Lacedemon verboden, op dat, zo ter eeniger tyd een verdrag met de Atheners wierd geslooten, volgens welk zy onderling bedongen de in den oorlog genommene steden te rug te geeven, zy dan Platea, als hebbende zich vrywillig overgegeeven, niet zouden behoeven af te staan,) maar hy zond hun eenen Stafgezant toe, om te vraagen, of zy de stad vrywillig aan de Lacedemoners wilden overgeeeven, en zich aan hun vonnis onderwerpen, onder beding, dat zy wel de schuldigen, maar niemand onverhoord zouden straffen. De Stafgezant dit voorstel gedaan hebbende, gaaven zy (want zy waren reeds ten uitersten zwak,) de stad over. Zy wierden eenige dagen door de Peloponnesers onderhouden, tot dat 'er vyf Rechters uit Lacedemon aankwamen. Na deezer aankomst, wierd hun wel geene beschuldiging voorgehouden, maar ontboden zynde, alleenlyk dit gevraagd: Of zy zy geduurende deezen oorlog de Lacedemoners en hunne Bondgenooten eenigen dienst beweezen hadden? Doch zy verzochten dat het hun vry mogt staan, hunne zaak een weinig bree-

breeder voor te stellen, en droegen dezelve aan Astymachus en Lakon, zoonen van Afpolaus en Aeimnestus, die in gastvriendschap met de Lacedemoners stonden, op. En voortredende, spraken zy in deezer voegen:

„ Wy hebben, ô Lacedemoners, ons op U
 „ verlaatende, de stad overgegeeven, niet den-
 „ kende dat wy een zo streng, maar billyker
 „ vonnis zouden ondergaan: wy hebben aan-
 „ genomen om onze zaak by geen ander dan
 „ by U, als onze Rechters, gelyk wy nu ook
 „ doen, voor te stellen, denkende dat wy dus
 „ het allerbillykst behandeld zouden worden,
 „ maar nu vreezen wy dat wy ons in beiden
 „ deerlyk bedrogen hebben: want wy vermoe-
 „ den niet zonder reden dat ons leeven in
 „ geschil zal komen, en Gy geene billyke
 „ Rechters zult zyn: onze vermoedens hier
 „ op grondende, dat ons geene beschuldiging,
 „ om te beantwoorden, voorgehouden is,
 „ maar wy zelf verzocht hebben om te spree-
 „ ken: als ook, om dat Uwe vraag zeer kort
 „ is; zo wy op dezelve naar waarheid ant-
 „ woorden, valt dezelve ons tegen, en ko-
 „ men wy met logens voor den dag, zo zyn
 „ wy te berispen. Nergens uitkomst ziende,
 „ bevinden wy ons in nood, en meenen dat
 „ het

„ het veiliger zyn zal te beproeven of wy
 „ door *spreeken nog iets kunnen winnen*. Want
 „ zo eene beschuldigde niet zegt het geen hy
 „ zeggen kan, dan meent men dat hem dit ge-
 „ zegde tot behoud had kunnen strekken,
 „ maar de mogelijkheid om U te overtuigen is
 „ voor ons daar en boven zeer gering, immers
 „ zo wy elkander niet kenden, zouden wy
 „ door het aanhaalen van bewyzen, die Gy
 „ niet wist, onze zaak eenigzints verbeteren,
 „ maar nu word U, van alles kundig, de
 „ zaak voorgesteld. Wy zyn niet bang dat Gy
 „ ons veroordeelt en beschuldigt dat wy in
 „ deugd beneeden U zyn, maar dat Gy om
 „ anderen te behaagen een reeds van te voo-
 „ ren onderschreeven vonnis staaft.

„ Wy zullen evenwel, het recht dat wy te-
 „ gen de eischen der Thebanen, tegen U en de
 „ andere Grieken hebben, staande houden, U
 „ onzer weldaaden indachtig maaken, en U trag-
 „ ten te overreeden: Op Uwe korte vraage,
 „ of wy den Lacedemoners en den Bondge-
 „ nooten in den loop deezes oorlogs van eeni-
 „ gen dienst geweest zyn, antwoorden wy;
 „ zo Gy ons als vyanden vraagt, dat wy U
 „ niet verongelykt hebben, schoon Gy geen
 „ weldaad van ons genoot. Doch ziet Gy ons

„ voor

„ voor vrienden aan, dan beweezen wy dat
 „ Gy, die ons den oorlog aandoet, alleen
 „ kwalyk handelt. In vreedestyd en tegen
 „ den Meder hebben wy ons braaf gedraagen,
 „ de vrede hebben wy nu niet eerst verbro-
 „ ken, en wy alleen uit de Beotiers zyn ter
 „ handhaving der Griekfche vryheid hem met
 „ U aangevallen, en fchoon wy midden in
 „ het land woonden, hebben wy echter by
 „ Artemifium eenen zeeflag geleverd, en fton-
 „ den in een gevegt, op onzen grond voorge-
 „ vallen, U en Pausanias by; en in al het ge-
 „ vaar dat ten deezen tyd by de Grieken ont-
 „ ftond, hadden wy zelfs boven ons vermogen
 „ deel. Ook hebben wy voor ons hoofd,
 „ ô Lacedemoniers, U na de aardbeevinge,
 „ toen Sparta zeer door angst beneepen, en
 „ de afgevallenen Heloten naar Ithome gewee-
 „ ken waren, U ons derde deel tot onder-
 „ ftand toegezonden, waar aan Gy toch be-
 „ hoort te denken.

„ Zodanigen hebben wy eertyds en in zaaken
 „ van aanbelang ons betoond. Naderhand zyn
 „ wy vyanden geworden, doch alleen door
 „ Uwe fchuld: want toen wy door de The-
 „ baners mishandeld, U verzogten ons tot
 „ Bondgenooten aan te neemen, hebt Gy het

Z

„ ons

„ ons geweigerd, zeggende dat wy ons naar
 „ de Atheners moesten wenden, om dat wy,
 „ hunne nabuuren, te verre van U woonden.
 „ Gy hebt echter niets zwaars van ons in dee-
 „ zen oorlog te lyden gehad, en zoudt het
 „ ook niet gehad hebben. Hebben wy op Uw
 „ bevel niet van de Atheners willen afvallen,
 „ hier door hebben wy U echter niet veron-
 „ gelykt. Zy immers booden ons tegen de
 „ Thebaners, het welk Gy niet gaarne deed,
 „ de behulpzaame hand, en het was niet
 „ braaf gehandeld hen te verraden, die ons
 „ met weldaaden overlaadende, ons op ons
 „ verzoek tot Bondgenooten aangenomen en
 „ met het burgerrecht befchonken hadden, in
 „ tegendeel was het billyk dat wy op hunne
 „ wenken vloogen. Maar zo Gy beide het be-
 „ wind over Uwe Bondgenooten voerende,
 „ misflagen begaat, dan heeft niet de geen,
 „ die volgt, maar hy, die U hier toe ver-
 „ voert, de fchuld.

„ De Thebanen hebben ons reeds meermaa-
 „ len en in andere gelegenheden verongelykt,
 „ voornamelyk nu onlangs, gelyk Gy weet,
 „ en waarom wy thans dit moeten lyden. Want
 „ toen zy onze ftad, fttaande de verdragen, en
 „ in den tyd van ons maandelyksch feest, be-
 „ „ mach-

„ machtigd hadden, hebben wy ons hier over
 „ met recht wraak verſchaft, en dit volgens
 „ eene by al de wacrelde vastgeſtelde wet, vol-
 „ gens welke het vry ſtaat den aanvallenden
 „ vyand af te weeren. Dus worden wy dan
 „ te onrecht thans om hen mishandeld, want
 „ zo Gy een vonnis ſtrykt naar maate van het
 „ nut, dat Gy van hen hebt, of hunner
 „ vyandſchap jegens ons, dan blykt het dui-
 „ delyk dat Gy geene onpartydige rechters,
 „ maar aan het voordeel verſlaafd zyt; of
 „ ſchoon zy U thans van nut ſchynen, zo
 „ zyn wy en de andere Grieken het U in die
 „ gevaarlyke tydsomſtandigheden nog veel
 „ meer geweest. Gy valt thans anderen met
 „ verſchrikking op 't lyf, maar toen de On-
 „ griek allen in flaverny zogten te brengen,
 „ hielden de Thebaners het met hem. Het is
 „ dus niet meer dan billyk, dat Gy tegen on-
 „ zen tegenwoordigen miſlag (zo het eene
 „ miſlag zy,) onze toenmaalige bereidwillig-
 „ heid overſtelt, dan zult Gy deeze laaſte
 „ voorzeker de grootſte bevinden; als zynde
 „ in eenen tyd, dat 'er eene ſchaarsheid van
 „ Grieken ware om hunne dapperheid tegen
 „ Xerxes macht in de bresſe te ſtellen. In eenen
 „ tyd, waar in die geene het meest gepreezen

„ wierden, die hun eigen nut en behoud ge-
 „ ring achtende, ftoute en met gevaar ver-
 „ zelde daaden durfden onderneemen. Van
 „ deeze zynde en ook boven alle anderen
 „ geëerd, vreezen wy thans hier door zelf te
 „ gronde te gaan, daar wy de Atheners lie-
 „ ver om de gerechtigheid, dan U om ons
 „ voordeel wilden volgen. Over dezelfde zaa-
 „ ken behoort Gy altyd eveneens te denken,
 „ en openlyk te verklaaren dat Gy geen hoo-
 „ ger belangen erkent dan de deugden Uwer
 „ Bondgenooten, die, aldus verzekerd zynde
 „ dat waare verdienften altoos gunst winnen,
 „ U ten minften in dit tydgewricht dezelfde
 „ dankbaarheid zullen bewyzen, die zy ons
 „ weleer verſchuldigd waren.

„ Neemt ook in overweeing, dat Gy van
 „ veele Grieken als een voorbeeld van mensch-
 „ lievendheid word aangezien. Zo Gy omtrent
 „ ons iets onbetaamlyks befluit, (want het
 „ vonnis zal niet verborgen blyven, het geen
 „ Gy, van iedereen geroemd, over ons, die
 „ van niemand gelaakt worden, zult vellen,)
 „ ziet toe, dat iedereen U niet verwyte, over
 „ braave menſchen, ſchoon Gy nog beeter
 „ zyt, een onbehoorlyk befluit genomen te
 „ hebben, en niet veeleer de buit op ons, de

„ ver-

„ verlosfers van Griekenland, gemaakt, in de
 „ openbaare Heiligdommen ter nederftelt: De
 „ verwoesting van Platea door de Lacedemo-
 „ ners zal in elks oog een gruwel zyn: als
 „ ook dat Gy eene ftad, wier naam Uwe
 „ voorouders om haare dapperheid op den
 „ Delphifchen drievoet fchreeven, om der
 „ Thebanen wille uit de maatschappy van ge-
 „ heel Griekenland uitroeit. Onze elende is
 „ waarlyk reeds tot dat toppunt gekomen,
 „ dat, daar wy door den Meder overheerd,
 „ omgekomen zouden zyn, wy nu by U,
 „ voorheen onze grootfte vrienden, voor de
 „ Thebaners moeten bukken, en reeds twee
 „ gevaarlyke togten verduuren, de een, om
 „ zo wy de ftad niet overgaaven, door honger
 „ te vergaan, en de andere, om thans voor
 „ ons leeven te moeten pleiten. Nu worden
 „ wy Plateërs, die alleen de Grieken zelfs
 „ boven ons vermogen ten dienfte ftonden,
 „ van ieder verlaaten en zonder hulp ver-
 „ ftooten. Niemand onzer toenmaalige Bond-
 „ genooten komt ons thans te hulp, ja wy
 „ zyn zelve, ô Lacedemoners, onze eenigfte
 „ hoop, voor Uwe ftandvastigheid ook reeds
 „ beducht.

„ Maar wy bidden om der Goden getuigen

„ onzer oude bondgenootschaps wille, en om
 „ onze dapperheid jegens de Grieken voorheen
 „ betoond, laat U vermurven en verandert
 „ van gedagten, zo Gy door de Thebaners
 „ overgehaald zyt. Vraagt hun in tegendeel
 „ als een gunstbewys, dat zy die geenen zelve
 „ niet dooden, welken 't U niet betaamt om te
 „ brengen: dus doende, zult Gy hun eene
 „ eerlyken in plaatze van een schandelyken
 „ dienst bewyzen, en niet, door een ander
 „ vermaak te bezorgen, U zelf eenen kwaaden
 „ naam aanwryven; want het is voor U zeer
 „ gemaklyk ons 't leeven te beneemen, maar
 „ bezwaarlyk U van dien schandvlek te zui-
 „ veren: dewyl Gy U niet over Uwe vyanden
 „ wraak verschaft, maar over menschen, die
 „ U gunstig, door nood gedwongen, de wa-
 „ penen hebben opgevat. Zo Gy ons derhal-
 „ ven de vrees voor den dood beneemt, zult
 „ Gy eene rechtvaardige uitspraak doen, in-
 „ dachtig houdende, dat wy ons vrywillig
 „ overgeeven, de handen ootmoedig tot U
 „ uitstrekken, (dezulken immers verbied de
 „ Grieksche wet te dooden,) en daar en bo-
 „ ven U altyd met weldoen overlaadden. Wendt
 „ Uwe oogen slechts naar de graaven Uwer
 „ Voorvaderen, dien onder den Persiaan ge-
 „ „ fneu-

„ sneuveld, en in onze stad begraven, jaar-
 „ lyks van ons met kleederen en andere Lyk-
 „ offerhanden geene kleine eer beweezen word:
 „ Want van alles het geen ons land op zynen
 „ tyd voortbrengt, bieden wy hun als vrien-
 „ den uit eens vrienden land, en als makkers
 „ van onze oude Spitsbroeders, de eerstelin-
 „ gen aan: dit alles, denkt Gy omtrent ons
 „ niet wel, zult Gy overtreedn. Bedenkt U
 „ toch ernstig! Pausanias heeft hen begraven,
 „ denkende dat zy dus in 's vriendenland en
 „ by vrienden zouden leggen; en Gy, doodt
 „ Gy ons, en brengt Gy het land van Platea
 „ in der Thebanen macht, wat doet Gy dan
 „ anders dan Uwe Voorvaders en Bloedver-
 „ wanten van de eere die hun thans beweezen
 „ word, beroofd, in eenen vyandelyken grond
 „ en by hunne moorders zelf te laten? Zult
 „ Gy daar en boven nog dien grond, waar op
 „ weleer der Grieken vryheid gehandhaaft
 „ wierd, in slavernye brengen? Zult Gy die
 „ Tempels, waar in zy hunne gebeden uit-
 „ gestort hebbende, den Persiaan versloegen,
 „ verwoesten? Zult Gy Uwe Voorvaders de
 „ Offerhanden, die ter hunner eer als Grond-
 „ leggers en Stichters deezer heiligdommen ge-
 „ schieden, ontrooven?

„ Het zal U ook, ô Lacedemoners, geen-
 „ zints tot eere ftrekken, dat Gy tegen de
 „ algemeene instellingen der Grieken, en Uwe
 „ Voorvaders zondigt, en ons, Uwe weldoe-
 „ ners, om eens anderen wrok, schoon wy U
 „ niet verongelykten, om 't leeven brengt;
 „ maar ons te spaaren, en door een weigepast
 „ mededoogen vermurft te worden, zal voor
 „ U roemruchtig zyn. Neemt niet alleen de
 „ zwaarheid van de straf, maar tevens de groot-
 „ heid van ons, die dezelve zullen moeten ly-
 „ den, wel in acht! en hoe onzeker het zy,
 „ wien de rampspoed, al verdient hy 't niet,
 „ nog zal treffen. Wy, gelyk het ons be-
 „ taamt, en dewyl de nood ons perst, roe-
 „ pen door onze gebeden die Goden, welke
 „ wy met alle Grieken eenpaarig eeren, aan
 „ om ons te helpen, U hier toe te beweegen,
 „ en den aangehaalden eed, door Uwe Voor-
 „ vaders dier bezwooren, niet in den wind te
 „ slaan. Wy roepen de graaven Uwer Voor-
 „ vaders, en die daar in rusten, ootmoedig
 „ aan, om niet aan de Thebaners te komen,
 „ en dus van U, onze grootfte vrienden, aan
 „ onze ergfte vyanden overgelevert te wor-
 „ den. Wy brengen U dien dag te binnen dat
 „ wy de roemruchtigste daaden te gelyk met
 „ hun

„ hun uitvoerden, en nu op dien zelven dag
 „ het allerverfchriklykst gevaar hebben uit te
 „ staan. Doch dewyl het noodzakelyk, maar
 „ tevens voor die geenen, welke zich dus be-
 „ vinden, zeer bezwaarlyk is een einde van
 „ fpreken te maaken, als zynde met dat ein-
 „ de hun levensgevaar ook daar, zo houden
 „ wy op, nogmaals zeggende, dat wy de stad
 „ niet aan de Thebaners, (want dan hadden
 „ wy liever van honger, de affchuwelykfte
 „ dood, willen vergaan,) maar aan U, op
 „ wie wy een groot vertrouwen hadden,
 „ overgaaven. Ook is het billyk, zo wy U
 „ niet beweegen, dat Gy ons weder op onzen
 „ ouden voet ftelt, en de keuze van het ge-
 „ vaar aan ons overlaat. Wy verzoeken te-
 „ vens, om, daar wy Plateërs zyn, en weleer
 „ om de Grieken by te fpringen allerbereid-
 „ willigst, uit Uwe handen of Uwe trouwe,
 „ ô Lacedemoners, dewyl wy U zo ootmoe-
 „ dig smeeken, niet aan de Thebaners, onze
 „ ergfte vyanden, overgelevert te worden.
 „ Weest Gy onze redders, en daar wy de vry-
 „ heid der andere Grieken handhaafden, ftemt
 „ niet in onzen volflagen ondergang.”

Dus fpraken de Plateërs. Doch de Theba-
 nen, vreezende dat de Lacedemoners op hun

zeggen iets toe zouden geeven, zeiden ook te willen spreekē, vermits de Plateërs buiten hunne verwagting eene langere redevoering ter beantwoording der voorgestelde vraag toegestaan ware: Gebooden zynde te spreekē, vingen zy in deezer voegen aan:

„ Wy zouden niet geeischt hebben te mogen
 „ spreekē, zo zy slechts kortelyk op Uwe
 „ vraag geantwoord, zich niet tot ons gewend,
 „ ons beschuldigd, en over dingen die niets ter
 „ zaake dienen, waar over zy ook van niemand
 „ beschuldigt of gelaakt worden, eene groote
 „ lofspraak en ophef gemaakt hadden. Nu zyn
 „ wy genoodzaakt het eene te ontkennen, en
 „ het ander te verdedigen, ten einde zy door
 „ onze schuld of door hun gezwets geen voor-
 „ deel trekken, maar Gy de zaaken van weers-
 „ kanten hoorende, naar waarheid zult kun-
 „ nen oordelen. De eerste reden van ons
 „ verschil met hen was deeze: Toen wy Pla-
 „ tea allerlaatst van Beotien en nog andere
 „ steden met haar, om allerhande mengelmoes
 „ van menschen, die wy niet by ons wilden
 „ hebben, te bewaaren, gesticht hadden, heb-
 „ ben deeze zich niet verwaardigt, gelyk in
 „ den beginne vastgesteld was, om onder ons
 „ te staan, maar, in de noodzakelykheid ge-
 „ bragt

„ bragt om de vaderlandsche instellingen, die
 „ zy alleen van alle de Beotiers overtraaden,
 „ aan te neemen, zyn zy tot de Atheners
 „ overgegaan, en hebben met hun ons grootę
 „ schade, waar voor zy echter hun deel ook
 „ weder thuis kreegen, toegebracht.

„ Na dat de Ongriek in Griekenland geval-
 „ len was, zeggen zy, dat zy alleen van de
 „ Beotiers het niet met den Meder hielden,
 „ hier op beroemen zy zich voornamelyk, en
 „ vaaren hierom tegen ons geweldig uit. Doch
 „ wy houden staande, dat zy zulks den Athe-
 „ neren ten gevalle alleenlyk deden: en toen
 „ deeze naderhand de Grieken aanvielen, wa-
 „ ren zy de eenigste, die hunne zyde hielden.
 „ Denkt eens welke gedaante onzer beider zaa-
 „ ken hadden, toen zy dit deden. In onzen
 „ Staat vond toen geene wettige heerschappy
 „ van eenige weinigen, nog eene Volksregee-
 „ ring plaats, maar, (het geen tegen de wet-
 „ ten en de welgeregeldheid het meeste aan-
 „ loopt, en naast by eene dwingelandy koomt)
 „ eenige weinige Vermogenden hadden 't roer
 „ in handen, deeze het volk door geweld in
 „ toom houdende, haalden den Meder bin-
 „ nen, in hoope dat zo hy de overhand be-
 „ hield, hun gezag nog grooter worden zou,
 „ en

„ en al de burgery niet meer haar eigen mees-
 „ ter, moest dit doen; derhalven moet men
 „ haar niet te laste leggen, dat zy deeze mis-
 „ slagen, geene wetten meer hebbende, be-
 „ ging. Gy behoort derhalven wel deegelyk
 „ acht te geeven, toen de Meder uit het land
 „ gegaan, en onze Staat zyne eigen wetten
 „ wederkreeg, toen de Atheners door eenen
 „ inval, het overig Griekenland en wel voor-
 „ namelyk ons land in hun geweld zogten te
 „ brengen, en reeds door de binnenlandsche
 „ oproeren een groot gedeelte meester waren,
 „ hoe wy by Coronea vechtende, hen over-
 „ wonnen, en Beotien in vryheid stelden, en
 „ hoe wy nu manmoedig der anderen vryheid,
 „ door het geeven van paarden en andere
 „ krygstoerusting, grooter dan die der overi-
 „ ge Bondgenooten, handhaven. Dit is het
 „ geen ter verdediging onzer Medersgezind-
 „ heid dient.

„ Nu zullen wy ons best doen om duidelyk
 „ te bewyzen, dat Gy de Grieken meer ver-
 „ ongelykt hebt, en alle soorten van straffen
 „ overwaardig zyt. Gy zyt volgens Uw zeg-
 „ gen Atheensche Bondgenooten en Burgers
 „ geworden om U op ons te wreken. Dan had
 „ Gy de Atheners alleen tegen ons moeten

„ voeren, en niet te gelyk met hun de andere
 „ Grieken op het lyf vallen: Wierd Gy dan
 „ al tegen Uwen zin door de Atheners elders
 „ geleid, dan stond het Bondgenootfchap van
 „ deeze Lacedemoners, tegen den Perfer, in-
 „ gericht, en waar op Gy voornamelyk pocht,
 „ voor U open. Hetzelve had ons van U af-
 „ gewend, en het geen 't voornaamfte is, Gy
 „ had U zonder vrees rypelyk kunnen beraa-
 „ den: maar vrywillig en geenzints gedwon-
 „ gen, hebt Gy der Atheneren zyde gekoozen:
 „ Nu zegt Gy dat het fchande ware Uwe wel-
 „ doeners te verraden, doch veel fchandely-
 „ ker en onbillyker is het alle Grieken, Uwe
 „ Eedgenooten, dan de Atheners alleen te
 „ verraden: deeze immers bragten de Grie-
 „ ken in flaverny, daar geene derzelve vry-
 „ heid handhaafden. Ook hebt Gy eene klei-
 „ ner dank, en waar over Gy U zelven moct
 „ fchaamen, behaald. Verongelykt, zegt Gy,
 „ hebt Gy U tot hen begeeven, maar in de
 „ daad boodt Gy hun om andere te verongely-
 „ ken de behulpzaame hand. Nu is het min-
 „ der fchande geen en gelyken dank te vergel-
 „ den, fchoon men denzelven wettig fchuldig is,
 „ dan hetzelve tegen recht en reden te doen.
 „ Gy hebt toen duidelyk getoond, dat Gy
 „ al-

„ alleen niet om der Grieken, maar der Athe-
 „ neren wille, den Meder niet gunstig waart;
 „ en daar Gy toen ten gevalle der Atheneren,
 „ dingen met der Grieken belangen strydig on-
 „ dernaamt, wilt Gy nu hebben, dat Uwe
 „ voor anderen betoonde dapperheid U ten
 „ voordeel strekke: Doch dit heeft in 't geheel
 „ geen pas, daar Gy de Atheners voorgetrok-
 „ ken hebt, zo roept hen tegenwoordig ook
 „ te hulp; 't is onnodig U op het voorheen ge-
 „ maakte Eedverbond te beroepen, om daar
 „ door vry te raaken; dit is van U verlaaten,
 „ overtreden, en Gy hebt Uw best gedaan
 „ om de Egincten en zommige andere eedge-
 „ nooten eer in flaverny te brengen, dan zulks
 „ tegen te houden; dit alles deed Gy door
 „ eigen beweging, daar Gy Uwe wetten heb-
 „ bende, van niemand, gelyk wy, 'er toe ge-
 „ dwongen wierd. Ook hebt Gy, voor de in-
 „ sluiting der stad, de laatste uitnodiging om
 „ U stil te houden en geen van beiden te hel-
 „ pen, niet aangenomen. Wie word derhal-
 „ ven met meerder recht van alle Grieken ge-
 „ haat dan Gy, die U tot hunnen ondergang
 „ zeer dapper toondet? Ook hebt Gy in deeze
 „ gelegenheid duidelyk getoond, dat het geen,
 „ waar in Gy voorheen van nut waart, gelyk
 „ „ gy

„ gy zegt , niet van U afkomstig ware , en
 „ waar Uwe natuur altyd heen wilde , is thans
 „ naar waarheid aan den dag gebragt. Dit is 't,
 „ dat op onze onwillige Meders- en Uwe vry-
 „ willige Atheensgezindheid te antwoorden
 „ was.

„ Wat de laatste verongelyking , waar van
 „ Gy spreëkt , betreft , (dat wy namelyk tegen
 „ recht en reden , staande de verbonden , en
 „ in de maandfeesten op Uwe stad aanvielen ,)
 „ hier in denken wy dat Gy zelve meer dan
 „ wy misdreeven hebt : want zo wy Uwe stad
 „ bestormd en als vyanden de landen verwoest
 „ hadden , dan zekerlyk hadden wy U veron-
 „ gelykt : doch daar de eersten onder U in ver-
 „ mogen en geboorte , uit verlangen om U
 „ van het uitheemsche bondgenootschap af te
 „ houden , en tot de algemeene vaderlandsche
 „ verpligtingen aller Beotiers te rug te bren-
 „ gen , ons van zelf ontbooden ; wat hebben
 „ wy U dan verongelykt ? Immers overtreedt
 „ de aanvoerer eer de wetten dan de volger :
 „ doch in dit geval hebben nog zy , naar onze
 „ gedachten , nog wy misdreeven. Burgers
 „ zynde , gelyk Gy , en meer te verliezen heb-
 „ bende , namen zy ons als vrienden en niet
 „ als vyanden in de stad , verlangende dat de
 „ , kwaa-

„ kwaade onder U niet erger wierden, en de
 „ goede, 't geen zy verdienden, hun aanzien
 „ behielden. Maar U in raad en daad helpen-
 „ de, en voor U behoud zorge draagende,
 „ wilden zy de stad niet aan vreemden over-
 „ geeven, maar U met Uwe oude Bloedver-
 „ wanten verzoenen, om dus doende, met
 „ niemand in vyandschap, maar met ieder te
 „ gelyk in verbond te zyn.

„ Ten bewyze dat wy niet als vyanden te
 „ werk wilden gaan en niemand verongely-
 „ ken, zo hebben wy van te vooren afgekondigt,
 „ dat ieder, die naar de vaderlandsche
 „ instellingen der Beoters wilde leeven, by
 „ ons zoude komen. Bereidwillig by ons ge-
 „ komen, en eene overeenkomst getroffen
 „ hebbende, hield Gy U in 't eerste stil, doch
 „ ziende naderhand dat wy maar weinig in ge-
 „ tal waren, (als of wy iets onrechtvaardigs
 „ gedaan hadden, door tegen den zin van het
 „ gemeene volk in de stad te komen,) hebt
 „ Gy ons niet met gelyke munt vergolden,
 „ door eenige pooging om, zonder nieuwe
 „ aanslagen, ons met woorden te overreeden
 „ dat wy zouden vertrekken. Maar Gy zyt
 „ ons tegen de overeenkomst aan op het lyf
 „ gevallen, doch wy beklagen hen niet zo
 „ „ zeer,

„ zeer, die Gy, met U handgemeen, van 't
 „ leeven beroofde, (want deezen is zulks door
 „ de oorlogswet te beurt gevallen,) maar hoe
 „ zult Gy zeggen, dat Gy tegen hen, die U
 „ ootmoedig smeekten, die Gy leevendig in
 „ Uwe macht kreeg, en die Gy tegen Uw ge-
 „ geeven woord om hen niet te zullen doo-
 „ den, vermoord hebt, hoe, zeg ik, zult Gy
 „ nog zeggen, dat Gy tegen hen geen gru-
 „ weldaad begint? Gy hebt ons dus in wei-
 „ nig tyds driemaal verongelykt, door het
 „ verbond te verbreeken, vervolgens onze
 „ manschap te dooden, en eindelyk af te wy-
 „ ken van Uw gegeven woord, om hen, zo
 „ wy het geen in Uwe landeryen was onge-
 „ schonden lieten, niet te dooden. Dit niet-
 „ tegenstaande, denkt Gy dat wy de rechten
 „ schenden, en Gy geene de minste straf ver-
 „ dient. Maar, ten minsten zo deeze mannen
 „ weldenken, zal het zo niet gaan, maar Gy
 „ zult voor dit alles verdiende straf ontvangen.
 „ Dit hebben wy, ô Lacedemoners, om U
 „ en ons, voorgesteld, op dat Gy zoudt wee-
 „ ten dat zy te recht door U veroordeeld, en
 „ van ons nog billyker ter straffe gevorderd
 „ zyn: Laat U dan door het hooren hunner
 „ oude deugden, zo zy 'er ooit geweest zyn,
 „ niet

„ niet vermurven, want deeze moeten eenen
 „ onderdrukten van nutte zyn, maar iemand
 „ die tot fchandelyke boosheid ontaard is dub-
 „ bele straf opleggen, om dat hy misflagen
 „ die men niet van hem verwachten kon, be-
 „ dryft. Laat het hun niet baaten, dat zy hui-
 „ len, jammeren, Uwer Voorvaders begraaft-
 „ plaatfen aanroepen, en U voor oogen hou-
 „ den dat zy eenzaam verlaaten zyn. Wy ver-
 „ zekeren in tegendeel dat onze jonge man-
 „ fchap van hen vermoord, veel erger gelee-
 „ den heeft, wier vaders zommige, toen zy
 „ Beotien by U voegden, by Koronea sneu-
 „ velden, zommige Grys en Kinderloos te huis
 „ gebleeven, U met meerder rechts bidden,
 „ om hun op deezen wraak te verfehaffen,
 „ want Stervelingen die iets moeten lyden,
 „ het geen zy niet verdienden, zyn ten hoog-
 „ ften deerniswaardig, maar over hen, die
 „ zulks verdienen, gelyk deeze, is ieder in
 „ tegendeel verblyd. Dat zy thans alleen ver-
 „ laaten zyn, hebben zy aan zich zelfs, daar
 „ zy betere bondgenooten willens en weetens
 „ verlieten, te danken. Schoon zy niets van
 „ ons geleden hadden, hebben zy ons echter
 „ tegen de wetten ftrydig behandeld, meer
 „ naar hunnen haat, dan naar de wetten recht
 „ doen-

„ doende, ook zullen zy nog niet eens eene
 „ straf overeenkomstig hunne wanbedryven
 „ ondergaan. Deeze is wettig, want zy zyn
 „ ons niet, gelyk zy zeggen, na het gevecht
 „ ootmoedig te voet gevallen, maar hebben
 „ zich volgens de overeenkomst om hunne
 „ zaak te bepleiten aan ons overgegeeven.
 „ Ô Lacedemoners, koomt dan de Grieksche
 „ wet, door hen geschonden, en ons die te
 „ onrecht lyden, te hulp, en vergeld ons naar
 „ maate onzer bereidwilligheid, ook dank:
 „ Laat ons om hunner woorden wil niet van
 „ U verstootten worden. Geeft den Grieken
 „ een voorbeeld, dat Gy geen stryd van woor-
 „ den, maar van zaaken voorstelt, zo dezelve
 „ goed zyn, dan is een kort voorstel genoeg,
 „ doch zyn zy kwaad, dan strekt eene fraai
 „ opgesmukte woordenpronk dezelve maar tot
 „ een dekkleed; en byaldien Gy, die thans
 „ de vermogendste zyt, na een kort en bon-
 „ dig voorstel van zaaken ieder oordeelt, zo
 „ zal iemand, die eene kwaade zaak voor
 „ heeft, minder naar eene fraaije redevoering
 „ zoeken.”

Dus spraken de Thebaners. De Lacedemo-
 ners als Rechters dachten, dat het met hunne
 vraag, *of zy ook eenige weldaad in deezen oor-*

log van hun ontyangen hadden? wel zou gelukken: (om dat zy hun reeds van te vooren gevraagd hadden, zich volgens het verdrag van Pausanias, na den Perfifchen oorlog, ftill te houden, en nog laater, eer zy ingeflooten wierden, hun aanbod, van beider vrienden te zyn, niet hadden willen aanneemen,) ook meenden zy om de weigering van hun rechtmatig voorftel reeds door hen, als hadden zy het verbond gefchonden, beleedigt te zyn. Hun één voor één voor den dag gehaald, wierd hun gevraagd, of zy geduurende deezen oorlog de Lacedemoners of de Bondgenooten ook ecnigen dienst beweezen hadden? Zeiden zy van neen, dan wierden zy van daar geleid en gedood. Niemand wierd uitgezonderd. Van de Plateërs zyn 'er niet minder dan tweehonderd, en van de Atheners vyfentwintig, die te gelyk daar beleegerd waren, omgebragt, en de vrouwen dienstbaar gemaakt. De Thebaners gaven de ftad aan de Megarenfers, die om binnenlandfche onlusten hun land moesten ruimen, en aan de Plateërs, die het met hun gehouden hadden, voor één jaar ter bewooning over. De ftad naderhand tot de Grondflagen toe omgekeerd hebbende, ftichten zy by den tempel van Juno eene Bergplaats van tweehonderd

voe.

voeten in 't vierkant, overal in de rondte boven en onder met woningen voorzien; hier toe gebruikten zy de vensters en deuren der Plateërs, benevens het ander huisraad, dat in de stad was, als koper en yzer, de rustbedden die zy maakten, wierden aan Juno toegeheiligd, en ter haarer eere een steenen tempel van honderd voeten gebouwd. Het land algemeen gemaakt zynde, wierd voor tien jaaren verhuurd, en door de Thebaners bebouwd. De Lacedemoners hielden zy zeer veel, ja byna ten eenenmaale van de Plateërs af, om der Thebanen wil, die zy dachten, dat hun tot den ondernomen oorlog van dienst konden zyn. Dus liepen de zaaken by Plataea, in het 93ste jaar, na dat zy een bondgenootschap met de Atheners hadden aangegaan, ten einde.

De veertig schepen der Peloponnesers, die den Lesbiers te hulp gekomen, doch toen de vlugt op zee genomen hadden, om de jacht der Atheners te vermyden, waren op de hoogte van Kreta door een storm beloopt en uit elkander op de kusten van Peloponnesus verstrooid, ontmoetten by Cyllene dertien Galeijen der Leucadiers en Ambracioten, benevens Brasidas Tellis zoon, die derwaarts kwam om Alcidas met zynen raad by te staan. Want na dat

de zaaken by Lesbos flegt uitgevallen waren, beslooten de Lacedemoners eene grootere vloot uit te rusten, en naar Korcyra, door binnenlandfche onlusten beroerd, te zeilen, voornamelyk daar de Atheners slechts met twaalf fchepen by Naupactus lagen; om hen, eer zy uit Athene eenige verfterking kreegen, voor te komen. Hier op leiden zich Brasidas en Alcidas met allen fpoed toe.

De Korcyreërs waren oproerig geworden, federd dat de hunne in den zeeflag by Epidamnus gevangen gemaakt, van de Korinthers weder op vrye voeten gefeld waren: zo men zeide, voor achthonderd talenten, waar voor zommige Korinthers, hunne gastvrienden, borg geworden waren, maar in de daad, door de Korinthers overgehaald om Korcyra in hunne magt te brengen. Dit bedoelende, zогten zy ieder Burger aan, om de ftad tot eenen afval van de Atheners te beweegen. Na dat een vaartuig van Athene en een van Korinthen beide met gezanten aangekomen waren, hebben zy, in onderhandeling gekomen zynde, beslooten, om met de Atheners het bondgenootfchap, en met de Peloponnefers de vriendschap, gelyk van té vooren te onderhouden. Pithias ten deezen tyde eene vrywillige Gastvriend-

vriendschap met de Atheners onderhoudende, wierd van de Korinthers te regt gedaagt, hem beschuldigende, dat hy Korcyra aan de Atheners zocht te onderwerpen; doch zich hier uit gered hebbende, beschuldigde hy op zyn beurt vyf der allervermogendsten, zeggende, dat zy de omheiningen van 't geheiligd bosch van Jupiter en Alcinus afgebroken hadden. Voor ieder omheining wierd hun eene boete van één stater opgelegd. Hie toe veroordeeld, namen zy wegens de grootheid der boete hunnen toevlugt ootmoedig tot den Tempel, om dezelve by termynen te moogen betaalen, doch Pithias, want hy was van den Raad, bewoog de Korcyreërs, om hun naar de wetten de handelen. Door deeze wetten van alles uitgestooten zynde, en te gelyk begrypende dat Pithias, zo lang hy in den raad zat, het volk wel zoude beweegen, om dezelfde vrienden en vyanden als de Atheners te hebben, maaken zy eene zaamenzweering, en dringen met poken gewapend onverwagt ter raad in, dooden Pithias, benevens de anderen, zo wel raadsheeren als amptelooze burgers, ten getale van festig. Eenige weinigen, die het met Pithias eens waren, zyn naar de Atheensche Galei die daar nog lag, gevlugt.

Dit verrigt hebbende, riepen zy de Korcyreërs te zaamen, zeggende, dat dit het beste middel ware om nooit van de Atheners in slaverny gebragt te worden; dat zy in 't vervolg in vreedens tyd geen van beiden, dan zo zy met een enkel vaartuig kwamen, zouden ontvangen, kwamen zy met meer, hen dan voor vyanden aan te zien. Hen genoodzaakt hebbende dit gevoelen goed te keuren, zenden zy op staande voet een gezantschap naar Athene, om hun van al het geen 'er om best wil geschied was tyding te brengen, en de derwaarts gevlugte te raaden niets dat tegen de belangen der stad streed, te onderneemen, op dat hier door geen omkeer in de zaaken mogt gebeuren.

Daar gekomen, wierden de Gezanten, als oproermaakers, met allen die zy overgehaald hadden, gevat en naar Egina in verzekering gezonden. Midlerwyl vallen de Korcyreërs, die de zaaken meester waren, na de aankomst der Korinthische Galei en het gezantschap der Lacedemoners, het volk aan, en overwinnen hetzelfde in een gevegt. De nagt hen overvallende, is het volk naar den burgt en de hooge plaatzen van de stad gevlugt, en heeft zich daar in menigte verschansd; ook hadden zy de Hylaische haven in hunne magt. De andere maakten

ten zich van de markt, alwaar veele van hun woonden, en van de haven, die aan den kant van de markt en het vaste land gelegen is, meester.

's Anderen daags vielen 'er alleenlyk eenige ligte schermutfelingen voor, en zy zonden van weerskanten naar de landeryen om de slaaven, onder belofte van vryheid, op hunne zyde over te haalen. Deeze voegden zich meestal by het gemeene volk, en de andere kreegen van het vaste land achthonderd man versterking.

Een dag tusfchen beiden gelaaten zynde, viel 'er wederom eene slag voor, waar in het volk in sterkte van legging en manschap veel voor hebbende, overwinnaar bleef. De vrouwen booden hun manmoedig byftand, en met dakpannen uit de huizen op den vyand werpende, waren zy boven de natuur haarer kunne dapper. De vermogende tegen het vallen van den avond op de vlugt geflaagen, en beducht dat het volk op hen aanrukkende, het fcheepsdok zoude vermeesteren, en hen dooden, flaaken de gebouwen op en dicht by de markt fttaande, zonder hun eigen noch die van anderen te ontzien, in brand, op dat zy ten minften van deezen kant hen niet zouden

kunnen aanvallen; dus wierden veele koopmans goederen door den brand verteerd, en de geheele stad in gevaar gebragt van vernield te worden, zo de wind de vlam verder had voortgejaagd. Het gevecht door de duisternis geëindigd zynde, hielden zy zich beide op hunne posten dien nacht stil. Het volk de overhand behouden hebbende, stak het Korinthische schip heimelyk in zee, en veele der hulptroepen begaaven zich buiten weten van den vyand weder naar 't vaste land te rug.

Toen het dag geworden was, kwam Nikostratus Diitrephus zoon, Overste der Atheners, hun met twaalf schepen en vyfhonderd zwaar-gewapende Mesfeniers te hulp. Deeze maakte eenen stillstand, ried hun aan om zich onderling te verzoenen, en tien mannen, die de meeste schuld hadden, voor het recht te daagen: (doch deeze bleeven niet lang in de stad,) de andere zouden de stad bewoonen, en een verdrag met de Atheners sluiten, volgens het welk zy dezelfde vyanden en vrienden zouden hebben: Hy dit geschikt hebbende, was voornemens weder onder zeil te gaan, maar de voorstanders van het volk overreedden hem om daar vyf van zyne schepen te laten, op dat de vyanden dus minder in beweging zouden

ko-

komen, dat zy hem even veel van de hunne wel uitgerust mede zouden geeven. Hun dit toegestaan zynde, kippen zy ter bemanning beide hunne vyanden uit, doch deeze vreczende naar Athene opgebragt te worden, neemen tot de Tempel van Kastor en Pollux hunne toevlugt. Nikostratus zyn best doende hen hier van daan te krygen en te vertroosten, bereikte zyn oogmerk niet, waarom het volk de wapenen opvattende, als of zy niets goeds in de zin hebbende, uit wantrouwen met Nikostratus niet in zee wilden gaan, de wapenrustinge uit hunne huizen haalden, en zelf zommigen, die zy juist ontmoetten, gedood zouden hebben, had Nikostratus zulks niet belet. Andere dit ziende, vluchtten niet minder dan vierhonderd naar Juno's tempel. Het volk beducht, dat 'er weder iets nieuws op handen ware, lokken hen met goede woorden hier van daan, voeren ze naar een eiland tegen over deezen Tempel gelegen, en zenden hun aldaar het benoodigde toe.

Terwyl het dus met het oproer geschaapen stond, komen hier drie-envyftig schepen der Peloponnesers, welke na hunnen togt uit Iönien te Cyllene eenigen tyd gelegen hadden, aan. Over deeze voerde Alcidas, gelyk van te voeren, het bevel, en Brasidas verzelde hem als raads-

raadsman op die togt. By Sybota, een haven van het vaste land, genaderd hebbende, houden zy het met den dageraad op Korcyra aan.

De Korcyreërs zeer verward, en door de ftdszaaken niet minder dan door de aankomst deezer fchepen benard, rustten metéén festig zeilen toe, en zonden dezelve telkens naar maante zy gereed waren tegen den vyand uit. De Atheners hadden hun aangeraaden, om hunne fchepen eerst uit te laten loopen, en daar na met alle te gelyk te volgen. Van deeze fchepen, die verftrooid en één voor één by den vyand kwamen, gingen twee op ftaande voet van zelve over; en op de andere was de manfchap zelf onderling aan 't vechten, en in 't minst geen order op de zaaken. De Peloponnesfers deeze wanorder bemerkende, fchaarden twintig tegen de Korcyreërs, en trokken met de overige, de twaalf Atheensche fchepen, onder welke de Salaminia en Paralus (of Parala) beide zich bevonden.

De Korcyreërs kwalyk en één voor één op den vyand aanvallende, hadden het meest te lyden: dewyl de Atheners voor het groot getal hunner fchepen en omcingeling beducht, niet op alle nog op het midden dat tegen hen gericht was, maar op het einde van den vleu-
gel

gel aanvielen, waar van zy een fchip in den grond boorden. Hier op hunne fchepen in 't rond fchaarende, trachten zy des vyands linie te breeken; doch die tegen de Korcyreërs beftemd waren, beducht, dat het hun even als by Naupactus zoude gaan, komen dien vleugel te hulp, en dringen alle te zaamengekomen op den vyand in. De Atheners namen achter uit roeiende de wyk, met oogmerk, dat de Korcyreërs te gelyk zouden vluchten, terwyl zy langzaam wykende, den vyand, die tegen hen gefchaard lag, ophielden. Dus nam deeze Zeeflag met zonnenondergang een einde.

De Korcyreërs vreezende dat de vyand, als overwinnaar, op de ftad aanviel, of die op 't Eiland waren, wegvoerde, of iets anders ondername, voeren hen van 't Eiland weder naar Junoo's tempel over, en bewaaken de ftad. De vyand, fchoon overwinnaar, durfde het echter naar de ftad niet waagen, maar zeilde met de dertien fchepen die zy van de Korcyreërs hadden, naar het vaste land, van waar zy gekomen waren, te rug. Schoon alles in de ftad verward en bedceest ware, zyn zy echter dezelve's anderen daags niet aangevallen, alhoewel Brasidas, fchoon met minder ftemmen, gelyk men verhaalt, Alcidas hier toe aanfpoorde, maar

maar by de Kaap Leucimma voet aan land gezet hebbende, liepen zy de landen af.

Het volk der Korcyreërs midlerwyl voor den aankomst der vyandelyke vloot niet weinig beducht, traden met de ootmoedig smeekenden en andere ter stadsbehoudenis in gesprek, en bewoog zommigen om aan boord te gaan: in deezen akeligen toestand bragten zy evenwel nog dertig schepen om den aanval af te wachten in gereedheid. Doch de Peloponnesers met verwoesten tot aan den middag bcezig, staken weder in zee, en wierden met het vallen van de nacht door de vuuren, van de aannadering van festig Atheensche zeilen uit Leukas verwittigd. Deeze waren door de Atheners, op de tyding van den opstand, en dat de schepen met Alcidas naar Korcyra moesten zeilen, onder bevel van Eurymedon Theucles zoon, afgezonden.

De Peloponnesers liepen nog deeze nacht zo schielyk als mogelyk ware onder de kust langs naar huis, na dat zy hunne schepen over de Leukadische landengte gevoerd hadden, om in het omzeilen niet gezien te worden. De Korcyreërs het naderen der Atheensche, en den aftogt der vyandelyke schepen hoorende, namen de Mesfeniers, die van te vooren buiten

wa.

waren, in de stad, en last geevende aan de klaargemaakte schepen om naar de Hyllaische haven te zeilen, doodden zy, in het rondzeilen, al wie zy maar van hunne vyanden vonden, de geenen die zy overgehaald hadden om sloop te gaan aan land gezet hebbende, vertrokken zy wederom. Zich hier op naar den tempel van Juno begeevende, hebben zy omtrent vyftig van de ootmoedige vluchtelingen, die zy bewoogen om hunne zaak voor de Vierfchaar te bepleiten, alle ter dood veroordeeld. Veele deezer vluchtelingen die zy niet hadden kunnen beweegen, ziende hoe het toeging, maaken zich onderling in den Tempel af, zommige hangen zich aan de boomen op, en ieder brengt zich zo hy maar best kan om 't leeven. Geduurende die zeeven dagen, dat Eurymedon met zyne festig schepen daar vertoefde, doodden de Korcyrcërs allen, die zy onder hen voor vyanden aanzagen. Zommigen leiden zy te last van den Volkstaat om te willen keeren, andere wierden uit byzondere haat en wrok omgebragt, andere verlooren om het geld dat men hun schuldig was, door de schuldenaars het leeven. Men zag allerhande soorten van dood, en, gelyk het in deezen gaarne gaat, niets dat ooit gebeurd was ontbrak

brak hier, ja nog erger. De Vader vermoordde zynen Zoon, de ootmoedig smeekende wierden uit de heiligdommen weggesleept, dicht by dezelve ontzield, zommige zelf die zich in Bacchus Tempel verschansden, kwamen hier om 't leeven. Tot zo verre woedde het oproer voort, en scheen nog veel grooter, om dat het hier het eerste was.

Naderhand raakte geheel Griekenland om zo te zeggen in rep en roer, overal waren oneenigheden, tusfchen de Voorftanders van het Volk, die de Atheners, en de Vermogenden, die de Lacedemoners binnen wilden haalen. In vreedens tyd hadden zy geen voorwendzel, en waren om hen te hulp te roepen minder vaardig, maar toen het oorlog was, kreegen zy beide, naar verandering greetig, om hunne tegenpartyders kwaad te doen en eigen macht te vergrooten, eene fchoone kans. Groote en zwaare fchokken zyn de fteden om hun oproer wedervaaren, gelyk gewoonlyk gebeurt en altyd gebeuren zal, zo lang de menschlyke natuur dezelve zy, fchoon minder of meerder zwaar, en naar maate der wifelvalligheden onderscheiden. Want daar men in vreedens tyd nooit tegen zynen zin in nood geraakt, zo denken en fteden en Burgers als dan het allerbest.

Maar

Maar het oorlog , ons den overvloed tot het dagelyksch gebruik ontroovende , geeft ons harder lesfen , daar het veeler gemoedsgeftellen naar de tegenswoordige omftandigheden fchikt. Dus wierden de fteden alom door oproer gefchokt ; en wat men van elders vernam , noopte ftraks de gemoederen om het nog voorby te ftreeven , 't zy door het uitvinden van nieuwigheden , 't zy door de vaardigheid der uitvoeringe , of anders door nooit gehoorde wraakzucht. De gewoone beteekenis der woorden wierd naar willekeur , en zo als het best in de kraam te pas kwam , verdraaid. Onbezonnen doldriftigheid ftond voor vriendlievende manmoedigheid te boek. Eene niet verhaaste bedachtzaamheid , was , zeide men , voor de bangheid een fraai vernis. En de voorzichtigheid , hield als een dekmantel , de lafhartigheid verſchoolen. De voorzichtige wierd overal voor traag uitgekreeten. Dolle onbezonnenheid , was de plicht van ieder dapper man. De voorzichtigheid om voor de tweedemaal te raadpleegen , wierd voor een fraai voorwenzel van weigering aangezien. Een dolleman was geloovenswaardig , en die hem tegensprak , verdacht. Die een ander laagen lei , ſchrander , en voorzag hy die van eene ander , nog grooter

held. Maakte iemand van te vooren, dat hy geen van beiden noodig had, dan noemde men hem een verbreeker der vriendschap, en voor den vyand bang. Kortom, die een ander in boosdoen te boven ging, of hem, hier niet op bedacht, verleide, wierd het meest geprezen: Zy maakten ook minder werk van hunne bloedverwanten, dan van hunne makkers, als zynde tot stoute onderneemingen zonder tegenspreken meer gereed. Want deeze makkerschappen waren niet door vaste wetten, nuttigheidshalven, maar tegen de instellingen, uit gierigheid alleen opgericht. Ook was hun onderling gegeven woord niet zo zeer zyne kragt aan eenen heiligen eed, dan aan de gemeenschap van de wetten te overtreden, verschuldigt. Het geen van hunne tegenpartyders wel gezegd was, wierd van hun aangenomen niet uit edelmoedigheid, maar met voorneemen zich voor derzelve laagen te wachten: Zich over iemand te wreeken, was meerder eer, dan niet verongelykt te zyn. Bevestigden zy hunne verbindtenisse zomwylen al by eede, zo was dezelve maar voor dat oogenblik, en om dat zy anders niets konden doen, van enige kragt; doch wierd iemand, by welke gelegenheid het ook ware, zich op deezen eed ver-

verlaatende , en niet op zyne hoede bevonden , dan vond men meer vermaak zich over hem om zyn vertrouwen , dan over eenen openbaaren vyand te wreeken. Van den eenen kant wierd dit voor veiliger aangezien , en van den anderen wierd zodanig één , als hebbende in bedrog boven anderen uitgemunt , beloond. Veele booswigten geeft men den naam van handig , en braave menschen dien van onkundig ; over het laatste schaamt men zich , daar wy op het eerste dikwyls trots het hoofd omhoog steeken. Van dit alles was de heerschappy , uit gierigheid en eerzugt , de schuld , hier door wierd men wel dra tot twisten geneegen. Want de voorstanders trokken in de steden beide onder eenen fraaijen naam , de gelykheid van den Volkstaat , en de andere eene wyze regeering der Voornaamsten , voor , naar hun zeggen het belang van den Staat , maar in de daad hun eigen zaak behartigende , en de een boven den ander om het zeerst meester willende zyn , ondernamen zy de verschriklykste euveldaaden ; elkander vervolgende , leidden zy straffen op. niet volgens de rechtvaardigheid of het nut der Staat , maar veel zwaa-
rer , bepaalende dezelve beide altyd naar hun welgevallen , en door onrechtvaardig te oor-

deelen, of op eene geweldige wyze hun gezag zoekende te vergrooten, waren zy altyd gereed om hunne twistzugt den ruimen schoot te vieren: De Vroomheid kwam by niemand in aanmerking, maar had iemand, door fraaije woordenpronk iets benydenswaardig uitgevoerd, die had een grooten naam: Wie van de burgers zich onzydig hielden, wierden alle, of om dat zy hun niet hielpen, of uit nyd, dat zy alleen overbleeven, van kant geholpen.

Dus braken door deeze oproeren alle bedenkenlyke euveldaaden in Griekenland door, en de oude Eenvoudigheid (die het grootste deel heeft aan de edelmoedigheid,) schamperlyk uitgelachen, ging geheel verlooren; elkander trouwloos te belaagen, dreef verweg boven, deeze neiging was geene kragtige taal, nog eedfchrik in staat te fnuiken, maar allen sterker overhellende om zich op niemand te vertrouwen, lagen zy zich meer toe om niets te lyden, dan een vast vertrouwen op iemand te verkrygen; die het minste overleg hadden, waren doorgaans de grootste baazen: want hun eigen onkunde, en hunner partyen schrandernuift, bewust, vreesden zy, door hunne redeneeringen en gespits oordeel verrast, te zullen bezwyken, en hierom bestonden zy
ftout.

stoutmoedig alles zonder onderscheid. Doch al wie de laagen klein achtende, van gedachten waren dezelve wel te kunnen voorzien, en dat zy geene moeite behoefden te doen, om met daaden te wederstreeven het geen zy met verstand genoegzaam konden vermyden, wierden onverhoeds met minder moeite onderdrukt.

Dit wierd meest al in Korcyra ondernomen, en voorts al wat iemand ter wederwraak bedenken kan tegen hem, die met trotsche moedwil eer dan bedaard overleg hem in zyne heerschappy reeds streng behandeld heeft: als ook die hunne gewoone armoe zогten te heelen, en wel vooral dezulke, die door gierigheid vervoerd, eens anderens bezittingen tegen alle recht en billykheid dachten meester te kunnen worden. Andere tasten weder hunne tegenparty niet uit gierigheid, maar uit gerechtigheid aan: doch door dolle driften zeer ver vervoerd, waren zy in hunne vervolging onverbiddelyk en buitenmaate wreed. De zaamenleving in de stad ten deezen tyde zo verward zynde, heeft de menschlyke natuur, gewoon de wetten te overweldigen, eens het recht te boven zynde, wel dra getoond dat zy ze gaarne den bodem inslaat, uit grimmigheid

zich zelve niet bezittende alle rechten verkragt, en gebeeten op elk die meer begoe-digd is, den wrok boven de menschlievendheid, het voordeel boven de onschuld stelt; terwijl zy ook den voorspoed die haar geene afbreuk doet, met nydige oogen ziet: en dus is 't, dat zy onder heillooze beroerten, in het oeffenen van haaren wrevel tegen anderen, de algemeene wetten, waar in de hoop op aller heil bestaat, ontbindende, ook voor zich zelve geene toevlugt overlaat, in gevalle zy, op haare beurt van het gevaar besprongen, zulks eenigermaate mogt van nooden hebben.

Met deeze drift waren de Korcyreërs in de stad onderling tegen elkander beziel; waar op Eurymedon en de Atheners van daar vertrokken. De vluchtelingen der Korcyreërs, (want vyfhonderd waren het ontkomen,) zich van de Sterkten, die op het vaste land waren, meester gemaakt hebbende, kreegen welhaast de verdere landen in hunne magt, waar uit zy telkens op hen aanvallende, de bewooners van het Eiland door hunne kaperyen groot nadeel toebagten: hier door eene zwaare hongersnood ontstaande, zonden zy gezanten naar Lacedemon en Korinthen om hulp te vraagen af.

Niets

Niets hier door vorderende, zyn de andere naderhand, ten getale van ongeveer feshonderd, met fchepen en hulptroupen voorzien, overgestookten; hier aangeland, staken zy de fchepen in brand, om geene hoop dan het land te vermeesteren over te hebben; ten dien einde verschansten zy zich op de berg Isthone, mergelden de stedelingen uit, en kreegen het land in handen.

Op het einde van deezen Zomer zonden de Atheners eene vloot van twintig zeilen, onder bevel van Laches en Charaeades, zonen van Melanopus en Euphiletus, naar Sicilien; want de Syracusers en Leontynen voerden onderling den oorlog. De eerste hadden, behalven de Kamarinensers, alle andere Dorische steden, die in het begin van den oorlog wel een oorlogsverdrag met de Lacedemoners gemaakt, doch hun nooit geholpen hadden, tot bondgenooten. De Leontynen wierden door de Chalcidische steden en Kamarina bygestaan, uit Italien waren de Locriers den Syracusanen en de Rheginers om de bloedverwantschap den Leontynen toegedaan. Hier op hadden de bondgenooten der Leontynen, uit hoofde van het oude bondgenootschap, en om dat zy Ioniers waren, eenigen naar Athene afgevaardigt, en

de Atheners bewoogen om hun fchepen toe te zenden: want van de Syracufanen waren zy ter zee en te land belemmerd. Deeze bewilligden in hun verzoek, onder voorwendzel van vriendschap, maar in de daad voorneemens zynde te beletten dat van daar koorn naar Peloponnesus gevoerd wierd, en een proef te neemen of het niet mogelyk ware de Siciliaanfche zaaken in handen te krygen. Te Rhegium in Italiën aankomen, voerden zy dus den oorlog met de bondgenooten, en hier mede liep de Zomer af.

Diep in het Najaar begon de befmettelyke ziekte, die, fchoon niet geheel opgehouden, echter voor eene poos bedaard was, voor de tweedemaal te Athene te woeden: en hield deeze reize niet minder dan een volflagen jaar aan: de eerfte had twee jaaren geduurd, zo dat niets de Atheners erger kwelde of hunne macht meer nadeel deed: uit de keurbenden alleen kwamen niet minder dan vierenveertig honderd, en uit het paardevolk vierhonderd om het leven, daar de andere gemeene ontelbaar waren. Ook wierden 'er ten deezen tyde, in Athene, in Eubea, by de Beotiers, doch voornamelyk in Orchomenus, eene ftad in Beotien, verfcheide aardbeevingen gevoeld:

De

De Atheners, die zich in Sicilien bevonden, ondernomen dien Winter eene togt met dertig schepen naar de zogenoemde Eilanden van Eolus, deeze konde men 's Zomers wegens het laage water niet aandoen: zy zyn door de Lipareërs, volkplanters der Knidiërs, in bezit genomen, welke voornamelyk het grootste, Lycara geheeten, bewoonen: hier van daan trekken zy ter bebouwing naar de andere uit, als Didyme, Strongyle en Hiera, dit laatste by dag eene sterke rook, by nacht eene geweldige vlam opgeevende, word voor de smis van Vulkaan gehouden. Deeze Eilanden tegen over Sicilien en wel voornamelyk van het Meseensche land gelegen, stonden in bondgenootschap met de Syrakusanen. De Atheners, na het verwoesten der landeryen, deezer niet meester kunnende worden, hielden weder naar Rhegium af. Hier mede liep de Winter, en het vyfde jaar van den oorlog door Thucydides beschreeven, ten einde.

De Zomer daar zynde, rukten de Peloponnesers en hunne Bondgenooten, onder geleide van Agis Archidamus zoon, Koning der Lacedemoners, tot aan de Landengte, om eenen inval in 't Atheensche land te doen, voort; doch door de menigvuldige aardbevingen af-

geschrikt, keerden zy naar huis, en zagen van den inval af. De zee omtrent deezen tyd by Eubea in Orobien op het toenmaals nog land zynde gedeelte, door de aardbeevingen opgejaagd, overftroomde door de woede der golven een gedeelte van de stad, en heeft hetzelfde ten deele wederom verlaaten, ten deele weggespoeld: het geen te vooren land was, is in zee veranderd; alle menschen die zich niet schielyk genoeg naar de hooge plaatzen konden begeeven, kwamen om 't leeven. Eene diergelyke overftrooming op de hoogte van het Eiland Atalanta by de Opuntische Locriers plaatze hebbende, sleepte een gedeelte der Atheensche sterkten weg, en brak van twee op droog gehaalde schepen één aan flarden. In Peparethus was een zeer hoog gety, doch geen overftrooming. Ook stortten door deeze aardbeving een gedeelte der stadsmuuren, het Prytaneum en zommige andere gebouwen, in. De reden schynt my deeze te zyn; de aardbeving, daar zy het sterkst was, joeg de zee weg, en deeze bragt door haar schielyk te rugvloeyen eene geweldige overftrooming te wege: Ook komt my zulks zonder aardbeving onmogelyk voor.

In denzelfden Zomer voerden, en andere,
ge-

gelyk het ieder gebeurt, en de Siciliaanen zelf in hun land, en de Atheners tegen hunne Bondgenooten den oorlog: Ik zal thans van het geen meest aanmerkenswaardig tusfchen de Atheners en de Bondgenooten, en hunne vyanden voorviel, melding maaken. Laches, na de dood van den Atheenfchen Overfte Chareades, die in een gevegt tegen de Syrakufanen gefneuveld was, het bewind over de geheele vloot in handen hebbende, ondernam, met hulp der Bondgenooten, tegen Myle, eene ftad der Mesfeenen, eenen togt. Twee Mesfeenifche benden, die hier de wacht hielden, zогten zelf de vlootelingen te belaagen, doch wierden uit hunne hinderlaagen op de vlugt geflaagen en grootendeels gedood: zich in de verfchansfingen geworpen hebbende, noodzaakten zy hen, den Burgt by verdrag over te geeven, en met hun tegen de Mesfeeners te dienen: Deeze gaven zich ook wel dra, op het aanvallen der Atheners benevens hunne Bondgenooten, na dat zy gyfelaars en andere trouwbeloften gegeeven hadden, over.

In denzelfden Zomer zonden de Atheners, onder bevel van Demosthenes en Prokles, zoonen van Alcisthenes en Theodorus, dertig fchepen naar de kusten van Peloponnesus, en

nog

nog festig naar Melus, met tweeduizend zwaargewapende soldaaten bemand, onder Nicias Niceratus zoon, af, met oogmerk, om de Meliers, de bewooners van het Eiland, die niet onder hun wilden staan, nog een oorlogsverbond sluiten, in hunne magt te brengen: doch na het afloopen der landeryen, hun doelwit niet bereikende, ligten zy het anker, en gaan naar Oropus, vlak tegen over Melus gelegen, onder zeil. Tegen den nacht hier aangekomen zynde, gaan de zwaargewapende soldaaten aanstonds uit de schepen, en naar Tanagra, eene stad van Beotien, over land op marsch. De Atheners hier van verwittigd, zonden eenige benden, uit allerhande manschap bestaande, onder geleide van Hipponikus en Eurymedon, zoonen van Kallias en Theokles, den hunnen deswaarts uit de stad te ontmoet, dien dag met het verwoesten der landeryen beezig, bragten zy den nacht by Tanagra door, 's anderen daags de Tanagriërs, die eenen uitval gedaan hadden, en zommige te hulp geschooten Thebaners, in een gevegt overwonnen, de wapens afgenomen, en een zegeteeken opgericht hebbende, trok het eene deel naar de stad, en het ander naar de schepen terug. Nicias met zyn festig schepen onder het

land

land langs loopende , verwoestte de zeekust der Locriers , en stevende dus naar Athene te rug.

Omtrent deesen tyd is Heraklea in Trachinien door eene Lacedemonische volkplanting aangelegt , voornamelyk om deeze reden : De Meliers zyn in drie deelen verdeeld , de Paraliers , Hierensfen en Trachiniers , deeze laatste van hunne nabuuren de Oeteërs door den oorlog afgemat , wilden zich in het eerst by de Atheners voegen , doch vreezende dat zy hun niet zeer trouw zouden zyn , zenden zy Tifamenus als gezant hier toe verkooren , naar Lacedemon. De Dorienfers , waar aan de Lacedemoners hunnen oorsprong verschuldigd zyn , zonden een gezantschap in denzelfden tyd en om dezelfde reden , als zynde van de Oeteërs door den oorlog insgelyks gekweld. Hier op beslooten de Lacedemoners eene volkplanting tot onderstand der Trachiniers en Dorienfers uit te zenden , metéén denkende dat de legging deezer plaatze tot den oorlog met de Atheners zeer geschikt was , want hier eene vloot uitrustende , was de overtocht naar Eubea niet lang , en Thracien kort by de hand , hierom waren zy alle tot den aanleg der stad zeer geneegen. Zy , door den Delphi-

schen

fchen God te raadpleegen begonnen en dit antwoord gunstig zynde, zonden zo wel hunne als hunner Nabuuren volkplanters uit: ook gaven zy aan alle andere Grieken, wie maar wilden, verlof, de Iöniers, Acheërs en zommige andere volken uitgezonderd. Over deeze volkplanters waren drie Lacedemoners, Leon, Alcidas en Damagon gesteld, daar gekomen, bouwden zy de stad thans Heraklea geheeten, van de grondslagen op, zynde byna veertig stadien van Thermopyle en twintig van de zee gelegen; ook maakten zy scheepsdokken nevens Thermopyle by de engte zelf, om dies te gemaklyker bewaakt te kunnen worden.

Het bouwen deezer stad joeg in 't begin de Atheners eenige schrik op 't lyf, welke dachten, om dat men van daar gemaklyk naar de kaap Ceneum konde oversteeken, dat dezelve voornamelyk tegen Eubea was ingericht. Doch dit viel naderhand geheel buiten verwachting uit, want zy liepen van dezelve in 't minst geen gevaar; de reden hier van was, dat de Thesfaliërs, die de landen in hunne magt hadden, waar op deeze stad aangelegd was, vreezende dat hunne nabuuren te machtig wierden, hun telkens alle kragt benamen, en de nieuwe volkplanters door geduurige oorlogen

zo verdunden, dat van hun eerste groot getal slechts weinigen overbleeven; hun getal was eerst zeer groot, want ieder oordeelende dat deeze stad binnen kort zeer machtig zyn zoude, ging naar dezelve met vertrouwen toe; maar de bevelhebbers, die van Lacedemon herwaarts kwamen, bragten de zaaken zelve meest al te gronde, en hadden door hunne strenge en onbetaamelyke heerschappy van de onbevolktheid deezer stad niet de minste schuld, want hier door wierden de nabuuren gemaklyk meester.

In denzelfden Zomer en omtrent denzelfden tyd dat de Atheners zich op het eiland Melus ophielden, hebben die, welke met de dertig schepen op de kusten van Peloponnesus waren, voor de eerstemaal by Ellomenus van Leukadien eenige wachters, in hinderlaagen gelokt, om 't leeven gebragt; naderhand kwamen zy met eene grootere vloot, door de Akarnaners, die met de benden van hunne steden, behalven de Oeniaden, by hen waren, de Zacynthoërs, Cephalleneërs en Korcyreërs, van vyftien schepen verzeld, by Leukas aan. De Leukadiers veel te zwak zynde, hielden zich geduurende de verwoesting van het land, zo wel buiten als binnen de landengte, alwaar
Leu-

Leukas zelf gelegen is, en de tempel van Apollo staat, stil. De Akarnaners verzogten den Atheenschen Bevelhebber Demosthenes de stad zelve in te sluiten, denkende dat dezelve gemaklyk ingenomen, en zy dus van eene hun altyd vyandige stad verlost zouden worden. Doch Demosthenes leende het oor aan de Messeeners, die hem verzekerden, dat het eene fraaije gelegenheid ware om de Etoilers, vyanden van Naupactus, met zo een talryk leeger den oorlog aan te doen, en het overige van Epirus, zo hy deeze slechts overwon, met weinig moeite aan de Atheners zoude onderwerpen: Zy beweezen hem, dat de Etoilers, alhoewel een groot en oorlogshaftig volk, onbewalde en verre van elkander gelegeene gehuchten bewoonende, en slechts ligtgewapend, niet ongemaklyk van hem vermeersterd zouden worden, eer zy elkander onderstand konden bieden. Zy rieden hem aan om eerst met de Apodoten, daar na met de Ophionensers, en vervolgens met de Eurytanen te beginnen, (deeze maaken het grootste gedeelte van Etoilien uit, zy spreken eene onverstaanbre taal, en eeten, zo als men verhaalt, raauw vleesch,) dat de andere, deezen overwonnen zynde, zich gemaklyk zouden onderwerpen.

Hy

Hy wierd dus door de Mesfeeners, die by hem in gunst waren, wel fchielyk overgehaald, doch voornamelyk, om dat hy dacht zonder de Atheenfche benden, met de bondgenooten van Epirus en de Etoliers, als dan over land tegen de Beotiers te kunnen trekken, door de Ozolifche Lokriers by het Dorifche Cytinium, laattende den Parnafus aan zyne rechterhand leggen, tot dat hy by de Phocenfers kwam, welke uit hoofde hunner oude vriendfchap hem gereed fcheenen om dien togt met de Atheners te onderneemen: deden zy zulks niet gewillig, dan zoude hy hen hier toe met geweld wel dwingen. Nu is Beotien aan 't Phocenfche land grenzende. Dus dan met zyne geheele vloot, in weerwil der Arkaners, van voor Leukas het anker ligtende, ging hy onder de kust langs naar Sollium onder zeil, zyn voorneemen dan aan de Akarnaners, die 'er niet in wilden bewilligen, om dat hy 't beleg van Leukas geweigerd had, bekend gemaakt hebbende, ondernam hy zelf met de overige benden, de Cephalleners, Mesfeeners, Zacynthiers en driehonderd Atheenfche zeefoldaaten (want de vyftien Korcyreëfche fchepen waren vertrokken,) den togt tegen de Etolers. Hy vertrok dan uit Oenone in Lokrien: deeze

Ozolifche Lokriers waren bondgenooten , en moesten met alle hunne benden de Atheners binnen in het land te hulp komen ; want als nabuuren der Etoliers , dezelfde wapenen gebrukende , fcheenen zy om de ervaarenheid in hunnen krygsdienst en de kunde der plaatzen , in deezen togt van groot nut te kunnen zyn.

In den tempel van den Nemeifchen Jupiter , (alwaar de inwooners zeggen dat de Dichter Hefiodus , na dat hem zulks door de Godfpraak voorzegd was , gestorven is ,) met het leeger vernacht hebbende , is hy met het aanbreeken des dageraats naar Etolien op marsch gegaan. Op den eerften dag Potidaniën , op den tweeden Krocylium , en op den derden dag Tichium genomen hebbende , bleef hy hier , en zond de buit ter bewaaring naar Eupolion , eene stad in Lokrien , want hy had het voorneemen om na het veroveren der andere plaatzen , naar Naupactus te rug gekeerd , ten allerlaaftten eenen togt tegen de Ophionenfers , ten zy zy zich aan de Atheners onderwierpen , te onderneemen. Doch deeze toerusting bleef de Etolers niet verhoolen , maar zyn voorneemen hun reeds van den beginne bekend zynde , trokken zy hem , in hun land gevallen , alle met groote krygsmagt tegen , zo dat zelfs de laaftte
der

der Ophionenfers, die by den Moliacifchen inham woonen, de Bomienfers en Kallienfers, hun hielpen.

De Mesfeniers rieden Demosthenes nu nog hetzelfde als te vooren aan, toonende hoe gemaklyk het ware de Etolers in te neemen, mits hy hunne gehuchten op het allerfchielykst en het een na het ander, zo zy hem voorkwamen, te veroveren, en niet wagtte tot dat zy alle byeen verzameld, een leeger tegen hem te velde bragten. Hy aan dit zeggen het oor leenende, en zich op zyn geluk verlaatende, het welk hem in alles diende, trok hy, zonder de Lokriers, die hem moesten komen helpen, te verwagten, (want hy had de ligtgewapenden en werpspietsfchietters het meest van noden,) op Egitium los, en nam hetzelfde stormenderhand in. De inwooners waren 'er uit gevlugt, en hadden op heuvels boven de stad zich neergeslaagen, want zy was in bergachtige plaatzen omtrent tachtig stadien van zee gelegen. Doch de Etoliers (want zy waren Egitium reeds ter hulp toegeschoten,) vielen de Atheners en derzelve Bondgenooten aan, en van den eenen heuvel op den anderen ginds en weder loopende, beschooten zy hen met werpspietsen: Zo dikwyls het Atheensche

leeger op hun aankwam, deinsden zy achteruit, doch week hetzelfde, dan zaten zy de Atheners op de hielen: Deeze schermutzelingen, in najaagen en achteruitdeinzen bestaande, duurden lang, doch in beide delfden de Atheners 't onderfpit.

Zo lang hunne boogschutters pylen hadden, en zy dienst van dezelve konden hebben, hielden zy de Etolen tegen, (want ligtgewapend zynde, wierden zy door het schieten te rug gehouden,) doch de Overfte der boogschutters gefneuveld, zy zelve uit een geraakt, vermoeid, en door het langduurig dienst doen afgemat zynde, drongen de Etolers fterker aan, en befchooten hen dermaate, dat zy wel dra het haazepad moesten kiezen: waar na zy in de rivierkillen, daar niet uit te komen was, vervallende, en der plaatzen onkundig, elendig omkwamen, want Chromon de Mesfenier hun wegwyzer was gestorven. De Etoliers al vast op hun schietende, en zelf veele met loopen (want zy waren gaauw ter been en ligtgewapend,) ingehaald hebbende, bragten dezelve om 't leeven: de meeste, die van den weg afgedwaald, zich naar een bosch, daar geen weg doorliep, begeeven hadden, wierd met hetzelfde verbrand. Ook was 'er geen vlugt of dood

te bedenken, of het Atheensche leeger onderging dezelve; die 'er overbleeven hadden veel moeite om by de zee en te Oenone in Lokrien (van waar zy vertrokken waren,) te komen; van de Bondgenooten zyn 'er veel, en van de Atheners zelve ongeveer honderd en twintig gefneuveld; zo veel waren zy in getal, en alle van dezelfde jaaren: deeze dapperste helden en braafste Atheensche burgers kwamen dus om 't leven, benevens Prokles, een der Oversten. Hunne dooden, volgens onderling beding, van de Etolers gekreegen, voerden zy, naar Nau-pactus te rug gekeerd, te sloop naar huis. Demosthenes hield zich echter om zyne ver-richtingen, voor de Atheners bang, by Nau-pactus en de omliggende strecken op.

Omtrent denzelfden tyd zyn ook de Athe-ners die by Sicilien toefden, naar Lokris over-geftoken, in eene landing de stad Peripolium, aan de rivier de Halee gelegen, veroverd, en de Locriers die dezelve te hulp kwamen, ge-flaagen.

De Etoliers, die reeds te vooren Tolophus den Ophionenser, Boriades den Eurytaner en Tifandrus den Apodotier als gezanten naar Ko-rinthus en Lacedemon gezonden hadden, be-weegen dezelve eindelyk om hun een leeger

tegen Naupactus om het inhaalen der Atheners toe te zenden: hier op zonden de Lacedemoners tegen het Najaar drieduizend man zwaargewapende bondgenooten. Onder deezen waren vyfhonderd man uit de stad Heraklea, onlangs in het Trachinifche land aangelegt. Over deeze troepen voerde Eurylochus van Makarius en Menédeus verzeld, alle Spartaanen, het bewind.

Het leeger by Delphos byeengekoomen zynde, heeft Eurylochus de Ozolifche Locriers eenen Stafgezant toegezonden, om dat de weg naar Naupactus door hun land liep, en hy dezelve ook van de Atheners afvallig wilde maaken. De Amphisfensers voor de vyandschap der Phocensers bang, hielpen hem van alle Lokrers 't allermeest, want zy gaven zelve gyfelaars, en rieden zulks anderen, voor den aankomst van 's vyands leeger beducht, mede aan. In liet eerst deden zulks de Myonensers hunne nabuuren, (want van deezen kant kan men 't minst gemaklyk in Lokrien komen,) daar na de Ipnensers, Mesfapiers, Tritaeënfers, Chalceërs, Tolophoniers, Esfeërs en Oeantheërs, welke alle deezen togt bywoonden. De Olpeërs gaven ook wel gyfelaars, doch trokken niet mede te velde. Maar de Hydreërs wilden nog het

het een nog ander doen, voor dat hun gehucht, Polis geheeten, door den vyand genomen ware.

Na dat alles tot deezen togt in gereedheid gebragt ware, is hy met het leeger, de gyselaars te Cytinium, eene stad van de Doriers, in bewaaring gegeven hebbende, door het land der Lokriers naar Naupactus vertrokken, en maakt zich op weg van de steden Oenone en Eupolion meester; want vrywillig hadden zy zich niet willen overgeeven. In het Naupactische land gekomen, verwoesten zy met hulp der Etoliers het land, en neemen de onbemuurde voorstad in. Hier op tot aan Molycrium, eene Korinthische volkplanting, doch aan de Atheners onderhoorig, voortgerukt, veroveren zy dezelve; Demosthenes de Athener (want na het voorgevallen in Etolien hield hy zich nog altyd op de hoogte van Naupactus op,) de aankomst van den vyand bemerkende, en voor Naupactus beducht, begaf zich naar de Akarnanen, die hy met zeer veel moeite, om dat hy volgens hun verzoek niet te Leukas had willen blyven, om Naupactus te hulp te komen, bewoog. Zy zonden echter met hem duizend zwaargewapende mannen derwaarts, welke binnen de stad getrokken, dezelve behielden, want daar de omtrek der stadsmuuren

zeer groot ware , liep het gevaar , van niet door het klein getal inwooners genoegzaam bezet te kunnen worden. Eurylochus van het aankoomen deezer troepen in de stad kennis gekreegen hebbende , en dat het hem dus niet mogelijk ware de stad met geweld te dwingen , begaf zich weder , niet naar Peloponnesus , maar naar Etolien , of het thans genoemde Kalydonien , Pleuronien , de andere omleggende streeken , als ook naar Proschium in Etolien te rug ; want de Ambracioten die by hen waren , bepraatten hen om gezamentlyk Argos in Amphilochien en het overige dier landstreek , als ook de Akarnanen aan te tasten , hun met-één verzekerende dat geheel Epirus , zo zy slechts deeze overwonnen , het bondgenootschap der Lacedemoniers aan zouden neemen. Eurylochus hun het oor leenende , zond de Etolers weder naar huis , en hield zich in deeze streeken gerust en stil , tot dat het van nooden ware de Ambracioten , tot de opening dier veldtogt vooruitgetrokken , te hulp te komen. Hier mede liep de Zomer ten einde.

De Atheners die zich in Sicilien ophielden , ondernamen , met hulp der Grieksche bondgenooten , alle die Siciliaanen , welke onder de geweldige Syrakusaansche regeering bukten ,

be-

benevens deezer bondgenooten, die van de Syrakufers afgevallen, te zaamen de wapenen opvatteden, eenen aanflag op Nesfa, eene Siciliaanfche stad, welker Burgt de Syrakufers in hunne macht hadden: doch hetzelve niet kun- nende overweldigen, waren zy genoodzaakt af te trekken. In den aftogt vielen de Syra- kufers, uit den Burgt de achterhoede, uit bond- genooten bestaande, op het lyf, slaan een ge- deelte van het leeger op de vlugt, en brengen veele om 't leeven. Hier na ondernam Lachès en de Atheners eene landing by de rivier Kai- cinus, alwaar zy driehonderd Locriers, die be- nevens Proxinus Kapato's zoon te hulp gekoo- men waren, in een gevegt overwonnen, hun de wapenen afnaamen, en weder te rug trokken.

In deezen Winter hebben de Atheners het ei- land Delos, in gevolge eener Godspraak, ge- zuiverd. Dit was van te vooren reeds door Pifistratus den dwingeland, schoon niet vol- koomen, verrigt, maar alleen zo ver men van den tempel het Eiland konde overzien, doch thans wierd hetzelve op de volgende wyze ge- reinigd. Alle Grafzuilen der geener, die ooit op Delos gestorven waren, wierden wegge- nomen en tevens gewaarschuwd, dat niemand

op het eiland mogt fterven , nog baaren , maar naar Rhenea overgevoerd moest worden. Dit Rhenea is zo naby Delos , dat Polykrates , dwingeland der Samiers , in Zeemagt eenigen tyd zeer fterk , de anderen Eilanden beheerfchende , Rhenea na derzelver verovering aan Apollo den Delier , hetzelve met een ketting aan Delus vastmaakende , toeheiligde. Na deeze reiniging hebben de Atheners , de vyfjaarige zuiverfeesten ter eeren van Apol den Delier ingefteld. Eertyds was 'er eene groote toeloop van Iöniers en andere nabuurige Eilanders naar Delus , die zich met vrouw en kinderen ter feestviering derwaarts begaaven , gelyk zy thans tot het vieren der feesten van de Ephefifche Diana doen. Men was gewoon hier in 't worftelperk met zang en fpeelkonst te kampen : en ieder ftad voerde haare reyen mede. Dit bewyft Homerus duidelyk met de woorden , welke in zyn lied ter eeren van Apol gemaakt , te vinden zyn : Dat 'er ook eene Muzykftryd plaatze had , en zy in grooten getale hier toe te zaamenvloeden , blykt uit dit zelfde lied , en wel uit de woorden , met welken hy de Delifche vrouwenrey afgemaald hebbende , zynen lofzang befluit en van zich zelve melding maakt. Hier door bewyft Homerus
 dui-

duidelyk, dat in oude tyden eene groote toeloop van menschen en een feest op Delus plaats had. Doch naderhand zonden de Atheners en de Eilanders reyen en de dingen tot den dienst betreklyk daar na toe: doch deeze sryden en al het andere is waarfschynlyk door tegenspoed in onbruik geraakt, tot dat de Atheners deeze kampen vernieuwden, en de renspeelen, die van te vooren niet in gebruik waren, 'er byvoegden.

In denzelfden Winter onderneemen de Ambraioten, zo als zy aan Eurylochus beloofd hadden, dien zy benevens zyn leeger ophielden, eenen togt tegen het Amphilochisch Argos met drieduizend zwaargewapende koppen, en eenen inval in het Argivische land gedaan hebbende, maaken zy zich van Olpas, eene sterkte op eenen heuvel, by de zee gelegen, meester; dit voorheen bemurd, wierd van de Akarnaners als eene algemeene Vierfschaar gebruikt, en lag byna vyf- en twintig stadien van de Zeeftad der Argiven. De Akarnanen kwamen met een gedeelte hunner benden Argos te hulp, met het ander floegen zy zich in de strecken van Amphilochien, de Bronnen geheeten, ter neder, om de beweegingen der Peloponnesers met Eurylochus waar te neemen, op dat zy niet buiten zyn weeten zich met

met de troepen der Ambracioten vereenden. Ook vaardigen zy eenige naar Demosthenes, die de Atheensche benden naar Etolien geleid had, met verzoek om hun Overste te willen zyn, als ook naar de twintig Atheensche schepen, die onder bevel van Aristoteles en Hierophon, zoonen van Timokrates en Antimnestus, op de kusten van Peloponnesus waren. De Ambracioten die by Olpe waren, zonden ook aanstonds naar hunne stad om hun in alleryl sterke hulpbenden toe te zenden, want zy waren met recht beducht dat Eurylochus met de zynen niet door Akarnanien kunnende komen, zy alleen genoodzaakt zouden zyn zonder hulp te vechten, en men hun de gelegenheid om naar huis te keeren wanneer zy wilden, onveilig maaken zou.

Eurylochus en de Peloponnesers verstaande dat de Ambracioten, by Olpe in beweging waren, braken hunne leegerplaatze by Proschium op, en trokken in alleryl hun te hulp. Ten dien einde de Achelous overgegaan zynde, vervolgden zy hunnen marsch door Akarnanien, thans wegens de hulptroupen die naar Argos gegaan waren, leedig, latende aan de rechte hand de stad der Stratiens en derzelve bezetting, aan de linker het overige van Akarna-

na-

naniën leggen. Door het land der Stratiërs getrokken, vervolgden zy door Phytien en de grenzen van Medeon hunnen weg, vervolgens kwamen zy door Limnea op het Grondgebied der Agreërs, die niet aan de Akarnaners behooren, maar echter hunne vrienden zyn. Eens tot den onbewoonde berg Thuamus genaderd, trekken zy denzelven over en kwamen toen 't reeds nacht was in der Argiven land. Derzelve stad en bezetting by de Bronnen stilletjes voorby trekkende, hebben zy zich met de Ambracioten, die by Olpe waren, vereend.

Dus vereend, slaan zy zo dra het dag wierd eene leegerplaatze voor de stad, die Metropolis genoemd word, neder. Kort hier op kwamen de twintig Atheensche schepen de Argivers te hulp, en in den Ambracischen Zeeboezem ten anker, benevens Demosthenes met tweehonderd zwaargewapende Mesfeners en festig Atheensche boogschutters. De schepen hielden by Olpe op eene hoogte gelegen de wacht, doch eenige Akarnaners en Amphilochiers (want de meeste wierden door de Ambracioten met geweld te rug gehouden,) by Argos te zaamgekoomen, maaken zich 'ter slag gereed, en kiezen Demosthenes om nevens hunne Oversten over het bondgenootsche leeger het bevel te

te voeren, uit: deeze voerde zyne benden dicht by Olpa, alwaar hy zich nederfloeg. Een groote opening in den grond scheidde de beide leegers af. Na zich vyf dagen stil gehouden te hebben, schaarden zy op den zesden dag beide hunne leegers in slagorde, doch die der Peloponnesers was grooter en had dus veel voor uit. Demosthenes voor omcingeling vreezende, plaatste eenige zwaar en ligtgewapende manschap, in 't geheel ten getale van vierhonderd, in eenen hollen en met kreupelbosch begroeiden weg, om den vyand van dien kant daar hy het meeste voorhad, uit hunne hinderlaagen voor den dag springende, van achteren in te vallen: Van weerskanten gereed zynde, wierden zy handgemeen, Demosthenes stond met de Messeniers en eenige weinige Atheners op den rechter vleugel, houdende de Arkaners zo als 't geval hen plaatste, en de Amphilochische boogschutters daar tegenwoordig, den linker bezet. De Peloponnesers en Ambracioten, de Mantineners uitgezonderd, waren onderéén geschaard, deeze waren wel voornamelyk op den linker, maar juist niet op het uiterst end, alle byeen: want dit wierd door Eurylochus en de zynen recht tegen de Messeniers en Demosthenes over bezet.

Hand-

Handgemeen geworden zynde, had de vleugel der Peloponnesers veel voor en begon den rechter van den vyand te omcingelen, wanneer zy door de Akarnaners uit de hinderlaagen van achteren aangevallen, op de vlucht geslaagen wierden, zo dat zy bang geworden, den eersten aanval niet eens tegenstaande, een groot gedeelte van het leeger mede tot de vlucht bewoogen. Want ziende dat de vleugel, die Eurylochus gebod en de sterkste was, geslaagen was, ontzong hun den moed nog meer, ook deden de Mesfeniers, die aan dien kant van 't slagveld stonden, de zaak meerendeels af. Maar de Ambracioten en de overige van den rechter vleugel, boven den vyand de overhand behoudende, vervolgden hem zelfs tot Argos toe: ook zyn deeze meer dan alle anderen in den kryg bedreeven: doch op hunnen terugtogt, vonden zy het grootste deel hunner benden verflaagen, en ontkwamen de Akarnanen, die op hen aanvielen, met moeite binnen Olpe: zelfs verlooren zy door het verwarren der gelederen en zonder order binnenrukkende, veel volks, uitgezonderd de Mantineërs, die in beter order dan het overige leeger afgetrokken waren: De nacht maakte een einde van 't gevegt.

Me.

Menedeus, diè na het sneuvelen van Eurlochus en Macarius 't bewind in handen had, zag geenens kans, om na eene zo geweldige nederlaag het beleg te verduuren, zynde door Atheensche schepen van alle kanten ingeslooten, noch om den vyand door eenen uitval te ontkomen; en trad 's anderen daags met Demosthenes en de Opperhoofden der Akarnanen, aangaande zynen aftogt, en het bergen zyner gesneuvelden in onderhandeling: deeze stonden het bergen der dooden toe, en deden te gelyk de driehonderd, welke zy ongeveer van hunnen kant verlooren hadden, de laatste eere aan. Het uittrekken wierd aan allen niet vergund, maar Demosthenes benevens zyne amptgenooten een verdrag met de Mantinensen, Menedeus, en de andere legerhoofden der Peloponnefers geslooten hebben, stond hun toe om met de voornaamsten hunner in stilte af te trekken: voornemens zynde om de Ambracioten en de overige huurlingen van alle hulp te ontblooten, niet alleen, maar voornamelyk de Lacedemoners by de daar woonende Grieken gehaat te maaken, als of zy hen schandelyk verraden, en meer voor hun eigen, dan het algemeen welzyn gezorgt hadden: In gevolge hier van bergden zy hunne gesneuvelden,

den,

den, begroeven dezelve in alleryl, en waren op hunnen heimelyken aftogt bedacht.

Kort hier op krygen Demosthenes en de Akarnanen tyding, dat de Ambracioten, die in de stad gebleven waren, op het eerst ingekomen berigt uit Olpe, in 't barnas gejaagt, met een machtig leeger tot redding van de hunnen in aantogt waren, en van het te vooren gebeurde ten eenemaal onkundig, wilden zy zich by de hunnen, die te Olpe waren, voegen. Hy zond dus op staande voet een gedeelte zyner benden om hun op weg te belaa-gen, en zich der sterkste plaatzen meester te maaken, terwyl hy ondertusfchen toebereidzels maakte om de zynen met het overige van het leeger te komen ondersteunen.

Midlerwyl trokken de Mantinensers en de overige, wien zulks vergund was, onder voorwendzel van hout en levensmiddelen te haalen, uit: doch een weinig verder van Olpe gekomen zynde verdubbelden zy hunnen tred, de Ambracioten en de andere dit bemerkende, en ook lust hebbende om te ontkomen, zetteden het mede op loopen: de Akarnanen denkende dat zy allen zonder onderscheid heimelyk zogten weg te vlugten, zaten hun op de hielen, ja zommige meenende dat zy verraa-

den wierden , schooten zelf op de Overften die hun het najaagen trachten te beletten. Van de overeenkomst der Overften onderrigt , lieten zy echter de Mantinenfen en Peloponnefers gaan , en joegen alle de Ambracioten over den kling : Tweehonderd Peloponnefers lieten hier evenwel het leeven , dewyl het zeer moeilyk ware te onderscheiden wie Ambraciot of wie Peloponnefer was. De overige begaven zich in alleryl naar het bygelegen Agreëfche land , alwaar zy door Salynthius , deszelfs Koning , hunnen bondgenoot , wel ontvangen wierden.

De Ambracioten welke uit de ftad de hunnen te hulp kwamen , waren midlerwyl tot Idome genaderd ; hier zyn twee hoogten , waar van de manfchap door Demosthenes vooruitgezonden in den nacht buiten weeten van den vyand , de hoogfte had bemachtigd , terwyl de Ambracioten op de laagfte vernachtten. Demosthenes begaf zich zelfs tegen den nacht op marsch met het overige van zyn leeger , en plaatsende zich zelf met de helft zyner benden , op den weg dien de Ambracioten moesten doortrekken , zond hy de andere langs de bergen van Amphilochien. Met het eerfte fcheemerlicht viel hy den vyand , die nog ter ruste lag , op het lyf ; deeze onkundig van het gebeurde ,
meen-

meenden in het eerst, hunne makkers te ontmoeten; ook had Demosthenes met opzet de Mesfeniers, in de eerste gelederen geplaatst, bevolen, om den vyand in het Dorisch aan te spreken, op dat hy de voorposten, vermits de donkerheid belette de wapenrusting te onderscheiden, dies te gemaklyker zoude kunnen misleiden: dit hem gelukt zynde, tast hy de vyanden aan, en jaagt het grootste deel over den kling; de overige trachtten dit bloedbad, door de vlugt langs de bergen te ontdekken, doch de wegen reeds door de Amphilochiers, die des kundig waren, bemachtigd zynde, kwamen zy of door de steiltens, waar in zy nederstortten, of door de hinderlaagen der vyanden, elendig om het leeven: cenige zich naar de zeekust wendende, kreegen de vloot der Atheneren, toen juist het strand voorby zeilende, in 't gezigt, waarheen zy zich al zwemmende begaven, verkiezende liever zich aan de willekeur der Atheneren bloot te stellen, dan door de Amphilochiers eenen gewisfen dood te ondergaan; dit was het uiteinde der Ambracioten, waar van slechts een zeer klein getal behouden in de stad te rug kwam. De Akarnaners keerden na het

oprechten van een zegeteeken en het plonderen der sneuvelen naar Argos te rug.

De Ambracioten, die zich van te vooren reeds ter vlugt naar de Agreërs begeeven hadden, zonden 's anderen daags eenen Stafgezant af met verzoek om de lyken te bergen van diegeenen, welken zy in den aftogt na den eerften slag verlooren hadden: deeze ten eenemaal van het voorgevallen onkundig, stond over het groot getal der lyken niet weinig verbaasd; hier op vroeg hem iemand de reden zyner verwondering, en hoe veel volks zy verlooren hadden? (want deeze veronderftelde, dat de Stafgezant door de Idomeneërs afgevaardigd was,) Hy antwoordde dat hun verlies in ongeveer tweehonderd man bestond, doch de andere hem in de rede vallende, toonde hem de wapenrusting van wel duizend, waar op hy ten antwoord gaf, dat het dus onmogelyk de hunne waren; de Athener verzekerde hem daar en tegen, dat het diegeene waren, die den dag te vooren by Idomene sneuvelen. Waar op de Stafgezant verzekerende dat zy federd twee dagen niet slaags geweest waren, wel dra ontdekte, dat het de lyken waren van die, welke hun uit de stad ter hulpe waren bygesprongen: door deeze ontdekking

king geheel bedonderd, trok hy onverrichter zaak en al zigtend weder af. Deeze nederlaag was de zwaarste van allen, die sederd het begin van den oorlog tot nu toe waren voorgevallen, ook heb ik het getal der gefneuvelden niet durven bepaalen, dewyl hetzelve, gemerkt de geringheid dier stad, alle geloof te boven gaat: dit echter staat by my vast, dat de Akarnanen en Amphilochiers de stad zeer gemaklyk stormenderhand zouden vermeesterd hebben, hadden zy slechts den raad van de Atheneren en Demosthenes willen volgen; doch zy waren beducht dat zy aan de Atheners, zo deeze die stad eens in bezit hadden, nog slechter buuren mogten hebben. Twee derde deelen van de buit wierden onder de steden verdeeld, en het ander derde deel den Atheneren toegekend, dit echter werd hun op den terugtocht weder ontnomen, want die driehonderd wapenrustingen, die men thans in den Atheenschen tempel vind, waren aan Demosthenes als een eerbewys toegelegt, en maakten voor hem den terugkomst in zyn Vaderland, buiten het welke hy zich, sederd de nederlaag in Etolien geleeden, altyd opgehouden had, minder gevaarlyk. Na den aftoegt der Atheneren kreegen de Ambracioten en de Pe-

loponnefers, die zich door de vlugt by de Agreërs gered hadden, verlof om naar huis te rug te keeren, gelyk ze deden; voorts slootten de Akarnanen en Amphilochiers een verbond met de Ambracioten voor den tyd van honderd jaaren, onder deeze voorwaarden: Dat noch de Ambracioten de Akarnaners tegen de Peloponnefers, noch de Akarnaners de Ambracioten tegen de Atheners zouden behulpzaam zyn; maar zich onderling in den nood bystaan. Dat de Ambracioten alle de veroverde landen en steden te rug zouden geeven, en aan Anactorium, thans in oorlog met de Akarnanen, geene hulpbenden zenden: Alles op deezen voet geschikt zynde, liep de oorlog af. Voorts zonden de Korinthers eene versterking van driehonderd man naar Ambracien, onder bevel van Xenocides Euthykles zoon, die langs zwaare en ongemaklyke marschen over land door Epirus met moeite derwaard kwam.

Geduurende denzelfden Winter deden de Atheners die in Sicilien waren, eene landing op de Kusten van Himera, terwyl de Siciliaanen ook hetzelfde te lande bestormden. Voorts naar de Eolische Eilanden gestevend, en van daar aan de Kaap Rhegio te rug geko-

komen zynde, vonden zy Pythodorus, die in het bewind over de Atheensche vloot, aan Laches was opgevolgd: Deeze nieuwe versterking hadden de Atheners aan de Siciliaanen toegestaan, om zich op de Syracusers te wreken, die hunnen Scheepvaart niet alleen zeer belemmerden, maar zelfs zomtyds hunne landen afliepen; de Atheners zonden hun dan veertig schepen, deels om een schielyk einde van deezen oorlog, deels om hunne manschap in den zeedienst ervaren te maaken; tot dat einde hadden zy Pythodorus alleen met eenige schepen vooruitgezonden, wien de bevelhebbers Sophocles en Eurymedon met de overige kort op de hielen moesten volgen. Pythodorus nu het bewind in handen gekreegen hebbende, ging in het laatst van den Winter onder zeil naar het Kasteel van de Locriers, door Laches reeds te vooren ingenomen, doch door de Locriers geslagen zynde, wierd hy genoodzaakt af te deinzen.

Omtrent de Lente wierp de Etna, de hoogste berg van Sicilien, na eene stilstand van vyftig jaaren, wederom eenen vuurftroom uit, die in een gedeelte van het Catanische land eene sterke verwoesting aanrichtte: Deeze
vuur-

424 THUCYDIDES DERDE BOEK.

vuurbraaking zegt men ten hoogsten driemaal
gebeurd te zyn federd de inwooning der Grie-
ken in Sicilien. Hier mede liep het fesda jaar
van deezen oorlog ten einde.

1924.
London

Beyers 4/6.
128
1200

